

ఇయంగ్ హేలక్ష్మి

(కథా సంపుటి)

రచయిత్రి
ఓగేటి ఇందిరాదేవి

ఓగేటి పబ్లికేషన్స్

3-6-470, పావనీ సత్యా కాంప్లెక్స్,

6వ వీధి 103వ నెంబరు ప్లాటు,

హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాదు - 29

ఇయంగేహలక్ష్మిః

(కథా సంపుటి)

-ఓగేటి ఇందిరాదేవి

ప్రథమముద్రణ : నవంబరు 2001

ప్రతులు : 1000

© All rights reserved

వెల: రూ. 100/-

ఈ పుస్తకం తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారి
ఆర్థిక సహాయంతో ముద్రితము

ప్రతులకు:

ఓగేటి ఇందిరాదేవి,

3-6-470, పావనీ సత్యా కాంప్లెక్స్,

6వ వీధి 103వ నెంబరు ప్లాటు,

హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాదు - 29

విశాలాంధ్ర పబ్లికేషన్

సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాదు

నవోదయ పబ్లికేషన్

కోఠి, హైదరాబాదు

డి.టి.పి:

శ్రీ దత్తసాయి గ్రాఫిక్స్

ఫోన్ : 3399390

ముద్రణ :

శ్రీ సాయి ప్రెస్

నారాయణగూడ, హైదరాబాదు - 29.

ఫోన్ : 7563075

అంకితం

శ్రీవేదాద్రి లక్ష్మీనృసింహస్వామి వారి
పాదపద్మములకు
భక్తితో

- రచయిత్రి

కృతజ్ఞతలు

“ఇయంగ్ హేలక్షీః” అనే ఈ కథాసంపుటికి పాట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయంవారు ఆరువేల అయిదువందల రూపాయలు ఆర్థిక సహాయంచేసి ప్రోత్సహించారు. వారికి కృతజ్ఞతలు.

శ్రీ బి.ఎన్. శాస్త్రిగారు ఎంతో శ్రమకోర్చి ముద్రణా బాధ్యత నిర్వహించారు. వారికి కృతజ్ఞతలు.

చి॥డా॥ సూరంపూడి సుధాపూలుదిద్దిపెట్టింది. ఆమెకి కృతజ్ఞతలు.

డా॥ లక్ష్మీగారు అందంగా డి.టి.పి. చేశారు. వారికి కృతజ్ఞతలు

దీనిని చక్కగా ముద్రించిన శ్రీ సాయి ప్రాసెస్ వారికి కృతజ్ఞతలు.

దాదాపు ఇందులోని కథలన్నీ పత్రికలలో వచ్చినవే- ఆయా పత్రికా సంపాదకులకు కృతజ్ఞతలు. ‘సర్వరస్వతీసహిత’ కథానిక రచనకి పరోక్షంగా తోడ్పడిన నా చెల్లెలు చి॥ ఓగేటి భారతీదేవికి కృతజ్ఞతలు.

ఈ పుస్తకంలోని కథలు ఇదివరకే చదివినవారికీ, ఇప్పుడు చదవబోతున్నవారికీ కృతజ్ఞతలు.

క్రమసంఖ్య	విషయసూచిక	పుటసంఖ్య
1.	సరస్వరస్వతీసహిత	01
2.	శేఖరం ఔదార్యం	08
3.	మనసూ-మనుషూ	12
4	ఆరతి	32
5.	మొదటి పాఠం	49
6.	ఫేర్వెల్ టు మై హజ్జెండ్	70
7.	ఇయంగేహి లక్ష్మీ:	81
8.	విచిత్ర గార్హస్థ్యం	101
9.	మహామాయా మయసభా విలాసం	113
10.	పాపం వంచిత	121
11.	విధిపన్నిన పన్నాగం	143
12.	నీ కోసమే ఈ ఉపదేశం	150
13.	ఈ కన్నీరు పోగొట్టేదెవరు?	161
14.	సింహాచలం - చిల్లుల పళ్ళెం	172
15.	పగ	175

సరస్వతీసహిత

తణుకులో నన్నయభట్టు యజ్ఞదీక్షితుడై వున్నాడు. వచ్చిన జనానికి వసతీ భోజనం సరిగ్గా అమిరేటట్లు చూస్తున్నది నన్నయ ధర్మపత్ని అపర్ణ. నన్నయ సోమయాజి అయితే, ఆమె సోమిదమ్మ. సాయంత్రమైందీ అంటే చాలు-శాస్త్రచర్చలూ సాహిత్య చర్చలూ రాజరాజనరేంద్ర మహారాజుచేత కోరుమిల్లి అగ్రహారాన్నిపొందిన చీదమార్యుడూ నవఖండవాడ అగ్రహారాన్ని బడసిన పావులూరి మల్లనా కూడా ఆ యజ్ఞానికి విచ్చేశారు.

రాత్రి పూజవేళ 'ఋగ్వేదమవధారయ' అంటే సభ్యులంతా గొంతుకలిపేవారు. వేదాలూ వేదాంతం అంతా పూర్తయి గీతమవధారయ అన్నప్పుడు అపర్ణ సంస్కృతశ్లోకాలనో దేశిగీతాలనో గానం చేసేది.

నృత్యమవధారయ అనటానికి ముందే నర్తకి చామెకాంబ సిద్ధంగా వుండేది నృత్యసేవకి.

అప్పుడప్పుడు కొందరు ఉత్సాహవంతులు హాలుడు కూర్చిన ప్రాకృత గాథాసప్తశతి చదివేవారు. దేశసంచారం చేస్తూ ఉత్తర భారతంనించి క్షేమేంద్రుడు ఆ సమయంలో ఆంధ్రదేశంరావటంతో నన్నయ యజ్ఞమూ చూడవచ్చాడు. ఒక చల్లపాటివేళ ఆయన సభ్యుల సమక్షంలో ఔచితీవిచారచర్చ చేశాడు. పావులూరి మల్లన గణితసారసంగ్రహంలోనించి లెక్కల చమత్కారాలు గుప్పించి మెప్పించాడు. ఆ యజ్ఞశాల పక్కనే ఒక జమ్మిచెట్టుంది. తదనంతరం అది శాఖోపశాఖలతో విస్తరించి కొన్నివందల సంవత్సరాలు నన్నయగారి యజ్ఞానికి సాక్షీభూతంగా నిల్చింది.

యజ్ఞం పూర్తయి అవబృధస్నానం చేసేవేళకి రాజరాజనరేంద్రుడు కూడా వచ్చాడు. సభకి నిండుదనం వచ్చింది అన్నారు ఆత్మీయంగా పండితులు. ఆ వేళ అంతా విశ్రాంతి తీసుకుని మర్నాడు పొద్దునే తమ తమ సంభావనలు పట్టుకుని వెళ్ళిపోయినారు.

‘నన్నయా! నీతో చాలా మాట్లాడాలి’ అన్నాడు రాజరాజు.

“అవశ్యం మహారాజా! అలా వెళ్తు మాట్లాడుకుందాం” అన్నాడు నన్నయ.
సేవకులు రెండు మేలుజాతి అశ్వాల్ని తీసుకువచ్చారు.

రాజరాజు నన్నయా చెంక గుర్రాన్ని అధివసించి బయల్దేరారు. వాళ్ళకి కాస్త దూరంగా అంగరక్షకులు కూడా వెళ్ళారు.

రాజరాజు తన కులబ్రాహ్మణుడూ అనురక్తుడూ మిత్రుడూ అయిన నన్నయతో తన బాధని పంచుకున్నాడు. సవతి తమ్ముడు విజయాదిత్యుడు మాటి మాటికీ తనతో కయ్యానికి కాలు దువ్వుటమేగాక ఇప్పుడు కర్ణాటక మహారాజు సహాయం కోరాడనీ ఇక తప్పనిసరై తానుకూడా తమిళ మహారాజు సహాయం అర్థించవలసి వచ్చిందనీ చెప్పుకున్నాడు మిత్రుడితో.

“తమిళ మహారాజంటే ఎవరు? మీకు చెల్లెలినిచ్చి పెళ్ళిచేసిన రాజేంద్రచోళుడే కదా- ఇంటల్లుడి విజయం ఎవరుకోరుకోరు? మీరు అదేం మనస్సులో పెట్టుకోకండి- మహారాణి అమ్మంగదేవి తాతగారు రాజరాజచోళులవారు కూడా ఎప్పుడూ తమకి అండగా సైన్యాన్ని పంపిస్తూనే వుండేవారు” అన్నాడు నన్నయ ఆదరంగా.

“అత్తవారింటినించి బావమరిదినించి సాయం తీసుకోవటానికి నాకు ఎప్పుడూ మొహమాటంగానే వుంటోంది కానీ తప్పటల్లేదు. దేశమంతా ఒక్కగొడుగు నీడకింద నిలిచి సుఖంగా ఉండాలన్న నా ఆకాంక్ష తీరటల్లేదు. ముక్కలు ముక్కలుగా పరిపాలించబడుతున్న ఆంధ్రదేశం ఎప్పుడేరాజు చేతిలో పడుతుందో తెలియలేదు. ఎప్పుడూ అనిశ్చితస్థితే- ఇట్లాంటిస్థితిలో సాహిత్య సృష్టిచేయించాలన్న నా తపన తీరటంలేదు. నేను జగదేక పరాక్రముడిని కాకపోవచ్చు. కానీ కళలతో సాహిత్య సుమపరిమళాలతో నా దేశం కళకళలాడాలని కోరుకునే సహృదయుడిని . . .”

రాజరాజమాటలకి అడ్డుతగిలాడు నన్నయ. “అంతకంటే ఏంకావాలి మహారాజా? తెలుగుదేశం తనదైన భాషలో కావ్యాలతో శోభిల్లితే మాకు అంతకంటే ఏం కావాలి చాళుక్యేశ్వరా!” అని పరమానందం చెందాడు.

“ప్రభూ! కర్ణాటక శ్చహారాజు సహాయం విజయాదిత్యుడికి మాటి మాటికీ లభించకుండా ఒక ఆలోచన తోస్తోంది” అన్నాడు.

“ఏమిటదీ?”

“నా ప్రియమిత్రుడు నారాయణభట్టును మన రాజ్యానికి ఆహ్వానిద్దాం. వాళ్ళనాన్నగారికి కర్ణాటక ప్రభువు ఆస్థానంలో మంచి పలుకుబడి వుంది. మనం అతన్ని ఆదరిస్తే కన్నడిగులు మనమీదికి రావటానికి జంకుతారు . . . ” అని నివరించాడు నన్నయ.

“నీ ఉద్దేశం చాలా బావుందయ్యా నన్నయా! నారాయణభట్టుని తప్పక ఆహ్వానిద్దాం. అతనికి నేను సందంపూడి అగ్రహారాన్ని బహూకరిస్తాను” అన్నాడు ఆనందంగా రాజరాజు.

“నేనా దానశాసనం రచిస్తాను”. నన్నయ ఉత్సాహపడ్డాడు “చూద్దాం... ఆంధ్ర సరస్వతికి నామీద కటాక్షంవుంటే చాలు” రాజరాజునరేంద్రుడు ఆవేదన పడ్డాడు.

మాటల్లో పడి ఎంతదూరం వచ్చారో గమనించలేదు ఇద్దరూ-తీరా సాయంత్రమయ్యేసరికి కలిదిండిలో తేలారు. ఎవరో నలుగురు పురుషులు చరచరా వాళ్ళ ముందునించీ వెళ్తున్నారు. “ఇదేమిటి తాము వేగవంతమైన గుఱ్ఱాలమీద వెళ్తున్నారు. వాళ్ళు నడిచివెళ్తున్నారు అయినా అంతముందుకెలా వెళ్ళగలిగారు? గాలిలో తేలుతున్నారా? నేలమీద ఎగురుతున్నారా?” అని ఆశ్చర్యపోయినారెద్దరూ.

మునిమాపువేళ-ఊరికవతలపెద్ద సరస్సున్నది. దానిక్కస్తదూరంలో శివలింగం వున్నది. ఆ సరస్సులో బుడుంగున మునిగిపోయారా పురుషులు. అప్పుడు వాళ్ళ తలపాగలు పెద్ద పెద్ద పడగలుగా కనిపించినై. కాదు, అనిపించినై.

గుఱ్ఱాలు దిగి విభ్రాంతితో నిలబడిపోయారు రాజు, కవీ. నిర్జనమైన ఆ ప్రదేశంలోకి ఎలా వచ్చిందో ఒక అమ్మాయి హఠాత్తుగా వచ్చింది. కిలకిల నవ్వింది.

“అయ్యా! మీరు చూసింది భోగీంద్రుల్ని- నాగేంద్రుల్ని. వాళ్ళు ఏ ఉద్దేశమూ లేకుండా నరులకంట పడరుమరి. పగలు బయటికొచ్చి రాత్రిపూట పాతాళ లోకానికి వెళ్ళిపోతారు. ఈ సరస్సు పాతాళానికి దారి. ఏమయ్యా! వింటున్నావా?” అంటూ నన్నయవేపు చూసి మళ్ళీ నవ్విందా అమ్మాయి.

“గట్టున ఉన్న లింగం పాతాళభోగేశ్వరుడు. సత్యం పలికే దేవుడు. ఈ సరస్సు దగ్గరనుంచుని ‘పాతాళభోగేశ్వరా! హర! హర!’ అంటే బుడ బుడమంటూ బుడగలోస్తాయి. పైగా చాలా లోతు. రోకలితో దంచకూడదు ఇక్కడెక్కడానూ” అని చెప్పింది.

“మానిషాద-అనే సంస్కృతశ్లోకంతో ఆది కావ్యమైన రామాయణం రూపుదిద్దుకుంది. తెలుగులో కూడా ఆదికావ్యం రూపొందితే అందులోకి ఇక్కడి పద్యాలు నాలుగు పనికిరావా? సమర్థులైవుండే తెలుగులో కావ్యాలకి శ్రీకారం చుట్టకపోతే ఎలాగ? ఏ మహాకార్యమో లేకపోతే నాగేంద్రులు మీకు ఊరికే కనపడరు” అన్నది.

భక్తి పారవశ్యంతో నన్నయకీ రాజనరేంద్రుడికీ కళ్ళుమూతపడినై. స్పృహలోకివచ్చేసరికి ఆ పిల్ల కనపడలేదు.

నన్నయ ఒళ్ళు గగుర్పొడిచింది. అలాకిక

బహువనపాదపాబ్ధికుల పర్వతపూర్ణ సరస్వరస్వతీ

సహిత మహా మహీభరమజస్ర సహస్ర ఫణాళిదాల్చి దు

స్వహతరమూర్తికిన్ జలధి శాయికి బాయక శయ్యయైన య

య్యహిపతి దుష్కృతాంతకు డనంతుడు మాకు ప్రసన్నుడయ్యెడున్ అని మొదలుపెట్టి వరుసగా నాలుగు పద్యాలు నన్నయ నోటినుండి వెలువడ్డాయి.

యదా లాపంగా వింటున్న చాళుక్య చంద్రుడికి అది సరస్సు ప్రార్థనో సరస్వతీ ప్రార్థనో అనిపించింది. ఐస్ అని పాములు బుసకొడుతున్నట్లు వినిపించాయి పద్యాలు.

“ఓహో! నన్నయ ఎంతబాగా తెలుగు కవిత్వం చెప్తున్నాడు” అని మురిసిపోయాడు. నాగేంద్ర దర్శన మహిమ! ఇందాక కనపడిన అమ్మాయికి పదహారేళ్ళుంటాయేమో. అమ్మవారు షోడశవర్షప్రాయ అంటారు. సాక్షాత్తు సరస్వతీదేవి కనపడిందా తమకి! “అలాంటప్పుడు నన్నయకింత వైశారద్యం అబ్బటంలో వింతేమున్నది?” అని పులకించిపోయినాడు రాజు. అయితే తెలుగులో ఆదికావ్యానికి అమ్మవారు అంకురార్పణ చేయించిందన్నమాట! ఈ ‘నాలుగు’ పద్యాలూ ఆ కావ్యంలో శోభించాలి. అందుకు తను బాధ్యత తలకెత్తుకుని తొలి తెలుగు కావ్యం వ్రాయించాలి. అందుకేనేమో అనుకోకుండా కలిదిండి వచ్చింది! ఎక్కడి తణుకు? ఎక్కడి కలిదిండి? విహారానికి బయల్దేరి ఇంతదూరం రావటమంటే- అది నాగేంద్రుల కరుణ కాబోలు! . . అని ఒక నిశ్చయానికి వచ్చాడు రాజరాజనరేంద్రుడు.

నాగస్తుతిని నాలుగుపద్యాలలో చేశాడు నన్నయభట్టు. తర్వాత “పాతళభోగేశ్వరా! హర! హర!” అన్నారీద్దరూ. అప్పటికే చీకటి పడుతుండటం వల్ల సన్నగా బుడ బుడమన్న శబ్దంమటుకు వినిపించింది.

పాతళభోగేశ్వరుడికి గుడికట్టించాలనుకున్నాడు రాజరాజనరేంద్రుడు. ఇంతలో అంగరక్షకులూ గూడచారులూ కలిసివచ్చారు.

“ప్రభూ! విజయాదిత్యులవారికి సహాయంగా కర్ణాటకంనంచీ అశేషసైన్యం వస్తున్నది. తమన్ని జాగ్రత్తగా తిరిగిరమ్మని వజ్జీయ ప్రెగ్గడ మంత్రిగారు చెప్పిపంపారు” అన్నారు.

“అరి- ఇంత తొందరగా కర్ణాటక సైన్యం వస్తుందని వూహించలేదే” అన్నాడు రాజరాజనరేంద్రుడు.

“ఇప్పుడే నారాయణభట్టుని సంప్రదించాలనుకున్నాము. ఇంతలోనే ఈ వార్తా?” నన్నయకూడా అలజడికి లోనయ్యాడు.

“ఇంకొకవార్త, తంజావూరునంచీ తమ మామగారు వంపిన్నన్న మహాసైన్యంకూడా ముందే బలుదేరిందట. బహుశా ఈ ప్రాంతంలోనే రెండు సైన్యాల్నూ తలపడవచ్చని వజ్జీయప్రెగ్గడగారు ఊహిస్తున్నారు” అని చెప్పారు సైనికులు.

“అమ్మయ్య!” అని ఊపిరిపీల్చుకున్నారు మిత్రులిద్దరూ.

తర్వాత కొద్ది రోజుల్లోనే కలిదిండి ప్రాంతంలో మహాసమరం జరిగింది.

రాజరాజనరేంద్రుడి మేనమామ రాజేంద్రచోళుడు. తనకుమార్తె అమ్మంగదేవిని మేనల్లుడికిచ్చి వివాహం చేసినవాడు. ఆ చక్రవర్తి ‘రాజరాజబ్రహ్మమారాయుడు’ అనే బ్రాహ్మణ సేనాధిపతి నాయకత్వాన అల్లుడికి మద్దతుగా పెద్దసైన్యాన్ని పంపించాడు. ఆ సేనాధిపతికితోడు ఉత్తమ చోడమిలాడుడయాను, ఉత్తమ చోడచోడకోన్ అనే వీరాధివీరులిద్దరు ఆ సైన్యంలో వున్నారు.

ఆ భీకరయుద్ధంలో ఎందరో మహావీరులు నేలకొరిగారు. వేలాది సైనికులు అసువులు బాసారు. రాజరాజనరేంద్రుడూ విజయాదిత్యుడూకూడా విజయం ఎవర్ని వరిస్తుందోనని అతలాకుతలమై పోయారు. తెలుగు నేల తన భవితవ్యం తెలియక తల్లడిల్లిపోయింది.

చివరికి తమిళచోళసైన్యానికే విజయం లభించింది. విజయాదిత్యుడు పరాజయంపాలైనాడు. విధి ఆ అన్నదమ్ములిద్దర్నీ చెరొకసారి గెలిపిస్తూ వస్తున్నది. రాజమహేంద్రుడి వదనాన రీవి మెరిసింది. వేంగీ రాజ్యం ఆయన వశమై హోయలు చిలికింది. కలిదిండి యుద్ధంలో తనకోసం ప్రాణాలు ధారపోసిన ముగ్గురు దండనాయకుల స్మృతి చిహ్నంగా మూడు శివాలయాలను నిర్మించాడు రాజరాజనరేంద్రుడు.

ఇంక మిగిలింది చిరకాలవాంఛ తెలుగుభారతికి పాదసేవ. తనకు సాంధివిగ్రహుడూ తన కులబ్రాహ్మణుడూ అవిరళజప హోమతత్పరుడూ అయిన నన్నయభట్టుని వేదవ్యాసానుసరణంగా తెలుగులో మహాభారతాన్ని రచించమని కోరాడు.

నన్నయ భారతాంధ్రీకరణదీక్షను చేపట్టాడు.

ఉదంకోపాఖ్యానం సందర్భంలో-పౌష్యమహాదేవి కుండలాలు అపహరించి తక్షకుడు వాగలోకం వెళ్ళిన ఘట్టంలో కలిదిండి స్ఫురణకి వచ్చింది నన్నయకి.

పాతాళానికి దారి అయిన ఆ భోగేశ్వర సరస్సు మనోవీధిలో సాక్షాత్కరించింది. అప్పుడు తాను ఆశువుగా చెప్పిన నాలుగు పద్యాలనూ ఈ సందర్భంలో ఉదంకుడినోట పలికించాడు ఆ మహాకవి. ఆ పద్యాలు శతక రచనానికి మార్గదర్శకాలు. అక్షర రమ్యతకి అచ్చపు గుర్తులు. నాగుపాము బుసలు అందుకు తార్కాణాలు.

తన ఆంధ్ర భాషాభిమానాన్ని పండించి ఆచంద్ర తారకం నిలపాలనే ఆ సరస్సు దగ్గర పదహారేళ్ళ అమ్మాయిలాగా సాక్షాత్కరించింది శారదమ్మ అంటాడు రాజరాజనరేంద్రుడు.

“కాదేమో ప్రభూ! ఆమె తెలుగు తల్లి అయివుంటుంది” అంటాడు నారాయణభట్టు.

“బావుంది ప్రభూ, మీ వాదన. ఆమె తెలుగు భారతి అయితేనేం, తెలుగు తల్లి అయితేనేం? ముగురమ్మలమూలపుటమ్మ అయితేనేం? తమకోర్కె ఫలింపజేసింది గదా! శుభం” అంటాడు నన్నయ ఆనందంగా

ఆంధ్రం భోగభూమి-నాగభూమి-భోగేశ్వర నాగేశ్వర భూమి.

‘స్వాతి’ 2001- నవంబరు

శేఖరం ఔదార్యం

శేఖరం మనసంతా అలజడి.

ఎవరు? అమృత కలశం లాంటి తన జీవితాన్ని హాలాహలంతో నింపుతున్నాడే. అతను ఆశలకిపోయి సీతని పెళ్ళి చేసుకోవడం పొరపాటా?

తన పెళ్ళి ఉదంతం గుర్తొచ్చింది శేఖరానికి.

కాలేజీ రోజుల్నుంచీ శేఖరానికి 'ఆదర్శవాది' అని పేరు. వరకట్న సమస్య గురించి, వితంతు వివాహాల గురించి మాట్లాడుతుండేవాడు. పురుషుడికొక నీతి, స్త్రీకొక నీతి ఉండకూడదు. ఈ ఆటవిక న్యాయం ఇకపై చెల్లదు. నవభారత యువకుల్లారా! నడుంకట్టండి. సమ సమాజస్థాపనకై పోరాడండి. అసలు రావణాసురుడు సీతాదేవిని ఎత్తుకెళ్ళడంలో పాపం, ఆవిడ తప్పు ఏమన్నా ఉందా? లంకలో అనహాయ స్థితిలో రావణుడు సీతాదేవిపైన ఏదన్నా అఫహయిత్యం చేసినానరే-రాముడు ఏలుకోవాల్సిందిపోయి అగ్ని ప్రవేశం చేయించడం ఘోరమైన అవమానం గదా! అని అనేక సభల్లో విరుచుకుపడేవాడు.

ఒకరోజు భానోజీరావుగారు శేఖరాన్ని కలిసి పెళ్ళి ప్రస్తావన తెచ్చారు. మధ్య తరగతి చిరుద్యోగి అయిన శేఖరానికి అమాంతం హుర్రే అని అరవాలనిపించింది. ఆ ఊళ్ళోని గొప్పవాళ్ళల్లో భానోజీరావుగారొకరు. ఆయన ఉదారులే కాక ఆస్తిపరులుకూడా, ఆయన ఏకైక పుత్రిక సీత- అంగరంగ వైభోగంగా ఆమె పెళ్ళి రెండేళ్ళ క్రిందటే చేశాడాయన. కానీ పెచ్చెయిన వెంటనే సీత భర్త యాక్సిడెంట్‌లో మరణించాడు. అప్పటినుంచి ఆదర్శభావాలు గల యువకుల కోసం వెతుకుతున్నారు భానోజీరావుగారు. శేఖరం పెళ్ళికి ఒప్పుకోవడమేమిటి- వారం రోజుల్లో పెళ్ళి జరిగిపోవడమేమిటి, ఇట్టే అయిపోయాయి.

“ఆహా! పెళ్ళి కొడుకు ఎంత ఉదార హృదయుడు” అని కొంతమంది పొగిడారు. ఆ- “ఇప్పుడు కట్నం తీసుకోకపోతేనేం, వితంతువుని వివాహమాడితే ఏం చేదుమేశాడా

అతగాడు. మామగారి తదనంతరం ఆస్తి అంతా వచ్చి ఒళ్ళోపడుతుందాయె. నుంచి ప్లానే వేశాడు". అనుకున్నారు కొందరు.

★

★

★

ఒక రోజు సాయంత్రం

ఆఫీసు నుంచి వస్తున్నాడు శేఖరం. తన ఇంటి సందు మలుపు తిరుగుతూనే ఆశ్చర్యంగా, అనుమానంగా నిలబడిపోయినాడు. అతని కనుబొమలు ముడుచుకున్నాయి. మొహం జేవురించింది.

కారణం

సీత గుమ్మంలో నిలబడి ఎవరో కొత్త యువకుడిని సాగనంపుతున్నది. కాళ్ళిద్దరుకుంటూ ఇంటికి చేరాడు శేఖరం. ఆ యువకుడి గురించి భార్య ఏదన్నా చెబుతుందేమోనని ఎదురుచూశాడు. కానీ ఈ విషయం ఎత్తలేదు. చూడబోతే ఇదేదో చాటుమాటు వ్యవహారంలా ఉందే అని కటకటపడ్డాడు. సీత నిద్రపోయాక మెల్లిగా లేచి పక్కగదిలోకి వెళ్ళి బీరువా వెతికాడు. ఉత్తరాలు, డైరీలు, ఫోటోలు లాంటి ఋజువులేం దొరకలేదు కానీ డబ్బు మాత్రం అయిదారు వందలు తక్కువగా ఉంది.

పెళ్ళికి ముందు లోపాయికారిగా చాలా వివరాలు సేకరించాకగానీ వితంతువైన సీతని పెళ్ళాడలేదు శేఖరం. ఆమె శీలం మచ్చలేనిదని రూఢి చేసుకుని, ఆస్తికూడా వస్తుంది ఈ పెళ్ళివల్ల అని, ఒకే దెబ్బకి రెండు పిట్టలనీ సంబరపడిపోయినాడు. అనుకున్నట్లుగానే సంఘంలో అతని పరపతి పెరిగింది కూడా.

కానీ ఇదేమిటివాళి? ఆ యువకుడెవరు? ఎన్నాళ్ళ నుంచి ఈ భాగోతం? అని తనలో తనే మథనపడ్డాడు. తర్వాత ఇంకో నెల రోజులు గడిచినై. ఈ లోపల ఇంటికెవరూ కొత్తవాళ్ళు వచ్చినట్లు లేదు. సీత మంచిదేనేమో పాపం, అనవసరంగా భయపడ్డాను. ఆ అబ్బాయి ఎవరో పరిచయస్థుడై ఉంటాడు అని కాస్త విశాల హృదయం అరుపు తెచ్చుకుని ఊరట చెందాడో లేదో మళ్ళీ ఉపద్రవం రానే వచ్చింది.

ఆ రోజు

“సీతా! సీతా! ఏం చేస్తున్నావోయ్? త్వరగా రెడీకావాలి. పిక్చర్ కెళదాం” అంటూ హడావుడిగా ఇంటికొచ్చాడు శేఖరం, ఆఫీసునుంచి అరగంట ముందు.

సీతా మరొకతను, మరొకతనేమిటి-అతనే ఆ రోజు కనబడిన యువకుడే-గాభరాగా గదిలో నుంచి బయటికొచ్చారు. క్షణంపాటు వాళ్ళిద్దరి మొహాలూ వెలవెలబోయినై.

వెంటనే సీత తేరుకుంది.

“ఇతను మధు-ఈయన మావారు” అని పరిచయం చేసింది పరస్పరం.

ఏడవలేక నవ్వుతూ ‘అలాగా’ అంటూ తలెగరేశాడు శేఖరం.

మధు శేఖరానికి నమస్కారంచేసి చకచకా వెళ్ళిపోయినాడు.

శేఖరం కళ్ళు అగ్గి నిప్పులైపోయినై.

“చెప్పవే-ఎవడు వాడు- వాడితో నీ కెప్పట్టించి సంబంధం?” అని అరిచాడు.

“ఆ అబ్బాయి నాకు మరిది- నాకు మొదటి పెళ్ళైన రోజు నుంచీ సంబంధం” నిబ్బరంగా చెప్పింది సీత-

“ఆఁ!”

“ఔను . . . నా మొదటి భర్తది చాలా బీదకుటుంబం. ఆయన కష్టమీద మంచి ఉద్యోగంలో చేరారుట. మిగిలిన తమ్ముళ్ళనీ, చెల్లెళ్ళనీ చదివించడానికి సహాయం చెయ్యమని పెళ్ళి చూపుల రోజునే అర్థించారు. సమంజసమైన ఆ మనిషి అభ్యర్థనని ఎన్నటికీ తోసిపుచ్చలేను. ఆయనేమన్నా పట్టుబట్టలు కావాలన్నారా? వెండి పానకం బిందెలు కావాలన్నారా? లాంఛనాలు జరపాలన్నారా? కట్నకానుకలమాటే ఎత్తలేదు. తప్పనిసరై ఈ ఒక్క సహాయమూ అడిగారు.

ఆయన మరణంతో ఆ కుటుంబానికున్న ఒక్క గట్టి ఆధారమూ కూలిపోయింది. ఆ షాక్ తో ఆయన తండ్రికి పక్షవాతం వచ్చింది.

ఇతను మధు-పెద్ద మరిది. మెడిసిన్ చదువుకుంటున్నాడు. ఈ అబ్బాయి చదువుకన్నా సహాయం చేస్తే కూలిపోతున్న ఆ కుటుంబానికి ఒక గట్టి స్తంభం పోటు పెట్టి నిలబెట్టినట్లు అవుతుంది. శాస్త్రంలో చెబుతారే- ఒక కొత్త దేవాలయం కట్టించడం కన్నా పాడైపోతున్న పాత దేవాలయాన్ని బాగు చేయిస్తే ఎక్కువ మంచిదని. నాకొక తమ్ముడుంటే ఈ మాత్రం ఉపకారం చేసుకోమా? పోనీ మీ తమ్ముడికి చెయ్యమూ- మానవ మాత్రులెవరన్నా ఒక తెలివైన బీద విద్యార్థి చదువుకి తప్పకుండా సహాయం చేస్తారని నా నమ్మకం- మీరు తరచుగా ఉపన్యాసాల్లో చెబుతుంటారే -అట్లాగే మనం మనుషులం అయితమి. రాళ్ళో రప్పలో కాకపోతమి. చిన్న నా పాట్లకి శ్రీరామరక్ష అనుకుంటే ఎట్లా? ఇంకో విషయం- భర్తగా మిమ్మల్ని గౌరవిస్తున్నాను. అభాగ్యుడైన మధుని అక్కయ్యలా ఆదరిస్తున్నాను. పైగా ఈ డబ్బు మనం కావాల్సిన వస్తువులు కొనుక్కోవడానికి మా నాన్నగారిచ్చిందే గదా!

సమయం వచ్చింది కనుక మీకు చెప్పకూడదనుకున్న ఇంకో మాటకూడా చెబుతున్నాను. మీతీపి ఉపన్యాసాలు విని మిమ్మల్ని పెళ్ళి చేసుకున్నాను. మీ చేతల్లో కూడా విశాల హృదయం ఉందనుకున్నాను. తర్వాత మీ స్వభావం గమనించి హతాశురాలినైనాను. మీ సంకుచితత్వానికి భయపడి, మధు సంగతి మీకు ఎట్లా చెప్పాలా? అని మధనపడుతుండగా మీకే తెలిసిపోయింది. ఇప్పుడు నాకు నిశ్చింతగా ఉంది. చెప్పండి నాది తప్పంటారా?" నిబ్బరంగా వివరంగా చెప్పింది సీత.

శేఖరం తలెత్తుకోలేకపోయాడు. భార్య ముందు లేకిగా ప్రవర్తించకుండా కాస్త హుందాతనం ప్రదర్శించడానికి కష్టపడాల్సి వచ్చింది. పకపక నవ్వేశాడు.

“అబ్బ! భార్యమణీ ఆ అబ్బాయి ఎవరు?! అని ఒక ప్రశ్న అడిగినందుకు ఎంత చెప్పుకోచ్చావు- అసలు నీ ఉపన్యాసం ముందు నా ఉపన్యాసం విలువ ఏపాటి? ఇంకా సినిమాకి టైముంది. నువ్వు తయారయ్యే లోపల నీ భర్తకి కాస్త కాఫీ దానం చేసుకోవోయ్ పాపం” అంటూ చమత్కరించాడు. తేలుకుట్టిన దొంగ- ఇంకేం చేస్తాడు పాపం, శేఖరం?

మనసూ-మనుషూ

తన రూములో ఒంటరిగా కూర్చుని వున్నాడు శశాంక శేఖర్.

అతగాడి మనసు ఉల్లోలకల్లోల వారాశిలా వుంది.

అంతలో ఒకానొక శాస్త్రీ ఉత్సాహంగా లోపలికి ప్రవేశించింది, “ఒరేయ్ శశీ!” అంటూ.

జవాబు రాలేదు.

“ఓరి శశాంక శేఖర మహాశయా!”

“ఆఁ- నువ్వు ప్రసన్నా!” అని తడబడ్డాడు శశాంక.

“ఔ!నా! ఆ పేరుగల మందభాగ్యుడిని నేనే - ఇందాకట్నించి ఫోటో చూడ్డమనే సమాధిలో లీనమైవున్నావా నా చిట్టి తండ్రీ? ఆఁ- ఆగాగు - జేబులో పెట్టేసుకోకు మరీ. మా కళ్ళేనా అంత పాపం చేసుకున్నాయ్?” అంటూ శశాంక చేతిలోవున్న ఫోటో గబుక్కున లాక్కున్నాడు ప్రసన్నకుమార్. ఫోటో వైపు పరీక్షగా చూశాడు. అందులో ఒక యువతి చిరునవ్వు నవ్వుతోంది. చక్కని కనుముక్కు తీరుతో నాగరీకమూ సంస్కారయుతమూ అయిన అలంకరణతో చూడముచ్చటగా వుంది.

“ఉహూఁ, అట్లా చెప్పు. ఇదన్న మాట సంగతి” అంటూ తల పంకించాడు ప్రసన్న.

“ఈమధ్య క్లాసులు ఎగ్గొట్టి తమరు వెలగబెడుతున్న రాచకార్యం ఈ యువతీ ముఖ సందర్భనమా శశిబాబూ!” అని ఆశ్చర్యపోయి స్నేహితుణ్ణి పరకాయించి చూశాడు. “హృదయవిదారకమైన మహావస్థ నీకూ పట్టిందిరా?” అనుకున్నాడు.

శశాంక బట్టలు నలిగిపోయినై. కళ్ళు ఎఱ్ఱబడి, అలసిపోయినట్లు కన్పిస్తున్నై. జాట్లు చిందరవందరగా మొహంమీద పడుతున్నది. అలా దిగులుగా వున్న మిత్రుడిని

చూస్తుంటే సంచలించిపోయింది ప్రసన్న హృదయం. శశాంక బుజాలమీద చేతులు వేసి నొక్కాడు.

“ప్రసన్నా!” విహ్వలంతో వణికింది శశాంక గొంతు.

“బాధపడకబ్బాయ్! నా చేతనైన సాయం చేస్తాను. ఇంతకూ ఎవరీ యువతి? ఏమా కథ?” అని బుజుగించాడు ప్రసన్న.

★

★

★

వీధి వాకిట్లో నుంచుని ఎదురుచూస్తున్నది జానకమ్మ.

“ఏమిటి పిన్నిగారూ! హడావుడిగా వున్నారీవాళ? మీ గిరిజమ్మకు గాని పెళ్ళివారొస్తున్నారా?” పక్కింటి పంచలో కూచున్న సత్యవతి కుతూహలంగా అడిగింది.

“కాదమ్మా ! మా అబ్బాయి వస్తున్నాడివాళ.” సంబరపడిపోతూ చెప్పింది జానకమ్మ.

సత్యవతి భర్త స్కూలు టీచరు. ఈ పల్లెటూరికి ఈ మధ్యనే బదిలీ అయింది వాళ్ళకి.

“మీ అబ్బాయి!....అంటే పట్నంలో పెద్ద చదువేదో....” అర్ధోక్తిలో ఆపేసింది సత్యవతి.

“ఆ-ఔనాను, వాడే - అదేవిటో గాని ఆ చదువు పేరయితేమట్టుకు అస్సలు నచ్చలేదండి నాకు. ఖర్చు, మా పనిమనిషి ఎంకామ్ లేదూ? దాని పేరే-ఛీ-ఆ చదువు చదవకురా నాయనా. పేరు బొత్తిగా బావుళ్ళేదంటే ఫకాల్న నవ్వాడమ్మా మావాడు. చెప్తే వినే రకమా ఈకాలం పిల్లలు?” అంటున్నది జానకమ్మ.

అంతలో వీధి మొగాన జట్కా కన్పించింది.

జానకమ్మ ఊపిరికూడా తీయనంత ఆదుర్దాగా చూస్తోంది వెజ్టినాయన! ఎలా వున్నాడో అనుకుంటూ.

జట్కా అయితే ఇంటిముందు ఆగనే ఆగింది కానీ, అందులోంచి ఒక అమ్మాయి దిగింది.

సత్యవతి మొహం ఉదాసీనంగా ముడుచుకుపోయింది.

“అదేవింటే అమ్మాయ్! ఉత్తరం ముక్కన్నా రాయకుండా వచ్చేవు? ఇల్లెలా తెలిసింది? ఆవేపు కాదు, ఇటురా. ఈ వాటా మనది” అంటూ ఆదరా బాదరా కూతురికి ఎదురువెళ్ళింది సత్యవతి.

“మీ అమ్మాయేవింటే పిల్ల? ఏం చదువుతోందన్నారా?” ఘరానాగా అడిగింది జానకమ్మ.

“బీ యీడీ చదువుతున్నదండీ! వాళ్ల నాన్నలాగే ఉపాధ్యాయ వృత్తి వెలిగిస్తుందిట’ అని మురిపెంగా ఆవిడకు జవాబిచ్చి “లోపలికి రావే ఇంక. మొహమంతా అలా వాడిపోయిందేమే తల్లీ! ఏవిటో ఈ ఆడపిల్లలకి చదువులూ, ఈ హైరానా....వద్దంటే నువ్వు వినవు. మీ నాన్నా వినరు. నా మాట నవ్వుతాలుగా తీసిపారేస్తారాయే తండ్రీ కూతుల్లిద్దరూ” అంటూ ఆపేక్షగా కూతురి తల నిమిరింది సత్యవతి.

“కాస్తయినా సస్పెన్స్ లేకపోతే లైఫ్ మరీ బోరుకొడుతుందిలే అమ్మా - అందుకని మీకు ఉత్తరం రాయాలా. ఇహపోతే ఇంతోటి మహాపట్టుంలో ఇల్లు కనుక్కోలేక పోతాననుకున్నావా? రైల్వే నేనెక్కిన పెట్టెలోనే ఈవూరి మనిషి ఒకాయన కన్పించాడు. ఏమాటకామాటే, కుట్టాడుమటుకు మహనీటుగా వున్నాళ్లే. మనఇంటి గుర్తులు చెప్పి జట్కా ఎక్కించి పంపించాడు స్టేషన్ నించి. ‘మీరు కూడా ఎక్కారా మహాశయా!’ అంటే ‘బాబోయ్! ఈ పల్లెటూళ్లనా? మీతో కలిసి జట్కామీద వెళ్లడమా? వద్దలెండి’ అన్నదాయన. పట్టుంలో అయితే ఎక్కేట్లు పెద్ద-అసలు మగాళ్లంతా ఇంతేననుకో అమ్మా! ‘భయం ముందు పుట్టి మగాళ్ళు తర్వాత పుట్టారా? మగాళ్ళు ముందు పుట్టి భయం తర్వాత పుట్టిందా?’ అనే చర్చ ఏర్పాటు చేశాం ఆ మధ్య నేనూ మా శశిరేఖనూ- వండ్రపుల్ గా సాగిందిలే చర్చమటుకు”-అంటూ గడగడా లెక్కరిస్తోన్న కల్యాణి ‘బాప్రే’

అని కీచుగా అరిచినంత పనిచేసి ఒక్క అంగలో లోపలికెళ్లి పడింది, తన ఎదటినించే వెళ్లి పక్కింటి గుమ్మంలో ప్రవేశించిన ఒక ఆకారాన్ని గమనించింది.

“అబ్బబ్బ! ఏం పిల్లవే తల్లీ నువ్వు? కాస్త అణకువ అహోరించమని మొత్తుకుంటే వినిపించుకోవు గదా! ఆడదాని కింత పొగరూ, చిలిపితనమూ పనికిరావే. పైగా పెద్దచదువు అహోరిస్తున్నావు గదా-ఈ వాగుడు తగ్గించుకోకపోతే ఎలా చెప్పు?” అని ఇదైపోయింది సత్యవతి.

“అక్కడే పప్పులో కాలువేశావు డియర్ మదర్! నేను రేపు వెలగబెట్ట బోయేదేమిటో తెలుసా? దివ్యమైన పంతులమ్మ గిరీ. రాబోయే శిష్యులతో వేగాలంటే ధారాళవాగ్దోరణి ఒక్కటే శరణ్యం - అంచేత - నిమిషానికి ఎన్ని వందల మాటలు మాట్లాడగలమో పందెం వేసుకుని మరీ నేర్చుకుంటున్నామమ్మా నేనూ శశిరేఖనూ-” అన్నది కల్యాణి ఉత్సాహంగా.

“ఎవరే ఆ శశిరేఖ?” విస్తుపోతూ అడిగింది సత్యవతి.

“ఎవరంటే ఏం చెప్పును?.... నా రూమ్మేటూ, నా ఫ్రెండూ, ఇంకా....” అంటూ ఒక్కక్షణం ఆగింది కల్యాణి.

“ఇంకా ఏం చెప్పబ్బలేదులే గాని, ముందు కాఫీ తాగు-” అంటూ కాఫీ ఇచ్చింది సత్యవతి.

తనమాటలన్నీ అక్షరమ్ముక్క పొల్లుపోకుండా పక్కింటి కిటికీదగ్గిర్నించి ప్రయత్నిస్తున్న శశాంకను గమనించనే లేదు కల్యాణి-కాఫీ తాగుతూ, కూరలు తరుగుతూ, జడ అల్లుకుంటూ కాలేజీలో చదివే మగపిల్లల గురించి, కొండాకవో ఆడపిల్లల గురించి హాస్యం కొడుతూనే వుంది-గాని-

“ఏవీట్రా పిచ్చినాన్నా! ఆ పరధ్యానం? కాఫీ టిఫిన్ చల్లారిపోతోంటే.... ఏవీటో ఇక్కడికొచ్చినా నీకా చదువు మీద ధృవీనయ్యే” అని ముచ్చటపడుతూ సుపుత్రుడిని మ్నందలించింది జానకమ్మ.

కల్యాణికి రైల్వే పరిచయమైనవాడూ, ఇంటిగుర్తులు చెప్పి జట్కూ ఎక్కించిన వాడూ-ప్రస్తుతం ఆ పిల్లమాటలు వినాలనే ధ్యాసలో కాఫీ తాగడం విస్మరించినవాడూ, తమ వంశోద్ధారకుడేనన్న సంగతి ఆవిడకు తెలియదు....

అసలు కల్యాణిని చూడంగానే ఆవిడ మనస్సులో ఏవో ఊహలు మెదలక పోలేదు-

“పిల్ల బంగారుబొమ్మలా వుందీ- ఇలాంటి అమ్మాయి కోడలైతే ఎంత బావుంటుంది?” అని.

కానీ అంతలోనే “ఎబ్బే-కులం తేడా అటుంచి పూటకు రికానాలేని ఆ బడి పంతులు కూతుర్ని ఎలా చేసుకుంటాను నా కొడుక్కి? ఛా-నక్కెక్కడ నాగలోక మెక్కడ? అయినా అంత అందగత్తై, అంత చదువుకున్న పిల్ల తిన్నగా సంసారం చేస్తుందా?” అనుకుని రాజసంగా పెదవి విరిచింది జానకమ్మ.

శోభస్కరమైన సాయంవేళలో.....

మాపటివంటకు ఏర్పాట్లు చేస్తున్నది జానకమ్మ - వంటింట్లో పీటవేసుకూర్చుని తల్లితో చెల్లెలుతో కబుర్లు చెప్తున్న శశాంక “అమ్మా! నేనలా వెళ్ళొస్తానే కాసేపు” అన్నాడు.

“అన్నయ్యా! నేనూ రావద్దా నీతో? నాగరత్నం దగ్గరికి వెళ్ళాలి కూడా.” ఆశగా అడిగింది చెల్లెలు గిరిజ. పెద్ద చదువు చదువుతున్న అన్నగారి వెంట తమ పికారు వెడుతోంటే తన స్నేహితురాళ్ళంతా తబ్బిబ్బిపోవాలని ఆ పిల్ల ఆకాంక్ష.

“ఔ! నా అబ్బాయి! మీ ఇద్దరూ కలిసి వెళ్ళండిరా వాళ్ళింటికి” అంటూ నవ్వింది జానకమ్మ.

“వాళ్ళింటి కెందుకమ్మా నేను?” అయిష్టంగా సణిగాడు శశాంక.

“అదేమిట్రా! ఎంత చదువుకుంటే మటుకు మనవాళ్ళని మనం మరిచిపోతామా? వరసకు అన్న అయినా సొంత అన్నకంటే ఎక్కువ ఆపేక్షగా వుంటాడు సుబ్బయ్య మామ. నిన్న మీ నాన్నకు కన్పించి చెప్పాట్టకూడాను, అల్లుడొస్తే ఇంటికి సంపించమని. వాళ్ళన్న కొడుకు పట్నంలో బియ్యేన్ ఎఫ్సేన్ చదువుతున్నాట్ట. అతనికి మన గిరిజ నిప్పిస్తా నంటున్నాడుకూడా” అంటూ ఠక్కున ఆగింది జానకమ్మ, మిగతా విషయం చెప్పకుండా.

“ఓహో! అదా సంగతి?” అంటూ ముద్దుల చెల్లెలి బుగ్గ గిల్లాడు శశాంక.

“పో అన్నయ్యా!” అని సిగ్గుపడింది గిరిజ.

మరి కాస్సేపటికల్లా అన్నాచెల్లెళ్ళిదరూ పికారుకు బయల్దేరేరు. సుబ్బయ్య మామ ఇంటి ముందున్న విశాలమైన ఖాళీ చోటులో-పక్కంటి శకుంతలతో కలిసి చెమ్మచెక్క ఆడటం పూర్తిచేసి, ఉప్పులగుప్ప తిరగడం మొదలుపెట్టింది పదమూడేళ్ళ నాగరత్నం - ఆ పిల్లలిద్దరూ గిరిగిర ఉప్పులగుప్ప తిరుగుతుంటే విస్ఫారిత నయనాలతో చూసేడు శశాంక.

అంతలో శకుంతల శశాంకను చూసింది.

“అం బాబోయ్, మొగాళ్ళు” అని అరిచి పట్టువదిలేసి పరిగెత్తింది ఆ పిల్ల. విసురుగా తిరుగుతున్న నాగరత్నం కనురెప్పపాటులో శశాంక కాళ్ళదగ్గిరికి వెళ్ళిపడింది.

“అరెరె” అంటూ ఆ పిల్లను పట్టుకుని తన చెయ్యి ఆసరాగా కూర్చోబెట్టాడు శశాంక. ఆ అమ్మాయి ఎగిరొప్పుతోన్నది. కళ్ళు మూసుకుని అలాగే కూర్చుండిపోయింది. మంచినిళ్ళు తేవటానికి లోపలికి పరిగెత్తింది గిరిజ.

నాగరత్నం వేపు పరీక్షగా చూశాడు శశాంక శేఖర్.

నడినెత్తిన బిగించివేసుకున్న జడలో నాగరమూ, జడకుచ్చలూ పెట్టుకుంది. జరీఅంచు నల్లని నేతపరికిణీ కట్టుకుని, తెల్లనిపువ్వుల వాయిల్ వోణీ వేసుకున్నది. మెళ్ళో పగడాలదండ, చేతులకు బిగుతుగా గాజులూ, రెండు ముక్కులకూ ఫుడకలూ,

కాళ్ళకు లావాటి వెండి పట్టాలూ, నుదుట చాదుచుక్కా, కళ్ళనిండా పులుముకున్న కాటుకా, ఎడమ చెక్కిలిమీద పెసరగింజంత పుట్టుమచ్చా-ముద్దబంతి పువ్వుకుమల్లే వుంది.

ప్రకృతిలోని మౌగ్ధ్యమంతా కలిపి మూటకట్టి ఇక్కడ కూచోపెట్టినట్లు అన్పించింది శశాంకకు. అనిర్వచనీయమైన వాత్సల్యమేదో పొంగివచ్చి అతని హృదయాన్ని ముంచివేసింది.

“కిందటేడుకంటే ఎంత యెదిగింది రత్నం!” అని ఆశ్చర్యపోయినాడు. మంచినీళ్ళు తీసుకుని గిరిజా, ఆ పిల్ల వెనకాల పార్వతమ్మా వచ్చారంతలోకి. రత్నాన్ని చెల్లెలిచేతికి అప్పగించి లేచినుంచున్నాడు శశాంక.

రత్నం తల్లి పార్వతమ్మ కుశలప్రశ్నలన్నీ ఘనంగా వేసి, సాక్షాత్తు అల్లుడికి చేసినంత మర్యాదా చేసింది. గాజుపళ్లెం నిండా మినప సున్నివుండలూ, చేగోడీలూ తెచ్చిపెట్టింది-పెద్ద కంచుగ్లాసెడు కాఫీ ఇచ్చింది. తను పెట్టినవాటిల్లో నాలుగో వంతైనా తినలేని అర్భకుడైన శశాంకను చూసి జాలిపడింది, మెడలోని జిగినీ, కాసులపేరూ సవరించుకుంటూ.

“ఇక వెళ్ళొస్తానల్లా! ఏదీ గిరిజను పిలుస్తావా?” అని అడిగాడు శశాంక.

“పెరట్లో రత్నంతో కలిసి ఆడుకుంటున్నట్లుంది, కాసేపున్నాక వస్తుందిలే” అన్నది పార్వతమ్మ.

సాయంసమయపు చల్లని పిల్లగాలులు మృదువుగా పరామర్శిస్తుంటే హుషారుగా నడుస్తున్నాడు శశాంక.

అంతలో - అనుకోకుండా కల్యాణి ఎదురుపడింది. ఒకర్ని చూసి ఒకరు పలకరింపుగా నవ్వారు.

“ఎలా వుందండీ మా వూరు?” అని అడిగాడతను.

“బావుంది - ఊరంతా చూపించకుండానే అడిగితే నేనేం చెప్పగలను?” అంది కళ్యాణి.

“సరే అయితే, ఊరు చూపిస్తాను వస్తారా నాతో?” కొంటేగా అడిగాడు తను.

“ఏం రాక? ఇంచక్కా వస్తా-చూపించేందుకు మీకే దమ్ములుండాలిగాని.” అల్లరిగా అన్నదామె.

“నా సంగతి సరేగాని - ఆడవారు మీకే ప్రమాదం. ఇదసలే పల్లెటూరు. నేను పొద్దునే చెప్పాగా-అదుగో తోక అంటే ఇదుగో పులి అంటారు” అన్నాడతను.

“అబ్బ! నీళ్ళు నముల్తున్నా రేమిటండి? నాకంటే పురుషపుంగవులు మీరే ఎక్కువ భయపడుతున్నట్లున్నారు గానీ-వదండి పాపం, ఇంటికి పోదాం.” నవ్వాపుకుంటూ అన్నది కళ్యాణి.

“ఊహూఁ, ఏమో అనుకున్నా-మీరు బాగా అల్లరిచేస్తారే-రండి, మా పొలం నేపు వెళ్దాం - చాలా ఆహ్లాదకరంగా వుంటుందటవేపు” అంటూ నడిచాడతను.

అతన్ని చూస్తూ అల్లరంతా మరిచిపోతోంది కళ్యాణి. అతనేం చెయ్యమంటే అది నోరెత్తకుండా చెయ్యాలిన్నీస్తుంది. తను ఎన్నడూ అనుకోని ఆ ఊహకు, తనలోని పరిణామానికి ఆశ్చర్యపడుతూ మంత్రముగ్ధలా అతని వెంట వెళ్ళింది.

నెమ్మదిగా వాళ్ళ పరిచయం వృద్ధి అయి, స్నేహంగా మారి, ఆ స్నేహం మరింతగా బలపడి మధురాతిమధురమైంది.

సెలవులు పూర్తై మళ్ళీ పట్నం బయల్దేరేవేళ....

శశాంకా వాళ్ళ పూలతోటలో మనోజ్ఞమైన సాయంసమయం మొగ్గవిచ్చి సౌరభాలు వెదజల్లింది. పడమటి దిక్కు చిక్కని ఎరుపురంగు పులుముకుంది-చిరుగాలులు అలవోకగా వీస్తున్నాయి. నానావిధ కూజితాలతో గూటిమొహం పట్టాయి పక్షులు. ఆహ్లాదజనితమైన ఆ వాతావరణంలో-

మోకాలిమీద గడ్డం ఆనించి కూర్చుంది కల్యాణి. ఆమె కళ్ళల్లో బాధ లీలగా మెదులుతున్నది. ఎదురుగా కూర్చున్న శశాంక పచ్చని ఆకునూ, పువ్వురేకులనూ చింపి పోస్తున్నాడు. ఎవరూ మాట్లాడుకోవట్లేదు.

చివరికి అతనే ఇలా అన్నాడు :

“నా మాట విను కల్యాణీ! నువ్వేదో ఉత్సాహంగా సాగనంపుతావనుకున్నాను గానీ ఇలా ఏడుస్తూ కూచుంటా వనుకోలేదు.”

“నేనేం ఏడవట్లేదు.” బుంగమూతి పెట్టింది కల్యాణి.

“అదికాదోయ్-ఎంత చదువుకున్నా ఆడపిల్లవే అనిపించావు మొత్తానికి-నీ కొంటెతనమూ, నీ ధైర్యమూ ఏమైపోయా యసలు? ఇలా దిగులుగా సాగనంపితే నేనెలా వెళ్ళను కల్యాణీ!” అంటూ బుగ్గమీద చిరుచిటిక వేశాడు.

“తమరు నామీద కాస్త దయతలిచి నవ్వాని స్లీజ్-అరె-నవ్వుమంటుంటే....” అంటూ ఆమె చెయ్యి తనచేతిలోకి తీసుకుని-ఆ వేలికున్న దానిమ్మగింజ రంగు ఉంగరపు రాయిని పెదవుల కానించుకుని వదిలేశాడు.

ఆపాదమస్తకం పులకరించి పరవశించిపోయిన కల్యాణి నవ్వింది.

“నేను దిగులుపడుతున్నానా? ఎవరన్నారు? ఆ దిగులేదో మీరే పడుతూ నాకు అంటగడుతున్నారు సార్! ఇంతకీ దిగులంటే ఏమిటి? ఎక్కడ దొరుకుతుంది? వీశె ఎంటుంటుంది?” అన్నది మరింత నవ్వుతూ-నవ్వెక్కువై అనిపించేటట్లు కళ్ళల్లో నీళ్లు తిరిగాయి. ఆమె ప్రమేయం లేకుండానే చెంపలమీద ధారలు కట్టేయి.

“పిచ్చి కల్యాణీ!” అంటూ అర్థమైపోతూ ఆమె కన్నీరు తుడవబోయాడతను. ‘శేఫర్!’ అంటూ అతని గుండెకు హత్తుకుపోయింది కల్యాణి పసిపిల్లలా.

ఆప్యాయంగా ఆమె శిరస్సు మూర్కొని, భావోద్వేగంచేత గొంతు రుద్దం కాగా, హృదయంలోని ఆవేదనకు చిహ్నంగా కళ్ళు చెమర్చగా ఇలా అన్నాడు శశాంక :

“ఇంత బేలవై పోవచ్చునా కల్యాణీ? రేపింక పిల్లలకి పారాలేం చెప్తావు? బాధ్యతాయుతమైన ఉద్యోగం ఎలా చేస్తావు? తీరుబడిగా విరహగీతాలు పాడుకుంటూ కూర్చోవడానికి ఇదేం ప్రబంధకాలం కాదాయె-ధైర్యంగా వుండు. ఉత్తరాలు రాస్తూండు, నా చదువు పూర్తి కాంగానే మా నాన్నకు చెప్పేస్తాను మన సంగతి. అందాకా ఓపిక పడతావా....లేకపోతే....” అంటూ మధ్యలో ఆపేసి....నవ్వేశాడు, కల్యాణీ కూడా చిన్నగా నవ్వింది.

అంతలో పాలేరు రాముడు అటు రావటం చూసి ఉంటి-సద్దారిద్దరూ.

★

★

★

ఆరోజు రాత్రి భోజనాలదగ్గర....

తెల్లవారి ఊరికి పోబోతున్న కొడుక్కి మరికొంచెం కూర వడ్డిస్తోంది జానకమ్మ. పక్కనే కూర్చుని అన్నం తింటున్న రాఘవయ్య కొడుకు వేపు ఎగాదిగా చూశాడు. పాలేరు హెచ్చరిక ఆయన మనస్సులో మారుమ్రోగుతున్నది.

ఇహ ఊరుకుంటే లాభం లేదు. గోటితో పోయేపనికి గొడ్డలి వాడాలేమో అనిపించింది.

“చూడు బాబూ! మీ అమ్మ ముచ్చటపడుతోంది ఈయేడు నీ పెళ్లి చూడాలని. అటు సుబ్బయ్య మామా తొందరపడుతున్నాడు-కాదుట్లే ఆడపిల్ల తండ్రి గదా - పిల్ల ఎదిగిపోతున్నదయ్యే-శ్రావణంలో పెట్టుకోమంటావా ముహూర్తాలు?” అని అడిగాడు కొడుకుని.

శశాంక గుండెల్లో రాయి పడింది-ముద్ద సరిగ్గా నోట్లోకి పోక ఉక్కిరిబిక్కిరై కొరబోయింది.

సర్దుకున్నాక మురిపెంగా మొదలుపెట్టింది జానకమ్మ, “నాగరత్నాన్ని చూశావుగా మొన్న-కుందనపు బొమ్మలా లేదుట్రా పిల్ల?” అని.

శశాంకకు గుండె దడ-

“నాగరత్నాన్నేమిటి? తను పెళ్ళి చేసుకోవటమేమిటి? ముక్కుపచ్చలారని ఆ పిల్ల తనకు భార్య?” తన కళ్ళకి గిరిజా నాగరత్నమూ ఒక్కలాగే కన్పిస్తారే-కానీ తండ్రి దగ్గర ఏమాటా చెప్పలేని అశక్తత పట్టి కుదుపుతోంది. గుటకలు మింగుతున్నాడు- చిన్నప్పట్నించీ తండ్రి అంటే సింహస్వప్నం అతనికి.

“మాట్లాడవేమిటోయ్!” రెట్టించాడు రాఘవయ్య.

“నా చదువింకా పూర్తికాలేదు గద నాన్నా!” అన్నాడు శశాంక ఎట్లాగోట్లా ధైర్యం కూడదీసుకుని.

“ఒరే, నేచెప్పేది విను - ఏ వగలాడినో తెచ్చి ప్రేమించా ననటానికి మటుకు వల్లకాదు. పిచ్చిపిచ్చి వేషాలంటే-నాకసలు ఒళ్లుమంట - ఆరు నూరైనా నూరు ఆరైనా నాగరత్నమే ఈ ఇంటి కోడలు-పెళ్ళి అమరితే మటుకు కొంతకాలం ఆపగలం- అంతే-తెలిసిందా? కులమింటి కోతి ఎవరైతే నేమిరా - నాకు తెలికడుగుతాను మీ అమ్మను నేను ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకున్నానుట్రా? కులం, సంప్రదాయం కావాలి గాని అందంకాదురా ప్రధానం. ఇప్పుడు మనకేం ఆనందం తక్కువైంది? చెప్పేదేమిటంటే ఈ కుష్టుకారు వేషాలు మానేసి కాస్త ఒళ్ళు దగ్గర పెట్టుకుని జాగ్రత్తగా ప్రవర్తించమని.”

శశాంక అయోమయంగా చూశాడు తల్లివంక-

“అదేమిటా పిచ్చినన్నానీ! దిగులు పడుతున్నావు. పెళ్ళి చేసుకోమంటుంటే ఎగిరి గంతెయ్యక? రత్నానికేమిరా-చిలకలాంటి పిల్ల-పైగా సుబ్బయ్య మామకు ఒక్కగానొక్క కూతురాయె. తండ్రి తదనంతరం ఆ కొంపా గోడూ అంతా నీదేగదట్రా! నాలుగు తరాలకు సరిపడే ఆస్తి వచ్చి ఒళ్ళో పడుతుంటే వద్దని బెట్టుచేసేవాణ్ణి నిన్నే చూశాను. సిరిరా మోకాలడ్డటం తప్పు నాయనా-మాట్లాడకుండా మీ నాన్న చెప్పిన మాట విని ఈ సంబంధానికి ఊ అను. అన్నట్టు అసలుసంగతి చెప్పలేదుగా నీకు?

మన గిరిజమ్మను వాళ్ళ చుట్టాలబ్బాయికి చేసుకోవాలంటే నాగరత్నాన్ని నువ్వు చేసుకోవాలని షరతు పెట్టాడు మీ మామ” అన్నది జానకమ్మ.

తల్లిమాటలు పుండుమీద కారం చల్లినట్లే అయి కంచంలో చెయ్యి కడిగేసుకుని లేచిపోయాడు శశాంక అన్నం వదిలేసి-

అతనికి వల్లమాలిన ఉక్రోశంగా వుంది.

“ఇంతేనా నా వ్యక్తిత్వం వీళ్ళ దృష్టిలో? తల్లితండ్రులు ఆడే ఈ చదరంగంలో నేనొక పావునన్నమాట. ఈ వున్న ఆస్తి చాలలేదు గాబోలు. ఆ సుబ్బయ్య గారి ఆస్తికూడా కలుపుకోవాలని తావత్రయం వీళ్ళకి-నాకిష్టమైన అమ్మాయిని చేసుకోవడంలో ఏం తప్పు కన్పిస్తున్నదో? కల్యాణి సంగతి చెప్పినట్లున్నాడు రాముడు. అందుకే నాన్న తొందర - పోన్లే చెప్పటం మంచిదే అయింది. అసలు గిరిజకు మరో సంబంధం దొరకనట్లు గింజుకుపోతారేమిటి?” అనుకుంటూ కసిగా పళ్ళు కొరుక్కున్నాడు శశాంక.

★

★

★

విషయమంతా సానుభూతితో విన్నాడు ప్రసన్న. అనునయంగా శశాంక భుజం తడుతూ “ఇంతకీ ఇప్పుడు అర్జైంటుగా ముంచుకొచ్చిన ఆపదేమిటి?” అని అడిగాడు.

“ఇదుగో చూడు-“అంటూ శుభలేఖ విసిరికొట్టాడు శశాంక.

“ఓహో” అంటూ తలపంకించి దాన్ని చదివాడు ప్రసన్న-

“నా కుమారుడు చి॥ శశాంక శేఖర్ కు చింతల సుబ్బయ్య బావగారి కుమార్తె చి॥సో॥ నాగరత్నమ్మను ఇచ్చి.....”

“ఒరేయ్! ఎంత అన్యాయమో చూశావుట్రా ప్రసన్నా?” అంటూ తల్లిడిల్లిపోయాడు శశాంక.

“మీ నాన్నగారు అఖండులోయ్ ఫ్రెండా! నీ చదువు పూర్తైతే నీకు ఉద్యోగం దొరుకుతుంది గదా-అప్పుడైతే నువ్వుయన మాట అసలు వినవని నీ పెళ్ళి

యమరైంటుగా నిశ్చయించేసేరు, చిరంజీవి నాగరత్నమ్మతో -" అంటూ ఆలోచనలో మునిగిపోయాడు ప్రసన్న.

“ఒరేయ్ లాయరుగారూ! కల్యాణి లేకుండా నేను బతకలేనురా-” అంటూ దిగులుపడ్డాడు శశాంక.

“అయితే ఆత్మహత్యా మార్గాలు అన్నేపిస్తున్నావన్నమాట - గొప్ప ఆలోచనే సుమా! నాలుగేళ్ళ కిందట నాకీ ఆలోచన తట్టినా బావుండి పోయేది గదా-ప్రే-ఏవిటోలే-మనం అనుకున్నవి అనుకున్నట్టు జరక్కపోవటమేనేమో జీవితమంటే” అన్నాడు దుఃఖంతో పూడుకుపోతున్న మనస్సును ప్రతిబింబింపజేసే కంఠధ్వనితోప్రసన్న-

“ఒరేయ్! ఏమైందిరా నీకు? ఎప్పుడూ నువ్వు నవ్వుతూ మమ్మల్ని నవ్విస్తుండటమే తెలుసు గానీ-నీకింత బాధవుందని ఎప్పుడూ చెప్పలేదేరా? చెప్పరా బాబూ ఇప్పటికైనా. ఊ-“అంటూ తొందర చేశాడు శశాంక-

“ఏం లేదు - నాలుగేళ్ళ కిందట నిర్మల ఆరాధ్య దేవత నాకు. ఆమె నవ్వుతే వెన్నెల కురిసినట్లు, ఆమె నడిస్తే సాగసులు క్రుమ్మరించినట్లు ఉండేది.....” ఒక విధమైన భావావేశంతో చెప్పటం మొదలుపెట్టాడు ప్రసన్న-

ఆశ్చర్యంగా వింటున్నాడు శశాంక.

“నిర్మల అంటే నాకు వల్లమాలిన మమత. వల్లమాలిన అని ఎందుకంటున్నానంటే- నేను మధ్యతరగతి కుటుంబంలోనివాడిని - రిటైర్దైన తండ్రినీ, రోగిష్టి తల్లినీ, చెల్లెళ్ళనూ, తమ్ముళ్ళనూ సాకవలసిన భారం నామీదే వుంది. కొత్తగా మొదలుపెట్టిన ప్రాక్టీసు-తగిన సంపాదన లేదు-

నిర్మలకూడా నాతోనే లా చదివింది. ఆగర్బ శ్రీమంతుల అమ్మాయి. చక్కని చుక్క. అందని నూనిపండ్లకు అట్టులు చాచటం ఆశాభంగానికే అని తెలుసు నాకు. అందుకనే ఆమె మీది మమతను ప్రేమగా మారనివ్వ లేదు. ప్రతిఫలాపేక్షా రహితమైన ఆరాధన నుటుకు ఏర్పరచుకున్నాము.

లలాంటి పరిస్థితుల్లో నా ఇష్టానిష్టాలతో ప్రమేయం లేని మా నాన్న నా పెళ్ళి నిశ్చయించేశారు. ఆ పిల్ల స్వయానా నాకు మేనత్త కూతురు. పేరు లక్ష్మి. మొన్న మొన్నటిదాకా మా కుటుంబం వాళ్ళ కళ్ళకు కన్పించేది కాదు. వాళ్ళు ధనవంతులు లే! నేను లా చదవటం మొదలుపెట్టాక కాస్త కాస్త కన్పించటం మొదలుపెట్టాం. తర్వాత పదివేలు కట్టం ఇచ్చి వాళ్ళ పుత్రికా రత్నాన్ని నాకు అంటగట్టటానికి కూడా ఇష్టపడ్డారు. అదీ సంగతి-

ఇక నా పరిస్థితి-ఈ జన్మకు నిర్మలను పొందే అదృష్టం, అర్హతా ఎలాగూ లేవు నాకు. మీరంటే నాకు ఇష్టం అనే ధైర్యం కూడా లేదు. ఆ మాటవిని చూచి లెంపకాయ కొట్టినా కొట్టచ్చు-ఔనుగదా-ఆమె ఎక్కడ? నేనెక్కడ?

ఆమె, నా ప్రణయోజ్వులాకాశ రాకాశశి, నాకు కానప్పుడు ఎవరైతేనేం? ఇంకా అందమైన అమ్మాయిగానీ, చదువుకున్న అమ్మాయిగానీ కావాలని పట్టుబడితే ఒప్పుకునేవాడేమో మా నాన్న కానీ చెప్పానుగా - నిర్మల కాకపోతే మరే స్త్రీ అయినా నాకు ఒకటే అని-లక్ష్మిని చేసుకుంటే పదివేలు కట్టుమూ లాంఛనాలూ వస్తాయి - ఈ డబ్బుతో ఇద్దరు చెల్లెళ్ళ పెళ్ళిళ్ళూ చేసేయ్యవచ్చు అనుకున్నాను. ఏదో నిర్లిప్త నిరీహాపూరిత మానసంతో, జడపదార్థాన్నే అయిపోయాను.

ముహూర్తం నిశ్చయమైంది. శుభలేఖలు అచ్చయి వచ్చినై. మొదట-చేతులు వణుకుతుంటే నిర్మలకే ఇచ్చాను శుభలేఖ-చదివి వ్రాస్తూపోయిందామె. కొంతసేపటికి తేరుకుని కన్నీరు తుడుచుకుని “నేనెందుకు నచ్చలేదండీ మీకు?” అన్నది.

అదిరిపోయినాను. నోట మాటరాలేదు.

“మా నాన్నగారితో కూడా చెప్పాను, మీరంటే నాకు ఇష్టమని. ఆయనా వప్పుకున్నారు. కానీ, నేనిలా జరుగుతుందనుకోలేదు. నేనంటే కూడా మీకు ఇష్టమే ననుకున్నాను మీ ప్రవర్తనను బట్టి. ఆ ప్రస్తావన మీరే తెస్తారని ఎదురుచూస్తున్నాను ప్రసన్నా! అయ్యో! చివరికి ఇదా నా నిరీక్షణకు ఫలం?” అంటూ దీనాతిదీనంగా శుభలేఖ వేపు చూసింది నిర్మల.

“మీరు ఏమంటున్నారు నిర్మలా!” అన్నాను గొంతు పెగల్చుకొని, ఆమె సమాధానం చెప్పలేదు.

రెండుచేతుల్లో మొహం దాచుకుని వెక్కివెక్కి ఏడ్చింది. ఒరే శశాంకా! నీ ఎదురుగుండా నుంచుని వున్నాడే వీడు-ఈ త్రాష్టుడు-ఈ శిలాస్వరూపం-నివ్వరపోయి అలా చూస్తుండిపోయాడే తప్ప ఆమె కన్నీరైనా తుడవలేదురా-ఇప్పుడు అనుకుంటూంటాను. వెంటనే ఆ శుభలేఖ చించి అవతల పారేసి నిర్మలను గుండెకు హత్తుకుని నేను నీవాడిని నిర్మలా! అని ఎందుకనలేదా అని. అంత పిరికివాడి నెట్లా అయినానా అని?

“ పీటలమీద పెళ్ళి వద్దంటే లక్ష్మీకింక పెళ్ళవుతుందిట్రా-ఆ పిల్ల నీకేం అన్యాయం చేసిందిరా-ప్రేమించి పెళ్ళాడ్డమేమిట్రా-ఇదేమైనా కథనుకున్నానా? జీవితంరా ఇదీ, మజాకా కాదురేయ్! మన ఇంటా వంటా ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకోవడం వుందిట్రా? ఉన్న డబ్బంతా తగలేసి నువ్వేదో ఉద్దరిస్తావని చదువు చెప్పిస్తే, ఇదిట్రా నువ్వు మాకు చేసే ఉపకారం? మా కడుపున చెడబుట్టావురా దొర్బాగ్యుడా-నీ చెల్లెళ్ళకింక పెళ్ళవుతుందిట్రా, ఆ పిల్లను నువ్వు చేసుకుంటే....?” అని చెడామడా తిడతాడు మా నాన్న-రూపెత్తిన అశక్తతను-అసమర్థతనూ అయిపోయానా ఆ క్షణంలో - లక్ష్మీ మెళ్ళో ఎలా తాళి కట్టానో నాకు తెలీలేదు-బలిపశువునై పోయానంతే.

ఒరేశశీ! నేనెంత దొర్బాగ్యుడినై పోయానా అప్పుడు. ఎంత మొద్దునై పోయానా-ఎట్టఎదుట కళ్ళముందు ప్రత్యక్షమై స్వీకరించమని వేడుకుంటున్న అమృతభాండాన్ని పిరికితనం వల్ల చేజేతులా కూలద్రోసుకున్నవాడు ఎంత నిర్బాగ్యుడో కదరా - బ్రతికినన్నాళ్ళూ దిగ్గుళ్ళి పోవలసిందేరా ఇంక” అంటూ ఉస్సరని నిట్టూర్చి శశాంక మొహంలోకి పరీక్షగా చూశాడు ప్రసన్న.

అతని భుజంమీద వున్న శశాంక చెయ్యి గట్టిగా బిగుసుకుంది. మొహంలో రంగులు మారేయి.

“ప్రసన్నా!” అన్నాడు తరతరలాడుతూ.

“ఔ! నా. ఉన్నమాటే అంటున్నానూ- ఉలుకెందుకు? కుటుంబ గౌరవం అన్నే వంకతో మన నోళ్ళు కట్టేస్తారు పెద్దలు. ‘ఓహో’ ‘కాబోలు’ అనుకొని గంగిరెద్దులా తలవూపటం తప్పిస్తే మనకసలు స్వతంత్రమైన ఆలోచనేదీ అంట. మనమేమైనా తప్పు చేస్తే, మానవత్వాన్ని మరిచి ప్రవర్తిస్తే మనం భయపడాలి. లేకపోతే ఎందుకురా భయం, ఆస్తిమీద వ్యామోహానికి, తండ్రిమాట దాటలేని బుద్ధిమంతనంగా రూపకల్పన చేస్తున్నాం అంటాను నేను. మనకిష్టమైన అమ్మాయిని, బుద్ధిమంతురాలిని, సంస్కారవతిని పెళ్ళి చేసుకుంటామంటే పెద్దవాళ్ళు వద్దంటారే అనుకో-అందుకని వాళ్ళ మాట విని మన నిండు జీవితాన్ని ధ్వంసం చేసుకుంటున్నారా మనం- జీవితమంతా అసంతృప్తితో అలమటించాల్సిందే గదా. అటు తండ్రి దగ్గర మహా బుద్ధిమంతులంగా వుండాలి, ఇటు ప్రేమించిన స్త్రీ వచ్చి ఒళ్ళో పడాలి అంటే ఎట్లా కుదురుతుంది? అవ్వ కావాలో, బువ్వ కావాలో ఇప్పుడే నిర్ణయించుకోవాలి గాని- ధైర్యం చేసి సక్రమమార్గంలో మన నూరేళ్ళ జీవితాన్ని మనమే తీర్చిదిద్దుకుంటే-ప్రస్తుతం ఆమోదించకపోయినా తరువాత ఆమోదించటమే కాదు, హర్షిస్తారు కూడా. కానీ నాకా జ్ఞానం లేకపోయిందానాడు. ఎవరి ఖర్మ కెవరు కర్తలు?” అంటూ ఉసూరుమని నిట్టూర్చాడు ప్రసన్న.

“ఏ పిక్చర్లో డైలాగుల్రా ఇవీ? కంఠతా పట్టటాని కెన్నాళ్ళు పట్టిందీ?” అని ఆశ్చర్యం నటించేవాడే ఇదివరకైతే శశాంక-కానీ ఇప్పుడలా వేళాకోళం ఆడ బుద్ధి వేయలేదు సరికదా, అతని గుండెల్లో ఏదో తపన, ఏదో కోత బయల్దేరింది. గిజగిజలాడిపోవటం మొదలుపెట్టాడు.

“సరేగాని - దీర్ఘపన్యాసం బాగానే వుంది. నీకు పెళ్ళయిందిట్రా? బ్రహ్మచారి వసుకున్నానే-” గొంతు పెగల్చుకుని నవ్వుటానికి ప్రయత్నించాడు శశాంక.

అందుకు సమాధానం ప్రసన్న చిరునవ్వు.

“హాయిగా పెళ్ళి చేసుకుని కూడా ఈ హోటలు భోజనం, రూం నిద్రా ఏం ఖర్మరా చిట్టినాన్నా!” అని సానుభూతి పూర్వకమైన ప్రశ్న విసిరేశాడు శశాంక- ఊరుకోకుండా.

“అయితే రేపు నువ్వు నాగరత్నాన్ని చెట్టబట్టి హాయిగా గృహస్వర్గసీమ నేల బోతున్నావన్నమాటే.....” అదొక రకంగా చూస్తూ అన్నాడు ప్రసన్న.

శశాంక వదనంలో గబగబా మబ్బులు కమ్మేశాయి.

అది గమనించాడు ప్రసన్న-ప్రాసీదైనాడు.

“నీకు నాగరత్నమ్మంటే ఎంత గుండె దిగులో, నాకు లక్ష్మీ అంటే అంత ప్రాణతల్లట-ఏదో పెద్దవాళ్ళ తృప్తికోసం, వాళ్ళ ఆజ్ఞ పాలించటం కోసం మట్టుకే చేసుకున్నాను గాని - నేను మనసుపడి, నా సుఖంకోసం చేసుకోలేదుగా?

నా నొసట సుఖపడటమే రాసివుంటే నా నిర్మల నాకెందుకు దూరమయ్యేదిరా? ప్సే-నాకా అదృష్టం లేదంతే - నేను స్వయంబద్ధుణ్ణి. నాది స్వయంకృతాపరాధం. నోరుమూసుకుని అనుభవించాల్సిందే గదా! ఆ లక్ష్మీ అంటే తగని ఎలర్జీ నాకు. అసలు తనని సరిగా చూడవైనా లేదు నేను. కాపురానికి తీసుకురాలేదని మావాళ్ళందరికీ నా మీద గొంతుదాకా కోపం-మా వూరికే వెళ్ళటం మానేశాను అందుకని. రోజూ నా నిర్మలను తలుచుకుంటూ ఎలాగో కాలం గడుపుతున్నా జీవచ్ఛవంలా - ఏదో సందర్భం వచ్చింది గనక చెప్తున్నాగానీ నీకు, నా సంగతి మన ఫ్రెండ్స్ వరికీ చెప్పలేదు, అందరూ నన్ను బ్రహ్మచారినినే అనుకుంటున్నారు-”

తడితడిగా వున్న కనురెప్ప లెత్తి ప్రసన్నకుమార్ ని పరికిస్తూ అడిగాడు శశాంక, “మీ నిర్మల ఏం చేస్తున్నదిపుడు? పెళ్ళైందా?” అని-

“పెళ్ళి కాలేదు-ఇంక చేసుకోనని చెప్పేసింది. ‘ఒక మగవాడిని మనసారా నమ్మి ఆరాధించే మగువ మరొకడిని ఎప్పటికీ చేసుకోదు. పరిస్థితుల ప్రభావం వల్ల, వత్తిడి వల్ల చేసుకుంటే, అది ఆమె ఖర్మ- అంతే-నా కలాంటి వత్తిడి ఏమీ లేదు, నాన్న నా పెళ్ళి విషయం పూర్తిగా వదిలేశారు-మానసికంగా మీతో ఎప్పుడో నా పెళ్ళయిపోయింది. దయచేసి నన్ను వేరే పెళ్ళి చేసుకోమని బలవంతం పెట్టకండి అంటూ వేడుకొంది నిర్మల” అంటూ చటుక్కున తల వంచేసుకున్నాడు ప్రసన్న.

“ఒరే, ఎందుకలా భయపడ్డావురా? వెంటనే వెళ్ళి మీ నాన్నగారితో చెప్పేయ్యి! లేకపోయావా నిర్మలనే చేసుకుంటానని? ఎందుకు కాందటారాయన మటుకు? ఒక వేళ ఆమాత్రం సాహసం చేయలేవా? ఆర్థికంగానేమి, ఇతర విషయాల్లో నేమి నీకు నిర్మల అండ వుండేది. చదువుతున్నావే చదువు-అప్పుడంత పిరికితనం ఎలా వచ్చింది? అంతగా అయితే మరో చక్కని సంబంధం దొరకదా ఆ లక్ష్మికి-ప్సే, ఆ నిర్మల బ్రతుకులో నిప్పులు పోశావు గదరా!” అంటూ ఉద్రేకపడ్డాడు శశాంక.

“లాభం లేదురా శశీ! ఈ పెద్దవాళ్ళని ఎదిరించాలంటే చాలా గుండెదైర్యం కావాలి, మాటలు చెప్పినంత తేలికకాదు. పోనీ, ఇప్పుడు నువ్వేమాత్రం ఎదిరించ గలుగుతున్నావు చెప్పు?” అని నిర్లిప్తంగా నవ్వేడు ప్రసన్న.

శశాంక నిబ్బరంగా, నిండుగా, దైర్యంగా, సంతోషంగా చూశాడు.

“అవునా, నువ్వు నీ కల్యాణి బ్రతుకులో పన్నీరు చల్లుతున్నావా ఇప్పుడు? తనదాకా వస్తేగాని తెలియదని ఒక సామెతుందిలే. కాస్త ఆలోచించి చూడు, రేపు నువ్వుకూడా నాగరత్నంతో కలిసి జీవితం మొదలుపెట్టాలి. మా అంత అన్యోన్యం గానూ-ఏమోలే నీ ఇష్టం. ప్రాణానికి ప్రాణమైన కల్యాణికంటే చింతగింజలాడుకునే చిట్టి నాగరత్నమే సుఖపెడుతుందేమో నిన్ను. చెల్లెలి పెళ్ళికోసం గొప్ప త్యాగం చేస్తున్నావు పాపం! తండ్రి గారి ఆస్తి మామగారి ఆస్తి పోగొట్టుకోలేక పోతున్నావు-నీ అదృష్టం అలావుంది. నిన్ను కాపాడ్డంకోసం భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నాను. నేనింక వెళ్ళిస్తాను. నువ్వు నాగరత్నం గురించి పంచరంగుల కలలు కను ఇంచక్కా.” అంటూ గబగబా వెళ్ళిపోబోయాడు ప్రసన్న.

“ఒరేయ్! కాస్త ఆగు-ఈ లెటర్ పోస్ట్ చెయ్యి, వెళ్ళూ వెళ్ళూ” అంటూ గబగబా నాలుగు ముక్కలు రాసి ఇచ్చాడు శశాంక.

ఆదుర్దాగా చదివాడు ప్రసన్న.

“పూజ్యులైన నాన్నగారికి, నమస్కారములు.

నేను కల్యాణినే పెళ్ళి చేసుకుంటాను. మీరు రమ్మనే వరకూ మీ ఇంటి గుమ్మం తొక్కును. మీ ఆస్తిమీద నాకేమీ ఆశలేదు. గిరిజ పెళ్ళి గురించి దిగులు పడకండి- మీకు అభ్యంతరం లేకపోతే నేను మంచి వరుణ్ణి వెతుకుతాను. దాని పెళ్ళి కిప్పుడే తొందరలేదని నా వుద్దేశం-పదిహేనేళ్ళయినా రానీయండి. అమ్మకు నమస్కారాలు, చెల్లెలికి ఆశీస్సులు. కల్యాణి మీకు తగిన కోడలేనని నిశ్చయంగా చెప్తున్నాను. ఆ సంగతి కాలక్రమాన మీరు గ్రహించగలరు-

మీ కుమారుడు,

శశాంక."

"అమ్మ బాబోయ్! ఈ ఉత్తరం- దీన్ని నిజంగానే పోస్ట్ చెయ్యమంటావుట్రా?"
' అని హడావుడి పడ్డాడు ప్రసన్న.

"మైగాడ్ నీకే ఇంత ధైర్యం! ఇది చదివి మీ నాన్నగారు ప్రళయకాలరుద్రులై పోయి, ఇక్కడికి వచ్చి అని భయపడ్డాడు.

"వెధవ అనుమానాలూ నువ్వునూ - మా నాన్న కాదుగదా దేవుడు దిగి వచ్చినా నా నిశ్చయాన్ని మార్చలేడు. నీలాగా నేను కూడా మనసు లేని మనువు చేసుకుని నా కల్యాణిని దూరం చేసుకుని జీవితాంతమూ కుమిలిపోలేను. నా కంత శక్తిలేదు" అంటూ నిష్కర్షగా చెప్పాడు శశాంక. అతని మనస్సిప్పుడు హాయిగా వుంది, ఇందాకటి దాకా విషాద మేఘాచ్ఛాదితమై వున్న శశాంక ముఖమండలం ధైర్యవాయువు వల్ల నిరాటంకమై ప్రకాశిస్తోంది.

"మరి నీ చదువు? ఇంక మీ నాన్నగారు చెల్లని పైసా కూడా పంపించరు నీకు" ప్రసన్న గొణుగుతూనే వున్నాడు.

"కల్యాణి టీచర్ గా వర్క్ చేస్తోందిప్పుడు. ఇవాళే తన దగ్గరికి వెళ్ళి అన్ని విషయాలు చెప్పి రిజిస్టర్ మ్యారేజ్ చేసుకుంటాను. ఈ ఆరునెలలూ తన సంపాదనతోనే చదివి ఎంకామ్ పూర్తిచేశానంటే ఎక్కడో అక్కడ ఉద్యోగం దొరక్కపోదు.

కల్యాణి డబ్బుతో చదువుకోవాలంటే నాకు సిగ్గుగా ఏలేదు. పైగా గర్వంగా వుంది. మిగిలిన జీవితమంతా తనని పువ్వుల్లో పెట్టి పూజించుకోనూ..." అంటూ తనమయుడై కళ్లు మూసుకున్నాడు శశాంక.

అమాంతం అతన్ని కౌగలించేసుకున్నాడు ప్రసన్న.

"భేష్-వ్యక్తిత్వం కల మగవాడిలా మాట్లాడావురా. ముందీ మాట చెప్పు. కల్యాణి నిన్ను సుఖపెట్టగలదని నమ్మకం వుందా? తర్వాతెప్పుడూ ఈ పెళ్ళి చేసుకున్నందుకు విచారించకూడదు మరి. ఏదో ఉద్రేకంలో, వేడి రక్తపు పొంగులో ఇలాంటి నిర్ణయాలు చేసుకోకూడదు గదా!" అన్నాడు.

"బాగా ఆలోచించే ఈ నిర్ణయానికి వచ్చాను, కల్యాణి మంచితనం మీద నాకు సంపూర్ణ విశ్వాసం వుంది. నేనేం తొందరపడలేదు. అందుకే ఇన్నాళ్ళు పట్టిందీ నిర్ణయానికి రావటానికి. సమయానికి వచ్చి నన్ను ఆదుకున్నావు. నా జీవన మార్గాన్ని సక్రమమార్గానికి తిప్పుకోవటంలో నువ్వు చేసిన సహాయం మర్చిపోలేను" అన్నాడు శశాంక.

"అట్లాగేం? ఒరే పిచ్చి సన్నాసీ! సారీ! కాబోయే గృహస్థా! నా కసలు పెళ్ళి కాలేదురా. ఇందాకట్నీంచీ చెప్పిందంతా బ్రహ్మాండమైన కల్పనరేయ్! సరే, ముందు నీ పెళ్ళి కానీ తర్వాత చెప్తాను ఈ సంగతి. అంతవరకూ చెప్పను. నువ్వసలే పిరికివెధవ్వి. ఈ మాత్రపు కథ లేకపోతే నువ్వుంత సాహసంచేసి కల్యాణిని చేసుకుంటా ననేవాడివా? అమ్మ! నాగరత్నం మెళ్ళో తాళి కట్టడానికి ప్రయాణమై వెడుతుండేవాడిని. ఇంత మంచి అయిడియా తట్టినందుకు నా బుట్టను నేను అభినందించుకుంటున్నాను" అని మనస్సులో అనుకుంటూ పైకి సన్నగా నవ్వేశాడు లాయర్ ప్రసన్నకుమార్.

1970- 'యువ'

ఆరతి

ఓగేటి ఇందిరాదేవి

‘అబ్బ! ఏం తోచటంలేదు. ఉద్యోగంమాట తేల్చేస్తాను బాబూ, ఆయనగారు రాంగానే, అని విసుక్కుంది నిద్రలేచాక పదకొండోసారి మిసెస్ ఆరతి ఫల్గుణరావ్ ఎం.ఎస్.సి.

రేడియో ట్యూన్ చేసి స్వెట్టర్ అల్లటం మొదలుపెట్టింది. కాస్సేపటికల్లా నిద్రవస్తున్నట్లన్నీస్తే పరుపుమీద వాలింది. కానీ నిద్రపట్టలేదు. లేచి ఇల్లు ఊడ్చి కాఫీ చేసుకుంది. తాగి, నీటుగా అమర్చిన పుస్తకాల రాక్ లోంచి ఒక పుస్తకం తెచ్చుకుంది. కాస్త చదవగానే విసుగేసింది.

“మరీ రోజు రోజుకీ ఏకాగ్రత నశించిపోతోందే! కమల ఏం చేస్తోందో? వాళ్ళింటికివెళ్తేసరి కాలక్షేపం బాగా అవుతుంది” అనుకుని చీర మార్చుకుని బయల్దేరింది.

ఆరతి మాజీ స్టూడెంటు కమల. ఫైనల్ బీఎస్సీ చదువుతోంది. చుట్టూ రికార్డులూ, పెన్సిళ్ళూ, గైడులూ పేర్చుకుని అవస్థపడుతున్న కమల మొహం ఆరతిని చూడగానే వికసించింది.

సంభ్రమంగా ఆహ్వానించింది.

“ఏమిటి కమలా, సంగతులు?” అంటూ లేతగా నవ్వింది ఆరతి.

“మా పెరట్లో పసుపుపచ్చరంగు గులాబీ మొగ్గవేసింది. మొదట పూసిన పువ్వు మీకు పంపిస్తాను మేడమ్!” ఉత్సాహంగా చెప్పింది కమల.

“థాంక్స్” అన్నది ఆరతి వాత్సల్యంగా.

“ఏమిటోనండీ చదవబుద్ధికావటంలేదనలు. పరీక్షలు దగ్గిరికి వచ్చేశాయి. చదవాలంటే విసుగేస్తున్నది. మీరు ఎమ్మెస్సీదాకా చదివి క్లాసుకూడా తెచ్చుకున్నారంటే

ఎంతో నిర్విరామకృషిచేసి వుంటారుకదూ? ఇంచక్కా అదృష్టవంతులు మీరు. మీరు ఎలా చదివారో ఏమిటో ఆ మంత్రం కాస్త ఉపదేశిద్దురూ పుణ్యం వుంటుంది” అన్నది కమల.

“మంత్రమా?” అని క్షణంసేపు విస్తుబోయి, ఆనక నవ్వేసింది ఆరతి- “అవునవును పరీక్షలయ్యేదాకా మీ బావగారి జపం మానెయ్యాలి. చాలా కష్టమనుకుంటా మనస్సును ఇటులాక్కొచ్చి చదువుమీద లగ్నం చెయ్యాలంటే? ఈ పరీక్ష వ్రాయగానే ఎలాగూ మూడు ముళ్ళూపడి తీరుతాయి. ఈలోపలే అంత బెంగెట్టుకోకు-అయినా కమలా! నీకు చదువొక్కటే విసుగ్గావున్నది-నాకు జీవితమంటేనే విసుగ్గావుంది” అన్నది.

ఆరు సెకన్లపాటు అలవోకగా సిగ్గుపడి ఆనక అన్నది కమల.

“పోండిమేడమ్! అంత సరదాగా, హుషారుగా, అందంగావుండే డాక్టరుగారి భార్య అయివుండీ విసుగంటారేమిటండీ-విసుగుకు పెల్లింగికూడా తెలియకూడదు మీకు-ఎగతాళికి అన్నారా?”

“అఁ ఆ- డాక్టరుగారికి లోకాన్ని ఉద్ధరించటానికి ఉన్నంత ఇష్టమూ తీరికా ఇంటిని ఉద్ధరించటానికి లేవులేవమ్మా! పొద్దున్నెప్పుడోపెళ్ళి సాయంకాలం ఇంటికి వస్తున్నారు. ఆయనకు ఎన్ని రాచకార్యాలూ, ఎంతకథా? పగలంతా ఇంట్లో ఒక్కతెనూ బిక్కు బిక్కుమంటూ కూర్చుంటాను.” తన గోడు కాస్త వెళ్ళబోసేసుకుంది ఆరతి.

“అదీ నిజమేలండి! పెళ్ళి అయ్యేవరకూ చదువూ, ఉద్యోగమూ సరిపోయాయిగదా? ఇప్పుడు ఇంట్లోకూచుని గోళ్ళు గిల్లుకోవటం కష్టమే” అని ఆరతి అభిప్రాయంతో ఏకీభవించింది కమల.

ఏదో గుర్తుకువచ్చి మళ్ళీ అడిగింది. “మేడమ్! పూర్వం కథలు వ్రాసేవారు గదా మీరు, ఇప్పుడు వ్రాయటంలేదేం?” అని.

“ఘ్! రోజు రోజుకీ బద్దకం పెరిగిపోతున్నది కమలా! ఏం చెయ్యగలను? బద్దకంపోవాలంటే చేతినిండా పని వుండాలి. పని వుండాలంటే ఉద్యోగం చెయ్యాలి.

ఉద్యోగం చేస్తుంటే కథలు వ్రాయబుద్ది వేస్తుంది. కూనిరాగం తియ్యాలనిస్తుంది. అల్లికలు అల్లాలనిస్తుంది. ఒకటేమిటి- జీవితమంతా ఉత్సాహం పరుగులు తీస్తుంది, తెలుసా? ఇది నా స్వానుభవంమీద చెప్తున్న మాట."

"అయితే ఉద్యోగమే చెయ్యండి!"

"ఇంతోటి కోరికకూ అవరోధమా?" అని ధ్వనించింది కమలకంఠం.

"సరే, డాక్టరుగారు ఒప్పుకోవద్దేమిటి?" అని సన్నగా నిట్టూర్చింది ఆరతి.

"డబ్బుగలవారి గారాలపుత్రిక, ఎమ్మెస్సీ పాసైన విద్యవతి, ప్రేమించి పెళ్ళాడిన స్వతంత్ర ప్రవృత్తిగల ఈవిడ భర్తకు ఇంతగా భయపడుతుందా?" అని ఆశ్చర్యపోయింది కమల. ఆ ప్రశ్ననే కాస్తంత నాజూగ్గా అడిగింది పైకి.

"ఉద్యోగంతప్ప మిగిలిన యాక్టివిటీస్‌లో పాల్గొనమంటారమ్మా ఆయన-సంకుచిత స్వభావంతో అలా అంటే మటుకు సహించేదాన్నికాదు నేను."

"మరీ?"

"నలుగురమ్మాయిల్ని పిలిచి, వచ్చిన సంగీతం నేర్పమంటారు. పదిమంది బీద విద్యార్థులకు చదువు చెప్పకూడదా? అంటారు. అన్నీ ఇలాంటి ఉద్దేశాలే ఆయనకి" అంటూ నుదురు వత్తుకున్నది ఆరతి.

"డాక్టరుగారు ఉచిత వైద్యసౌకర్యమేగాక ఉచిత విద్యసౌకర్యంకూడా చేయిద్దామనుకుంటున్నారన్నమాట! ఎంతమంచివారండీ ఆయన!" కమల సంతోషంగా అన్నది.

"కానీ ఊరికే చదువుచెప్తాను, సంగీతం చెప్తాను రమ్మంటే ఎవరు నమ్ముతారు? ఒకవేళవచ్చినా మన ఆశయం గుర్తించకుండా చులకన చేస్తారు" చెవులుపిండి డబ్బుగుంజితేగాని శ్రద్ధగా వినరు. అయినా అందరిళ్ళకీవెళ్ళి ఏమని అడగను? ఈ తిప్పలకంటే ఉద్యోగమే నయంకాదా?"

ఆరతికివ్యాళ తన మనసులోని వేదనంతా వెళ్ళబోసుకోవాలనిపిస్తోంది. నిజానికి ఆమె భర్త చాలా మంచివాడు.

భార్యను ఉద్యోగం చేయవద్దనటంలో సంకుచిత దృష్టిమీలేదు. అతని ఉద్దేశంవేరు 'కాలక్షేపంకోసం ఎందుకు ఉద్యోగంచెయాలి? చదివిన చదువు సార్థకం చేసుకోవాలంటే ఉద్యోగం చేయటమొక్కటే మార్గంకాదు. కాస్త జాలిగుండెతో చుట్టూ చూస్తే లక్షమార్గాలున్నాయి. కళ్ళముందు అసంఖ్యాక పీడిత ప్రజానీకం కనిపిస్తోంది. వేలాది నిరుద్యోగులు అల్లాడుతున్నారు. వాళ్ళకు భోగభాగ్యాలు అక్కర్లేదు. రెండుపూటలా అన్నంతిని ఒంటినిండా బట్టకట్టుకుంటే చాలు. ఇలా తోచకపోవటమే తెలీదు ఆ స్థితిలో. సోనీ, క్లష్టదేవరాయలకాలంలో రత్నాలూ, మాణిక్యాలూ అంగళ్ళలో పోసుకూచున్నట్లు వీధుల్లో ఉద్యోగాలేమైనా ఆరబోసుకూచున్నారా? మనదేశం అంతగా అభివృద్ధిచెందిననాడు-నిరుద్యోగ సమస్య పూర్తిగా పరిష్కారమైననాడు చదువుకున్న ప్రతి వ్యక్తి బీదాగాపాస్తే తేడాలేకుండా ఉద్యోగాలు చేయవలసిందే. "అవ్వా కావాలి-బువ్వా కావాలి" అన్నట్టు డబ్బుగలవాళ్ళే ఉద్యోగాలకు ఎగబడితే ఎలాగ? మనవల్ల మనకు తోచటల్లేదని-మనహాబీకోసం-మరో విద్యావంతుడైన వ్యక్తి అతనికుటుంబం-దుర్భర దరిద్రం పాలుకావటం నేను సహించలేను ఆరతీ!" అని ఆవేదన పడతాడతను.

అదేమిటో భర్త అలా మాట్లాడినంతసేపూ నోరెత్తలేదు ఆరతి. ఒక పారంరోజులదాకా అతని మాటలే జ్ఞాపకం చేసుకుంటుందిగాని తర్వాత మళ్ళి యధాప్రకారమే-

"మనం మానేస్తేమటుకు ఆ ఉద్యోగం నిరుద్యోగికి దొరుకుతుందని హామీ ఏమిటి? మరో ధనవంతుడే చేరతాడేమో ఆ ఖాళీలో! డబ్బూ, పలుకుబడి ఉన్నవాళ్ళకేగదా ఉద్యోగం వస్తుందీరోజుల్లో" అని వాదించటం మొదలుపెడుతుంది.

"మనకు ధర్మమనితోచింది మనం చేశాం-కనక మనకు నిశ్చింత, ఏ మంచి పనిచేసినా మెచ్చుకునే భగవంతుడే ఇప్పుడుకూడా హర్షిస్తాడు" అంటాడు పల్లణరావు హాయిగా నవ్వేసి.

అతని హస్తవాసి మంచిదని ప్రతీతి, వైద్యం చేసినందుకు డబ్బిస్తే పుచ్చుకుంటాడు. ఇంతే ఇవ్వాలని నియమంలేదు. బీదవాళ్ళదగ్గర డబ్బుపుచ్చుకోడు సాధారణంగా. అతని వ్యక్తిత్వానికి అప్రయత్నంగా దాసోహమనక తప్పటం లేదు ఆరతికి.

కమల ఏదో అడగబోయింది. ఆలోచనలమధ్య - పరధ్యానంగా వున్న ఆరతి ఉలిక్కిపడింది.

సుడిగాలిలా వచ్చిపడింది రేణుక.

“చచ్చినా పెళ్ళిచేసుకోనోయ్ కమలా! చేసుకోనుగాక చేసుకోనంతే” అంటూ మూలనున్న కుర్చీ బరబరా ముందుకు లాక్కుని అందులో కూలబడింది.

టేబిల్ మీదున్న పుస్తకం తీసుకుని ఖంగారు ఖంగారుగా విసిరింది కమల.

“ఒద్దమ్మా చిట్టి! వద్దు, నువ్వు పెళ్ళిచేసుకోనేవద్దు-సరేనా?” అని విసురుతూనే ఓదార్చేసింది.

“నీ మొహం- ఎప్పుడూ ఎగతాళే నీకు” అని కసురుకుంది రేణుక- అప్పుడుగాని ఆరతిని చూడలేదు. చూడగానే నమస్కారం చేసింది సిగ్గుపడుతూ.

కమలకు ఆరతి దగ్గర చనువెక్కువ- ఈ విషయంలో ఏమీ జంకలేదు.

“ఇంతకూ ఇప్పుడేమొచ్చిపడిందే రేణుకా! ఆ వెంకట్రావు, అచారీ మరోగొడవ లేవదీశారా? ఫీ-వీళ్ళదేమిటి మధ్యన, హాయిగా ఉద్యోగం చేసుకోనీయకుండా” అని విచారం వెలిబుచ్చింది.

అమాంతం వెలుగుపాకింది ఆరతి ముఖంలోకి.

ఉన్నవళంగా నీరసపడిపోయింది రేణుక.

“హాయిగా ఉద్యోగం చేసుకోవటమా? మొత్తుకున్నట్లేవుంది గదే నీ సానుభూతి! ఒక్కసారి మా ఆఫీసుకురా తెలుస్తుంది. ఆ పైళ్ళు పైళ్ళతోనిండే టేబిల్ ను, వాటివెనక

ఉద్యోగులూ-హెడ్ గుమస్తాగారి అధారిటీ-అఫీసరుగారి ఆశీర్వాదాలూ- కలగాపులగం గందరగోళం - మహా విసుగెత్తిపోతోంది నా మట్టుకు. అన్నట్లు ఆరతి మేడమ్ కి తెలిసే వుంటుంది ఉద్యోగం సంగతి బ్రతికిపోయారు బాబూ! ఉద్యోగం విరగడచేసుకొని” అంటూ పెళ్ళి సంగతి వదిలేసి ఉద్యోగంగూర్చి దిగులుపడింది రేణుక.

“అలాగైతే నువ్వు పెళ్ళిచేసుకోరాదూ?” అనేసింది కమల. “భాబోయ్! నువ్వు అదేమాటంటావేమే- బంగారంలాంటి బావగారు రేడిగా వున్నారు గనుక నా బాధ తెలీటల్లేదే తల్లీ నీకూ” అని ఇద్దైపోయింది రేణుక.

‘పోనీ - నీ బాధేమిటో స్పష్టంగా చెప్పరాదుటమ్మా?’ అన్నది ఆరతి సన్నగా నవ్వుతూ.

“నాకు ఉద్యోగమంటే ఉత్త విసుగేనండీ మేడమ్! పెళ్ళంటే విసుగు తోడు భయంకూడానండీ, మరోభయం’ అంటూ రెండుచేతులూ ఎత్తి దణ్ణం పెట్టేసింది ఆ పిల్ల.

“అయ్యో! బ్రతుకంటే ఇంత బోరు అనుకోలేదండీ- బియ్యే ప్యాసవగానే ఉద్యోగం దొరుకుతున్నదని కేరింతలు కొట్టానుగాని, రానురాను ఆ రొటీన్ లైఫ్ భరించలేకపోతున్నాను.” అని వాపోయింది -

“మరి మానెయ్యటానికి అభ్యంతరమేమిటమ్మా రేణూ!” సహజ వాత్సల్య కంఠంతో ప్రశ్నించింది ఆరతి.

“లాభం లేదండీ మేడమ్! నేను ఉద్యోగం చేయకపోతే ఇల్లుగడవదు”.

“మీ నాన్నగారేం చేస్తారు?”

“సబ్ రిజిస్ట్రారు చేసి. రిటైరైపోయారు. మా అమ్మ ఆయనకు రెండో భార్య. మా అమ్మ సంతానంలో నేనే మొదటిదాన్ని. నాకు ఒక తమ్ముడు, ఇద్దరు చెల్లెళ్ళునూ- ఇంతమంది మా నాన్నగారి పెన్షన్ డబ్బుతో ఎలా బ్రతకం చెప్పండి?”

“అంటే నీకు అన్నయ్యలూ అక్కయ్యలూ ఎవరూ లేరా రేణూ! ఇంత చిన్నపిల్లవు- నువ్వు ఉద్యోగంచేసి కుటుంబాన్ని పోషించవలసిందేనా?” అర్థమైపోతూ అడిగింది ఆరతి.

“లేకేం- ఉన్నారండీ- ముగ్గురన్నయ్యలూ, ఇద్దరక్కయ్యలూ వున్నారు. పాపం- రేణూ వాళ్ళ అమ్మగారు ఎంతో మంచివారు. వాళ్ళందర్నీ సొంతపిల్లల్లా చూసుకొంటారు. ఉన్న డబ్బుతో ఇద్దరక్కయ్యల పెళ్ళిళ్ళూ చేసారు. అన్నయ్యలు ఉద్యోగాలు చేసుకుంటున్నారు. కానీ తండ్రికి నయాపైసా పంపరు. వాళ్ళజల్సాలు వాళ్ళవి” మధ్యలో కల్పించుకొని చెప్పింది కమల.

“మరండీ రేణూ వాళ్ళ మూడో అన్నయ్య ఎస్సెల్నీ పరీక్షకు వెళ్ళి వెళ్ళి విసుగుపెట్టి మానేసాడు- ఏదో ప్రెస్సులో ఉద్యోగం చేస్తూ వీళ్ళ ఇంట్లోనే వుంటాడు. వచ్చిన సినిమా అలా చూడాలామరి; సిగరెట్లు, కూల్ డ్రింకులు, కిళ్ళీలు మొదలైన యావత్తు దర్జాలూ వెలగబెట్టాలా; ఎలాసరిపోతుంది అతని సంపాదన అతనికి - అంచేత పదిహేనో తారీకునించి రేణూనో, వాళ్ళ నాన్నగారినో డబ్బు అడుగుతుంటాడు. పైగా తనకు పెళ్ళిచెయ్యటం లేదని ఇంట్లోవాళ్ళమీద కోపం.”

“మరి పెద్దన్నయ్యలిద్దరూ ఏం చదివారు?” ఆదుర్దాగా అడిగింది ఆరతి.

“శుభ్రమైన చదువూ, ఉద్యోగాలూ వాళ్ళవి. పెద్దన్నయ్య బరంపురంలో డాక్టరు. చిన్నన్నయ్య భిలాయ్ లో ఇంజనీరు. పెద్దవదిన బియ్యే. మరి భర్తల సంపాదన ముసలి తల్లిదండ్రులకూ అందులో స్వంత తల్లికూడాకాదు సవతి తల్లికీ, ఆవిడపిల్లలకీ పెట్టనిస్తారా? అలా పెట్టనిచ్చేవాళ్ళు లోకంలో ఎంతమందిలేరు అంటారేమో మీరు. వాళ్ళందరూ పుణ్యాత్ములు - నిద్రలేవంగానే వాళ్ళ మొహాలుచూస్తే మన పాపాలుకూడా పోతాయి- కదండీ?” కాలేజీ వక్షత్వపు పోటీల్లో ఫస్టుప్రైజు తెచ్చుకునే కమల తన వాగ్దాతనంతా ప్రదర్శించింది.

అంతక్రింతందాకా రివ్యూ రివ్యూన మాట్లాడుతున్న రేణుక నోరెత్తి మాట్లాడలేకపోయింది- అణచుకున్న ఆవేదన కనుదమ్ముల్లో సుడిగుండాలు రేపింది. తన పరిస్థితి, తన భవిష్యత్తు గుర్తుకు వచ్చినప్పుడల్లా అలా అయిపోతుందామ్మాయి. అదంతా మరిచిపోవటానికే ఎప్పుడూ చలాకీగా ఆ కబుర్లు ఈ కబుర్లు చెప్తూ తను ఆనందంగా వున్నట్లు నటిస్తుంటుంది.

కమల మాటలు విని, రేణుక మొహం చూసి గగ్గోలుపడింది ఆరతి హృదయం. ఆమె జీవితం ఇందుకు పూర్తిగా విరుద్ధం.

ప్రస్తుత సమాజంలో ఆడపిల్ల-అందునా మధ్యతరగతిలో అట్టడుగున నిలిచివున్న ఆడపిల్ల బ్రతుకు ఎలావుంది? భగవాన్!

కమల మళ్ళీ అన్నది -

“రేణూ సమస్య మీకు అర్థమయ్యే వుంటుందిప్పుడు. తనేం చెయ్యాలి? ప్రాజ్ఞురాలు గనక కృతఘ్నురాలు కాదు గనక- ఉద్యోగం మానెయ్యలేదు. ఈ ఆధారంకూడా లేకపోతే ఎలాగ? మొరడులా వుండాలని చస్తే అనుకోదు. ఎటూ చెప్పలేక, ఏమీ చెయ్యలేక- అడకత్తెరలో పోకచెక్క చందాన నలిగిపోతోందండీ పిచ్చి రేణు. సినిమాల్లో, కథల్లోలాగా అయితే ఎక్కడికైనా పారిపోయేది! అంతలో ఓ అందమైన కథానాయకుడు రైల్వేలో, స్టేషన్లో, రోడ్డుప్రక్కనో రేడిగా తారసపడి ఇంచక్కా పెళ్ళాడేసేవాడు. అన్నట్లుతనికి నాలుగు మేడలూ రెండు కార్లూ గత్రా వుంటాయండోయ్!”

ఆరతి గిలగిలా లాడిపోయింది.

“అఁ-ఈ బ్రతుక్కుతోడు పెళ్ళొక్కటే తక్కువ. నన్నుకట్టుకుపోయినన్ని సమస్యలే ఏడుస్తున్నాయి అవతల. డబ్బుపోసి మొగుణ్ణి కొనుక్కోగలిగిన అమ్మాయికైతే పెళ్ళిగాని మాబోటి వాళ్ళకు ఇదుగోఇలాఉద్యోగమో చదువో అదీ లేకపోతే ఇరవైనాలుగంటలూ ఇంట్లోనే మగ్గిపోవడమో తప్పదుగదా- ఏమైనా చాలామంది ఆడవాళ్ళకంటే నేను అదృష్టవంతురాలిని- అమ్మతోపమానాలైన మా అమ్మా నాన్నల ఆశీర్వాదం నాకు శ్రీరామరక్ష” అన్నది రేణుక నిండుగా నెమ్మదిగా.

“పెళ్ళంటే కన్నపిల్లలు సిగ్గుపడుతూ మధురోహాల్లో తేలిపోవటంగా లేదప్పుడు. రానురాను జీవితమే సమస్యమయమై పోతున్నది. ఇక పెళ్ళి గురించిన ఊహలెక్కడ?”
' అని నిట్టూర్చింది ఆరతి.

“ఇప్పుడే కాదండీ! మన జీవితం ఎప్పుడూ సమస్యలమయమే. ఆడవాళ్ళు ఏనాడు సుఖపడ్డారనలు? హాయిగా గుండెమీద చెయ్యివేసుకుని ఏనాడు నిద్రపోయారు? పూర్వకాలంలో ‘ఆడ’పిల్లేగాని ‘ఈడ’ పిల్ల కాదన్నట్లు ప్రవర్తించేవాళ్ళు తల్లితండ్రులు. ఆపేక్ష తక్కువనికాదు. తప్పనిసరై సరిగ్గా జ్ఞానం రాకపూర్వమే ఎవరికో ఒకరికి ముడిపెట్టేసేవాళ్ళు. ఇక అత్తగారి ఆరళ్ళూ మామగారి గదమాయింపులూ, తోటికోడళ్ళ అజమాయిషీలూ మొదలు. ఇవన్నీ ఒక ఎత్తూ భర్తగారి ఆర్పాటం మరో ఎత్తూ-మంచివాళ్ళు అనలు లేరని కాదు. ఆ మాటకొస్తే మగవాళ్ళల్లో ఇప్పుడెంతమంది మంచివాళ్ళున్నారో అప్పుడూ అంతమంది మంచివాళ్ళుండేవాళ్ళు. కన్యాశుల్కమైతేనేం వరకట్నమైతేనేం చంపుకుతింటోంది. ఏ రాయి అయితేనేం తల బద్దలు కొట్టుకునేందుకు అన్నట్లు. ఎందరు సంఘ సంస్కర్తలు ఉద్భవిద్దురుగాక ఆడదాని మొహాన దురదృష్టపురేఖ చెరిగేటట్లు కన్పించటం లేదు, ఇప్పట్లో - చదువు సంధ్యలులేక నికృష్ట జీవితం గడిపిన ఆనాడూ అంతే. చదువు సంధ్యలుండి ఉత్కృష్టజీవితం గడుపుతున్న ఈనాడూ అంతే-అప్పుడు ఇంటింటా బాల వితంతువులు- ఇప్పుడు ప్రతిఇంటా అవివాహితలు. వితంతువుచేత ఇంట్లో వెట్టిచాకిరిచేయించుకునేవారు ఆనాడు. అవివాహితచేత ఇంట్లో పనీ బయటపనీ కూడా చేయించుకుంటున్నారీనాడు-కానీ ఒక్క మాటమాత్రం నిజం. అప్పుడూ ఇప్పుడూ అదృష్టవంతులు లేకపోలేదు” అంటూ కొంటేగా చూసింది కమల.

“ఎవరు చెప్పా-నాకు తెలీటల్లేదూ-” అని ఆలోచనలో పడింది ఆరతి.

“అదేమిటండీ - అదృష్టవంతుల జాబితా ఇవ్వమంటే మొట్టమొదటి పేరు మీదే వ్రాస్తాం.” ఏకగ్రీవంగా అన్నారు రేణుకా, కమలా.

కొద్దిగా గాభరాపడిందామె.

“నేను-నేను అదృష్టవంతురాల్నా?” అని-

“అవునుటే రేణూ! మేడమ్ కీమధ్య లైవంటే బోర్గా వుంటోందిట. ఏం చేసుకోలేదట” అని చెప్పింది కమల.

“ఏమిటి? తోచటలేదా? అంటే-?” అంటూ ఇంటి కప్పుకేసి చూసింది రేణుక. విడ్డూరాన్ని దాచుకోవటం కోసం

ఆశ్చర్యం తగ్గాక ఇలా అన్నది-

“పనిచేసి, పనిచేసి నాబోటి వాళ్ళకు విసుగెత్తుతున్నది. పనిలేక పనిలేక మీబోటివాళ్ళకు విసుగెత్తుతున్నది. రెండుబాధలూ సమానంగానే వున్నాయండోయ్!”

ఆరతి నవ్వింది. పైకి తేలలేదుగానీ ఇందాకట్టించి ఆమె మనసులో ఒకవిధమైన లజ్జ బయలుదేరింది.

“రేణూ! నువ్వు ఎమ్మే చదివితే మంచిదనిపిస్తోంది నాకు- మంచి జీతమూ వస్తుంది. ఉద్యోగం ఇంత బోరూ కొట్టదు. చూడమ్మా! అపార్థంచేసుకోనంటే ఒక మాట చెప్పాలనివుంది- చెప్పనా?” అన్నదామె కొద్దిగా జంకుతూ.

“అదేమిటి మేడమ్! మిమ్మల్ని అపార్థంచేసుకునేటంత శక్తిసామర్థ్యాలు నాకు లేవు” అన్నది రేణుక.

“విద్యా విషయకంగా గానీ, ధన సంబంధంగా గానీ- నా సహాయ సహకారాలు నీకెప్పుడూ వుంటాయి. నా దగ్గర దేనికీ సందేహించకు. సహాయం చేయటానికి నేను సిద్ధంగా వున్నాను” అన్నది ఆరతి.

“మేడమ్!” కళ్ళలో నీరు గిరున తిరగగా ఇక మాట్లాడలేకపోయింది రేణుక.

కమల ఇద్దరివైపు సంతృప్తిగా చూస్తోంది.

“అవునుగాని రేణూ! నీ కర్తవ్యం నువ్వు నిర్వర్తిస్తున్నావు. ఆ తృప్తిముందు నీ విసుగు ఏవంటిదెప్పు? దేవుడు నీ ప్రాబ్లమ్ ని అందంగా సాల్వ్ చేస్తాడనే ఆశిస్తున్నాను. ఎటొచ్చీ నువ్వు కాస్తనిబ్బరంగా వుండాలంటే-” అంటూ ఆప్యాయంగా ఆ పిల్ల భుజంతట్టి, కమల బుగ్గనోసారి గిల్లి “బాగా చదువుకోవాలి మరి. నువ్వు పరీక్ష ప్యాసయేంతవరకూ బావగారు నీవారు కారుటగా? పాపం, మీ అమ్మగారు చెప్పారు” అని ఇంటికి వచ్చేసింది ఆరతి.

తలుపు తియ్యంగానే ఉత్తరం కన్పించింది. గబుక్కున వంగి ఆత్రంగా చించింది.

“ఆరతీ! డియర్!”

ఉత్తరాలు వ్రాయటల్లేదని అలా నిష్ఠూరమాడకు మరీ- నీకేమోయ్ కావలసినంత తీరిక- హాయిగా- ఎంతమందికీ కావలిస్తే అంతమందికీ ఎన్నికావాలంటే అన్ని ఉత్తరాలు వ్రాసుకోవచ్చు. నన్ను చూడు, ఇటు ఇంట్లో సమర్థించుకోవాలి. అటు ఉద్యోగం వెలగబెట్టాలి. ఈ ఉద్యోగం చెయ్యటం సుతరామూ ఇష్టంలేదు నాకు. కానీ మా ఆయనకు ఒక్క పినరు డబ్బుపిచ్చి జాస్తి. ఒకళ్ళ జీతమంతా బ్యాంకులో వేస్తున్నాం. ‘ఇప్పుడు కాస్త కష్టపడినా తర్వాత ఎంతో హాయిగా వుండవచ్చు వసంతా! మన పిల్లలకు మంచి చదువు చెప్పించుకోవచ్చు. రిటైరయ్యాక వాళ్ళ దయా ధర్మభిక్షమీద ఆధారపడనక్కర్లేదు- మన డబ్బుతో మనం సుఖంగా వుండొచ్చు!’ అని వారు నచ్చజెప్తూంటే కాదని ఎలా అనగలను ఆరతీ! నువ్వు అదృష్టవంతురాలివి- నీకీ బెడదలేదు. పెళ్ళవగానే ఉద్యోగం మానేసి కూచున్నావు.

అన్నట్టు ఎమ్మే అయ్యాక బీయిడ్ కూడా చేసిందికదా లక్ష్యకాంతం. పాపం, తనకు ఉద్యోగమే దొరకలేదు. తన జీవిత ద్యేయమే ఉద్యోగం గదా! తన మీద ఎన్ని ఆశలుపెట్టుకుని చదివించారు తల్లిదండ్రులు ప్సే-మొన్న పేరంటంలో కన్పించింది- గుర్తుపట్టలేకపోయాను. మొదట రెండేళ్ళనించీ ఉద్యోగం దొరకలేదని బెంగపెట్టుకుని కుంగిపోయింది మనిషి ఫ్రెండ్స్ దరికీ వేదాంతం బోధిస్తోంది. నా కడుపు చుమ్మలు చుట్టుకుపోయిందే ఆరతీ! దాని అవస్థచూస్తే! కానీ ఏం చెయ్యను? మీ వూళ్ళో కాలేజీలో ఏమైనా పోస్టు ఖాళీగావుంటే వ్రాయనే పాపం-

మీ డాక్టరుగారు అలసిపోయి ఇంటికి వచ్చేసరికల్లా నువ్వు హుషారుగా ఎదురువెళ్ళి ఆహ్వానిస్తావు గాబోలును- ఒసే ఆరతి మొదట! నేనింకా వ్రాయలేకపోతున్నానే, నాకు చాలా ఈర్ష్యగా వుంది.

నీ ప్రియమైన వసంత”

“అమ్మ వసంతా! అలాగే- ఈర్ష్యగావుందా? ఆయ్” అని కోప్పడబోయింది ఆరతి ఆ ఉత్తరంలోకి చూస్తూ- కానీ నవ్వే ముంచుకువచ్చింది.

‘ఇది నా ఇల్లు, నా స్వర్గదామం-’ అనుకుంటూ వంట గదిలోకివెళ్ళి కాఫీ వగైరా చక చక తయారుచేసి భర్తకిష్టమైన చీర కట్టుకుని ముస్తాబైపోయి నిరీక్షణ ప్రారంభించింది. క్షణమొకయుగంలా వుంది. ఏడెనిమిది యుగాలకు గేటుదాకవెళ్ళి చూసికూడా వచ్చింది. అయినా ఏదీ, మనిషిజాడ లేందే!

పెళ్ళినాటి ఫోటోలన్నీ చూస్తూ కూర్చుంది పరవశంగా.

“హల్లో దేవిగారూ! నాకీశిక్ష- ఐ మీన్ నిరీక్షణ ఎప్పటివరకూ?” అంటున్న భర్త గొంతు విని చటుక్కున తలెత్తింది.

“ఏమిటో ఇందాకట్నీంచీ చూస్తున్నాను. ఒకటే ఇదిగా నవ్వేసుకుంటూ మురిసిపోతున్నావు! బొత్తిగా నీ వరసేం బావులేదున్నీ నాకు” అని బ్రహ్మాండమైన అపవాదు వేశాడు డాక్టర్ ఫల్గుణరావు.

మెరిసిపోతున్న చెక్కిళ్ళను రెండు అరచేతుల్లో దాచుకొని ఉబికివచ్చే ఆనందాన్ని రెండు పెదవుల్లో బంధించి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది ఆరతి.

“ఇదేమిటి? కోపంవచ్చిందా ఏం ఖర్మ! చెప్పినవేళ్ళికే వచ్చేశానుగదా-” అని స్వగతంలో డైలాగు చెప్పుకున్నాడు అతగాడు భార్యకు వినపడేలాగు.

చిరునవ్వులు చిలికిస్తూ ట్రేతో సహా ప్రత్యక్షమైంది ఆరతీదేవి.

“ఆరతీ! నిన్నిలా చూస్తుంటే మాటలు రావడంలేదు సుమా!” అన్నాడతను ఓరగాచూసి - వాలుగా నవ్వి.

“అయితే - ఇప్పుడు మీరు మాట్లాడినవి రత్నాలా ముత్యాలా అండీ?” అని అడిగిందామె.

“అయితే తెలీదుగాని-ఓసి కొంటే పిల్లా నీ పెదవులను పగడాలనీ నీముఖాన్నీ చంద్రబింబమనీ అంటారు-

“ముందు కాఫీ సేవించండి దొరగారూ! ఆపైత్యం కొంచెం తగ్గుతుంది” అని ఉచిత సలహా చెప్పిందామె.

“ఏంచేస్తాం - మాజీ బాటనీ పంతులమ్మగారి ఆజ్ఞ శిరసావహించక తప్పదు గదా!” కొంటెగా అని నాలిక కొరుక్కోబోయాడతను. ఆరతి నవ్వేసింది. అతను ఆశించినట్లు ఉడుక్కోలేదు. ఆమె బుంగమూతి పెట్టుకుంటే చూడాలని అతని తహ తహ

“ఔను డాక్టరుగారూ! ఆరు నూరైనా నూరు ఆరైనా సరే మనం మళ్ళీ ఉద్యోగం చేయదల్చుకున్నాం - కనుక ఆ! మాజీ తీసేసి మరీపిలవచ్చు” అన్నది ఆరతి మహా సీరియస్ గా మొహం పెట్టినదై.

ఉలిక్కిపడ్డాడు డాక్టరుబాబు.

“హాతవిధీ!” అని కుర్చీలో వెనకకు వాలి మరీ విచారించాడు. మింగేసేటట్లు చూసాడు అర్థాంగి వంక. ఆ తర్వాత కొంటెగా - ప్రీతిగా, జాలిగా ఉహు ఎన్నివిధాల చూసినా ఆరతి పైపెదవి తాలూకు మునిపంటితో క్రిందిపెదవిని బిగబట్టి ఉంచడమేతప్ప అతగాడి చూపులకు కుంగిపోయే ప్రయత్నమే చెయ్యలేదు. పోనీ కనీసం అతని ఉంగరాలజాబ్బు సవరించనైనా సవరించలేదు.

మళ్ళీ స్వగతమే శరణ్యమైంది డాక్టరుగారికి -

“జై పరమేశ్వరా! అని కాషాయ వస్త్రాలు కట్టుకుని కాశీకి పోదునా?” అంటూ ఓరగా చూసాడు.

“సన్యాసం పుచ్చుకోవాలంటే కాశీకే పోవాలని రూలేం లేదు”.

“నాకు ఎవరి సలహా అక్కర్లేదు- నా ఇష్టంవచ్చినట్లు నేను చేసుకుంటానంతే. వ్చే- ఇతరుల మాటలు నమ్మే నేనిలా మోసపోయాను. హాయిగా కాశీకిపోతానయ్యా!” అని పావుకోళ్ళు తొడుక్కుని గొడుగు వేసుకొని బయల్దేరితే మా బావమరిది అడ్డుపడి.

“గడ్డం క్రింద బెల్లముక్క పెట్టి- మా చెల్లెల్ని తోడిస్తాను నీకు. ఆ తర్వాత మీ ఇద్దరూ కాశీకి పోయినాసరే - కాశీనాడపోయినాసరే - నా అభ్యంతరం లేదన్నాడుకదూ- పాపం- మోసపోయాను. పూర్తిగా మోసపోయాను.”

ఆరతి పక్కుమన్నది. అతనూ నవ్వేసాడు.

వాళ్ళకిలాంటినవ్వులు రోజూ అలవాటే.

“రేపు మనం తప్పకుండా పిక్చర్ కెళ్దాం ఆరతి! విసుగ్గా వుందంటున్నావుగా” అన్నాడతను.

మెరిసే కళ్ళతో చూసిందామె.

“వద్దు!” అని తల అడ్డంగా తిప్పింది. చెవులమీద ఆడుకుంటున్న ముంగురుల చాటునించి రవ్వలదుద్దులు తళుక్కుమన్నాయి.

ఆదుర్దాపడిపోయాడు ఫల్గుణరావు.

“ఏం? ఎందుకని? వారంరోజుల్నుంచీ రోజూ పిక్చర్ కి వెళ్దామంటున్నా నేను ఒప్పుకోలేదనేనా? మరి తీరికలేనిది ఏంచెయ్యను చెప్పు? నన్ను అర్థం చేసుకో స్టీజ్ - నేను డాక్టర్ని తెలిసీ ఎందుకింత పట్టుపట్టావు నన్నేచేసుకుంటానని - ఇంకెవరైనా నిన్ను సుఖపెట్టేవాళ్ళు”. లాలనగా దిగులుగా అన్నాడతను.

ఆమె చురుగ్గా- అతిచురుగ్గా చూస్తూ వూరుకుంది.

“ఓ తెలిసింది -ఉద్యోగం సంగతేనా -మనవూళ్ళో కాలేజీలోనే బాటనీలెక్కరరు పోస్టు ఖాళీ అవుతుందిట. నువ్వు చేరదల్చుకుంటే చేరు.నేనేం అభ్యంతరం పెట్టదల్చుకోలేదు. నా అభిప్రాయాలకు కట్టుబడి వుండమని నిన్ను శాసించను. దురదృష్టవశాత్తు నాతో నువ్వు సహకరించపోతే నీ వుద్దేశంతోవైనా సహకరించాలి గదా!”

పాంగివస్తున్న ఆరాధనంతా కళ్ళల్లో దాచేసుకుని పులుకు పులుక్కున చూసింది ఆరతి.

కొంచెం బాధగా అన్నాడతను: “నీకు ఎలా చెప్పను ఆరతీ! అందరూ గంజిలోకి ఉప్పులేదని ఏడుస్తూంటే పాలల్లోకి పంచదార సరిపోయినట్లులేదని కుమిలిపోతున్నావు నువ్వు అమాయకంగా సరే, నా ఉద్దేశం మార్చుకుంటున్నానుగా! నాది తప్పే అయితే - నన్ను నన్ను”

కాదు-కాదు నన్నే మీరు క్షమించాలి. నేనింత అదృష్టవంతురాలినని ఇన్నాళ్ళనించీ తెలుసుకోలేకపోయాను. నాకింకే పిచ్చిఆలోచనా లేదిప్పుడు. నిజం నిజం, నన్ను నమ్మండి. మీ ఆరతిని మీరే క్షమించకపోతే ఏమైపోతుంది?” గాభరాగా అతని మాటలకు అడ్డువచ్చి- బేలగా వేడుకుందామె.

ఇప్పుడు పెదవులు బిగియబట్టి - భ్రుకుటిముడిచి - కోపం ప్రదర్శించడం అతనివంతైంది.

“ఏమండీ! కోపంవచ్చిందా?”

గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడిపోయిందామెకు.

క్షణకాలం మధురాపాంగ వీక్షా సముజ్జ్వలమైన ముఖానికి మళ్ళీ కోపం పులుముకుని అన్నాడతను.

“కోపంరాదా మరి? నన్ను శాసించవలసినదానివి. నా అర్థశరీరానివి క్షమించమంటావా- ఔరా?”

ద్విగుణీకృతమైన ఆరాధనాభావం కళ్ళల్లోనించీ ఎక్కడ బయటపడిపోతుందోనని తలవంచుకుని అడిగిందామె.

“బాటనీ లెక్కరరు పోస్తు వద్దుగాని హిష్టరి లెక్కరరు పోస్తు ఖాళీగా వుండేమో కనుక్కునిరండి సార్!”

“ఇదేం సరదాట? ఎమ్మెస్సీ చదివి హిష్టరీ ఉద్యోగం చేపట్టాలని నువ్వు సరదాపడ్డా వాళ్ళివ్వరే- ఎలా?”

“నాకు కాదులెండి, నా ఫ్రెండ్ లక్ష్మీకాంతమని ఒక అమ్మాయికి” అంటూ వసంత వ్రాసిన ఉత్తరాన్ని తెచ్చి ఇచ్చింది.

“మీ వసంతగారికి నేను కృతజ్ఞతచెప్పుకోవాలి ముందు” అంటూ నవ్వాడు.

“గుడ్ ఆరతీ! నన్ను అర్థంచేసుకున్నావ్ చాలు నిజంగా నే నదృష్టవంతుణ్ణి!” అన్నాడు- ఆ వెంటనే.

“సరేగాని, రేపట్నంచీ నేనుకూడా వస్తాను మీ హాస్పిటల్ కి” అని గోముగా అడిగింది ఆరతి.

“చచ్చాం పో- దేనికి?”

“చెప్పుకోండి చూద్దాం-”

“నా పని పాడుచేయటానికి”

“కాదు, సమధి కోల్పాహమిచ్చి మీకు సర్వవిధాలా తోడుపడటానికి. నేను సిన్సియర్ గా అడుగుతున్నాను. నాకు నర్స్ ట్రైనింగ్ ఇవ్వండి మీరు. నేను కూడా డాక్టర్లైతే మీకింకా సాయంచేయగల్గేదాన్నికదా కానీ నాకాభాగ్యం లేకపోయింది”.

“ఆరతీ! డియర్! నువ్వు నువ్వు”

“అవును నేనే - మీ భార్యను. దరిద్ర నారాయణ సేవ మీ రొక్కరే ఎందుకు చెయ్యాలి? నేను మీ సహచరిని గదా- ఇన్నాళ్ళూ ఈ విషయం తట్టలేదు నాకు- చాలా బాధగా వుంది”.

ఫల్గురావు కళ్ళు తళతళలాడేయి. ఈ మాట్లాడేది నా అమాయకపు ఆరతేనా అనిపిస్తోంది. ఆరతీ! ఇంత సుకుమారివి, నువ్వు”

“మరేం ఫర్వాలేదు. నేనేం మొక్క మొల్చిపోనులెండి”

“కానీ నువ్వు”

“అదుగో... మీకు అనుమానంగా వుందికదూ- నేను శ్రద్ధగా పని చెయ్యననీ, మిమ్మల్ని ఇబ్బంది పెడతాననీ- అవునా? మీరే చూస్తారుగా. ఇంట్లో ఆరతి వేరూ హాస్పిటల్లో ఆరతి వేరూ- అని తెలుసుకుందురుగాని. ఏం సార్ ఓకేనా?”

“ఓకే-ఓకే ఆరతీ-నిన్ను ఎలా అభిమానందించాలో తెలియలేదు. ఉన్నట్టుండి ఇంత మంచిదానివైపోయావేమిటి ఆరతీ!” సంతోషిస్తూ ఆశ్చర్యంగా అడిగాడతను.

“మీరు చెప్పిన విషయం ఇవాళ్టికి అర్థమైంది నాకు. నిజమే - సంతృప్తి లేకపోతేనే ఇలాంటి అనర్థాలు వస్తాయి. ఇందాక కమల ఇంటికి వెళ్ళాను. చాలా మందికంటే నాకేంటసలు మీరుండగా. ఇలాంటి తోడులేని రేణుకలాంటి అమ్మాయి తప్పనిసరిగా ఉద్యోగం చెయ్యాలి. తోడున్నా డబ్బు చాలకపోతే మా వసంతలాంటివాళ్ళు ఉద్యోగం చెయ్యాలి. పాపం, లక్ష్యకాంతానికి ఉద్యోగమే దొరకలేదు. ఇంకా ఎంతమంది ఇలాంటివాళ్ళున్నారో! నేనిదివరకు ఇలాంటి విషయాలు అన్నలు పట్టించుకునే దాన్నికాదు. ఎంతసేపూ నా విలాసాలే చూచుకున్నాను. ఇప్పుడామాట తెలుసుకుని సిగ్గుపడుతున్నాను” అన్నది ఆరతి తలవంచుకుని.

ఆమెవైపు ప్రశంసా పూర్వకంగా చూసి నవ్వాడు ఫల్గుణరావు. “నేనెంతో అదృష్టవంతుణ్ణి ఆరతీ! నువ్వు నాకు భార్యగా దొరికావు చాలు” అని మురిసిపోయాడు.

మెల్లమెల్లగా లోపలికి పాకుతోంది వెన్నెల.

ఆ వెన్నెలలో ఆరతి మరింత మెరిసిపోయింది.

1967 - ‘శ్రీమతులు’

మెదటి పాఠం

సత్యవాడ (ఓగేటి) ఇందిరాదేవి

“ఇంట్లో ఎవరికీ చెప్పకుండా ఆపరేషన్ చేయించుకున్నాడట సీతాపతి. భార్య నానారభసా చేస్తున్నదిట” అన్నది అమ్మ.

రక్కున కాఫీకప్పు కిందపెట్టి “అదేమిటమ్మా! అతను చేసింది మంచివనేగా - ఆవిడకుమటుకు నలుగురు పిల్లలు చాలరటనా?” అని ఆశ్చర్యపోయాను.

“సుగుణమ్మగారి ప్రవర్తనకు అర్థం తెలీటల్లేదు. సీతాపతికా ఉద్యోగం లేకపోయే. ఇంటిల్లిపాదీ ఆ ముసలాయన సంపాదనతోనే. బతకాల్సివచ్చే, పాపం- కోడలంటే హడలిపోయే ఆ హనుమాయమ్మగారినిచూస్తే జాలేస్తుంది” అన్నది అమ్మ.

“అదేవిటి? సీతాపతి ఏదో చిన్న ఉద్యోగం చేసేవాడుగా?” అని అడిగా.

“వ్వు - డిగ్రీలున్నవాళ్ళకే ఉద్యోగాలు నిలవటం లేదీ రోజుల్లో- ఇంకా తన మాట వేరే అనుకోవటం దేనికి? ఎప్పుడో పోయిందా ఉద్యోగం” అన్నది అమ్మ.

“అయ్యో! అయితే వెంకట్రామయ్యగారి రెక్కలమీదనే నడుస్తోందన్నమాట సంసారం. పైగా భర్త ఆపరేషన్ చేయించుకుంటే సహించలేకపోతున్నదా సుగుణమ్మగారు?”

“నా కోడలు ఇల్లు పీకి పందిరేస్తున్నదండీ అని హనుమాయమ్మగారి గోల” అంటూ కూరలబుట్టా, కత్తిపీటా ముందుకు లాక్కున్నది అమ్మ.

నా మనసు గజిబిజిగా అయిపోయింది.

“ఏమిటో విశేషం? పొద్దున్నే వంటింట్లో సమావేశం చిత్తగిస్తున్నారు ఇద్దరు మహిళామణులూ- ఇవేళ ఆఫీసువేళకి భోజనప్రాప్తిలేదన్నమాటేనా?” స్వగతం సలుక్కుంటూ టవల్తో మొహం తుడుచుకుంటూ వచ్చాడు అన్నయ్య.

“ఓహో-ముఖ ప్రక్షాళనం పూర్తిచేశారా సోదర మహాశయా! సుప్రభాతం. మేము లోక వ్యవహారాలు పరిశీలిస్తున్నారే” అని నవ్వుతూ కాఫీ ఇచ్చా.

“హాలోస్కి. అయితే తొందరగా నాదారి నన్ను చూచుకోమంటారా ఏ హోటల్లో నాన్నగారేమో క్యాంప్‌నించీ మధ్యాహ్నంగాని రారాయె” అంటున్న అన్నయ్యకు అడ్డువచ్చాను.

“ముదితల్ నేర్వగరాని విద్యకలదే ముద్దార నేర్పించినన్ అంటుంటావు కదా అన్నయ్యా, నువ్వెప్పుడూ!”

“అంటే-తమరింకా కొత్త విద్య ఏమైనా అభ్యసించాలా తల్లీ?”

“అబ్బ- వేళాకోళం కాదన్నయ్యా! సీరియస్‌గా అడుగుతున్నా, ఆ మాట నిజమేనా అని!”

“అహో, పచ్చినిజం! ఎదురుగుండా చదువుల సరస్వతివి నువ్వు కన్పిస్తుంటే కాదని ఎలా అనమంటావు?”

“నేనా? నేనూ?”

“ఊ- నువ్వే”

“అన్ని అవకాశాలూ ఉండబట్టే చదువుకోగలిగానేమో అనిపిస్తున్నది. ఏ అవకాశమూ లేని స్త్రీలు”

“వ్వు- అందుకేగదమ్మాయ్! జాతికి రత్నదీపికలైన మన ఆడవాళ్ళు ఎందరో నాలుగు గోడలమధ్య మగ్గిపోయారు” అని నిట్టూర్చాడు అన్నయ్య.

“నా కొక పని చేయ్యాలని వున్నదన్నయ్యా! నీ ప్రోత్సాహం వుంటుందిగా?” కుతూహలంగా చూశాను.

“అహా! మా బంగారు చెల్లాయికి ప్రోత్సాహమే ఏం ఖర్చు? సహాయంకూడా వుంటుంది. ఇంతకీ ఏమిటో అమ్మాయిగారు తలపెట్టిన ఆ మహత్కార్యం?” ఉత్సాహపడ్డాడన్నయ్య.

“ఒక్క సహాయమే ఏం ఖర్చు చెల్లాయకి, అవసరంపడితే పెద్ద గంపెడు సానుభూతికూడా వుంటుంది. సరేగానీ, నా వంట అయిపోతోంది- మీరు స్నానాలే ఆంధ్రం-లోకోద్ధరణ కార్యక్రమాలూ చర్చా వేదికలూ తర్వాత నిర్వహిద్దురుగాని అన్నాచెల్లెళ్ళు” అన్నది అమ్మ.

“అన్నట్టు చెప్పడం మర్చిపోయాను. నేను ఆఫీసునించి వచ్చేటప్పటికి రెడీగా వుండండి. నాన్నగారు మధ్యాహ్నం వచ్చేస్తారుగా- నలుగురం సరదాగా అలా ఎక్కడికన్నా వెళ్దాం” అన్నాడు అన్నయ్య.

“అమ్మా- సాయంత్రం సినిమాకెళ్ళాలిగాని, ఇప్పుడు తొందరగా వంట కానియ్యవే” అని గారాలు కుడిచాన్నేను.

“నీ తొందర దొంగల్తోలా!” అని నవ్వుకుంది అమ్మ.

నేను నా గదిలోకి వచ్చేశాను. కానీ నా మనసులో ఆ వూహ మెదులుతున్నది.

హనుమాయమ్మగారూ వెంకట్రామయ్యగారూ ఆదర్శదంపతులు. ముందు పుట్టిన అయిదారుగురు పిల్లలూ వరస వరసనే చచ్చిపోగా సీతాపతి ఒక్కడే మిగిలాడు వాళ్ళకి. అందుకే వంశాంకురమని అతన్ని అల్లారుముద్దుగా పెంచుకున్నారు. వాళ్ళు పెంపూ చిన్నప్పట్నించి స్నేహితులమే. సీతాపతి నేనూ ఒకటో క్లాసునించి ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి. వరకూ కలిసి చదువుకున్నాం. అతను నాకంటే నాలుగైదేళ్ళు పెద్ద. నాకంటే ఏమిటి? నా అన్నయ్యకంటేనే రెండేళ్ళు పెద్ద. సహజంగా చురుకుపాలు తక్కువ. దానికి తోడు అతిగారాబం-ఫిప్తేపారందాకా ఎలాగో నెట్టుకొచ్చాడు-

నేనుమటుకు ఏం తక్కువతిన్నాను?

“అమ్మా! నురే సీతాపతి నాగరత్నం వాళ్ళంతా హాయిగా ఆడుకుంటున్నారని నేను కూడా వెళ్తానే” అని బ్రతిమాలేదాన్ని అమ్మని ఆశగా చూస్తూ-

“ఆడుకుందువుగాని తల్లీ! వ్యాయామానికి పనికివచ్చే ఆటలు. అదీ సాయంత్రం పూటపటుకే- ఈవేళప్పుడు ఆడుకోకూడదు. మా బంగారుతల్లివికదూ? ఆ పాఠమేదో అర్థం కాలేదన్నావుగా-నేను చెప్తానిలా పట్టుకురా- అది పూర్తయ్యాక చక్కగా తలదువ్వి నిన్ను అలంకరించి ఇంచక్కా మిఠాయి పెడతాను- ఏం?” అని నచ్చచెప్పి లాలించి స్వీట్స్ పెడతానని ఆశపెట్టి, బ్రతిమలాడి నన్ను చదివించేది అమ్మ. థర్డ్ ఫారం దాకా నాకు చదువుమీద సరిగ్గా దృష్టి ఏర్పడలేదు- అమ్మ ఎంత తాపత్రయపడినా.

“సీతావతీవాళ్ళంతా హాయిగా సినిమాలు చూస్తారు. ఇష్టంవచ్చినట్లు ఆడుకుంటారు. నన్నుపటుకు పొద్దస్తమానం ఈ పుస్తకాలు పట్టుక్కూచోమంటావు, బోర్ కొడుతోంది” అని అమ్మమీద ఎగిరా నొకరోజు.

అమ్మ నావంక నిశితంగా చూసింది. ఆ చూపును ఎప్పటికీ మర్చిపోలేను నేను. “రాణీ! చెప్పినమాట విని బాగుపడు తల్లీ! విద్యార్థివమ్మా నువ్వు. రకరకాల వ్యామోహాలకు లొంగిపోకూడదే. సీతావతి వేరూ, నువ్వు వేరూ, తాశీల్దారుగారి సుబ్బలక్ష్మి వేరునూ- మనం కేవలం మధ్యతరగతివాళ్ళం. పెద్దలు సంపాదించి పెట్టిన ఆస్తి చిల్లిగవ్వకూడా లేదు వెనకాల. మీ నాన్నగారి రెక్కాడితేగాని మన డొక్కనిండదు. ఆయనకు ఒక్కనెల జీతం రాకపోతే వుంటై మనపాట్లు- నీకూ అన్నయ్యకీ మే మేమీ ఆస్తి సంపాదించి యివ్వలేం గదా! కనీసం మీ కాళ్ళమీద మీరు నిలబడేటట్లు . . . మీ బ్రతుకు మీరు బ్రతికేటట్లు చెయ్యగలిగితే కన్నందుకు మా బాధ్యత కొంతయినా తీరుతుంది. చచ్చిపోయేటప్పుడు మమ్మల్ని తృప్తిగావుండనీవే!” చివరిమాట అంటుండగా అమ్మ కంఠం రుద్దమైంది.

నా కళ్ళవెంట నీళ్ళు ఉబికాయి.

“అమ్మా!” అన్నాను ఆవేదనగా.

“నేను ఇంకోమాట చెబుతున్నా విను. నిన్ను కేవలం డబ్బు సంపాదనకే చదివిస్తున్నామనుకోకు. సంఘంలో సంస్కారంగల మనిషివి కావాలి నువ్వు! నీ విద్యా వివేకాలతో యిటు పుట్టినిల్లా- అటు మెట్టినిల్లా ప్రకాశించాలి. ఫలానివారి అమ్మాయి

ఫలానావారి కోడలు, ఫలానావారి భార్య, ఫలానావారి తల్లి అని నిన్ను ప్రజలు మెచ్చుకోవాలి నీ భర్తకి ఉత్తమ సహచరిగా నీ బిడ్డలకి మంచి తల్లివిగా తయారుకావాలి నువ్వు. అలా ఎప్పుడోతావో తెలుసా? సంపూర్ణ విద్యావతివైనప్పుడు. ఉత్తమ విద్య ద్వారా చక్కని ప్రవర్తన అలవడుతుందమ్మా! నిన్నలా తయారు చెయ్యాలన్న బాధ్యత కన్నతల్లిగా నా మీద వున్నది.

అనంతమైన విజ్ఞానాన్ని ఆర్జించి పెట్టేది- మనిషిలోని మానవత్వాన్ని నిలబెట్టేది చదువు-యిన్ని ప్రయోజనాలున్న చదువు నిర్లక్ష్యంచేసి ఎట్లా బ్రతుకుదామని, ఏం బావు కుందామని తల్లీ! నిన్ను సోమరిపోతుగా, అజ్ఞానిగా తయారుచేసి సంఘానికప్పగించడం నా కిష్టంలేదు. ఇప్పుడిదంతా ఏమిటో గందరగోళంగా వుంటుంది నీ పసి మనస్సుకి. పెద్దదానివౌతున్నకొద్దీ నీకే తెలుస్తుంది ఇప్పుడున్న అవకాశాలను చేజేతులా పాడు చేసుకొని తర్వాత విచారిస్తే లాభంలేదు. చేతులు కాలాక ఆకులు పట్టుకున్నట్టే.

అన్నయ్య చూడు, ఎంత చక్కగా చదువుకుంటున్నాడో! మీరిద్దరూ రెండు రత్నాలమ్మా నాకు. అన్నయ్యలా నువ్వు కూడా బాగా చదువుకో తల్లీ!" అంటూ నన్ను దగ్గరికి తీసుకుని ముంగురులు సవరించిది అమ్మ.

ఆ మాటల్లో- అమ్మ మొహంలో- వున్న శక్తికి నేను ప్రబలంగా ఆకర్షితురాలివై గబుక్కున అమ్మ మెడ చుట్టూ చేతులువేసి "అమ్మా! ఇకనించీ నేను బాగా చదువుకుంటానమ్మా! నువ్వు ఆడుకోమన్నప్పుడే ఆడుకుంటా" అన్నాను. తన పిల్లలు అభివృద్ధిలోకి రావాలని అమ్మకెంత తపన?" అని ఆశ్చర్యపోతూ- అంతకుముందు నా ప్రవర్తనకు సిగ్గుపడుతూ.

"నాకు తెలుసు-నా తల్లి బుద్ధిమంతురాలు" అంటూ నా నుదురు ముద్దుపెట్టుకుంది అమ్మ.

తర్వాత నాలుగేళ్ళకు గాబోలు

మా యస్.యస్.ఎల్.సీ. రిజల్టు వచ్చాయి. నేను పాసయ్యాను. మంచి మార్కులు వస్తాయనే నమ్మకం వుంది. సీతాపతి పరీక్షపోయింది చప్పరించేసి “ఆ-అనుకుంటున్నదేగా. వెదవ చదువు, నేనింక చదవను బాబూ!” అన్నాడతను ఆ రోజు నేనూ మా అన్నయ్యా సినిమాకి వెళ్తే హాల్లో కనిపించి.

సమాధానంగా నన్నగా నవ్వి వూరుకున్నాడు అన్నయ్య. తనూ అప్పుడే ఇంటర్మీడియట్ ప్యాసైనాడు. క్లాసు వచ్చింది.

తను బియ్యేలో, నేను ఇంటర్లో ఒకేసారి చేరాం. మా నాన్నగారికి ఆ యేడే ప్రమోషన్ వచ్చింది. మా ప్రాణాలు సుఖాన పడ్డాయి. వచ్చిందంతా ఖర్చుపెట్టకుండా జాగ్రత్తగా వాడేది అమ్మ. ప్రతి నెల నాన్నగారు బ్యాంకులో డబ్బు వేస్తుండేవారు.

ఆ యేడాదే శ్రావణమాసంలో ఒక రోజున మేళతాళాలతో, ముత్రయిదవలతో కలిసి మా ఇంటికి వచ్చారు హనుమాయమ్మగారు. అమ్మకూ నాకూ బొట్టుపెట్టారు. “వదినగారూ! ఇవాళ మా సీతాపతిని పెళ్ళికొడుకుని చేస్తున్నాం- రేపు రాత్రికి పెళ్ళి మా యింటల్లోనే. ఈ రెండురోజులూ మీ కుటుంబమంతా అక్కడే భోజనాలూ” అన్నారు. “సరే అయితే, మా కుంపట్లు రెండూ అటకమీదికెక్కించెయ్యమంటారా వదినగారూ!” అంటూ నవ్వింది అమ్మ.

“అంతకన్నానా! ఏవమ్మారాణీ! రేపూ ఎల్లుండీ సెలవుపెట్టు కాలేజీకి. ఏడీ మీ అన్నయ్య? లోపలున్నాడా? ఏమయ్యోయ్! చిట్టిబాబూ! చదువుపోతుందని వంకపెడితే కుదరదు సుమా! నీ స్నేహితుడి పెళ్ళికి రావాల్సిందే” అంటూ పిలిచి వెళ్ళిందావిడ. వెంకట్రామయ్యగారు నాన్నగార్ని అన్నయ్యనీ పిలిచి శుభలేఖ ఇచ్చారు.

ఆ పెళ్ళికూతురే సుగుణ. పుట్టింటివాళ్ళు చాలా బీదవాళ్ళు. కూతుర్ని తీసుకొచ్చి యిక్కడే పెళ్ళి చేస్తున్నారు. ఉభయ ఖర్చులూ మగ పెళ్ళివారివే.

పెళ్ళిపీటలమీద వధూవరులను చూసి నా మనసు జివ్వుమన్నది. స్త్రీ పక్షపాతం నా రక్తంలోనే వుందేమో మరి. ఎట్టాగా, బక్కపల్చగా, బెదురు చూపులతో పెళ్ళి పీటలమీద

కూచున్నది ఆ అమ్మాయి- “భగవంతుడా! ఈ జంటను ఆశీర్వదించు” అనుకున్నానా పెళ్ళికూతురికి అన్నివిధాలా వ్యతిరేకంగా వున్నాడు సీతాపతి.

“భర్త మాట ఎట్లావున్నా అత్త మామలు మంచి సమర్థులు. అమ్మాయిని ప్రాణంగా చూసుకుంటారు. ఏదో కాస్త పొలమూ-సొంత యిల్లా కూడా వున్నాయో. మావగారింకా నెలకి నూరో నూటయాభైయ్యో తెస్తూనే వున్నాడు. అత్తగారి ఒంటిమీదున్న ఆ బంగారం కాస్తా ఆవిడ తదనంతరం కోడలికే గదా! ఫరానాలేదు. ఆ పిల్ల సుఖపడుతుంది” అనుకుంటున్నారు పెళ్ళికోచ్చిన బంధుజనం. నేను ఆశ్చర్యపోయాను- భర్త సరిగ్గా వుండి, ఇతర విషయాలు ఎట్లావున్నా చాలునని నా ఉద్దేశం. కానీ ఇక్కడ పరిస్థితి అపసవ్యంగా వుంది. “ఎటోచ్చి గుడ్డిలో మెల్ల అన్నట్టు, పుట్టింట్లోకంటే ఇక్కడే నయం గదా! తిండికీ బట్టకూ వెతుక్కోనక్కర్లేదు” అని సరిపెట్టుకున్నాను.

గంధపుచెక్కతో చేసిన వేణుగోపాలుడి విగ్రహం నా కానుకగా ఇచ్చాను పెళ్ళికూతురికి. దాన్ని ఎంతో సురిపెంగా చూసింది ఆ అమ్మాయి. మా ఇద్దరికీ అప్పుడే పరిచయం అయిందిగానీ తను ఎక్కువ మాట్లాడలేదు. స్పృగంగా, మధురంగా చాలాసార్లు నవ్వింది నన్నుచూసి.

చిత్రమేమిటంటే- సీతాపతిని ఏకవచనంతోనే సంబోధించేవాళ్ళం. కొత్త కోడల్నిమటుకు ‘గారు’ చేర్చి పిలవటం అలవాటైంది. పైగా హనుమాయమ్మగారు కోడల్ని ‘సుగుణమ్మా!’ అని పిలుస్తారు. మేముకూడా ‘సుగుణమ్మగారూ!’ అని పిలిచేవాళ్ళం. అప్పట్లో నేను పరికిణీ కట్టుకుని ఓణీవేసుకునేదాన్ని. ముచ్చటగా రెండు జడలు కూడా వేసుకునేదాన్ని. నా వయస్సులోనే అన్వర్థనామధేయంతో ‘సుగణమ్మగార’యి పోయింది ఆ పిల్ల.

సాధారణంగా నలభై నెంబరు చేనేత చీరలూ, ఎప్పుడన్నా ఒకటి లాంటి చీరలూ చీరలూ కట్టుకునేది. బిగించి జడవేసుకుని కాళ్ళకీ నసుపు రాసుకునేది. మళ్ళీ నాంతాడూ, నల్లపూసలూ, కాళ్ళకు మట్టెలూ. గలగలమంటూ చేతులకి గాజు గాజులూ

వుండేవి. ఈ ఆహార్యానికితోడు స్పష్టాస్పష్టంగా ద్యోతకమయ్యే దీనరేఖ వుండేది మొహంలో. మేమిద్దరం కలిసి సరదాపడి ఒకసారి ఫోటో తీయించుకున్నాం అందులో ఆవిడ నాకంటే అయిదారేళ్ళు పెద్దదిగా కన్పించింది. అప్పుడు తెలిసింది నాకు మాయద్దరికీ ఎంత తేడా వుందో.

ఆటపాటలతో-చదువు సంధ్యలతో అమ్మదగ్గర హాయిగా కాలంగడిపే నాకూ బరువు బాధ్యతలతో, కుటుంబ సమస్యలతో అత్తగారింట కోడలుగావుండే ఆవిడకీ ఆమాత్రం తేడా కనిపించటం అతిశయోక్తేంకాదు.

మళ్ళీ శ్రావణం తిరిగివచ్చేసరికల్లా కొడుకు పుట్టాడావిడకి. తొట్లో వేసిన రోజు నేనూ అమ్మా పేరంటానికి వెళ్లాం. ఆవిడలో పరిపూర్ణత్వం, తృప్తి కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తున్నాయి. ఇంకా తెల్లబడింది మనిషి తాంబూలం వేసుకున్న పెదవులు. వెంకటగిరి జరి చీర-నడికట్టు. చెవుల్లో దూది. వాత్సల్యంతో మెరుస్తున్న కళ్ళు. ఏమిటోగాని నాకు రెప్పవేయాలనిపించలేదు. నేను కట్టుకున్న కంచీ పట్టుపరికిణీ, వేసుకున్న సిల్క్-వోణీ ముందుకు పడుతున్న జడా చిత్రంగా కనిపించాయి.

నన్ను చూసి స్నేహపిచ్చులంగా నవ్వి “అదేమిటి అలా చూస్తున్నారు నన్ను? ఇదుగో వీడినీ మీరు చూడవలసింది” అంటూ పిల్లవాణ్ణి నా వళ్ళో పడుకోబెట్టింది. నేను గాభరాపడ్డాను. “అమ్మా! నాకు భయంవేస్తోంది. పసిపిల్లల్ని ఎత్తుకోవటంరాదు” అన్నా మెల్లిగా. అమ్మ నవ్వుతూ బాబును ఎత్తుకొని “నీ ఈడుకల్లా నాకు నువ్వు పుట్టావే రాణీ!” అన్నది. “అబ్బ. పుడితే పుట్టానేగానీ బాబును చూడనీ” అంటూ అమ్మ ఒళ్ళోని పిల్లవాణ్ణి పరీక్షగా చూశా. అంతా తల్లిపోలికే. సన్నగా తెల్లగా వున్నాడు. ఆరిచేతులు గులాబీ ముగ్గల్లా ముడుచుకుని వున్నాడు. బోడిగుండు. జాట్టు అస్సలులేదు. పల్చని గీతల్లా పెదవులు. చిన్ని సున్నాలా నోరూ. కళ్ళు చికిలించి చూస్తున్నాడు. “ఓ యబ్బ! ఇంతోటి మొనగాడూ బయల్దేరాడండీ భూమీద్ర. ఎంత విసుగ్గా పెట్టాడో మొహం. ఏమయ్యా చిన్నవాడా! మే మెవరం ఎత్తుకున్నా మీ అమ్మ ఎత్తుకున్నట్లు లేదా?” అంటూ పాపడిని సుగుణమ్మగారికి అందించింది అమ్మ.

ఆ రోజు నేను బాటనీ రికార్డు వెయ్యాలి. లేకపోతే మేడమ్ మంత్రాలు చదివేస్తారు “శతమానంభవతి శతాయుఃపురుషః” అని.

ఏమైతే అయిందనుకున్నాను. పసివాణ్ణి ఎత్తుకున్న తొలిచూలు పచ్చిబాలెంతరాలి బొమ్మ వేశాను అర్ధరాత్రిదాకా మేలుకొని.

తర్వాత అయిదేళ్ళు గడిచాయి.

నేను ఎమ్మెస్సీ ప్యాసయ్యాను. అన్నయ్య ఐ.ఏ.ఎస్. చేసి మా వూళ్ళోనే ఆఫీసరుగా ఎప్పాయింటయ్యాడు.

సుగుణమ్మగారి కిప్పుడు నలుగు పిల్లలు. ముగ్గురు మగపిల్లలు. చివరిది అమ్మాయి. మూడు నాలుగు నెలలుంటాయి ఆ పిల్లకి. ఆ మధ్య వాళ్లు సొంత ఇల్లు అద్దెకిచ్చేసి మరో చిన్నవాటాలోకి మారిపోయారు. ఆ ఇల్లు మా ఇంటికి చాలా దూరం. చదువూ బాధ్యతకూడా పెరిగాక నాకు వాళ్ళింటికి వెళ్ళటానికే కుదరటలేదు. అమ్మ చెప్తుంటుంది వాళ్ళసంగతులు. వింటున్నప్పుడు బాధపడేదాన్ని. ఇదేమి అన్యాయం అసలు? ఎంతో డెలికేట్గావుండే సుగుణమ్మగారు పరమగయ్యాళి అయిపోవటమేమిటి? ఇంట్లో వినమెత్తు పనిముట్టుకోవడం లేదుట పాపం, ముసలి అత్తగారు కోడలికి హడలిపోతూ వందనార్చులు చేస్తోందిట! ఇంట్లో పనీ, వంటపనీ, బజారుపనీ ఆఖరికి పిల్లల ఆలనాపాలనా అంతా ఆవిడే చూసుకోవాలిట- పైగా మధ్య మధ్య కోడలిచేత చివాట్లు తింటూ.

నాకేమిటో అంతా అసహజం అనిపించింది. సుగుణమ్మగార్ని నేను చూసి రెండేళ్ళు దాటింది. తిరుపతిలో ఎమ్మెస్సీ చదువుతున్న రెండేళ్ళూ సెలవులకి ఇంటికి రావటం-మళ్ళీ వెళ్ళిపోవటం-అంతే.

అమ్మ నీతావతి ఆవరేషనువార్త చెప్పటంతో వెంటనే వెళ్ళి చూసిరావాలనిపించింది. కానీ సాయంత్రం అన్నయ్య పిక్చర్ ప్రోగ్రాం పెట్టాడుగదా!

మర్నాడు పొద్దున -

పిల్లలకి స్వేటు- చిన్నపాపకి ముద్దొచ్చే బుల్లిగొనూ-కాసిని బొమ్మలూ వగైరా సరంజామాతో వాళ్ళింటికి బయల్దేరాను.

నేను వెళ్ళేటప్పటికి మాంచి కోలాహలంగా వుంది ఇల్లు. పెద్దవాడొక్కడు మటుక్కు నీళ్ళు పోయించుకున్నాడట వాళ్ళ మామూలేత. మిగిలిన వాళ్ళిద్దరూ బట్టలు విప్పుకునే అటూ ఇటూ పరిగెడుతూ నానా హంగామా చేస్తున్నారు. వాళ్ళవెంట పరిగెత్తి ఆవిడికి వగర్చు వచ్చేస్తోంది గానీ ఆ గడుగ్గాయిలు అందటలేదు. నేను వెళ్తుండగానే పసివాడు కాబోలు గభాల్ని వాణ్ణి ఎత్తుకుని మామ్మగారికి అప్ప జెప్పాను. తర్వాత రెండోవాణ్ణి పట్టుకోవడంలో ఆవిడికి యధాశక్తి సహాయపడ్డాను. మొదట ఆ దుడుకు పిండాల్నిద్దరికీ నామీద చాలా కోపం వచ్చినట్లుంది. బుంగమూతి పెట్టుకుని నావంక చూస్తూ నీళ్ళు పోయించుకున్నారు. అతికష్టంమీద కోపం దిగిమింగుకుని బట్టలు తొడిగించుకున్నారు. అప్పుడు చాక్లెట్ల డబ్బా చేతిలో పెట్టాను. ఇంక చూడాలి- వాళ్ళ మొహాలు చిచ్చుబుడ్డికి మల్లే వెలిగాయి. నెమ్మదిగా నా చుట్టూ చేరారు ముగ్గురూ. చెవులకు పెట్టుకున్న ముత్యాల లోలాలకులు లాగి చూశాడు చిన్నవాడు విచిత్రంగా. నా పర్చు లాక్కుని జిప్ లాగటం రాక ఇబ్బంది పడుతున్నాడు రెండోవాడు. “ఒరేయ్! తప్పురా- ఇవతలికి రండిరా” అని కీచుగొంతుతో తమ్ముళ్ళను మందలిస్తూ తన పెద్దరికం నిలుపుకున్నాడు పెద్దవాడు. ముగ్గురు పిల్లల బుగ్గలూ ముద్దు పెట్టుకున్నాను.

కానీ ఇంత జరుగుతున్నా సుగుణమ్మగారుమటుకు ఏమీ సంబంధం లేనట్లుగా అదనలు తన ఇల్లే కానట్లు కూర్చున్నది. కనీసం గదిలోంచీ ఇవతలికైనా రాలేదు.

నేనే ఆవిడ దగ్గరికివెళ్ళి పలకరించాను. ముభావంగా నవ్వింది. నాకు మనసు కోసినట్టైంది. బాగా చిక్కిపోయిందావిడ. అస్తవ్యస్తంగా వుంది జాట్టు-కాస్త నెరిసిందేమోకూడా, నల్లగా కప్పేసిన శరీరం, కళ్ళకింద గుంటలూ, విపరీతమైన నిర్దిష్టత.

పెళ్ళికూతురుగా-కొత్తకోడలుగా-బాలెంతరాలుగా-ఇంటికి దీపంలా వెలిగిన ఆవిడ ఒక్కొక్కరూపమూ వరసగా నా మనసులో మెదిలింది- ఎందుకిలా

అయిపోయిందీవిడ? ఏ బలవత్తర కారణంవల్ల? సంసారభారంవల్లనా? పెళ్ళిచేసుకున్న వాళ్ళంతా ఇలా కావటల్లేదుగా మరి-కానీ ఈవిడ వేరు-వ్వు-

ఎవరైనాసరే సంసారభారం భుజాలపైన వేసుకుని అవలీలగా మోయగలిగే సత్తా తెచ్చుకున్న తర్వాతనే పెళ్ళి చేసుకోవాలి ప్రస్తుత కాలంలో. తనే మరొకళ్ళకి బరువైనప్పుడు పెళ్ళికూడా చేసుకుని, ఏడాదికొక శిశువుని భూమిమీదకు తెచ్చిపడేసి, భావిసంఘాన్ని దుఃఖాంధకారం చేయటం ఏమి సబబు?

అనుభవజ్ఞులైన పెద్దలైనా ఈ విషయం దృష్టిలో వుంచుకుని తమ పిల్లల భవిష్యత్తును ఎందుకు బాగుచెయ్యరు? ముక్కుపచ్చలారని తమ బిడ్డలకు త్వరత్వరగా పెళ్ళిళ్ళు చేసేయ్యాలనే పట్టుదల ఇంకెప్పటికీ నశిస్తుంది? సీతాపతి తల్లిదండ్రులూ సుగుణమ్మగారి తల్లిదండ్రులూ భవిష్యత్తులో ఏమి ఆశించి చేశారీ పెళ్ళి? పందొమ్మిదేళ్ళ సీతాపతినీ పద్నాలుగేళ్ళ సుగుణమ్మగారినీ అగాధ సంసారంలో ముంచి వదిలేశారే- ఆర్థికమైన ఆధారమేదీ చేతికి దొరక్క ఆ పసివాళ్ళిద్దరూ బయటికిరాలేక ఉక్కిరి బిక్కిరై పోతున్నారే- వ్వు . . . ” అనుకుంటూ నిట్టూర్చాను.

“అలా ఆలోచిస్తూ నుంచుండిపోయారేమిటి?” అని సుగుణమ్మగారు పలకరిస్తే ఈ లోకంలోకి వచ్చాను.

“అహ-ఏం లేదు లెండి-మీరేమిటి, అలా వున్నార?” అంటూ మెల్లిగా ఆవిడచేతిని నాచేతిలోకి తీసుకున్నా- పక్కన కూచుని.

“నేనా? బాగానేవున్నాగా?” అని నవ్వుబోయింది.

“బాగానే వుండటమేమిటి? అసలు నవ్వుడమే మర్చిపోతేనూ- నేను ఈ మధ్య మీ ఇంటికి రాలేదని కోపమా? సారీ అండీ-చదువుతో తెమల్లేదు. ఇంక వచ్చేస్తాగా!” అన్నా చనువుగా.

“ఎబ్బెబ్బె- అందుక్కాదండీ!” అన్నదావిడ, నొచ్చుకుని-

“మరెందుకండీ, ఎందుకిలా అయిపోయారు?”

“అంటే శారీరకంగానా? మానసికంగానా?” నవ్వుతో తేల్చేయబోయిందావిడ.

నేనూరుకోలేదు

“రెండువిధాలా-పోనీ, శారీరకంగా చెప్పండి ముందు” అన్నాను.

“ఏటేటా కాన్సులైతే ఎట్లా వుంటానండి మరి?” పేలవంగా చప్పరించేసింది. ఆశ్చర్యంగా చూశాను- నిన్న అమ్మ చెప్పిన, సీతాపతి ఆపరేషన్ విషయంలో జరిగిన గలభాకీ ఈమాటకీ పోలిక ఎక్కడుందా?” అని.

చల్లకొచ్చి ముంత దాచటమెందుకు?

“మీకు కుటుంబ నియంత్రణమీద విముఖత అని విన్నానే, అదెట్లాగబ్బా?” అని అడిగా-

ఆవిడ అదోరకంగా నవ్వి అన్నది- “మావారి ఆపరేషన్ సంగతేనా అడుగుతున్నారు మరి? ఇద్దరు పిల్లలు పుట్టగానే చెవినిల్లు గట్టుకుని పోరాడానండీ- ఎవరో ఒకరం ఆపరేషన్ చేయించుకుందాం, మనకి వీళ్ళిద్దరూ చాలు అని- ఊహించింటేగా? ఆయన సరే సరి, మా అత్తగారూ మామగారూ కూడా అమ్మాయి పుట్టేదాకా ఆపరేషన్ మాట ఎత్తడానికి వీల్లేదని పట్టుబట్టి కూచున్నారు. నేనొక్కదాన్నీ ఏంచెయ్యను? నా ప్రాణానికి ఆ ఆడపిల్ల ఒకత్తి పుట్టుకురాకపోతే ఏం కొంప ముంచుకుపోయిందో అర్థంకాదు. అక్కడికి ఆ పిల్లకి వీళ్ళిచ్చే కట్నమంతా చెడిపోయినట్లు! పెట్టే సొమ్మంతా వృధా అయినట్లు మూడోవాడు పుట్టాక కూడా మొత్తుకున్నాను. నా మాట ఎవ్వరూ విన్నించుకోలేదు. తల్లిదండ్రులమాట మీరని అపర శ్రీరామచంద్రుడాయే మా ఆయన.

అదే ఈసారి కూడా ఆడపిల్ల పుట్టకపోతేవరసగా ఇంకో పదిమంది మగపిల్లలే పుడితే ఏం చేసేవారు? అందుకే నాకు తగని కచ్చగా వుంది. నా మాట చెల్లకపోయేనే. నా సంసారం రెట్టినపైపోయిందే. “నేనీ పిల్లలందర్నీ ఎట్లా పెంచి పెద్దచెయ్యనో భగవంతుడా?” అని క్షోభపడి నాలో నేను కుమిలిపోయాను. ఏదో ప్రతీకారం చెయ్యాలని విపరీతమైన తహతహ పుట్టింది. ఇంట్లోపడి మగ్గిపోయే నేను

సాధించటం తప్ప ఏం చెయ్యగలను? వాళ్ళ మనసులు అల్లకల్లోలం చెయ్యటమే నా కోరిక” అంటూ ఆగింది.

నేను తల వంకించి వూరుకున్నాను. మళ్ళీ ఆవిడే అన్నది:

“ఎందుకోనండీ ప్రతివాళ్ళనీ ఏడిపించాలనిపిస్తోంది. ఎవరైనా సుఖపడుతున్నారంటే చాలు. వాళ్ళమీద మరీ కోపం వస్తోంది తల్లితండ్రులూ తోబట్టువులూ, ప్రాణమిచ్చే స్నేహితులూ ఎవ్వరూ లేరు నాకిక్కడ. మీరు కన్పిస్తుంటే ప్రాణంలేచివస్తోంది. పుష్పంలా పరిమళభరితమూ, చందనంలా శీతలమూ అయిన స్నేహానికి వాచిపోయాను. మీరు కన్పించగానే నా బాధంతా మీకు చెప్పుకోవాలనిపిస్తున్నది. రోజారాణీ! ఏమండీ! నన్ను చూస్తే మీకు అసహ్యం వేస్తోంది కదూ- ఎందుకోచ్చానా బాబూ! ఈ దుర్మార్గురాల్ని చూడటానికి- చీ-ఇంకెప్పుడూ ఈ మనిషి మొహం చూడకూడదని అనిపిస్తోందికదూ మీకు?” అంటూ తల వంచుకున్నది.

నేను తహతహలాడిపోయాను.

“లేదు లేదు, అట్లా అనుకోను ఎప్పటికీ-” అంటూ ఆప్యాయంగా ఆవిడ భుజంమీద చెయ్యివేశాను.

ఆవిడ రెండుచేతుల్లో మొహం దాచుకున్నది. దుఃఖాన్ని ఆపుకోవటానికి చేస్తున్న ప్రయత్నం తెలిసిపోతూనే వున్నది. ఆవిడ తలమీద చెయ్యివేసి రేగినజాట్టు సవరిస్తూ ఉండిపోయాను. “ఈ కాస్సేపట్లో ఎంత చేరువైపోయిందీవిడ” అనే నాకు ఆశ్చర్యంగా వుంది.

ఏదో గుర్తొచ్చినట్లు చివాల్ని తల ఎత్తి “ఔను గానీండి, నలుగురు పిల్లలు చాలక గొడవ చేస్తున్నాననుకున్నారా మీరు కూడా? మా అత్తగారి మాటలువిని అట్లా అనుకుని వుంటారుగదూ? నేనొకమాట చెప్తున్నా వినండి, నలుగుర్నీమిటి నా మొహం- నా తాహతుకి ఒక్కళ్ళని కనే హక్కు కూడా లేదు” అన్నది.

“మీరేదో మనసులో పెట్టుకుని బాధపడుతున్నారు” అన్నా విచలితురాలినైపోతూ.

“మా ఆయన అసలేపనీ చెయ్యలేరు. చెయ్యరుకూడా. బజారు సరుకులు కూడా తెచ్చిపెట్టరు. తగనిబద్దకం. ఆ ఎస్సెల్నీ పూర్తి చెయ్యమని యెంతపోరినా వినరు. పాపం, మా అత్తగారే ఇంటిచాకిరీ అంతా చేస్తున్నారు కాని నాకు ఒళ్ళు మండుతున్నది. అనుభవించాలిసిందేలేండి ఇంతకు ఇంతా” అన్నది.

“ఆవిడ చేసిన నేరమేమిటంటారు?” నవ్వుతూనే అడిగా ఉండబట్టలేక

“అటువంటి కొడుక్కు తగుదునమ్మా అంటూ పెళ్ళిందుకు చెయ్యాలి? అందుకు నేనాబలి? యిన్నితిప్పలూ జిలేబీచుట్టలా మెలికలూ. సన్యాసి కథ చెప్తుంటారు చూడండి “కాపీన సంసరక్షణార్థం హయం పటాటోపః” అని. అట్లావుంది. పోనీ, ఆ కొడుకు భవిష్యత్తు ఆలోచించి, బుద్ధిచెప్పి లక్షణంగా చదువు చెప్పించలేకపోయారూ? వెయ్యి అళ్ళగైదు. అయిదోందలు అళ్ళగైదు. నెలకు ఒక్క వందరూపాయలు ఆయన తేగలిగితే యెంత బావుండేది? ఎంత నిశ్చింతగా, యెంత హాయిగా వుండేది! చెప్పండి, ఈ ముసలి వాళ్ళిద్దరూ పోయాక మా గతి యేంకావాలి? అలో లక్ష్మణా! అని ఈ పిల్లలు నా యెదానబడి ఏడుస్తూంటే నేను యెవరింట్లో అడుక్కుతినాలి? ఏమిటోనండీ, నాకు భవిష్యత్తు తలుచుకుంటే గుండె బద్దలొత్తోంది” అంటూ బావురుమున్నది సుగుణమ్మగారు.

నా మనస్సు గిజ గిజ తన్నుకోసాగింది.

“ఊరుకోండి” అంటూ కన్నీళ్ళు తుడిచి ఆదరంగా సమాశ్వాసించాను. ఆవిడ తేరుకున్న తరువాత మొదలుపెట్టానింపాదిగా-

“సరే పోనీండి. జరిగిందేదో జరిగింది. దాన్నింక మనం మార్చలేము గదా! జరగబోయేదాన్ని గురించి జాగ్రత్తగా- సక్రమమైన రీతిలో ఆలోచించాలి- అంతే. ఇప్పటికైనా మించిపోయిందిలేదు. నేనొకటి చెప్తాను. దాన్ని గురించి బాగా ఆలోచించుకుని మీ నిర్ణయం నాకు తెలియజెయ్యండి” అన్నా.

“అమ్మో! అంతకన్నానా? చెప్పండి రాణీ! చక్కగా చదువుకుని పైకి వచ్చారు మీరు. పూర్వజన్మలో ఎంత పుణ్యం చేసుకున్నారో - మీరు సలహా చెప్పటమూనూ

మాబోటివాళ్ళం ఆలోచించటమూనా? ఏం అబ్బర్లేదు. వెంటనే ఒప్పేసుకోవటమే” అన్నదావిడ.

“అదుగో, ఇతరులని ఆకాశానికెత్తేసి మనం పాతాళానికి క్రుంగిపోవటంవల్లనే సగం అనర్థాలు జరుగుతున్నాయి మన సంసారాల్లో. అత్మస్థైర్యమన్నది ముఖ్యంగా వుండాలి మనకు. మీకంటే నేనెలా అదృష్టవంతురాలినౌతానండీ మరినీ! పనసపళ్ళలాంటి మీ నలుగురు బిడ్డలతో సమానం అవుతుందా నా ఎమ్మెస్సీ డిగ్రీ” అన్నా నవ్వేస్తూ.

“సరే దేనికదే. ఉండండి, మా పసిదాన్ని చూపిస్తాను” అంటూ ఉయ్యాలలోనించీ తీసుకువచ్చింది. “ఒళ్ళోపడుకోబెట్టవచ్చునా? ఇంకా భయమేనా?” అని అడిగింది సరదాగా. ఆవిడ మొహాన లీలగా తోచిన హాస్యరేఖ చూసి నేనూ నవ్వాను- చెప్పాద్దూ, అప్పటికిగాని నా ప్రాణం తెరిపిన పడలేదు.

“స్వర్వాలేదు. ఎత్తుకుంటానీలా ఇవ్వండి. అబ్బో! అబ్బో! ముద్దాచ్చేస్తున్నదండోయ్ మీ చిన్నతల్లి. ఈ పాపాయిని చూసి మరిచిపోవచ్చు గదండీ మీ బాధలన్నీ. భగవంతుడిచ్చిన మహా ప్రసాదంగదా ఈ బంగారుబొమ్మ. ఏమూ బుజ్జీ! నీకోసం ఇంట్లో ఎంత గొడవైపోయిందో చూశావా? నీ భవిష్యత్తు గురించి భయపడుతోందమ్మా మీ అమ్మ. నువ్వు ఇంచక్కా పెద్దదానివై అమ్మకు ధైర్యం చెప్పాలి” అంటూ ముద్దు పెట్టుకున్నాను. పాప బొద్దుగా మిసమిసలాడుతోంది-చిట్టిచేతులు చాపి నా మెళ్ళోని పాడుగాటి గొలుసుకు వేసుకున్న లాకెట్ అందుకుంది. దాన్ని పట్టుకుని ఉత్సాహంగా కేరింతలు కొడుతోంది. నేను తెచ్చిన సిల్కుగౌను వేస్తూ, పేరేం పెట్టారని అడిగాను.

“వ్వ, ఏం పెట్టలేదండీ. అనవసరంగా పుట్టినపిల్ల. దాన్ని గురించి నాకు పట్టించుకోవాలన్నించటం లేదు” అన్నది ఎటో చూస్తూ.

“చా- ఏం మాటలవి? కన్నతల్లి అనవలసినవేనా? ఇలాంటి మాటలంటే నేను సహించను. ఇంకెప్పుడూ అనకండిలా” అన్నాను కోపంగా.

“సరే లెండి-అననుగానీ-మీరే చెప్పండి ఏదైనా మంచిపేరు” అన్నది.

“నేనా? నేను చెప్పిన పేరు పెట్టటానికి మీ పతి దేవుడు వప్పుకుంటాడా?” అని అడిగా- చిన్న ప్రయోజనాన్ని ఆశించి. ఆవిడ సమాధానంలో అది నెరవేరింది.

“లక్షణంగా ఒప్పుకుంటారు- ఇట్లాంటి విషయాలు ఏమైనా సరేనా- మాట కాదనరండీ ఆయన”. కించిద్గర్వరేఖ మెరిసిందావిడ మాటల్లో.

“అహ-ఇంకేం-సీతాపతి మీ మాట మన్నిస్తాడన్నమాట! మరేమమ్మా మీరెంతో అదృష్టవంతులు. తను ఎలాంటి వాడైనా భార్యమీద జులుం చెలాయిస్తూ నానా హింసలూ పెట్టే భర్త రాలేదు మీకు. వెయ్యి నమస్కారాలు పెట్టుకోవాలి మీరు, పరమేశ్వరుడికి-ఇలాంటి భర్తను ప్రసాదించినందుకు. మీ పిల్లలంటారా-హాయిగా ఆరోగ్యంగా వున్నారు. అత్తగారికి మామగారికేనేమో మీ మీద మిక్కుటమైన ఆపేక్ష. ఉన్నంతలో ఆనందాన్ని చూడటానికే ప్రయత్నించాలి గానీ- దుఃఖాన్నికాదు. ఆ లెళ్ళన చెప్పాలంటే మీ అంతట మీరే మీ చుట్టూ దుఃఖం సృష్టించుకుంటున్నారు. అంతే. ఇల్లు నరకమైనా స్వర్గమైనా మీ నించే అవుతుంది. ఇంట్లో మీ స్థానం ఎటువంటిది? ఉన్నతోన్నతమైనది. మీరు సంతోషంగా వుంటే ఇంట్లో పాదినీ సంతోష పెట్టగలరు” అంటూ ఆవిడ మొహంలోకి నిశితంగా చూశాను.

నా మాటలు శ్రద్ధగా వింటున్న లక్షణాలే కనిపిస్తున్నాయి. మళ్ళీ మొదలుపెట్టాను-

“మీరు అందర్నీ సాధించినందువల్ల ఏడిపిస్తున్నందువల్ల మీకేమైనా తృప్తిగా వుందా? పోనీ మీ ఇల్లు ఏమైనా బాగుపడుతోందా? లేదుగదా? పైగా ఏమవుతోంది? దుఃఖం ఎక్కువైతోంది. ఇల్లు అశాంతికి, అలక్ష్మికి నిలయమవుతోంది. అలా కావటంవల్ల మీకేంలాభం వస్తోంది? ఏం తృప్తి లభిస్తోంది? పరిస్థితి అంతా అస్తవ్యస్తమవటంతప్ప, మీ తెలివితక్కువతనంవల్ల- మీ అసహనంవల్ల- మీ అసంతృప్తివల్ల, స్వర్గం కావలసిన మీ సంసారం ఇలా పాడైపోవటం మీ కిష్టముంటుందని అనుకోను. మీరు ఇలా ఈ విషయాలన్నీ ఆలోచించి వుండరు.

మీమీద నాకు పరిపూర్ణమైన సానుభూతి వున్నది. చదువు ఆపేసి-చిన్నప్పుడే పెళ్ళిచేసి పెద్దవాళ్ళు మిమ్మల్ని కష్టపెట్టినందుకు నాకూ బాధగానే వుంది-కానీ గత

జల సేతుబంధనంవల్ల ప్రయోజనం వుండదు. నా మాట వినండి. మీ పిల్లల్ని ఇలాంటి కలుషిత, దుఃఖపూరిత వాతావరణంలో పెంచి మరీ పాడుచెయ్యకండి. ఆర్థికంగా మీకున్నంత ఆసరాకూడా లేని కుటుంబాలు చాలా వున్నాయి మరి వాళ్ళింక ఏమైపోవాలి? కనుక మీరు ఇప్పటికైనా మేలుకోండి. అవునన్నా కాదన్నా ఇది మీ ఇల్లు. మీ ఇంటిని మీరు దిద్దుకోండి. మీ పిల్లల్ని బాగుచేసుకోండి. మీ భర్తకూ అత్తమామలకూ శాంతినివ్వండి. “నా చేతుల్లో ఏముంది?” అంటే నొప్పుకోను. తల్చుకుంటే, తగిన ప్రోత్సాహంవుంటే మీరెందుకు చెయ్యలేరు? మనమంటే? మనకే నిరసనైతే ఆడవాళ్ళం బాగుపడేదెప్పుడు? మనం సబలలం కావాలి. మా అన్నయ్య అంటూంటాడు లెండి” ముదితల్ నేర్వగరాని విద్యగలదే ముద్దార నేర్పించినన్” అని- ఆవేశంగా ఏమిటేమిటో చెప్పాను- ఆవిడకి ఎంతవరకు అర్థమైందో గాని.

“నన్నేం చెయ్యమంటారయితే?” అని కుతూహలంగా అడిగిందామె. నేనన్నమాటలకు ఆమె మనసు నొచ్చుకోనందుకు సంతోషపడ్డాను.

“మీరు మళ్ళీ చదువు మొదలుపెట్టండి. ప్రైవేటుగా పరీక్షలకు వెళ్ళండి” అన్నా ఉత్సాహంగా

“నేనా? నేను? బాబోయ్! ఏమిటి మీరనేది?” విపరీతమైన గాభరా తొణికిసలాడిందావిడ గొంతులో.

“అవునండీ బాబూ! మీరే, రోజూ నేను మీకు చదువు చెప్తాను. ముందు కుట్టుగూడా నేర్చుకోండి. మీ ఇంటిదగ్గరే సెంటర్ వుందిగా! మిషన్ కొనుక్కోడానికి డబ్బు నేనిస్తాను. మీరు ఉద్యోగంలో చేరాక నెలకింత అని తీర్చుకుందురుగాని “నేనా? నేను ఉద్యోగం చేస్తానా?” అని గుండెలు బాదుకుంటారు గాబోలిప్పుడు. నిక్షేపంగా చేస్తారు. మీ పెద్దబ్బాయి హైస్కూలు చదువుకి వచ్చేసరికి మిమ్మల్ని ఉద్యోగస్థురాలిని చేసే పూచీ నాది. సరేనా? పరిపూర్ణమైన చిత్తశుద్ధితో, తొణికిసలాడే ఆత్మ విశ్వాసంతో, చలించని పట్టుదలతో, భగవంతుడిమీద భారంవేసి- శ్రమించటం మన వంతు. ఫలితం ఆయన వంతు. నిరాశాపూరితులనూ, సంశయాత్ములనూ స్వామి ఏవగించుకుంటాడు తెలుసునా?” అన్నా సమధిక సంతోష ఉత్సాహాలతో.

“ఏమోనండీ- నా దసలే మట్టిబుర్ర, నాకు చదువొస్తుందంటారా? నేను పాసవుతానంటారా?” మళ్ళీ మొదలు ఆవిడ నిరుత్సాహం.

“లక్షణంగా అవుతారు. మహారాజుగా అవుతారు. మా అందరి బుర్రలూ బంగారంతో చేసినవికావు. చదువు రావాలంటే బుర్ర బంగారమై వుండనక్కర్లేదు. మీ లక్ష్యమైన కుటుంబ సౌఖ్యాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని సర్వశక్తులూ దారపోసి శ్రద్ధగా, పట్టుదలగా చదివితే, నిరుత్సాహాన్ని వదిలిపెట్టి కృషిచేస్తే-తప్పకుండా పాసవుతారు- సరేనా? మీ చదువు బాధ్యత అంతా నేను చూసుకుంటానుగా” అంటూ పాపని ఆవిడకి అందించా.

అందుకుంటూ చమత్కరించిందావిడ-

“మీ ఒళ్లో పసిపాపవుంటే మా చెడ్డ బావుందండోయ్!” అని.

“ఉంటుంది. ఉంటుంది. ఉండదూ మరి” అంటూ చిన్నగా చెంపమీద అంటించాను.

ఆవిడ కిలకిలా నవ్వి అన్నది- “అబ్బో, గురువుగారి తడాఖా గొప్పగానే వుందే- రేపట్టించీ ఇట్లాగే కొట్టి చదువు చెప్తారా ఏవిటమ్మా” అని.

“చదువు చెప్పేటప్పుడుకాదు, ఇందాకటిలా మాట్లాడితేనే కొడతా” అన్నా నేనూ నవ్వి.

“అయితే పెళ్ళిమానేసి ఉద్యోగం చేస్తారా?” అని అడిగింది.

“అవును. అన్నట్లు ఈ వూళ్లోనే నాకు ఉద్యోగం వచ్చేటట్లుంది” అన్నా.

“ఓయి మీ ఆఘాయిత్యం? చెప్పరేం మరీ. ఉండండి కాస్త పంచదార తెచ్చి మీ నోట్లో పాయ్యాలి” అంటూ లేచిందావిడ.

“అరే! ఇదేమిటి మా ఇంట్లో నవ్వులు వినిపిస్తున్నాయి. నేనేం కలగనటం లేదు గదా!” అని స్వగతం పలుక్కుంటూ లోపలికి వచ్చాడు సీతాపతి.

“ఇదుగో-ఈ రాణిగారి మహత్యమేనండీ! ఈవిడ వున్నచోట శాంతిగా హాయిగా వుంటుంది. ధైర్యమూ ఉత్సాహమూ కలుగుతాయి. కనక మనింట్లోనే అట్టే పెట్టేసుకుందాం- బంధించేసి” అని కుతూహలంగా సీతాపతికేసి తిరిగింది సుగుణమ్మగారు.

“చచ్చాం! బంధించడమా ఏమిటి, మీరు నాకిచ్చే గురుదక్షిణ?” అంటూ నవ్వాను.

“మరేమిటనుకున్నారు? ఇది ఉట్టి బంధం కాదండోయ్- ప్రేమబంధం” అన్నదావిడ.

“ఫర్వాలేదు. నా కృషి వ్యర్థం కాదు. ఈవిడకు చక్కని జ్ఞానం వుంది- సమయస్ఫూర్తి వుంది. ఈవిడకు చదువు తొందరగానే వస్తుంది. పరీక్ష ప్యాసవటం తేలిక” అనుకున్నాను.

“ఇంతకీ అసలు విషయం దాచేసి నన్ను సస్పెన్సులో పెట్టేసి పూరించేస్తున్నారు ఇద్దరూనూ” అన్నాడు సీతాపతి.

“మన పాపకి ఈవిడ పేరు పెట్టేసుకుంటే సరి. మరండీ-ఈవిడ నాకు చదువు చెప్తానన్నారు” అన్నది సంతోషంగా ఆవిడ.

“భలేవారేనే-అలూలేదు-చాలూలేదు అని. అప్పుడే ఇంత కృతజ్ఞత ప్రకటించడం ప్రారంభిస్తే నా పని అయినట్లే-ఇంతకూ మొదటిపాఠం అర్థమైందా? రేపట్నించీ ఆచరణం లో చూపించాలి సుమా మరి” అన్నాను.

“అదేమిటి? మీరు నాకివాళ చదువు మొదలు పెట్టలేదుగా- పాఠం ఎప్పుడు చెప్పారు?” అని విస్తుపోయిందావిడ.

“ఇందాకట్నించీ మీకు చెప్పిందంతా ఏమిటనుకున్నారు మరి? అదే మొదటి పాఠం-మళ్ళీ చెప్పనా క్లుప్తంగా? మీ ఇంటి సుఖసంతోషాలకు మీరే బాధ్యులు-

సహృదయంతో, సుప్రసన్నవదనంతో, నిర్మలమందహాసంతో విలసిల్లే ఇల్లాలు ఇంటికి దీపం! ఏమిటండీ అట్లా చూస్తున్నారు. బోధపడలేదా?” అన్నా చిరునవ్వుతో.

సీతాపతి విచిత్రంగా, విస్మయంగా చూస్తున్నాడు. కళ్ళనీళ్లు గిరున తిరిగాయి: సుగుణమ్మగారికి. ‘అన్నయ్యతో ఈ సంగతులన్నీ ఎంత తొందరగా చెప్తామా? చెప్పి బేష్ అనిపించుకుందామా?’ అని తహతహలాడుతూ లేచినుంచున్నా నేను.

“అవునండీ రోజారాణీ! ఈ పాఠం ఎప్పుడూ మర్చిపోను. నా కళ్ళు తెరిపించారు. దేవుడు మిమ్మల్ని చల్లగా చూస్తాడు” అంటూ భరిణతెచ్చి నా నుదుట కుంకుమపెట్టి “వెళ్ళిరండి” అన్నది చెమ్మగిల్లిన కళ్ళతో, నవ్వుతున్న పెదవులతో సుగుణమ్మగారు.

1968 - ‘యువ’

ఫేరెవెల్ టు మై హజ్జెండ్

తెల్లవారి అరగంట సేపయింది. పాలవాళ్ళతో, పెరుగువాళ్ళతో, కూరలమ్మే వాళ్ళతో వీధి కోలాహలంగా ఉంది. శ్రీరామాంజనేయులు పక్క మీదనుంచి లేచి వీధి అరుగుమీదికొచ్చాడు ముఖప్రక్షాళనం గావించేటందుకు.

తీరుబడిగా పళ్ళుతోముతూ కూరలమ్మే ముత్యాలమ్మతో, పాలమ్మే యశోదమ్మతో తగు మాత్రం పరాచికాలాడాడు. 'ఇదేం పాయ్యేకాలమో ఈ పెద్ద మడిసికి, మనువై ఆరు నెలలు కాలేదు. బంగారం లాంటి ఇల్లాలు ఇంట్లో ఉండగా మన్నో పరాచికాలేంటి?' అని తిట్టుకొనిపోయారు కొందరు. కొందరు నవ్వు కున్నారు.

"ఏయ్, ఎక్కడ తగలడావ్? కాసిని నీళ్ళట్రా! " అని ఒకకేక పెట్టాడు ఇంట్లోకి చూసి.

మత్తగజ మందర గమనంతో నీళ్ళు తెచ్చింది అతని అర్ధాంగి సుబ్బలక్ష్మి చూడ చక్కని అమ్మాయి.

"ఏమే! వాడెళ్ళాడా, లేదా ?" ఉరిమినట్టే అడిగాడు. వీధిలో ఒక రిద్దరు అగి అటు చూసారు.

"ఎవరు ?" చాలా మామూలుగా వుంది పిల్ల గొంతు.

"తెలీదూ నీ బావనంటూ నిన్ననగా పచ్చి ఇంట్లో తిష్టవేశాడేవాడే గోపాలంగాడు!"

"తెల్లవారుజామునే వెళ్ళిపోయాడు."

"అయినా పరాయి మగాళ్ళ కంటపడటానికి నీకెట్లా సిగ్గులేదే? పైగా బావట, బావ! తేలీక కట్టుకున్నా నిన్ను. మా వంశం ఎలాంటి దసలు, నిప్పు నిప్పులాంటిది కదే - చీ ... నీ ..."

అలా అత్యంత మృదువైన భాషలో అతని వాగ్దాటి సాగినంతకాలం ఆమె అలాగే నిలబడి ఉంది.

ఇహ అతనికి విసుగేసి నోరు నొప్పట్టి “పో అవతలికి, కాస్త కాఫీ తగలబొయ్యి మొహాన... మొగాడన్న గౌరవం లేదసలు.

అర్ధరాత్రి దాకా ఇంటి కోసం ఇంత చాకిరి చేసి అఘోరించాడే పెండ్రాఫే కాస్త కాఫీ పోద్దామనైనా లేదు. అదేమిటా మాడువాసన.

ఇంకపో ! వంటింట్లోకి జెప్త మొహం దానా !” అని అరిచాడు.

ఏడు గజాల నేత చీర వంటి నిండా కప్పుకొని వున్న సుబ్బలక్ష్మి “అయితే వెళ్ళమంటారా ? సరే” అంటు వినయంగా వెళ్ళింది.

“ఏం చేస్తున్నారండీ ఆంజనేయులు గారూ!” అంటూ వచ్చాడు తోటి ఉద్యోగి సదానందం.

“రండి రండి”- మొహం నిండా నవ్వు పులుముకుని “ఏవోయ్ లక్ష్మీ! పని మనిషి చేత రెండు కప్పుల కాఫీ పంపించు” అని కేకేశాడు.

“పనిమనిషి లేదండీ” అంటు తనే తెచ్చింది.

గుడ్లరుముతూ, “ఇలా తగలెట్టావేం కాఫీ నల్లగా కాసిని పాలు పోయి” అన్నాడు ఆంజనేయులు విసుగ్గా.

“పరాయి మగాళ్ళ కంట ఎలా పడ్డా అని ఇందాక మీరు తిడుతున్నప్పుడు - పొంగిపోగా మిగిలినవి ఈ కాసిని పాలేనండీ!” వినయంగా విన్నవించిందామె.

“ఇంక ఇంట్లో లేవా ? డామిట్!” అని ఆరిచాక అతనికి ఎదురుగా మరో మనిషి వున్నట్టు గుర్తు కొచ్చింది.

“హా - హా.. మాలక్ష్మి లేదండీ సదానందం గారూ! లక్ష్మీ, తెగ జోకులేసి నవ్విస్తుంటుందండీ! హబ్బ నవ్వలేకచచ్చిపోతున్నానంటే నమ్మండి. హా - హా!” అంటూ ఆయాసపడుతూ నవ్వాడు.

“ఆషీసులో మాట్లాడుకుందాం లెండి” అంటూ గబాల్లులేచి వెళ్లిపోయాడు సదానందం.

రాత్రి భోజనాలు అయ్యాక - ఆంజనేయులు ఇవతలికి వచ్చేశాడు.

మరుక్షణం ఆమె ప్రత్యక్షం.

విస్తుబోయాడతను.

ఇల్లు కడుగుతోంది గాబోలు చేతిలో చీపురు నీళ్ళు కారుతుంది చుక్కలు చుక్కలుగా మాసిపోయిన చీర-చెమటకి తడిసిన జాకెట్టు, జిడ్డోడుతున్న మొహం, చెరిగిన జుట్టు, మొహమంతా పాకిన బొట్టు...

చూసి, రెండు చేతులతో తల పట్టుకున్నాడు అతను. “వచ్చావా? దిబ్బమొహం దానా ! ఒక్క ఎక్స్ప్రెస్ కన్పించదు గదా! నా ఖర్మలే నిన్ను తిట్టినా ఒకటే పాగిడినా ఒకటే రాక్షసివి. పోనీ వంటింటి తలుపైనా వేసాచ్చావా ?” ఆదుర్దా అతని గొంతులో.

“లేదు” అన్నట్టు తల ఊపింది.

“అయ్యో! రామా! వెళ్ళి వేసిరా! ఇంకేమనాలో తోచలేదు అతనికి.

లేచి మళ్ళీ వెంటనే వచ్చేసింది.

చేతిలో చీపిరికట్ట అలాగే వుంది.

“సరే బావుంది భాగోతం. వెళ్ళి ఇల్లు పూర్తిగా కడిగేసిరా” అంటూ ఆమెతో పాటే వంటిట్లో కొచ్చాడు.

ఏ భావమూ మెదలని మొహంతో ఇల్లు కడుగుతుందామె. “అయ్యో! ఇదేమిటి, సాలమీద మూత లేదు. తోడేశావా అసలు ? ” అని అడిగాడు.

“లేదు.”

నిర్ఘాంతపోయి నిలబడిపోయాడు ఒక నిమిషం. “సరే, రేపట్నించి పనంతా అయ్యాకేరా” అంటూ గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు. చిరాగ్గా సిగరెట్ మీద సిగరెట్ తగలేస్తూ కూర్చున్నాడు. తర్వాత కాసేపటికి వచ్చింది.

ఒక్క నిమిషం స్త్రీ దగ్గర పురుషుడైపోయాడతను. “చూడూ ! కట్టుకున్నవాడి దగ్గరకు వస్తున్నావు కదా! ఈ అవతారమేమిటి? కాస్త శుభ్రంగా తయారవకూడదూ?” అన్నాడు. కాస్తంత లాలన అతని గొంతులో.

“పెళ్ళాలు సాని పాపల్లాగా అసభ్యంగా తయారు కాకూడదన్నారు కదా ఆమధ్య, వంకాయరంగు సిల్కు చీర కట్టుకొని, పువ్వులు పెట్టుకొని వస్తే. అందుకని.” స్థిమితంగా చెప్పింది.

ఆమె గొంతులో గాని ముఖబంగిమలో గాని ఏవిధమైన కోపము ఎగతాళి సాధింపు కనపడలేదు.

నోరు మెదపటానికి వీలు చిక్కలేదు అంజనేయులికు. పొద్దున మొహం కడుగుతూ అలవాటు ప్రకారం కూరల రామిత్ సరసమాడుతూ భార్యను కేకేశాడు- “ఏవే, ఎక్కడ చచ్చావ్? చేతా డబ్బులు పట్టా” అని.

సదరు వస్తువులతో వెంటనే రెడీ ఆమె.

“అ - అ - అ. ఏం పిక్కలే నీవి ! మొక్కజొన్న పొత్తులు - వారెవా! ఏం చెక్కిళ్ళే నీవి, యాపిల్ పళ్ళుగాని” అంటూ సుతారంగా స్పృశించబోతూ తమాషాలు చేస్తున్నాడు అతను. రామి సిగ్గుపడుతూ “పోండయ్యగారు” అంటోంది.

“ఏం చీరే ఇది. ఒళ్ళు దాచటం లేదు సరిగా. వాడెట్లాంటి మొగుడే నీకు. బందరు లడ్డులాంటి నిన్నోగ్గేశాడేమే” అంటున్నాడు.

సుబ్బలక్ష్మి రాతిబొమ్మలా నిలబడి ఉంది.

రోడ్డు మీద రామావధాని వెళ్ళటం చూసి” తొందరగా తుయ్యనే అరకిలో బెండకాయలు, అరకిలో వంకాయలు. ఇంకెంత సేపు..” అంటూ దూరంగా జరిగాడు. వెనకాల భార్యను చూసి గతుక్కుమన్నాడు.

కాని ఆమె మొహం మటుకు అలసటగా వున్నా ప్రశాంతంగా వుంది.

నిన్న ఏకాదశి ఉపవాసం వుంది. ఇవళ పాద్మన్నే పాట మొదలు పెట్టి దాంతో పాటే పూజ ప్రారంభించింది. సరిగ్గా అప్పుడే పిలిచాడు భర్త. పూజాభంగమైందన్న విసుగుకాని మరే భావంకాని ఆమె మొహంలో వ్యక్తం కాకపోగా - కూరలమ్మితో తన సరస శృంగార విలాసాలు నిశ్శబ్దంగా తిలకిస్తున్న భార్యని చూసి దడదడ లాడాడతను.

తర్వాత...

“చ ! ఈ జాతే అంత - మగాళ్ళు కన్పిస్తే చాలు పైన పడటమే. అందుకే మొగుడాదిలేపాడు దీన్ని” అని భార్య దగ్గర సన్నగా గొణుక్కున్నాడు కూడా. ఏ కళ నున్నాడో గాని “సాయంత్రం బజారు కెళదాం రడీగా వుండు. పెళ్ళయ్యాక వెళ్ళలేదుగా మనం” అన్నాడు.

బజార్లో-

“హాయి! అంజన్! ఇక్కడున్నావా? మొన్న ఆదివారం వస్తానని ప్రామిస్ చేసావు. రాలేదు. లిల్లితో, రోజితో, రమణితో కూడ ఈ మధ్య అబద్ధాలు చెప్తున్నావట! ఏం - పెళ్ళయ్యాక అంతగా మారిపోయావా? మారనని ప్రమాణం చేశావు. మన అనుబంధాలు అంత తేలిగ్గా మరచిపోనన్నావు. ఓ కొత్త పిట్టను పట్టినట్టున్నావే! ఏం బావుంది, పాత చింతకాయ పచ్చడిలా వుంది. అన్నట్టు గుర్తొచ్చింది. వెరైటీ కోసమా?” అని గడగడ వాగుతూ అతని భుజం మీద చెయ్యేసింది వన్నెల కురిసే పారిజాత.

విసురుగా ఆమె చెయ్యి తోచేసి “పారిజాతా! ఆమె ఎవరు అనుకుంటున్నావు? నా భార్య!” అంటు గబగబ అక్కడ్నుంచి కదిలాడు. అతని వెనకే నిర్లిప్త దృక్కులతో సుబ్బలక్ష్మి అనుసరించింది.

అతనికి లోలోపల కాస్తంత జంకుగాను, ‘ఆ ఏం చేస్తుంది లే నన్ను. ఆడమొద్దు. మెగుడ్డి- అందునా కట్టుకున్నావాడ్ని ఎదిరించి ఈ లోకంలో బతకలేదని తెలీదా ఏం?’ అన్న అహంకారంగాను వుంది.

కానీ ఒక తేడా మటుకు ప్రత్యక్షంగా తెలుస్తోందతనికి. ఇదివరకు నీ ఆడదానితో బయట కెళ్ళినా కలగని తప్పి గర్భం భార్యతో వెళ్తే కలిగినై. తన వస్తువు కదా మరి, అందుకే ఏదో ఎదమెత్తని లోనవి పొరలో భార్యంటే ఆపేక్షగా వుంది. అందుకే ఇది వరకటంత దురుసుగా వుండలేక పోతున్నాడు.

ఇంతలో ఒక స్మార్ట్ గా వున్న యువకుడు సుబ్బలక్ష్మిని చూసి పరిగెత్తుకొచ్చాడు.

“హల్లో సుబ్బూ! ఏమిటి హఠాద్దర్శనం. మీవారిదీ వూరే నన్నమాట? చూశావా నాకు చెప్పనే లేదే. ఒక్కసారి ఫోనైనా చేస్తే ఏం పోయిందో? అప్పుడే మర్చిపోయావా ఆ రోజులు! మనం కలసి చదువుకున్న కమ్మని రోజులు!” అంటూ ఎమోషనల్ గా పలకరించాడు శ్యామ్. షేక్స్పిండివ్ బోతే మొహం ముడుచుకున్నాడు గాని ఆంజనేయులు చెయ్యి అందించలేదు.

ఆ రాత్రి

సుబ్బలక్ష్మి వంటిమీద వాతలు తేలివై. “చెప్పు లమిడీకే! ఎన్నో మొగుడే వాడు. అంత తియ్యగా వుండేవేం ఆ రోజులు? చూపిస్తానే. ఆ తీపంతా రుచి చూపిస్తా ఇప్పుడు” అని అరిచాడు. నోరు నొప్పెట్టేదాకా అరచి, చెయ్యి నెప్పెట్టేదాకా కొట్టి అలసిపోయాడు ఆంజనేయులు.

ఆమె పెదవి మెదపలేదు. రాతిబొమ్మలాగే వుండిపోయింది. ఈమె ఏమన్నా గూడచారి శిక్షణ లాంటిది పొందిందా ఏం? అని నన్నగా భయపడుతూ నిద్రపోయాడతను.

మర్నాడు -

అతని గుండె గుబులుగా వుంది. మనసు చెరువై పోతుంది. తన భార్య శీలం పోయినట్టా వున్నట్టా? తెలీటంలేదు. మరి శీలం అనేది ఆడమనిషికి ఎంత అవసరం అనుకున్నాడు. కాస్త సాంతన కోసం రాజేశ్వరి ఇంటికి వెళ్ళొచ్చాడు. మత్తు మత్తుగా తూలుతూ వచ్చాడు సీసా పట్టించి. ఆమె నిద్రపోతున్నది.

“లేవే - లే - దున్నపోతులా పడుకున్నావా? మొగుడు ఇంకా ఇంటికి రాలేదే అని ఎదురు చూడక్కర్లా? అయ్యో! భర్త ఇంకా రాలేదేమా! అని పెళ్లాలు దుఃఖపడతారని విన్నాను. అలా అందరిలాగా నువ్వు నాకోసం ఎదురు చూస్తూ కూచుంటావేమోనని ఆశపడ్డాను. ఛీ. ఒక్కరోజు- ఒక్కటంటే ఒక్కరోజు నా కోసం ఆరాటపడ్డావా నువ్వు? కట్టుకునేవాడి సంగతి పట్టించుకొనే తీరికెక్కడిదిలే నీకు? ఎంతసేపు సూర్యారావు, గోపీ, సుందరమూర్తి, శ్యాము - ఇంకా ఎంతమంది గురించి ఆలోచించాలో....” అని యధాప్రకారం నంగి నంగిగా గోల చేసి మంచాని కడ్డంగా పడి నిద్రపోయాడు ఆంజనేయులు.

ఒద్దికగా కూచోని అతని క్షోభంతా విన్నది సుబ్బలక్ష్మి. నిద్రపోతున్న అతని మొహం వంక నిదానించి చూసింది. విపరీతమైన అశాంతి ద్యోతకమౌతున్నది ఆ నిత్య శంకితుడి మొహంలో... ఆ అహంకారి మొహంలో, ఆ గర్వాంధుడి మొహంలో. దీర్ఘంగా నిట్టూర్చిందామె. “సారీ సరీ ఐ కాంట్ హెల్ప్ యూ!” అనుకుంది. వెడదొచ్చిన ఆమె కళ్ళ వెంట నీళ్లు ఉబికి వచ్చినై. ఆరు నెలల సాహచర్యం మరి. జాలిగా అతని ముంగురులు సవరించింది. మెల్లగా అతని నుదుటిని పెదవులతో స్పృశించింది. “భగవంతుడా! నాకింతకంటే గత్యంతరం లేకుండా చేసావు. కానీ కాపురం చేసుకుంటున్న ఏ ఇల్లానికి ఈ గతి పట్టనీకు” అని మౌనంగా ప్రార్థించింది.

ఎప్పట్లా కాకుండా చాలా ఆలస్యంగా మెలుకువ వచ్చింది ఆంజనేయునికి-

“ఏమే? ఎక్కడ చచ్చావు - ఆఫీసుకు టైమైపోతుంది గదే? ఇంతసేపు నన్ను లేపకుండా ఏంచేస్తున్నావే పాడు మొహమా!” కోపంగా రంకెలేశాడు మంచం మీద కూచాని.

కాని ఆమె ఎప్పటి మల్లే ఏడుగజాల ముతక నేత చీర కట్టుకుని భుజం చుట్టూ కొంగు కప్పుకొని, బొడ్డోదోపుకొని హాజరుకాలేదు. వచ్చి కదలకుండా నిలబడి భర్త గారి తిట్ల దండకాన్ని భక్తిశ్రద్ధలతో ఆలకించి ధన్యులాలవలేదు.

ఆంజనేయులకు కొద్దిగా ఆశ్చర్యం వేసింది. వెంటనే లీలగా భయం వేసింది.

వంటింట్లోకి పరిగెత్తుకొచ్చాడు.

ఖాళీ.

ముందు గదిలో కెళ్ళాడు.

అదీ ఖాళీనే.

ఇంట్లో ఎక్కడా లేదు.

ఏమైపోయింది ?

పనిమనిషి వచ్చినట్టు లేదు. అంట్లగిన్నెలు ఒకమూల పడివున్నాయి. ఇల్లంతా గజిబిజిగా ఏమిటో బావురు మన్నట్టుంది. అతనికేం చేయ్యాలో తోచలేదు. ఒక్క నిమిషం అలా నిలబడిపోయాడు.

దూరంగా ఎక్కడనుంచో రికార్డులు వినిపిస్తున్నై, “మగడు మెచ్చిన చాన కాపురంలోన మొగలి పూలాగాలి ముత్యాలవానా: ఇంటి ఇల్లానికి ఎంత సౌభాగ్యం ఇంటిల్లిపాదికి. అంత వైభోగం...” ఏమిటో తెలియని అదుర్దా పట్టుకుంది. ముందు వెళ్లి మొహం కడుక్కున్నాడు గబగబా. వీధి అరుగు మీద తీరిగ్గా కూచుని గంట కడుగుతూ సరసాలాడుతూ కూచోటానికిప్పుడు టైమేది? మనస్థిమిత మేదసలు? తల పగిలి పోతోంది.

ముందు కాస్త కాఫీ పడాలి. హోటలకు బయల్దేరబోయినాడు గానీ నెలాఖరు రోజులు- జేబులో డబ్బులాంటివేం తగలటం లేదు.

ఇక తప్పేదేముంది ? స్టా వెలిగిద్దామని చూస్తే దానికింద కాయితాల మడత...

గుండె గుభిల్లు మన్నది ఆంజనేయులకి. ఏదో అనుమానం పీకుతున్నా ఇంకా ఆశగానే వుందతనికి, భార్య పొద్దున్నే ఎవణ్ణో కలుసుకోవటానికి వెళ్ళివుంటుందని. రాంగానే చితక బాదటానికి ఉవ్విళ్ళూరుతున్న అతనికి అశనిపాతంలా ఈ కాయితాలు.

తీసుకొని విప్పాడు. చేతులు వణికినట్లుంటే- చా మొగుణ్ణి నాకేం భయం? అని గాంభీర్యం నటిస్తూ చదివాడు. ఆ ముత్యాల్లాంటి అక్షరాలు చూస్తుంటే కళ్ళముందు కుందనపు బొమ్మలాంటి సుబ్బలక్ష్మి కనబడటం మొదలుపెట్టింది.

“శ్రీ రామాంజనేయులు గారికి,

ఆరునెలలు కలిసివున్న నేరానికి అక్షరాల అరనై ఆరువేల ఆరువందల రూపాయలు కట్టుమిచ్చి అందరి ముందర అగ్నిసాక్షిగా మీచేత తాళి కట్టించుకున్న పాపానికి ఈ ఉత్తరం రాయవలసి వచ్చింది.

పెచ్చైన మొదటి నెలలోనే అరటిపండు వలచినట్లు అర్థమైంది మీ సౌశీల్యం. దానికి మెరుగులు పెడుతున్న సంస్కారం, సౌజన్యం చూసి ముగ్ధురాలైనై పోయినాను. మీ కంటే నేను ఎక్కువ చదువుకున్నానన్న ఇన్నీరియారిటీ కాంప్లెక్స్ వుంటే అది నా తప్పు కాదు. పెళ్ళికి ముందే ఆ సంగతి మీకు తెలుసు కదా! మరి ఇప్పుడు నన్ను అణిచిపెట్టి, హింస పెట్టడంలో ఔచిత్యం నాకు బోధపడలేదు.

ఓహో! ఏం సంస్కారమండీ మీది - మొదటమొదట నా శాయశక్తుల మీ దౌష్ట్యాన్ని ఓర్చుకున్నాను. మిమ్మల్ని అర్థం చేసుకోవాలని తాపత్రయపడ్డాను. కాని అయ్యో! మీరు ! ఏం రాసేది? లొంగిపోయి కాళ్ళ దగ్గర పడి ఉంటున్నాను గదా అని మరింత విజృంభించారు. న్యాయం అన్యాయం ఉచ్చం నీచం ఏస్థిరించారు. కానీ మీ కొక్కటి చెప్పనాండి? అహింస అంటే పిరికి తనం కాదు- అమితమైన ఆత్మశక్తి ప్రకటనం.

సరే, మీ సంస్కారానికి నేను సరిపడను. ఇప్పుడు కూడా ఎలాంటి వాడైనా సరే భర్త దగ్గరే భార్యకి స్థానం, మరెక్కడా లేదీ ప్రపంచంలో అన్నమాట దాటి పోలేదు మన సంఘం. రచనల ద్వారా కూడా అలాంటి ప్రభోధమే ఆలకించాను. ఆరు నెలల క్రితం వరకూ అంటే మన పెళ్ళయ్యే క్షణం వరకూ నా అణువణువునా భర్తమీది అనురాగమే వెల్లివిరిసేది. రాబోయే వరుడు కోసం నా హృదయం కోటి స్వాగతగీతాలు పాడేది. నా సమస్త బాధ్యతనూ అతని బిగికొగిలికి వదిలేస్తానని తహ తహలాడేదాన్ని. అతని ఆలంబనం, అతని అండ కొండంతై నాకు శ్రీరామరక్ష అవుతుందని ఉవ్విళ్ళూరేదాన్ని.

కానీ ఏమండీ! ఇప్పుడు అలా జరగకపోతే మానే- పూర్వపు మనిషిగా నన్నా మిగలనివ్వలేదే. కుక్కకంటే గాడిదకంటే, పందికంటే కూడ నన్ను హీనంగా చూచినా సహించాను. మీలో మార్పు కోసం చూసాను. లీలగా మార్పు కనిపించింది. కాని అది నిలవటం లేదు. అలా నేను భరించలేను. ఎందుకో చెప్పమంటారా ? నేను మమతాను రాగాలు నిండిన మనిషిని- ఆడ మనిషిని.

శ్యామ్ నాకు అన్న. మా పెద్దతాతగారి మనవడు. ఫర్ యువర్ ఇన్ఫర్మేషన్ రాయవలసి వచ్చిందీ సంగతి. కాలేజీలో చదివేడిశాను గనుక ఇంకే క్లస్సు మేటయినా పలకరించవచ్చు- అంతమాత్రాన....

మిమ్మల్ని పారిజాత పలకరించినట్లే ననుకుంటారా? మీకున్న దుర్గణాలే అందరికీ వుంటయ్యనుకుంటున్నారా? ఏదో విదంగా అహర్నిశలూ మీ ఇగోని సంతృప్తి పరుచుకోవాలని ఆరాటపడ్డారు, పాపం! మీలోని ఏ దుష్టగుణాన్నయినా ప్రయత్న పూర్వకంగా ప్రేమించి మీకు దగ్గరై సంసారం బాగుచేసుకోవాలని అందరి ఆడవాళ్ళలా నేను ఆరాటపడ్డానండీ! కానీ కానీ నిన్న ఏం జరిగిందో తెలుసా? నాకు అనుమానం వచ్చి డాక్టరు దగ్గరికి వెళ్ళాను. నేను పిల్లల్ని కనటానికి వీల్లేదని చెప్పిందావిడ. నాకున్న ఒకే ఒక ఆశ ఆధారం ఆనందం పిల్లలు. మాతృత్వానికి కూడ నేను నోచుకోనంటే. నా క్షోభ ఏమని చెప్పను? డాక్టరు దగ్గర ఏడ్చేశాను. ఎలాగైనా నాకు పుత్రభీక్ష పెట్టమని వేడుకున్నాను. ఆవిడ కూడ చాలా భాధపడ్డారు. కానీ తీవ్ర సుఖవ్యాధుల వల్ల పాడైపోయిన వాళ్ళకు పిల్లల్ని కనే అర్హత లేదన్నారు. అంగవికలులుగా, దుర్బలులుగా, కురూపులుగా, జబ్బులతో పుట్టే పిల్లలు నీకు మాత్రం ఎందుకమ్మా?" అన్నారు.

నాకు ఇప్పట్నుంచే మందిచ్చి నయం చెయ్యమని చేతులు జోడించి వేడుకున్నానావిడ్ని. కానీ నీకొక్కదానికి ట్రీట్మెంట్ ఇస్తే లాభంలేదు, ముందు నీ భర్తకు దీర్ఘకాల చికిత్స జరగాలి, తరువాత అతను జాగ్రత్తగా ఉండాలి, మళ్ళీ వ్యాధి రాకుండా. దానికంతటికీ చాలా టైం పడుతుందన్నారు. హు ! మీరు ఆ ఆడవాళ్ళ దగ్గరకు వెళ్ళటం ససేమిరా మానలేరని నాకు తెలుసు. ఇంక మిమ్మల్ని ఇబ్బంది పెట్టడం దేనికి? సర్వజీవ నియామకుడైన పరమేశ్వరుడు మిమ్మల్ని ఎప్పటికైనా బుద్ధిమంతున్ని చేస్తాడు గాక. అని ఆశపడుతున్నాను.

కోరుకున్న భర్త ప్రేమకు ఎలాగూ నోచుకోలేదు. కడుపున కన్నబిడ్డల ప్రేమకైనా నేను నోచుకోవాలంటే తక్షణం మీకు దూరంగా పారిపోవాలి- తప్పదు. గుర్తుపెట్టుకోండి. మీ నీడంటేనే నా కసహ్యం వేస్తుంది. మహానుభావులైన కందుకూరి, గురుజాడల పుణ్యమా అని చదువుకున్నాను. ఒక ఏజన్సీప్రాంతంలో వున్న స్కూల్లో ఉపాధ్యాయునిగా వెళ్ళుతున్నాను. నా పాట్లేకాదు- పుడితే నా సంతానం పొట్టకూడా నింపగలను జీవితంలో స్థిరపడి ఒక తోడు దొరికాక. మీ అండలో నేను బతికినప్పటికంటే ఇప్పుడు నేను నిశ్చింతగా, హాయిగా, క్షేమంగా బతగ్గలనని నాకు బాగా తెలుసు. నన్ను వెతికే ప్రయత్నం చెయ్యొద్దు. నేను ఆహంభావంతో మిమ్మల్ని వదలటం లేదు. గతిలేక వదులుతున్నాను. మీరు మళ్ళీ పెళ్లి చేసుకుంటానంటే నేను ఎంతమాత్రమూ అడ్డురాను. ఆ వచ్చే ఆవిడ ఖర్మ అంతే. ఇదే నా అంగీకార పత్రం. లేదూ కోర్టు ద్వారా విడిపోదామంటారా- నేను సిద్ధం. భగవంతుడనే వాడుంటే నాకొక మనసున్న తోడుని ప్రసాదిస్తాడని నమ్ముతున్నాను. మారుతున్న కాలంలో దురహంకారం నిలవలేదని ఋజువు చేస్తున్నాను. సెలవు-

సుబ్బలక్ష్మి”

గుడ్డు మిటకరించుకొని చూస్తుండిపోయాడు ఆంజనేయులు ఆ ఉత్తరం వంక. గుండె లుంగచుట్టుకుపోతున్నా, కడుపు చుమ్మలు చుట్టుకుపోతున్నా అలాగే చూస్తున్నాడు ఆ ఉత్తరం వంక.

“ఆంజనేయులూ! అయ్యో! పాపం!”

1978 - 'విజయ'

ఇయంగేహ లక్ష్మీ

- ఓగేటి ఇందిరాదేవి

ఈ కథ ఇప్పుడు జరిగింది కాదు. ఆ మాటకు వస్తే అసలిది కథా కాదు. కళకళలాడే మా విశాల జీవితంలో ఒక అంకం మాత్రమే.

అప్పట్లో నేను బీయస్సీ పాసై, డిమాన్డ్స్టేటరుగా ఉద్యోగం సంపాదించాను. ఒకసారి ఉన్నపళంగా విశాఖపట్టణం బయల్దేరవలసి వచ్చింది విశాలకోసం.

‘జాగ్రత్తగా వెళ్లగలవటే కుసుమా? ఒక్కతైతూ ఏం వెళ్తావు? పోనీ-నేనూ రానేమిటి?’ అన్నది బామ్మ నాకు జడవేస్తూ.

తనమీద ఆపేక్ష పొంగివచ్చింది అమాంతం. కానీ చాలా కోపం తెచ్చుకున్నాను.

‘ఏమిటి బామ్మా, నువ్వు మరీ- ఎవరైనా నవ్విపోతారు నీ మాటలు వింటే. బీయస్సీ ప్యాసై ఉద్యోగం వెలిగిస్తున్నదాన్ని నేనింకా చిన్నపాపాయినా? వైజాగ్ వెళ్ళేంతలో తప్పిపోతానా?’ అని కసురుకున్నాను.

‘అదికాదే’-అని సణిగింది బామ్మ.

‘ఏమిటి మరీ- ఒక్కతైతూ వుండలేనంటే రా- తీసుకువెళ్తాను. అయినా అప్పలమ్మనీ, సుబ్బారావునీ ఇక్కడే వుండమన్నానుగా నేను వచ్చేవరకూ. ఏం ఫర్వాలేదు- తోట జాగ్రత్తగా చూడమని చెప్పు వెంకయ్యతో. మరే... కీళ్ళనొప్పల మందుకూ, కళ్ళమంటల మందుకూ పెద్ద పెద్ద తెలుగు అక్షరాలు వ్రాసి చీటీలు అంటించాను. చూసుకొని మరీ వాడు. ఒకదానికొకటి వాడేవు గనుక -’ అన్నాను.

బోసిన్ టీతో నవ్వేసింది బామ్మ. ‘నీ అప్పగింతలు బంగారంకానూ, నేనేమన్నా చిన్నపిల్లనటే. ఈ రెండు రోజుల భాగ్యానికి జడుసుకుంటాననుకున్నావా?’ అన్నది.

విశాలగారింటికి చేరేసరికి సాయంత్రం ముదిరిపోయింది.

ఇంటిముంగిట ఒక్క క్షణం నిలబడిపోయాను. గడపలకు పసుపు పచ్చని లక్కపూసి, రంగురంగుల లతలు గీశారు. తలుపులకు వేసిన వార్నిష్- గుమ్మానికి కట్టిన మామిడాకు తోరణాలూ- సన్నసన్నగా సువాసనలు వెదజల్లుతున్నాయి. వాకిట్లో పెద్ద షామియానా.

నేనిలా లోపలికి అడుగుపెట్టేనో లేదో భజంత్రీలవాళ్ళు ఒక్కొక్కడిగా పాట అందుకున్నారు. విద్యుద్దీపాలు వెలిగి పెళ్ళివారిల్లు దేదీప్యమానమైంది. హడావుడిగా తిరుగుతున్న పట్టుచీరలు రెండు నన్ను చూసిగాబోలు లోపలికి పరుగుతీసాయి.

పులకించిపోతూ నిల్చుండిపోయాను. ఎంత మంగళకరమైనదీవేళ- కాదామరి? మా విశాల జీవితాకాశంలో నిండుచందమామ ఉదయించబోతున్నాడు. అతని ఆహ్వానానికింత సంగంభం కావద్దా?

‘అదేమిటి, అలా నిల్చుండిపోయారు? లోపలికిరండి- చెల్లాయి మీ గురించే ఎదురు చూస్తోంది’ అంటూ సాదరంగా నా చెయ్యి పట్టుకుని లోపలికి తీసుకువెళ్ళింది సుమతి- విశాల పెద్దమ్మ కూతురు.

అల్లరి విశాల నిశ్శబ్దంగా కూర్చుని పెద్ద వదిన చేత పువ్వులజడ కుట్టించుకుంటోంది. చిలిపికళ్ళలో లజ్జామధురిమ దోబూచులాడుతోంది. తెల్లని చెక్కిలిమీద కాటుకచుక్క దృష్టిని ఆకట్టుకుంటోంది. గబగబా వెళ్ళి దాని చేతిని నా చేతిలోకి తీసుకొని ‘కలలు ఫలించేయి మొత్తానికి’ అన్నాను. నా చెయ్యి నొక్కుతూ కళ్ళు వాల్చేసుకుంది.

ఆ రోజు రాత్రి పదీ యాభై అయిదు నిమిషాలకు విశాల పట్టాభి రామారావుగారి ఇల్లాల్లెపోయింది.

పెళ్ళికూతురు హోదాలో వుంది విశాల. పైగా ప్రక్కనే పెళ్ళికొడుకు మర్నాటి సాయంత్రం వరకూ ఒంటరిగా చిక్కలేదు. చిక్కంగానే “ఏమే కుసుమా! ఎలా వుంది నీ

ఉద్యోగం? ప్రిన్సిపాలు, హెడ్మా తదితర స్టాఫ్ మెంబర్లు వగైరా మంచివాళ్ళేనా? కాలేజ్ బిల్డింగ్ అందంగా ఉంటుందా?' అని ప్రశ్నపరంపర కురిపించింది.

వరుసగా సమాధానాలు చెప్పాను.

'ఏమే కుసుమా! ఉన్న డబ్బు చాలకనా ఈ ఉద్యోగంలో చేరావు?' అన్నది నిష్కారంగా.

సరదాకి - కాలక్షేపానికి చేస్తున్నాను ఉద్యోగం.'

'నీ మొహంలే. ఎమ్మెస్సీ చదవమని మొత్తుకుంటే విన్నావా? ఆ ఉద్యోగంలోకి వెళ్ళి చిక్కుపడ్డావు. చెప్పేందుకు పెద్దవాళ్ళవరూ లేక నీకీబుద్ధి పుట్టిందిలే' అనన్నది.

'లేకేం - అందరిపెట్టు మా బామ్మ వుందిగా?'

'ఆ- ఆవిణ్ణి గుప్పిట్లో పెట్టుకుని ఆడిస్తావు నువ్వు.'

'అలాగ ఎవరు చెప్పారు నీకు? కల వచ్చిందా?'

'నువ్వుత్తి గడుగ్గాయివి.'

'సరేగానీ నన్ను తిడుతున్నావు. నువ్వేం చేస్తున్నావో? చదువుమానేసినట్లేనా?' అన్నాను.

'తర్వాత ఉత్తరం వ్రాస్తాగానీ- నీ సంగతి చెప్పు ముందు' అని నిలవేసింది.

'నేనా? ఇంచక్కా మా బామ్మతో వెళ్ళి కావరంపెట్టాను. షడసోపేతంగా వండిపెడుతుంది. తినకపోతే చంపేస్తుంది. చూశావుగా నన్ను. ఉద్యోగంలో చేరాక పది పౌన్లు బరువు పెరిగాను.'

'పోవే- ఈ మాత్రంగా వుంటేనే బావుంటావు. చిన్నప్పట్నుంచీ పెంచిన బామ్మగారికి నీ సంగతి తెలియదనుకున్నావా?' అని గదమాయించింది.

'సరే, ఇంక శెలవా మరి?' అన్నాను.

విడవలేక విడవలేక సజల నేత్రాలతో సాగవంపింది విశాల.

ప్రాక్టికల్ క్లాసునించి అలసిపోయి ఇంటికి వచ్చాను.

బామ్మ వేడి వేడి కాఫీతోపాటు ఉత్తరంకూడా తెచ్చిపెట్టింది.

మూడు గుక్కల్లో కాఫీతాగేసి, ఆత్రంగా కవరు చింపాను.

‘డియర్ కుసుమా!’

హైదరాబాదు వచ్చేశాను. మావారు స్వయంగా నన్ను ఎమ్మెలో చేర్పించారు. చిరకాలంగా తపించిపోతున్న నా కోరిక తీరింది. నేనెంత అదృష్టవంతురాలి!

మా వారు నా సాహిత్యాభివృద్ధికి దోహదం చెయ్యాలని ఎంతైనా తాపత్రయపడతారు. అన్ని పుస్తకాలూ కొనుక్కువస్తారు. కానీ నా సబ్జెక్ట్తో బొత్తిగా టచ్లేదు. నేనేమో ‘ఈ శ్లేకం చూడండి మహాకవి ఎలా చెప్పాడో, శకుంతలను చూసి తిరిగి వెళ్ళిపోవాలంటే దుష్కంతుడి మనస్సు ఎలా అవస్థ పడుతోందో మన కళ్ళకు కడుతుంది’ అంటూ పరిగెడుతాను ఆయన దగ్గరికి. ఒక పట్టాన భావోద్వేగం నిలవరించుకోలేనని తెలుసుగా నీకు.

మావారు అదేం పట్టించుకోరు ‘దుష్కంతుని మనస్సేనా అలా కొట్టుకునేది? పెళ్ళికాక ముందర నిన్ను తలుచుకుంటే నా మనస్సెలా రెప రెపలాడేదో నీకు తెలీదు మరి. అదే ఓ పెద్ద కవిత్వమా ఏమిటి?’ అని తోసిపారేస్తారు. నా మనస్సు ఉసూరు మంటుంది.

‘భవభూతి చూడండి ‘రాత్రి రేవవరం సీత్’ అని ఎట్లా అన్నాడోనూ. సీతారాములు చెక్కిలికి చెక్కిలి ఆనించుకుని, మధురోహల్లో, ఉపగూహనాల్లో, సరసోక్తుల్లో రాత్రుళ్ళు గడిచిపోవటం కూడా గమనించేవారు కారట’ అంటాన్నేను ఉత్సాహంగా.

‘ఆయనేమో పుస్తకం వేపుకి చూడకుండా నా వైపు చూసి నవ్వేస్తారు అదేమీ అంటే ‘డియర్! నాకిప్పుడు శృంగారం చెప్పకు ప్లీజ్. చాలా పైలున్నాయి, చూడాలి’ అంటారు. ఎట్లావేగేది ఈ మనిషితో? నువ్వే చెప్పు!.

‘ప్రతి గృహంలోనూ నడుస్తున్న బంగారు తీగలున్నాయట. ప్రతి తీగా చందమామ ముఖంతో వెలుగొందుతోందిట. ప్రతిబింబంలోనూ కోకిల కూజితాలు వినవస్తున్నాయిట. ప్రతి కూజితంలోనూ మన్మథుడు ఉద్భవిస్తున్నాడట. ఇదుగో ఈ శ్లోకంలో వుంది చూడండి.

‘గేహే గేహే జంగమా హేమవల్లీ.

వల్యామ్ వల్యామ్ పార్వణశృంగ్ర బింబః

బింబే బింబే కోకిలానామ్ విరావః

రావే రావే జాయతే పంబాణః’

అని చదివితే ‘ఓహూ-ఓహూ! నీ పెదవులెంత బాగా కదుల్తున్నాయి’ అంటూ నవ్వేస్తారు పసిపాపలాగా

పోనీ పెదవుల మీదా-చిరునవ్వు మీదా కాళిదాసు చెప్పిన కవిత్వం వింటారా అంటే అదీ లేదు.

‘తామ్రోదరేషు పతితం ద్రుమపల్లవేషు . . .’ అని మొదలుపెట్టంగానే ఆవులించి, హాయ్ జోలపాట పాడుతున్నట్లుంది విశాలా! నాకు నిద్రొస్తున్నది-పడుకుంటాను, గానీ అలాగే పాడుతాండు, ఈ ఫైల్ తీసెయ్’ అంటారు. ప్చ్- ప్చ్- ఏం చెయ్యను?’

‘అన్నట్లు హిమాయత్ నగర్లో క్వార్టర్లు ఇచ్చారు. నువ్వు ఒకసారిరావే, మా ఇట్లు చూద్దవుగాని. ముఖ్యంగా మా అత్తగారిని చూడాలి నువ్వు.

‘ఆవిడ దగ్గరికి వెళ్ళి కాలేజీ విషయాలూ, కవి హృదయాలూ చెప్పకపోతే నా మనస్సు శాంతించదు. కొంచెం సంస్కృతం వచ్చును ఆవిడకు. మంచి భక్తురాలుకూడా దానికితోడు నా పుస్తకాల్లో ఆవిడకు నచ్చేవి చాలా వున్నాయి. కనకనే బ్రతికిపోయాను.

‘విశాలా! ఇవ్వాళ ఎవరో స్వాములవారు వస్తున్నారుట. మీ ప్రాఫెసరుగారి అధ్యక్షతన ఆయనకు భక్త్యంజలీ ఏదో సమర్పించుకుంటున్నారుట పురజనులు’ అని వార్త మోసుకొచ్చారు మొన్న మావారు.

నేను అమాంతం పొంగిపోయాను.

'ఓహో, ఆయన-మా ప్రాఫెసర్ శ్రీ చంద్రశేఖర శాస్త్రిగారు-మాట్లాడుతుంటే మీరెప్పుడూ ఎనలేదు గదండీ-అచ్చు అమృతవర్షం కురుస్తున్నట్లుంటుంది. ఇవాళ వెళదాం పదండి' అన్నాను.

'చంపేశావ్-నాబోటివాడికి అది అమృతమో, విషమో అర్థంకాదుగాని నువ్వు వెళ్ళిరా-మీ అత్తగారినో, క్లాన్మేట్స్ నో తీసుకొని నువ్వు వెళ్ళిరా' అంటారాయన.

మా లేడీ పడుచు లీలాకుమారిని చూశావా నువ్వు పెళ్ళిలో? ఎంత ముద్దుగా వుంటుందనుకున్నావు. ఫస్టుపాం చదువుతోందిలే. ఇంట్లో వున్నంతసేపూ నన్ను ఊపిరాడనివ్వదు. పూలమాల కట్టాలి. కథలు చెప్పాలి. జడలు వెయ్యాలి.

ఇదంతా ఎందుకు వ్రాశానో తెలుసా? నువ్వు తొందరగా శుభలేఖ పంపిస్తావని- సరే-చాలా బోరుకొట్టాను. ఇంక చాలు. బామ్మ గారికి నా నమస్కారాలు.

నీ విశాల'

ముఖం కడుక్కుని జడ అల్లుకుని లెటర్ పాడ్ మీద పెన్ను పెట్టబోతుంటే బామ్మ అడ్డుపడింది.

'పెందలాడే అన్నం తిందువుగాని రావే అమ్మడా! ఆ రాతలేమిటో రాత్రికి రాసుకుందువుగాని, కొత్త ఆవకాయ తీసి, కందిపాడుం కలిపాను. నీ కిష్టమని టమాటో చారుకాచి, బంగాళా దుంపలు వేయించాను. చల్లారిపోకముందు తిందువుగాని రా' అని.

'వస్తున్నా- నువ్వు వడ్డించేస్తాండు బామ్మా?' అంటూనే గబ గబ రెండు ముక్కలు వ్రాసి పడేశాను.

కాలేజీనించి ఉత్సాహంగా ఇంటికి వచ్చానారోజు “మంచి పౌరాణిక చిత్రం వచ్చింది బామ్మా! తొందరగా పోదాంపద” అంటూ.

‘సినిమాకి రేపు వెళ్ళదాంలేగాని ప్రక్రింటివాళ్ళు జాన్నపంపించేరు. ముందు జాన్న తింటే తర్వాత మాంచి తాయిలం ఇస్తానమ్మడూ! అంటూ హుషారుగా ఎదురుపడింది బామ్మ.

‘ఏం తాయిలమో చెప్పవా, చెప్పవా?’ అని వేపుకు తిన్నాను.

చిట్టచివరికి బామ్మ చేతిలో ఒక పస్తువు తళుక్కుమంది.

నా కళ్ళు మెరిసాయి.

గబుక్కున ఆ ఉత్తరం లాక్కుని మేడమీదికి పరిగెత్తాను.

‘కుసుమా! డియర్!

నీ ఉత్తరం అందింది-నేను బాగానే చదువుతున్నాను. నీ ప్రశ్నలకన్నిటికీ జవాబులు వ్రాస్తున్నాను. చదువుకో, మేము నలుగురం స్వజాతీయులం. ప్రేమ, కల్పన, సుబ్బలక్ష్మి, నేను. విజాతీయులు అయిదుగురు. ‘తాన్ సేన్’ అనే ఖండకావ్యం రచించిన ఆదిశేషా, రఘురాం, కిరణ్, శర్మ, రాధా-రాధా అంటే రాధా మనోహర్ అన్నమాట.

యునివర్సిటీ గదా-ప్రతి విద్యార్థి వన్ట్ క్లాస్ తెచ్చుకోవాలనే తహ తహలాడిపోతుంటాడు. ఎప్పుడూ లైబ్రరీ కిటకిటలాడిపోతుంటుంది. రాధా అన్నానే అతను మాత్రం లైబ్రరీకే రాదసలు. వాళ్ళింట్లోనే పెద్ద లైబ్రరీ వుందిట. అతని తాతగారూ, నాన్నగారు కూడా ప్రఖ్యాత కవులట. ఆ మాట వినంగానే ఎంత సంతోషం కలిగిందని- అతను పండితపుత్రుడు (అనగా పరమశుంఠ) కాడు. తాత తండ్రులకు తగిన అంతేవాసి.

ప్రాపెసరు క్లాసుకి రాకపోతే లోకాభిరామాయణం మాట్లాడుకోం మేము. సాహిత్య చర్చలు జరుపుతుంటాము. రసనముద్రంలో ఈదులాడుతాం. ‘సామాజికులమీద రసం ఎలా పర్యవసేస్తుంది? కావ్యంలో దుఃఖంవుంటే తద్వారా మనిషికి దుఃఖం

కలుగుతుందా? ఆనందం కలుగుతుందా?' అనే విషయం మీద ఆదిశేషు చర్చిస్తే- 'శాంతం రసం అవునా కాదా? అయితే ఎంచేత అవును? కాకపోతే ఎంచేతకాదు?' అని ప్రేమ ప్రశ్నిస్తుంది. 'భక్తిరసం మాటేమిటం'టాడు కిరణ్.

'రసా భాసాన్ని రసంలో చేర్చాలా? అఖిల్లేదా?' అని ఆత్రంగా ప్రశ్నిస్తాను నేను.

'రోజు రోజుకి వ్యావహారిక భాష ప్రభావితం చేస్తోంది జాతిని. ఇంక కొన్నాళ్ళకి గ్రాంథిక భాష అసలు అర్థంకాకనే పోవచ్చు. అప్పుడు మన ప్రాచీన గ్రంథాలన్నీ కట్టకట్టి సముద్రంలో పడెయ్యాలా?' అని సంశయంలో పడిపోతాడు శర్మ.

అప్పుడు మా కందరికీ జవాబుగా

మళ్ళీ మళ్ళీ వినాలనిపించే మధుర కంఠంతో, ప్రాచీన ఆధునిక గ్రంథాలనించీ, నేటి సామాజిక జీవనం నించీ ఉదాహరణలెత్తి చూపిస్తూ అనర్గళంగా ఉపన్యసిస్తాడు రాధామనోహర్- మైమరచిపోయి వింటాం ఇంతలో ఆండాళ్ళు, రజియాకూడా హడావుడిగా వస్తారు. (ఆండాళ్ళు అరవం ఎమ్మే-రజియా ఇంగ్లీషు ఎమ్మే చదువుతున్నారు) రాధాకి రానిభాష లేదు. ఆంధ్రాంగ్ల తమిళ సంస్కృత భాషాచర్చలకు మా క్లాస్ రూమ్ నిలయమైందనుకో.

మావారూ ఉన్నారు స్టాటిస్టిక్స్ తో ఎమ్మెస్సీలో యూనివర్సిటీ ఫస్టు తెచ్చుకుని సెంట్రల్ గవర్నమెంటులో ఉద్యోగం చేస్తూనూ. సంగీత సాహిత్యాదుల్లో ప్రవేశమేలేదు. నేను పాడుతుంటే శ్రద్ధగా వినబోతారు. కానీ మధ్యలోనే వినటం మర్చిపోయి, ఏ ఆలోచనలోనో పడిపోతారు. "ఎలావుందండీ పాట?" అని ముద్దుగా అడిగితే ఉలిక్కిపడి 'ఓహో, చాలా బావుంది విశాల! అద్భుతంగా పాడావు' అంటారు. అపస్వరాలతో వికారంగా పాడినానరే అదేమాట. అసలు ఆయన్ను తప్పుపట్టి లాభంలేదులే. 'శిశుర్వేత్తి పశుర్వేత్తి వేత్తి గానరసఘణి' అన్నమాట మావారికి వర్తించదు. ఆయన ఒక అలౌకిక ప్రకృతి.

సంగీతమంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. మొన్న ఎంతో బలవంతపెట్టి వాళ్ళింటికి తీసుకువెళ్ళింది ప్రేమ నన్ను. వాళ్ళ అన్నయ్య సురేష్-చెల్లెలు కల్పలతకూడా సరదాగా

వుంటారు. చాలా బాగా పాడతారు. ఆ సురేష్ పాడుతుంటే ప్రపంచమే మర్చిపోయాను. రోజూ ఆయన పాటవింటే బావుండు. నన్పించిందప్పుడు. మా లీలాకుమారి పుట్టిన రోజునాడు మా ఇంటికి ఇన్వైట్ చేశాను. కల్పలత వీణ వాయించింది చక్కగా. నేనేదో చిన్నపాట పాడితేనే సురేష్ ఎంత మెచ్చుకున్నారనుకున్నావు? రాధా మనోహర్ ఆశువుగా పద్యాలు చదివి లీలను ఆశీర్వదించాడు. కళ్ళజోడు సవరించుకుంటూ రఘురాం, ఆదిశేషా కలిసి ఒక వచన గేయం చదివారు జంటకవుల్లా. మొత్తానికి ఆ రోజు ఒక చిన్న సభలా జరిగింది. ఆనందంతో ఉక్కిరి బిక్కిరయ్యాను నేను మట్టుకు. అతిథులంతా మావార్ని ప్రేమగా పలకరించి, ఆయన హృదయ వైశాల్యాన్ని, కళాభిరుచిని మెచ్చుకున్నారు. ఆయన్ను నోరెత్తనివ్వలేదు వాళ్ళు. నేనుకూడా యదాశక్తి తోడ్పడ్డాను, మావారికి కళల్లో అసలు ప్రవేశం లేదని తెలియకుండా.

ఆ రోజునించి నాకో దుర్బుద్ధిపుట్టి-కనీసం మా లీలకైనా సంగీతం నేర్పాలని తాపత్రయపడ్డాను. కానీ అస్సలు లాభంలేదని తేలిపోయింది. సంగీతమే అఖిలలేదంటే నాట్యం ఇంకేం నేర్చును; నా తలకాయ! మా అత్తగారికి మాత్రం నా పాటంటే చాలా ఇష్టం.

కంజరళాయతాక్షీ-కామాక్షీ-కమలా మనోహరీ-అనే పాటన్నా, రామకళ్యాణరామ రామ పట్టాభిరామ-అనే పాటన్నా-రోజూ పాడించుకు వింటారు-మా అత్తగారే లేకపోతే నేను ఏమైపోయివుందునో నిజంగా.

ఇంతలా అక్కరకు వస్తున్నాయి కుసుమా, మా ఇంట్లో నా సంగీత సాహిత్యాలు. అవిసరే ఈ నాట్యం ఎందుకు నేర్పించినట్లు మా నాన్నగారు? అందులో అంత క్షుణ్ణంగానా? మియర్ వేస్తు.

మా శ్రీవారి దృష్టి ఊళ్ళో సినిమాలమీదా, సాయంత్రం షికార్ల మీదా, టెన్నిస్ ఆటమీదా, ఆఫీసు ఫైల్స్ మీదా, నిద్రమీదా-నా దృష్టి సంగీత సాహిత్య నాట్యాలమీద-అంటే తమాషాగాలేదూ నీకు?

తొందరగా పెళ్ళి చేసుకోవే మొద్దా-నీకు వియ్యపురాలి హోదా ఇస్తానే. మరి ఇంత శతమొండి పిల్లవైపోయావేమే? మీ బామ్మగారి వల్లకాదుగాని నేనే వెతుకుతానుండు ఓ మాంచి పెళ్ళికోడుకును.

కాస్త ఆశావహంగా జవాబు వ్రాయవే కుసుమలతాదేవీ! మీ బామ్మగారి లాలనలో జగాన్నే మర్చిపోయేవు గనుక.

డియర్-ఇక ఉంటాను

నీ

విశాల'

ముందు ఆదరాబాదరాగా ఒకసారీ,

తీరుబడిగా మరోసారీ చదివి ఆలోచనలో పడ్డాను. తీవ్రంగా ఆలోచించిన మీదట లీలగా భయం చుట్టుకుంది నన్ను.

అందరు ఆడపిల్లల లాంటిది కాదు విశాల. ప్రత్యేకమూ, విశిష్టమూ అయిన వ్యక్తిత్వం కల అమ్మాయి. ఎంత సుకుమారమో అంత చురుకుదనం. అల్లారుముద్దగా, అడుగు క్రింద మోపితే అరిగిపోతుందేమోనన్నట్లు పెంచారు తల్లితండ్రులూ, ఇద్దరన్నయ్యలూ, కలిగినవారూ, కళాభిమానులూ కనుక పసితనంనించే విశాల అభిరుచిని గమనించి సుప్రసిద్ధ విద్వాంసులచేత సంగీత నాట్యాల నేర్పించారు.

లిటరేచర్ గ్రూపులో బియ్యేలో చేరింది విశాల. గాన కళా నైపుణ్యంతో సామాన్య శ్రోతలనేగాక రసజ్ఞులను పైతం ఉజ్జూతలుగించేది. నాట్యకళను భక్తి శ్రద్ధలతో ఉపాసించేది. అన్నిటికీ మించి సాహిత్యమంటే అమితమైన ఇష్టం తనకు. రసానుభూతితో పరవశించిపోతుంది. పాత్రోల్మీనంతో బాహ్యలోకాన్నే మర్చిపోతుంది. దేశకాలభేదాలు పాటించకుండా సాహిత్యాన్ని గాఢంగా అభిమానిస్తుంది. బియ్యే చదువుతుండగా నన్ను చంపుకుతినేది- శ్రీనాథకవి శృంగార వైషదం ఎంత అద్భుతంగా వుంటుందో వినమనీ, కాళిదాస కవి మేఘసందేశం ఎంత రమ్యంగా వుంటుందో

ఇయంగేహ్ అక్షే:

చూడమనీ నేను పైన్ను దాన్నయినా చచ్చినట్లు అన్నీ వినేదాన్ని. ఆరు నెలలు సావాసం చేస్తే వారు వీరొత్తారన్నట్లు నాక్కూడా సాహిత్యాభిమానం కలిగించి మరీ వూరుకుంది విశాల.

చక్కని కనుముక్కు తీరుతో, విలక్షణమైన సంస్కారంతో, మనోజ్ఞమైన చిరునవ్వుతో దంతంలా మెరిసే శరీర కాంతితో సర్వాంగీణ శోభాయమానంగా వుంటుంది విశాల. అట్లాంటి అమ్మాయి మిస్ కాలేజీ నా ప్రాణ స్నేహితురాలైనందుకు చెప్పాద్దా-నాకు మహా గర్వం.

బియ్యే సెకండియర్లో ఉండగా అనుకుంటాను ఒకరోజు మా పైన్ను లాబోరేటరికి వచ్చింది. కెమిస్ట్రీ ప్రాక్టికల్స్ చేస్తున్నాను అప్పుడు. మేడమ్ని రెండు నిమిషాలు పెర్మిషన్ అడిగి, దాన్ని తీసుకొని వెయిటింగ్ రూముకి వెళ్ళాను- కారిడార్లో నిలబడి మాట్లాడుకుంటే ఏం బావుంటుంది మరి?

‘ఏమిటి మహాతల్లీ! అంత అర్జెంటు?’ అని అడిగాను.

‘ఏం లేదు-మరీ. . . .’ అంటూ చేతివ్రేళ్ళ వంక చూసుకుంది. వసుచరిత్రలో పద్యం గుర్తుకు వచ్చిందో . . . ఏమో . . .

‘నువ్వలా మాటలు మింగేస్తే నాకెలా తెలుస్తుందే. ఏమిటను చెప్పు ఇంగ్లీషు నోట్సు కావాలా, మాట్నీ సినిమాకు వేంచేయాలా ఇద్దరం? కాదూ? ఏమిటి మరి-

ఏమిటే ఈ సస్పెన్సు అని విసుక్కున్నాను స్పీడుగా.

అప్పుడు బుగ్గలు ఎరుపెక్కిపోగా, కళ్ళు విచిత్ర కాంతితో మెరిసిపోగా మెల్లిగా అన్నది. ‘అదే-అతను ఓర్థోబాయ్స్ కాంపిటీషన్లో హుషారుగా పాల్గొన్నాడా- అతనే ఎత్తుగా చక్కగా వున్నాడే- గేమ్స్లో ఫస్టు ఫ్రైజ్ గెల్చుకోలేదా? అతనే-’

‘ఏమిటి?’ అని ఎగిరిపడ్డాను, అల్పప్రాణిని మరి.

‘చీ-పో’ ‘నువ్వెప్పుడూ ఇంతే’ అన్నది బుంగమూతి పెట్టి.

“సారీ విశాలా? బంగారు తల్లివి కదూ? కోపం తెచ్చుకోకుమరీ- మంచిగా నవ్వేసి అంతా చెప్పేయ్యి” అన్నాను.

‘ఈ చెప్పింది చాలదా?’ అన్నది చిన్నగా నవ్వి. ఆ నవ్వుని అసమర్థురాలి కనుక నేను వర్ణించలేనుగాని, మా విశాల అయితేనా?

‘అంటే అంటే . . .’ ఆశ్చర్యంగా చూశాను. దానికళ్ళల్లో స్పష్టమైన సమాధానం కన్పించింది.

‘అమ్మ దొంగ!’ అన్నాను. ఇదెలా సంభవించిందో అర్థం కాలేదు.

‘అదంతా చెప్తూంటే ఎన్ని గంటలైనా గడిచిపోతాయి. అవతల నీ ప్రాక్టికల్సు తగలడీపోతాయి. సాయంత్రం ఇంటికిరా వివరిస్తాను. ఆయన కూడా వస్తున్నారు, అన్నది.

‘పేరు?’ నిర్ఘాంతపోతూ అడిగాను.

‘పట్టాభి రామారావుగారు’ సన్నగా సిగ్గు దొంతరలు కదలాడగా అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయింది విశాల.

ఇదేమిటింత స్వల్ప వ్యవధిలో ఇలా నిర్ణయించుకుందేమిటో పిల్ల. డబ్బు లేకపోతేపోనీ ఇద్దరి అభిరుచులూ అభిప్రాయాలూ-వంశానుగత సంప్రదాయాలూ సరిపోయాయో లేదో చూసుకోవద్దా? వివాహమంటే నూరేళ్ళపంట, వెయ్యేళ్ళ సంగరమూ గదా!. అయ్యో, విశాల తొందరపడిందే అనుకుంటూ క్లాసుకు వెళ్ళాను. ఆలోచనల్లో యాసిడ్ ఒలకబోసి, పుష్కలంగా తిట్లు తిన్నాను మేడమ్ చేత.

అదంతా మనసులో మెదిలింది.

నేను భయపడినంతా జరుగుతోందా?

విశాల సంగతి నాకు బాగా తెలుసు.

ఇదేదో ప్రళయానికే వచ్చింది.

కాకపోతే ఆ రాధా మనోహర్ ఎవరు? ఆ సురేష్ ఎవరు? ఏమిటిదంతా?

నా హృదయం ఘోష పెడుతోంది.

విసురుగా కలం అందుకున్నాను.

‘విశాలా, డియర్!’

స్నేహాలు ఉండటం మంచిదే. అయినా ఇలాంటి స్నేహాలువుండటం, అందునా అతిగా వుండటం, క్షేమకరంకాదు విశాలా! కాస్త ఇదిగా ప్రవర్తిద్దా-నీకు పుణ్యం వుంటుంది. అమ్మమ్మ కబర్లు చెప్తున్నానని నన్ను అవహేళనచేసినా ఫర్వాలేదుగాని- నువ్వు జాగ్రత్తగా వుంటే చాలు-నువ్వు సుఖపడితే చాలు-నీ క్షేమం కోరి వ్రాస్తున్నాను అపార్థం చేసుకోకు, పరిశీలనగా చదువు. నీతోటి సోదరిగా- నీ శ్రేయస్సుకోసం ఆరాటపడుతూ వ్రాస్తున్నానే విశాలా!

మన దేశంలో వివాహబంధం ఎంత దృఢమైందో అంత సున్నితమైంది-కొత్తగా మారిందేమీ లేదు. తన స్వంత అభిరుచులనూ ఆనందాన్ని సంసారంకోసం తప్పనిసరిగా త్యాగం చేయవలసి వుంటుంది స్త్రీ. అరిటాకూ-ముల్లా సామెత నీకు తెలుసు. పురుషుడి ఆధిక్యత తెలుసు. అతని ఆధిక్యతా కాంక్ష తెలుసు. మొన్న మొన్నటిదాకా ఆడవాళ్ళెలా బ్రతికారు? ఎంత గుట్టుగా, ఎంత జాగ్రత్తగా ప్రవర్తించి సంసారాన్ని స్వర్గతుల్యం అనేటట్టు! చేసుకున్నారు? భార్య తన నీడన బ్రతకాలనుకుంటాడు భర్త. కళారంగంలో, విద్యారంగంలో, ఇతర రంగాల్లో స్త్రీలు ఎంత ముందడుగు వేసినా, మనిషి పురోగమించినా, ఆ ఛాయలు పోలేదు మగవాళ్ళల్లో, ఇప్పట్లో పోవేమో కూడాను.

నీలో బయల్పేరిన అసంతృప్తి చిలవలు పలవలుగా విస్తరిల్లి, నీ వైవాహిక జీవితానికి గొడ్డలిపెట్టు అవుతుందేమోనని వణికిపోతున్నాను. వివాహిత స్త్రీవి. నీకు నేనేం చెప్పను? అందులో ఏరి కోరి చేపట్టినవారు మీ శ్రీవారు.

నేను పెళ్ళి చేసుకోవటానికి ఎందుకు జంకుతున్నానో నీకు అర్థమయ్యే వుంటుంది. నా స్వతంత్రతకు భంగం కలిగితే నేను సహించలేను. పురుషుడికి

ఆజన్మాంతమూ దాస్యం చేయలేను. అందుకే పెళ్ళి అన్నమాట తల్చుకోవడానికి కూడా భయం నాకు'

వ్రాస్తున్నదాన్ని ఆపి, మళ్ళీ ఓసారి చదివాను. చ చ. . . . ఇలా వ్రాయకూడదు అని చింపేశాను. ఆవేశాన్ని హద్దుల్లో వుంచుకుని ఏదో రెండు ముక్కులు జవాబు వ్రాసి పడేశాను.

'మా విశాలను కాపాడు తండ్రీ! అని నమస్కారం మాత్రం చేశాను దేవుడికి.

జవాబు చాలా రోజులకు వచ్చింది.

'కుసుమా! డియర్!

ఏమిటి నీ ఉత్తరం? మొక్కుబడికి వ్రాస్తున్నావా? ఈసారి బాగా వ్రాయి. ఈ మధ్య మేము పిక్నిక్ కి వెళ్లం. ప్రేమావాళ్ల ఫ్యామిలీ, మా ఫ్యామిలీ కలిసి-రాధానికూడా ఇన్ వైట్ చేశాము. ఇంక నువ్వే ఊహించుకో. ఆ వెన్నెల రాత్రుల్లో-ఆ మనోహర ప్రదేశాల్లో- పగలల్లా సాహిత్య సదస్సులు- రాత్రిళ్ళు సంగీత కచేరీలూ-మేమందరం ఇంత ఉల్లాసంగా వున్నామా మా శ్రీవారేమో తలనొప్పినీ, కళ్ళమంటలనీ చెప్పి మాతో పాల్గొనలేదు. అది ఉట్టి సాకు- నాకు తెలుసునే కుసుమా, ఆయన సంగతి.

ఇంకో విచిత్రం జరిగింది.

నిద్రపోతున్న నా కాలిగజ్జెలు ఈమధ్య మేల్కొన్నాయి. సదస్సులు ముగ్ధులైపోయారు. 'ఇంతబాగా నృత్యం చేస్తావా విశాలా!' అని ఆశ్చర్యపోయారు. నేను పొంగిపోయాను.

మా అత్తగారికిమధ్య ఏమీ బావుండటంలేదు ఒంట్లో. నాకు బెంగగా వుంది.

నీ

విశాల.'

వేగంగా కొట్టుకుంది నా గుండె.

‘ఇదేమిటీ విశాల- మతిగానిపోయిందా? తన ఇల్లు, తన భర్త, ఆడబడుచు, అత్తగారు ఇందంతా-తన సమస్తమూ నిర్లక్ష్యంచేసి’ నాకు ఏం చేయ్యాలో తోచలేదు. నేనేం చెయ్యగలను అయినా? దేవుడే రక్షించాలి-లేకపోతే ఎలా? అమ్మో!

విశాల దగ్గిర్నించీ ఉత్తరాలు రావటం లేదీమధ్య-నేను వ్రాసినా జవాబులేదు- ఏం జరిగిందో మరి?

కాలేజీనించీ ఇంటికి వచ్చేసరికి అప్పలమ్మతేత పెట్టె సర్దించేస్తోంది బామ్మ హడావుడి పడిపోతూనూ.

‘ఏమిటి సంగతి?’ అని జనాంతికంగా ప్రశ్నించాను.

‘మీకు తెలవదేంటమ్మా. మీ బామ్మగారి అన్నగోరి మనవడి పెళ్లంటగదా! మీరు ఎళ్లన్నారంట’ అని ఆశ్చర్యపోయింది అప్పలమ్మ.

నా గుండెల్లో రాయి పడింది.

‘రాజా పెళ్ళిట్నా బామ్మా- మనం వెళ్ళలేమిటి పెద్ద? అహ. అంత అవసరమా అని-పోన్లే వెళ్తాంగాని అంతకోపంగా చూడకు నావంక. పెళ్ళికూతురుదేవూరట ఇంతకీ? ఏం చదువుకుందో?’ అన్నాను చిరాగ్గా, మామూలుగా, ప్రసన్నంగా-దానంతటదే కంఠం మార్పు చెందుతుండగా. మా బామ్మ తడాఖా అలాంటిది మరి.

నా ఒళ్ళోకి శుభలేఖ విసిరేసి కాఫీ తేవడానికి వెళ్ళింది బామ్మ.

పెళ్ళి హైదరాబాదులో. అమ్మయ్య, విశాలను చూసి రావచ్చు. నా ముఖం ప్రవుల్లమై పోయింది.

విడిదిలో సామాను పడేసి, స్నానంచేసి, బామ్మ పెలక్ష్ట్ చేసి ఇచ్చిన సిల్కు చీర కట్టుకుని, బొట్టు కాటుకా పెట్టుకున్నాను. అడపెళ్ళివారు గాభరా పడిపోతూ అందించిన టిఫిన్ ఆరగించి, కాఫీ సేవించాను. 'బామ్మోయ్! ఖంగారు పడకుసుమీ, పెళ్ళివేళ్ళకి పందిట్లో వుంటానుగా' అనేసి రివ్వున దూసుకుని వెళ్ళిపోయాను.

ఇల్లు తేలికగానే కనుక్కోవచ్చు. పరిమితమైన కాంపౌండు, ఆకుపచ్చరంగు గేటు- లోపల గోపీరంగు వెల్లవేసిన ఇల్లు బొమ్మరిల్లులా వుంది. చక్కగా సంరక్షణ చేయబడుతున్న గులాబీ మొక్కలూ, క్రోటన్నూ దాటి వచ్చాను. చిన్న వరండా- ఆ తర్వాత నీటుగా ముచ్చటగావున్న గది. రేడియో సన్నగా ట్యూన్ చేసి ఉంది. ఎంబ్రాయిడరీ చేసివున్న కర్డెన్ తొలగించాను మెల్లిగా. గోడలకు రెండు పెయింటింగ్స్- రెండు జంటల కుర్చీలు మధ్యన ఆరుకోణాలు గల టేబిల్, దానిమీద పువ్వులతో కళకళలాడుతున్న ఫ్లవర్ వాజ్ - కాస్ట్ అవలల మోడరన్ గా అమర్చి నిండుగా వున్న షుష్టకాల రాక్-ఓఫ్-ఇల్లు చూడు, ఇల్లానిని చూడు-అంటారు. ఇంతకూ ఇదంతా విశాల నిర్వహణో-లేకపోతే వాళ్ల అత్తగారిదో అనుకున్నాను.

'విశాలా!' అని నెమ్మదిగా పిల్చాను.

పరుగున వచ్చి నన్ను కౌగిలించుకున్నది విశాల. అలిసిన ముఖంలో అపూర్వమైన కాంతి కనిపిస్తోంది. మనిషి సన్నబడింది. చక్కనమ్మగనుక చిక్కినా అందంగానే వుంది.

'వస్తూనే శల్య పరీక్ష ప్రారంభించేవేమిటే-కళ్ళతోనే నన్నలా తినెయ్యకు. నిక్షేపంలాంటి టిఫిన్ కాఫీ సమర్పించుకుంటానుండు' అంటూ వంటింట్లోకి లాక్కుపోయింది.

'ఓహ్-ఇవన్నీ శ్రీవారి దగ్గర అలవాటైన డైలాగులా?' అన్నాను నవ్వి.

'ఊ- నేర్చుకో నువ్వు కూడా- రేపొద్దున పనికి వస్తాయి' అన్నదది.

'అబ్బ! నీ గోల కాస్తేపు ఆపి నా ఉత్తరాలకు జవాబెందుకు వ్రాయలేదో చెప్పు. మీ రాధా, సురేష్ వాళ్ళంతా మాలాంటి వాళ్ళను మరిచిపోమ్మన్నారా?' అని నిలవేశాను.

‘ఓసి నీ అసూయ బంగారంగానూ!’ అని నవ్వుబోయింది. కాని వెంటనే దాని ముఖంలో విచారమేఘాలు పరుచుకున్నాయి.

గద్గకంఠంతో అన్నది ‘మా అత్తగారు పోయారే, కుసుమా!’ అని. దాని కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి.

“అయ్యో! అలాగా” అంటూ దాని బుజంమీద చెయ్యి వేశాను. ఎలా ఓదార్పు మాటలు చెప్పాలో తెలీలేదు. అందుకని ‘నీకు మంచితోడు దూగమైపోయిందన్న మాట! రాధావాళ్ళు లేకపోతే మరీ ఇబ్బంది పడిపోదువు’ అన్నాను.

“అత్తగారికి జబ్బు ఎక్కువైన దగ్గిర్నొచ్చి మానేశానే కాలేజీ- నా వాళ్ళకంటే చదువు ముఖ్యమా ఏమిటి?” అన్నది. అంత నిర్లిప్తంగా చెప్తూంటే విభ్రాంతితో చూశాను. పైగా చదువుమీద దానికి ఎంత గాఢమైన కోరిక వుందో తెలిసినదాన్ని గనుక.

‘అంటేతాత్కాలికంగానా? లేక’ ఆపైన గొంతు పెగలలేదు నాకు. భార్యాభర్తలిద్దరికీ అభిప్రాయభేదాలు చెలరేగలేదుకదా- అనే అనుమానం పురుగులా తొలిచేస్తోంది నా మనస్సును.

‘పూర్తిగా మానేశాను-ఎలాగూ ఉద్యోగం చెయ్యదల్చుకోలేదు. విజ్ఞానాభివృద్ధికంటావా? ఇంటిదగ్గరే చదవదల్చుకున్నాను- డిగ్రీలే ప్రధానం కాదుగా విజ్ఞానానికి’ అన్నది విశాల.

‘ఇంతకీ-మీవారు మానెయ్యమన్నారా కాలేజీ?’ నా గొంతు నాకే క్రొత్తగా విన్పించింది.

“ససేమిరా మానెయ్యవద్దన్నారు. కాని నువ్వు చెప్పు కుసుమా! నాకిది ధర్మమేనా? లీలపుట్టిన ఏడాదికల్లా మా మామగారు పోతే నానా అవస్థలూపడి మా వారికి చదువు చెప్పించారుట అత్తగారు. అట్లాంటి తల్లిపోతే నాకేం పట్టనట్లు నా మానాన నేను కాలేజీకి పోయి కూచోనా? దుఃఖ సమయం లోనేగదా పురుషుడికి భార్య తోడు అవసరం.

వంటమాటో? నేను ఉండికూడా హోటల్నించి తెప్పించనా? మావారు చెప్పినట్లు వంటమనిషిని పెట్టనా? మాకు అంత ఆదాయమూ లేదు- నా వారిని నేనంత

నిరాదరించనూ లేను-పాపం, ఆ పసిపిల్ల తల్లికోసం బెగ్గటిల్లిపోతోంది. దగ్గరికి తీసుకుని ఆప్యాయంగా అన్నంపెట్టి, లాలించి నిద్రపుచ్చితేగాని నిద్రపోదు. ఇవా వచ్చేస్తారే వాళ్ళిద్దరూ- మరీ తనలో తనే కుమిలిపోతూంటే షికారుకు తీసుకువెళ్ళమన్నాను' అన్నది గుమ్మంవేపు చూస్తూ.

'ఓసి! పక్కా గృహిణివైపోయావు గదే-నిన్నటి మొన్నటిదాకా పసిపిల్లవు. బరువు బాధ్యత లెరుగకుండా ఆటపాటలతో చదువుతో కాలక్షేపం చేసినదానివి' అని విస్తుబోయాను.

'బామ్మదగ్గర గారాలుకుడిచిన రాలుగాయివి. రేపీపాటికి నువ్వు కావేమిటి ఆరిందావి. అది సహజం లేవే ఆడపిల్లలకి- ఒకళ్ళో అరో మినహాయింపుకు ఉంటారుగాని చెడ్డవాళ్ళు. ఐమీన్ భర్తను అర్థంచేసుకోలేని వాళ్ళు' అన్నది.

'నేనేం కాను ఆరిందాని' అంటూ గబుక్కున తల అడ్డంగా తిప్పాను.

'చూద్దాంగా-రేపు ఇంజనీరుగారు వచ్చినప్పుడేంచేస్తానో?'

'ఇంజనీరేవడే మధ్యన?'

'తప్పమ్మా-అలా అరకూడదు- ఇంజనీరుగారెవరే అనాలి!' గంభీరంగా ముఖంపెట్టి హితబోధ చేసింది నవ్వు అపుకుంటూ.

బిత్తరపోయి చూశాను.

'అర్థంకాలే? పిల్లవాడు బుద్ధిమంతుడు- అవసరమైతే నీకు సేవ చెయ్యడానికైనా సిద్ధం- నీ అభిప్రాయాలకు ఇంకెలా భంగంవస్తుంది? నీ ఫోటో చూపించాను. ఇంక నువ్వు రేపొద్దున ఒప్పుకోబోతున్నావు' అన్నది గబగబా.

'బాబోయ్!' అంటూ దాని చేతులు పట్టుకున్నాను ప్రాధేయపూర్వకంగా.

'అభయమిచ్చాను-ఇంక నీ ఖంగారుకు కారణమేమిటో చెప్పు' అన్నది, నా నెత్తిమీద చెయ్యివుంచి.

'అది కాదే - పెళ్ళంటే నాకెంత భయమో తెలీదూ? అనలు నేను ఏమనుకున్నానంటే'

‘ఊ- ఏమనుకున్నావు? నీళ్ళు నములుతే నా కర్థంకాదు మరి’

‘ఉత్తరాల్లో వ్రాసిన సంగతులు చూసి’

‘చూసి?’

‘భయపడిపోయానే. మీ వారిని నిర్లక్ష్యం చేసి చదువని- నాట్యమని- సంగీతమని- చేతులారా జీవితంలో నిప్పులు పోసుకుంటున్నావేమోనని విలవిల్లాడిపోయానే . . . అటాంటిదాన్ని నేను పెళ్ళి చేసుకోలేను బాబూ!

ఫక్కుమన్నది విశాల.

‘ఓసి పిచ్చిమొద్దూ! నాకు మా వారికంటే ఏదీ ముఖ్యం కాదే. స్వార్థమను, ఏమన్నా అను నాతో సహా సకల చరాచర జగత్తు భస్మమైపోయినాసరే వారికే ఆపద రాకపోతే చాలు. ఆయన హాయిగా వుండాలి. అందుకోసం ఏమైనా చేస్తాను. స్త్రీశక్తి- స్త్రీ తపన అర్థం కాలేదా నీకు?’ అన్నది.

‘మరి-రాధా మనోహర్తో, సురేష్తో, ఆదిశేషతో స్నేహం మితిమీరితే . . .’

‘ఎవ్వరితో కూడా అతి చనువుగా ఎప్పుడూ లేను. నా హద్దులు నాకు తెలుసు. వాళ్ళంటే చాలా ఇష్టం-నిజమే-నువ్వంటే ఇష్టం కాదా? మా లీల అంటే ఇష్టం కాదా? అలాగే! మా శ్రీవారు దేవుడిలాంటివారే విశాల! ఆయన మంచితనమే నన్ను రక్షిస్తోంది- ఇంకెవరైనా అపార్థం చేసుకుంటారుగాని వారుమాత్రం’

‘అయితే వాళ్ళ ముందు డాన్స్చేసినా ఏమీ అనలేదా? అలాంటి పుణ్యపురుషులు అసలు ఈ లోకంలో వున్నారా? చెప్పు’ అన్నాను ఆత్రంగా.

‘ఎవరిముందే నీ ముఖం! ఉత్తరం చదవడం రాదుగాని వెధవ అపోరింపులన్నీనూ- మావారి ముందు నాట్యం చేశానంతే- ఒకవేళ నేను ఇతరుల ముందు చేస్తానన్నా నిష్కల్మషంగా ఒప్పుకుంటారు. కాని నేనే ఒప్పుకోను. నాట్యం వేరు, సంగీత సాహిత్యాలు వేరు అన్నిస్తాయి నాకు. సంకుచితత్వమయితే అవుగాక నా మర్యాద, తద్వారా నా ఇంటి మర్యాద నాకు ప్రధానం. అందుకు ఇల్లాళి సద్వర్తన పునాది. ఆమె తల్చుకుంటే నరకంలాంటి ఇంటిని స్వర్గం చేయగలదు, స్వర్గంలాంటి

ఇంటిని నరకం చేయగలదు. కొంతమంది గృహస్థులకు భార్య విలువ అర్థంకాకపోవచ్చును. కానీ మా వారు . . . చెప్పినాగా దేవుడని . . . అవునుగాని కుసుమలతాదేవీ! పెళ్ళంటే భయమా నీకు? ఉండు, నీ బుట్టును రిపేర్ చేయిస్తాను. మెకానిక్ ఇంజనీరుగార్ని- వాళ్ళ అమ్మానాన్నల్నీ కూడా రమ్మంటాను రిపేర్ చేయడానికి- ఏం అర్థమైందా?’ అంటూ నా చెక్కిలి మీటింది విశాల.

తేలికగా ఊపిరి పీల్చుకున్నాను. ‘ఏమోనమ్మా - నువ్వగనక అంత జాగ్రత్తగా మనులుకోగలిగావు. మీవారుగనక అంత ఉదారంగా ప్రవర్తించి, నిన్ను ప్రోత్సహించగలిగారు! నాకు రాని కళ నీకెందుకనలేదు. మామూలు సంసారాలకు భిన్నంబాబూ మీ సంసారం. ఎక్కడో స్వర్గంలో వుంటాయేమో, ఇలాంటి గృహాలు’ అన్నాను. అంతలో సన్నగా గొణగుతున్న రేడియో హఠాత్తుగా పెద్దదైంది.

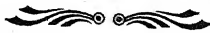
‘ఇయంగేహే లక్ష్మీరియ మమృతవర్తినీమ్’

ఇద్దరం ఉలిక్కిపడి అటు తిరిగాం-చెల్లెలి చేయిపట్టుకుని లోపలికి వచ్చారు విశాల భర్త పట్టాభి రామారావుగారు.

‘కాదండీ కుసుమగారూ! ప్రతి గృహంలోనూ వుంటుంది స్వర్గం. లక్ష్మీదేవికూడా నివసించివుంటుంది. కాకపోతే కళ్ళవుండీ అంధులయిన వాళ్ళు చూపించదుగానీ! అదృష్టవశాత్తు నేను గుడ్డివాణ్ణి కాలేదు. మా ఇంట్లో వున్న లక్ష్మీదేవిని రోజూ ఆరాధించుకుంటున్నాను కదూ, విశాలా?’ అన్నారు ప్రసన్నంగా మందహాసం చేస్తూ.

విశాల నిలువెల్లా సిగ్గుపడిపోయి ఆయనవంక చిరుకోపంగా చూసింది.

వెంటనే నేను ముందుగదిలోకి వచ్చాను, లీలతో ఏదో మాట్లాడ్తు. నా మనస్సులో మాత్రం అదే మాట పునరావృతమౌతోంది - ‘ఇయంగేహే లక్ష్మీ . . .

విచిత్ర గార్హస్థ్యం

ఎర్రబారుతున్న చెక్కిళ్ళతో సూర్యున్ని ఆహ్వానిస్తున్న తూర్పుదిక్కు స్వాధీనపతికను తలపింపజేస్తోంది. ఎదురింట్లో వేపచెట్టు మీద కాకులు గోల మొదలపెట్టాయి. కోయిల కూడ ఉండి వుండి “కుహూ” అంటున్నది ఎక్కణ్ణిచో.

వీధి అరుగు చివర కూర్చుని దంతధావనం సాగిస్తున్న ఆరవయ్యోళ్ళ సుబ్రమణ్యం ముసిముసిగా నవ్వుకుని “కావుడూ! కావుడూ!” అని పిల్చాడు.

“వస్తున్నా, వస్తున్నా. ఏం కొంప మునిగింది? తెల్లారింది మొదలు ‘కావుడూ, కావుడూ’ అని ఒకటే గావు కేకలు, మనిషికి ఊపిరాడనీయకుండా!” అంటూ విసవిసా వచ్చింది కామేశ్వరమ్మ. ఆవిడ కూడ ఆరవయ్యోపడిలో పడింది. కాసె ఎగగట్టిన ఎర్రనిచీర, వెండిదారంలా మెరుస్తున్న జాట్టుతో పెట్టిన కొప్పు, ముడతలు పడుతున్న నుదుటిమీది పాపలా కాసంత కుంకుమబొట్టు, వీటితో పార్వతీదేవి భూలోకానికి వస్తే ఇలాగే వుంటుందేమో అనిపిస్తుంది.

“అది కాదే ముసలీ! అప్పుడే వసంతకాలం వచ్చేసింది చూశావా?” ముఖం కడిగేసుకుని భార్య చెంగుపట్టి తడివొత్తుకుంటూ అన్నాడు సుబ్రమణ్యం.

చెంగు లాక్కుని “బావుంది సరసం! ఎన్నేళ్లు వచ్చినా బుద్ధిపోలేదు” అని ఇంట్లోకి వెళ్లిపోయింది ఆవిడ. వెళ్లి నవ్వుకుంది.

మళ్ళి అంతలోనే కేక, “ఏమేవ్! గోంగూర అమ్మొచ్చింది, డబ్బులు పట్టా!” అని.

“పాడు గోంగూర! ఈ వయసులో ఒంటికి పడదంటే వినిపించుకోరు, ఖర్మ! వీధి అరుగుమీద కూర్చుని సార్దస్తమానం పాడుబేరాలు!” అని రుసరుసలాడుతూ డబ్బులూ, చేటా పట్టుకువచ్చి బయటపడేసింది. ములక్కాడల కేక చెవిన పడింది. “ఇదుగో ఏమండోయ్! ఆ గోంగూర వద్దు కానీ ములక్కాడలు కొందాం. పప్పు పులుసులో వేస్తాను. మహా ఘుమఘుమలాడతాయి” అన్నది ప్రసన్నంగా.

“అదేం కుదరదు. ఇవాళ గోంగూర వండవలసిందే!” ముసలాయన భీష్మింపు.

“వండనుగాక వండను! ఓ ములక్కాడలూ! ఇలా రా!” ముసలావిడ బెదిరింపు.

“అర్ధణా గోంగూర పెట్టవే లక్ష్మీ! ఇదిగాకపోతే దీని తలలో జేజమ్మ వండుతుంది.” మూతి బిగించాడు సుబ్రమణ్యం.

కాసేపికి ఆవిడ ములక్కాడలు పుచ్చుకొని, ఆయన గోంగూర తీసుకొని లోపలికెళ్ళిపోయారు.

గోంగూర గంప నెత్తిమీదకెత్తుకుంటూ “అదేటి సన్యాసి మావా! ఈళ్ళిద్దరూ ఎప్పుడు గయ్ గయ్ న పోట్లాడు కుంటారుగానీ మామూలుగా అనలు మాట్లాడుకోరేం?” అన్నది లక్ష్మీ.

కిసుక్కున నవ్వాడు ములక్కాడల సన్యాసి. “అదంతేలేహే! మనువాడితేగానీ మనక్కూడా తెలవదు” అన్నాడు.

తొమ్మిదిగంటలకల్లా భర్తకు అన్నం వడ్డించి విసురుతూ కూర్చుంది కామేశ్వరమ్మ.

“ములక్కాడలు లేతవేనే! పులుసు కమ్మగా వుంది” అని మెచ్చుకున్నాడాయన.

“గోంగూర మరి బావుందండోయ్! ఇంత పులుపువుందనుకోలా కూరలో!” అని కామేశ్వరమ్మ మెచ్చుకుంది. సుష్టుగా భోంచేసి, బ్రేవ్ తేనుస్తూ, మధ్యగదిలోకి వచ్చి పడకకుర్చీలో వాలాడు సుబ్రమణ్యం. అప్పుడప్పుడు ముక్కుపాడుం పీలుస్తూ మధ్యమధ్య భజగోవిందశ్లోకాలు పాడుకుంటూ ఆనందిస్తున్నాడు.

వంటిల్లు బాగుచేసుకొని తాంబూలం రోట్లో నూరి “ఇందండి!” అని నిమ్మరంగా భర్తకందించి మరో పడక్కుర్చీలో జార్లపడింది కామేశ్వరమ్మ. తరువాత ఆ దంపతుల మధ్య వివిధవిషయాలను గురించి విభిన్నాభిప్రాయాలు చెలరేగాయి. కాసేపు నిద్రపోయారు కూడా. అప్పుడు యాదవకులానికి ముసలం పుట్టినట్లు అనుకోకుండా ముసలాయనకి ఒక కోరిక కలిగింది. ఇహ వుండబట్టలేక అడగనే అడిగాడు-“కావుడూ! బొబ్బట్లు తినాలని వుందే!” అని.

“బుద్ధి బూరెలు తింటానంటే రాత గాడిదలు కాస్తానందట! మహా సంపాదించేవాడికన్నా చెల్లదు! బొబ్బట్లు తక్కువయ్యాయట! ఏం పెట్టి చెయ్యమంటారు?” అని తన సహజధోరణిలో దులిపేసింది ముసలమ్మ.

మిగతా విషయాల్లో అయితే పట్టించుకునేవాడు కాదేమో ముసలాయన. కానీ తన సంపాదన గురించి ఎద్దేవా చేసేసరికి సహించలేకపోయాడు. “ఇంకా సంపాదించి పాయ్యాలా నీ మొహాన? మొన్నటిదాక సంపాదించింది చాలదటే?” అని విరుచుకుపడ్డాడు.

దానికేమీ జంకకుండా “ఔనాను, ఇదిగో ఈ పట్టుచీర మీరు పెట్టండి! ఈ కట్టెవంకీలు, వడ్డాణం, మీ సంపాదన పెట్టి చేయించుకున్నవే! మనం ఊగే ఉయ్యాలబల్ల మీరు తెచ్చిందేగా? నాదే పొరపాటు” అంటూ లెంపలు వాయించుకుంది ముసలమ్మ.

ఇద్దరిలో తీసిపోయేది ఎవరు గనక? ఆ తరువాత ఉరుములతో, మెరుపులతో పెద్దగాలివాన మొదలయింది వాళ్ళమధ్య.

దాని ఫలితంగా ఎప్పుడు ఎరగని విచిత్రం ఒకటి సంభవించింది. కామేశ్వరమ్మ సంచీ తీసుకుని పెద్దమ్మ కూతురుగారింటికి వెళ్ళిపోయింది అప్పటికప్పుడు.

“అబ్బ! ఎన్నాళ్ళకు వచ్చావే మా ఇంటికి? బావగారు రానిచ్చారా?” సంతోషంగా ఆహ్వానిస్తూ అడిగింది సుందరమ్మ.

“ఏమే అమ్మాయి! నిన్ను చూడాలనిపించి తక్షణం బయలుదేరి వచ్చేశాను” కళ్ళలో గిరున నీళ్ళు తిరుగుతుండగా చెల్లెల్ని కావలించుకుంది కామేశ్వరమ్మ.

సాదరంగా లోపలికి తీసువెళ్లి కూచోబెట్టి చిక్కటి కాఫీ చేసి అక్కయ్య చేతికి ఇచ్చి మళ్ళీ అడిగింది “బావగారు రాలేదేం అక్కయ్యా? పెద్దతనంలో ఎక్కడుంటున్నారు? సాపం, ఆయనకు నువ్వు తప్ప ఎవరు అన్నం పెట్టినా సయించదు గదా!”

“అయ్యో! ఆయన ఇదివరికటి బావగారు కాదే తల్లీ! మారిపోయారే అమ్మా! పూర్తిగా మారిపోయారు” అని కళ్ళు ఒత్తుకుంది.

ఆశ్చర్యంగా చూసింది సుందరమ్మ. ఆవిడ ఎరిగినంతవరకు అక్కాబావలది ఆదర్శదాంపత్యం. కానీ, ఇప్పుడు...

“అవునే. నిజమే . . . పెద్దతనం పైబడినకొద్దీ ఉత్తిప్పణ్యానికి చిరుబురులాడుతున్నారు. మనం అవునన్నదానికల్లా కాదనటం, కాదన్నదానికల్లా ఔననటం... రామరామ! ఎంత సరిపుచ్చుకుందామన్నా లాభం లేకపోయిందే! విసుగెత్తిపోయి మీ ఇంటికి వచ్చాను” అన్నది కామేశ్వరమ్మ, తప్పుచేసినట్లు తలకాయ వంచుకొని.

సాయంత్రం ముగిసిపోబోతున్నది.

నడివయస్సులో మిట్టమధ్యాహ్నంవేళ తీక్షణకిరణాలతో లోకాన్ని వేగించిన సూర్యుడు ముసలివాడైపోయి శాంతతేజం కురిపిస్తున్నాడు. ఆయన కిరణాలు పడి వింతవింతలుగా మెరిసిపోతున్నాయి ఇసుకదిబ్బలు. పచ్చని పాలాన్ని రాచుకుంటూ సర్మని చప్పుడు చేస్తున్న గాలి. ఉత్సాహం ఉరకలు వేస్తుండగా పదాలు పాడుకుంటూ పశువులను ఇళ్ళకు తోలుకొని వస్తున్న జీతగాళ్ళు, నాగళ్ళు భుజాన పెట్టుకొని ఆదరాబదరా వస్తున్న రైతులు, వాళ్ళలో ధర్మపత్నీదర్శనోత్సాహాలైనవారు మరీ తొందరగా నడుస్తున్నారు. ఘల్లుఘల్లున కాళ్ళకడియాలు మోగగా బిగించి పైట దోసి, మంచినీళ్ళు తెచ్చుకుంటున్న పడుచులు కనువిందు చేస్తున్నారు.

వాతావరణం మనోజ్ఞంగానే కాక కోలాహలంగా కూడా వుంది. పాలు తీసి ఇంట్లోకి వస్తుంటే అక్కయ్య కళ్ళుతుడుచుకోవటం చూసి చకితురాలైపోయింది సుందరమ్మ. సాలోచనగా తల పంకించి పాలు కుండలో పోసి, పిడకలు దానిమీద పడేసి ఇవతలకు వచ్చింది. “అక్కయ్యా! క్షీరాబ్జి ద్వాదశినాడు కృష్ణతులసితో అప్పుడే ఎంత పెనవేసుకుని పెరిగిందో లక్ష్మీతులసి, చూశావా?” అని విలించింది.

దానితో మరీ కలతపడిపోయింది కామేశ్వరమ్మ. మనసున ఇదివరకు ఒకసారి ఆయన ఇంట్లో వున్న తులసి మొక్కల్ని చూసి, “కావుదూ! ఈ కృష్ణతులసిని నేను, ఈ లక్ష్మీతులసిని నువ్వు!” అన్నమాట గుర్తుకువచ్చింది. అక్కయ్యని దొడ్లోకు

తీసుకవెళ్ళి, తన పెంచిన పూలమొక్కలూ, అవి చచ్చిపోకుండా తీసుకున్న జాగ్రత్తలు అన్నీ చెప్పటం సాగించింది సుందరమ్మ.

ఒకచోట ఆగి, “ఔనే అమ్మాయ్! ఈ రంగు చంద్రకాంతం ఎక్కడ సంపాదించావే? ఎన్ని చోట్ల వెతికిన నాకు దొరకనేలేదు!” అంటూ ఆ చెట్టును ప్రేమగా స్పృశించింది కామేశ్వరమ్మ. నిజానికి ఆ చంద్రకాంతమంటే సుబ్రహ్మణ్యనికి ఎక్కువ ఇష్టం.

“నీకు కావలిస్తే నేనిస్తాలేవే. పూలు తొందరగా కొయ్యాలక్కయ్య! మీమరిదిగారు వచ్చేవేళకి చక్కగా తయారై ఈ పూలు పెట్టుకొని రాకపోతే ఊరుకోరు” అంటుంటే నిష్వేరబోయి చెల్లెలికేసి పరీక్షగా చూసింది కామేశ్వరమ్మ. తెలియకుండానే నిట్టూర్చింది.

పూచిన తంగేడులా వుంది సుందరమ్మ. నలభైయేళ్ళు ఎప్పుడో దాటినా ఆవిడ మేని బంగారువన్నె తగ్గపోలేదు. పలచని చర్మమేమో ఆ మాటలు అనేటప్పుడు చెంపలు ఎర్రబడటం స్పష్టంగా కనిపించింది. మణిశలాకలాంటి మనిషేమో మబ్బురంగు చీర మరింత అందం ఇస్తుంది. మెళ్ళో మూడుపేటల చంద్రహారం, చేతులకు నాలుగు జతల బంగారం గాజులు వున్నాయి. ‘ఎట్లా అయినా నుందరి అదృష్టవంతురాలు, పెట్టిపుట్టింది’ అనుకుంది.

“ఏమిటే అక్కయ్యా, అట్లా చూస్తున్నావు?” అన్నది సుందరమ్మ.

“ఏం లేదు, నీ పక్కన నేను నుంచుంటే దిష్టిబొమ్మలా వున్నాను కదే, నల్లపూసలోకి తెల్లపూస లేకుందే!” అనేసింది.

జాలిగా నిట్టూర్చింది సుందరమ్మ. “ఎంత మాటన్నావే అక్కయ్యా? సారెచీరలూ, నగలూ సతికి కా విల భూషణములు అన్న సంగతి తెలియదటే నీకు మటుకు? నిజమైన సంపద నీది. ఆరుగురున్నారు కడుపున పుట్టిన బిడ్డలు. ఉన్నదంతా ఊడ్చి మగపిల్లలిద్దరికీ చదువులు చెప్పించావా? మంచి సంబంధాలు చూసి నలుగురు ఆడపిల్లలకూ పెళ్లిళ్లు చేశావా? నాకూ వుంది డబ్బు. కానీ అదే శాశ్వతమేంటే? మేమిద్దరం పోయాక మమ్మల్ని తలుచుకునేవాళ్లయినా ఉండరు గదే! ఆయనగూడా నన్ను ఎప్పుడూ గొడ్రాలివని సాధిస్తూనే వుంటారు” అన్నది బాధగా.

తలుపు తట్టిన చప్పుడు వినిపించింది అంతలోకే.

“అదుగోనక్కయ్యా! మీ మరిదిగారు వచ్చేశారు” అని గబగబా వెళ్లిపోయింది సుందరమ్మ.

దగ్గర కూర్చుని భర్తకు అన్నం పెట్టి వక్కపలుకు అందించి “రావే అక్కయ్యా! మనం అన్నం తిందాం” అని పిలిచేవరకూ తులసికోటకానుకునే కూర్చుంది కామేశ్వరమ్మ. ఆమె మనస్సులో రకరకాల ఆలోచనలు సుళ్లు తిరుగుతున్నాయి.

“మరే అక్కయ్యా! నీ కిష్టమని వంకాయకూరలో అల్లం, పచ్చిమిరపకాయలూ, కొబ్బరి తొక్కివేశాను. కందిపచ్చడి రుబ్బాను. నిమ్మకాయ చారు కాచాను. మజ్జిగలో చిటికెడు వాము వేసి పోవు పెట్టాను” అని హడావిడిగా వడ్డించేసింది చెల్లెలు.

అన్నం ముందు కూర్చుంది గానీ, అన్నం సయించటంలేదు అక్కగారికి. “అయ్యో! ఏమిటి అక్కయ్యా, అన్నం తినలేకపోతున్నావ్? మొహమంతా వాడిపోయినట్లుందనలు?” అని ప్రశ్నించి, “ఔన్నే - వెధవది, ప్రయాణమంటే మాటలామరి?” అని తనే సమాధానం చెప్పుకుంది.

ఏమనాలో తెలియక “ఊ ఊ” అన్నది కామేశ్వరమ్మ.

★

★

★

“ఇస్సు... చంపేస్తున్నారు వెధవపిల్లలు! ఆకలో ఆకలో అని ఒకటే గోల! ధాత కరువులో పుట్టారల్లే వుంది. పెట్టేవాళ్లు ఎంత కష్టపడుతున్నారో అన్న ధ్యాస అక్కల్లేదు. ఇక్కడేమన్నా పోగు పోసుక్కుచున్నామా మేము? ఇటు చాకిరీ చేసుకోనా? అటు మేపుతూనే కూచోనా? ఇవతలి చెంబు తీసి అవతల పెట్టేవాళ్లు లేరు, అబ్బ!” అని దండకం చదువుతూ ఆయాసపడిపోతూ పొద్దున్నే బావిలోంచి నీళ్లు తోడుతుంది విశాలాక్షి, సుబ్రమణ్యంగారి పెద్దకోడలు.

“నువ్వు వెళ్లి పిల్లలకు చద్దన్నాలు పెట్టమ్మా! నీళ్లు నే తోడుతాను. పసివెధవల్ని తిడతావు దేనికో? వాళ్లుకు మటుకు ఆకలెయ్యదూ?” అంటూ వచ్చాడు, దొడ్లో పాదులు తీస్తున్న సుబ్రమణ్యం. కామేశ్వరమ్మ లేని ఇంట్లో క్షణంకూడా వుండలేక కొడుకు దగ్గరకు చేరాడాయన.

“ఎందుకెయ్యదు ఆకలి? తేరగా వస్తుంటే సరి! మీరేం నీళ్లు తోడకండి. మామగారిచేత చాకిరీ చేయిస్తూందన్న అప్రతిష్ట నాకెందుకు?” అంటూనే బొక్కెన అక్కడ పారేసి విసురుగా వెళ్ళింది విశాలాక్షి.

చాంతాడు అందుకుంటూ ఉస్సూరుమన్నాడు సుబ్రమణ్యం. పాపం, కాముడు ఎక్కడుందో? ఎన్నడైనా బొక్కెనడు నీళ్లు తోడబోతే వంటింట్లోంచి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చేది. బొక్కెన లాక్కుని “మీకెందుకండీ ఈ పనులు? నేను లేనా?” అనేది. ఏ పని చేయబోయినా అదే మాట. ఇప్పుడు తెలుస్తోంది దాని అర్థం. ఆతని చేతులు వణుకుతున్నాయి అలవాటు లేకపోవడం వల్ల.

“తిన్నారుగా పీకలుమొయ్యో? బావి దగ్గర ముసలాయన వున్నారు. కాళ్ళూ చేతులూ కడుగుతారు పొండి!” అని పిల్లల్ని తరిమింది కోడలు. ముగ్గురు మనవలకీ, ఇద్దరు మనవరాళ్లకీ చేతులూ, కాళ్ళూ కడుగుతూ అనుకున్నాడు సుబ్రమణ్యం - “ఎప్పుడైనా బజారుకు వెళ్లి కూర తెమ్మంటేనే కావుణ్ణి విసుక్కునేవాణ్ణి గదా, ఇప్పుడు నాకు ఇంత శాంతం తెప్పించిన కోడలు అసాధ్యురాలే!” అని.

“ఈయన మన నెత్తికెక్కి కూచుందామనుకున్నాడు గాబోలు! ఎంత పొలం వుంటేమాత్రం ఎలా నిభాయించగలం? సామాన్యమైన తిండైతే ఆసుకోవచ్చు, అయినా ఈ చాకిరీ నే చెయ్యలేను బాబోయ్!” గునుపుగా అంటూ కళ్ళ ఒత్తుకుంటూంది విశాలాక్షి.

“షే! మా నాన్న వింటాడేమోనే, ఏదో పెద్దవాడు పాపం! పెద్దకొడుకునని నా దగ్గరికి వచ్చాడు.” వెంకటేశం సర్దిచెప్పబోయాడు.

“ఎవరికి గొప్పండి ఆయన పెద్దవాడైతే? పాపం, అత్తగార్ని సాధించి సాధించి వెళ్లగొట్టాడు. ఈయన ధాష్ట్యకానికి ఆ మహాతల్లి తట్టుకోవలసిందేగానీ నావల్ల కాదు!” కోడలి గొంతు.

దోవతి ఉతికి ఆరేసుకుని లోపలికి వెళ్ళబోతున్న సుబ్రమణ్యం, కొడుకూ, కోడళ్ల మాటలు విని స్థాణువులా నిలబడిపోయాడు.

“అక్కయ్యా! నువ్వేమి అనుకోనంటే ఒకమాట చెప్పనా?” కొత్తగా జంకుతూ అడిగింది సుందరమ్మ.

“చెప్పవే! ఒకటేం ఖర్చు, పది మాటలు చెప్పు. నువ్వు మాట్లాడుతున్నావా? వినాలని వుంటుంది నాకు. చిన్నప్పుడు నీకు పెద్దమ్మ సంస్కృతం నేర్పించింది కదూ? అర్థవంతంగా మాట్లాడుతావు. పెద్దనాన్న నేర్పించిన సంగీతం సార్థకమయ్యేట్లు తియ్యగా మాట్లాడుతావు.” నవ్వుతూ అన్నది కామేశ్వరమ్మ.

ఆపేక్షతో అక్కయ్య చెయ్యి పట్టుకుని మెల్లిగా మొదలుపెట్టింది చెల్లెలు. “మా బావగారు కాస్త కోపదారి మనిషేననుకో. కాని మనసు మంచిదే కదా! నువ్వయినా సర్దుకుపోయి వుండవలసింది, ఆయన స్వభావం తెలుసు గనుక. మనం ఆడవాళ్లం కదే, అక్కయ్యా! భర్తను విడిచిపెట్టి జీవితాంతం మరొకరి పంచన బ్రతకటం మంచిదా? నువ్వే చెప్పు! అహ! మా ఇంట్లో ఎన్నాళ్లున్నా అభ్యంతరం లేదనుకో. అన్నట్లు ఆ మధ్య నాకు జబ్బుచేసినప్పుడు మీ మరిదిగారు వంటమనిషిని పెట్టారేవో!”

చివరిమాట విని ఉలిక్కిపడింది కామేశ్వరమ్మ. ఒంటిమీద తేళ్ళూ, జెర్రులూ పాకినట్లుయింది. అంటే.... అంటే.... ఏమిటి దాని ఉద్దేశం? చిన్నప్పుడు జీవితావధిగా వుండేవాళ్లం. చూసి చాలా ఏళ్లయింది గదా అని వచ్చానుగానీ, అసలు మా మురళి ఇంటికే పోదును. వాడికి నేనంటే ప్రాణం. నిజానికి ఈ మనిషి మూలంగా కాదూ ఇన్ని తిప్పలు వచ్చిందీ? భర్తను తలుచుకోగానే ఉప్పెనలా ముంచుకువచ్చింది దుఃఖం.

“అయ్యో! అదేమిటే అక్కయ్యా? నేనేమన్నానే, అంత కష్టపెట్టుకుంటున్నావు? ఈ వయస్సులో ఒకరికొకరు తోడుగావుంటే మంచిది గాదా అని అన్నానుగానీ మరో విధంగా కాదే!” అక్కయ్య భుజం మీద ఆప్యాయంగా మృదువుగా తడుతూ అన్నది సుందరమ్మ. “నీ పెళ్లివాడు అగ్నిదేవుని సాక్షిగా, అందరు బంధువుల సాక్షిగా ప్రమాణం చెయ్యలేదుటే ‘ధర్మేచ అర్థేచ కామేచ నాతిచరామి’ అని! ఇన్నాళ్ళూ నిక్షేపంగా చెల్లిన ఈ దాంపత్యధర్మం ఇప్పుడు ఎందుకు విచ్చిన్నం కావాలి? అసలు భార్యభర్తలు పరస్పరం తోడునీడగా వుండవలసిన అవసరం ముసలితనంలోనే గదా!”

ఆ సాయంత్రమే తన పాతచీరలూ, రెండుమూడు రవికెలూ, చిరిగిన దుప్పటీ, మరచెంబు, కుంకుమభరిణా సంచిలో పడేసుకుంది కామేశ్వరమ్మ.

దాన్ని చూసి విస్తుపోయింది సుందరమ్మ.

“మా మురళిని చూడాలనుందే!” భర్త దగ్గరికి వెళ్తున్నానని చెప్పడానికి అభిమానం అడ్డువచ్చింది కామేశ్వరమ్మకి.

“చాలేవే, నీ సంచి తీసుకువెళ్లి భోషాణంలో పెట్టి తాళం వేస్తానుండు! రాకరాక మా ఇంటికిచ్చినదానివి, అప్పుడే వెళతావుటే! అదే పోనీ, బావగారి దగ్గరికి వెళతానంటే అడ్డుచెప్పడం ధర్మం కాదుగానీ”, అంటూ చమత్కరించి, “ఇంతకీ మీ కొడుకు దగ్గరికి పోదామనేనా? నేనిక్కడ నీకే లోటు చేశానే అక్కయ్యా? నా మాటలకి కోపం వచ్చిందా?” అంటూ తహతహలాడిపోతూ అడిగింది సుందరమ్మ.

లోటు లోటే! కానీ ఏం లోటో చెప్పలేకపోయింది కామేశ్వరమ్మ. “ఛా, అదేంమాటే పిచ్చిదానా? నాకెందుకో రాత్రినించీ గుర్తుకు వస్తున్నాడు. నిజం చెప్పాలంటే నీ ఇంట్లో వున్నంత చనువూ, సౌఖ్యం నా ఇంట్లోనే లేవు నాకు!” అన్నది పైగా.

చివరికి బలవంతాన ఒప్పుకుంది సుందరమ్మ. చేతికిస్తే అభిమానపడి వుచ్చుకోదని గడివిప్పని జరిచీర ఒకటి వుంటే దాన్ని అక్కయ్య చూడకుండా సంచి అడుగున పడేసింది. పిల్లలకివ్వమని దొడ్లో కాసిన సపోటాలు ఒక యాభై కోయించి ఇచ్చింది. అప్పటికప్పుడు ఇంత మినపసున్ని కలిపి ఉండలుకట్టి మరీ ఇచ్చింది. తెల్లవారుజామునే కామేశ్వరమ్మ ప్రయాణం, ముందుగా నిద్రలేచి అక్కయ్య కాళ్ళకు పసుపు రాసి మొహాన బొట్టుపెట్టి పట్టంచు రవికె గుడ్డ పెట్టింది. చివరికి బయలుదేరుతూండగా కళ్ళలో నీళ్లు నింపుకుని “నీ బాగుకోసమే ఇంత చేశానే అక్కయ్యా! ఉగాది పండక్కి బావగారితో కలిసి మా ఇంటికి రావాలి-మరిచిపోకు!” అంటూ వీడ్కోలిచ్చింది.

“ఇట్లా అయితే లాభం లేదండోయ్! ముందరే చెబుతున్నా, లేదా చేతులు కాలాక ఏమనుకుంటే ఏముందీ?”

భర్త కాంప్ నుంచి ఇంటికి రాగానే ఉపోద్ఘాతమేనా లేకుండా చెప్పి కాఫీగ్లాసు టేబుల్ మీద పడేసి గిరుక్కున వెనక్కు తిరిగి ఒక్క అంగలో వంటింట్లోకి వెళ్లిపోయింది మాధవి.

మురళీధరానికి చెప్పరాని ఆశ్చర్యం వేసింది. ‘ఇదేమిటి, మాధవికేమైందివాళ?’ అనుకుంటూ లోపలికి వెళ్లి పీటవాల్యుకుని కూచున్నాడు. కాని తుమ్మల్లో పొద్దు గూకినట్లున్న మాధవి ముఖం మాత్రం ప్రసన్నం కాలేదు. చేతులు జోడించి “దాసుని తప్పులు దండంతో సరి అన్నారు పెద్దలు. మాధవీదేవీ! నన్ను కటాక్షింపవేమీ?” అన్నాడు జాలిగా ముఖంపెట్టి.

అతన్ని ఒకసారి ఎగాదిగా చూసి కిలారుమని నవ్వి “భక్తశిఖామణీ! క్షమియింపబడితివి!” అంది ఇల్లాలు. కాసేపు ఆలుమగల హాస్యాలతో నిండిపోయింది వంటిల్లు.

“ఇంతకీ అసలు కారణం సెలవిచ్చేవు కాదు!”

“తెలియనట్లు నటించకండి. మీరు కాంప్ కెళ్ళుతూ మామగారిని రమ్మని రాయలేదూ?”

“మా నాన్నా? నేనా? రమ్మని రాశానా? ఏమిటి మాధవీ నువ్వు?”

“ఏమో మరి, మీరు కాంపుకెళ్ళగానే మామగారు వచ్చారు. మీరే రమ్మని రాశారనుకున్నాను. ఆయనంతట ఆయనే వచ్చారన్నమాట! ఏమండోయ్! ఈయనగారిని ఇంట్లో పెట్టుకుని నెలజీతంతో నేను వేగలేనండీ! ఇదేమన్నా పల్లెటూరా, పాదా, అన్నీ చవగ్గా దొరుకుతాయనుకోవడానికి? అన్నట్లు రేపు బజారుకి వెళ్లి సరుకులు పట్టావాలి రాజావారూ! లిస్టు తయారుగా వుంచాను” అంటూ లిస్టు మూడు సంచీలూ తెచ్చింది మాధవి.

“ఇవాళ పద్నాలుగో తారీఖు” అన్నాడు మురళీధరం. అనేటప్పుడు ‘నీకుగాని మతిపోలేదు కదా?’ అన్నట్లు చూశాడు.

“నాకు తెలుసు. మీ ఆశ్చర్యానికి కారణం కూడా తెలుసు. నెలకు సరిపడే సరుకులు తెప్పించుకున్నాం గదా, మళ్ళీ ఇదేవిటే అనేగదూ? అంతా మామగారి మహాత్యం. ఎక్కడైనా ఓ వందైనా అప్పు పుచ్చుకుని సరుకులు పట్టండి. పుత్రధర్మం నెరవేర్చుద్దా మరీ?” పలుచని చెక్కిళ్లు వెక్కిరింపుగా నవ్వుతుండగా అన్నది మాధవి.

ఎలాగో రెండు రోజులు ఊరుకున్నాడు మరళీధరం. మూడోనాడు తండ్రి దగ్గర కూర్చున్నాడు కాసేపు. తియ్యని మాటలమధ్య పొదిగి, “నాన్నా! నువ్విక్కడ వుండటం మాకు దుర్భరంగా వుంది” అనే విషయాన్ని సూచనగా తెలియపరిచి, డ్యూటీ నెరవేర్చినవాడిలా గాలి పీల్చుకున్నాడు. అంతరాత్మను జోకొట్టి అట్లా చెప్పడం కష్టమే అయినా తప్పలేదు మరి!

కొడుకు ఉపదేశం స్పష్టంగా గ్రహించిన ముసలాయనకి తనమీద జాలివెయ్యలేదు, ప్రపంచంమీద వేసింది. “కన్నబిడ్డలు ముసలితనంలో ఏదో ఒరగబెడతారని ఉన్నదంతా వెచ్చించి చదువులు చెప్పిస్తుంది కదా ఈ పిచ్చిలోకం!” అని.

కూతుళ్లందరూ కాపలాలు చేసుకుంటున్నారు. వాళ్ళిల్లకు అసలే వెళ్లరాదు. తలదాచుకోవటానికి సొంత కొంప వుంది కదా! అక్కడికే పోయి చెయ్యి కాల్చుకోకతప్పదు. ‘అయ్యో, కావుడూ! నువ్వు లేని లోటు ఏమిటో తెలుస్తున్నది. అప్పుడు నిన్నెంత వేధించుకుతిన్నాను! ముష్టిబొబ్బట్లు.... వాటికోసం మహాఇల్లాల్ని నిన్ను క్షోభపెట్టాను, నేనూ పడ్డాను!’ అని తపనపడుతూ అనుకున్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

“అయ్యో, అయ్యో! ఎంతపని చేశాను! సుందరి చెప్పినట్లు ఇన్నాళ్లా అన్నీ అనుభవించి ఇప్పుడీ వయసులో ఆయన్ని ఒంటరిగా వదిలేసిపోవటానికి నా మనసిల్లా ఒప్పందో! పాపం, ఆ రోజు నోరు తెరిచి అడిగారు, బొబ్బట్లు తినాలనుందని! ఇంట్లో సరుకుల్లేవు. ఇంటద్దె రాగానే చేస్తానండి-అని చెప్పకూడదూ నేను? వెధవసాముల

కోసం అనవసరంగా తగాదా పెట్టుకున్నాను. అన్ని సొమ్ములకంటే నాకీ మంగళసూత్రమే పెద్దసొమ్ము!” అని వాపోయింది కామేశ్వరమ్మ.

ఇద్దరూ ఒకేసారి తారసపడ్డారు బస్ స్టాండులో. రెండు క్షణాలు నిశ్శబ్దంగా నిలబడిపోయారు ఇద్దరికిద్దరూ! కళ్ళల్లో నీటిపారలు. వెంటనే తేరుకుని భార్య చేతిలో నుంచి సంచి లాక్కుని, “పద, పద! చోద్యం చూస్తున్నావేమిటి? మళ్ళీ వంటకు పొద్దెక్కుతుంది. నాకసలే నిప్రాణగా వుంది” అంటూ వెనక్కి తిరిగి చూడకుండా నడక సాగించాడు సుబ్రమణ్యం, బొమలు ముడిపడుతుండగా.

“ఉంటుంది, ఉంటుంది! ఉండదూ? మరి వండి వార్చడానికి నేను వచ్చాను గదూ? నిప్రాణగానూ వుంటుంది, పెద్దమనిషికి కోపమూ వస్తుంది!” విసురుగా అలా పైటచెంగు ఒకసారి జాడించి దోపుకుని వినవిసా ఆయన వెనకాలే వెళ్ళింది కామేశ్వరమ్మ, మరింత కోపంగా.

యథాప్రకారంగా సంసారయాత్ర మొదలు!

నిజానికి గార్వప్రజీవితం

ఎంత విచిత్రమైనది!!

1968 మార్చి ‘ఆంధ్రప్రభ’ మళ్ళీ ‘అలనాటి కథలు’లో 2000- ఆంధ్రప్రభ

మహామాయా మయస్థా విలాసం

ఆదివారం తెల్లవారుజామునే బెల్లు మోగింది. బాగా పొద్దెక్కిదాకా నిద్రపోదాం- సెలవుకదా అనుకున్నానసలు నేను. శ్రీమతి తలుపు తీసిన చప్పుడైంది. వచ్చింది ఎవరైవుంటారబ్బా అని చెవులు రిక్కించాను.

“రండి బాబాయిగారూ! బస్సులో వచ్చారా?” అని పలకరిస్తోంది ఆవిడ.

“మామయ్య వచ్చాడన్నమాట”, అనుకుని నేను కూడా లేచివచ్చి ఆనందంగా పలకరించాను. నిద్ర ఎగిరిపోయింది.

మొహాలు కడుక్కుని శ్రీమతి అందించిన వేడికాఫీ తాగుతూ కూచున్నాము.

“ఊ-ఏమిటి మామయ్యా! ఇంకా విశేషాలు? నీ వ్యవసాయం ఎట్లా వుంది? నీ కవితా వ్యవసాయం ఎట్లా వుంది?” అని అడిగాను.

“ఆ-నత్తనడక నడుస్తున్నాయి రెండు వ్యవసాయాలూ” అని ఆ కవికృషీవలుడు నిట్టూర్చాడు.

“అయ్యో-అయినా ఒక్క కంప్యూటర్ రంగం తప్ప మిగిలిన అన్ని రంగాలూ అలాగే వున్నాయిలే మామయ్యా!” అన్నాను. ఆయన్ని కాస్త ఉత్సాహపరచాలని “ఈ మధ్యన ఏదో కావ్యం రాస్తున్నావన్నారు-పూర్తయిందా?” అని అడిగాను.

“ఆ-ఆ పనిమీదే మీవూర్చొంది - ఆ పల్లెటూళ్ళో రైతాంగ జనమే ఎక్కువమంది - అక్షరాస్యతే తక్కువ - ఇహ నా పుస్తకానికి ఆవిష్కరణ సభ అక్కడ ఏర్పాటుచేసినా అట్టే రాణించదు - ఇదివరకటి నా పుస్తకాలకి ఆవిష్కరణలే లేవు - ఇది చాలా మంచి కావ్యం - చాలా శ్రమపడి రాశాను - ఇక్కడైతే చాలామంది పండితులున్నారు. వాళ్ళు గుర్తిస్తారు. నాతోపాటు నా కావ్యం కూడా మట్టి పిసుక్కుంటూ అక్కడే పడివుండకుండా నలుగురు పెద్దలూ చదివి ఆనందిస్తారు గదా!” అన్నాడు మామయ్య.

రవి అని నా స్నేహితుడు చిన్నాపాన్నా కవితలు రాస్తుంటాడు. అతనికి ఫోను చేశా రమ్మని. వచ్చాడు.

మామయ్య విషయమంతా చెప్పా.

“అలాగే - నాకు తెలిసిన సంస్థలు రెండుమూడున్నాయి. వాళ్ళని కలుసుకుని మాట్లాడదాం” అన్నాడు రవి-

“తొందరగా స్నానాలు ముగించుకురండి - బాబాయిగారూ! రాత్రి ఎప్పుడనగా తిని బస్సెక్కారో ఏమో - వంట సిద్దమైపోయింది - అన్నాలు తిని ఊళ్ళో పనులు చూసుకోవచ్చు” అంటూ హెచ్చరించింది శ్రీమతి.

రవి మమ్మల్ని ‘నిరలంకార’ అనే సంస్థకి తీసుకెళ్ళాడు మొదట - “ఇదేమిటి? సీత గురించి ఇంకో కావ్యం రాశారా? ఇప్పటికే దేశంనిండా రామాయణాలు కుప్పలు తెప్పలుగా వున్నాయి. మళ్ళీ సీతమీద కావ్యం ఏమిటి? ఊహా-జనం రిసీవ్ చేసుకోరేమో?” అని పెదవి విరిచాడు ఆ సంస్థ కార్యదర్శి రఘురాం.

ఆదిలోనే హంసపాదు అని మొదట్లోనే ఈ నిరుత్సాహం ఎదురయ్యేసరికి మామయ్య డీలాపడ్డాడు.

“అహ! అది కాదు - అయిదువేలన్నా ఇవ్వకపోతే ఇలాంటి పాతకావ్యాలకి ఆవిష్కరణ చెయ్యలేం, అదీ చెప్తాంట” అన్నాడు ఆ కార్యదర్శి మెత్తబడి.

“ఓహో! డబ్బుడగటానికొచ్చిన తిప్పలా ఇవి” అనుకున్నా నేను.

“సీత పాతదేమిటండీ - పైగా ఒక అయిదువేలతో ఆవిడ్ని కొత్తసీతను చేసేస్తారా?” మామయ్య ఎలాగో గొంతు పెగల్చుకున్నాడు.

“మీ యిష్టమండీ - ప్రస్తుతం వున్న ట్రెండ్ గురించి చెప్పాను” అన్నాడు కార్యదర్శి.

‘ట్రెండేమిటో మంచి సాహిత్యానికి?’ అనుకున్నా నేను.

“అయిదువేలు కష్టమండీ - పావం, ఆయన మున్తకం ప్రింటు చేయించుకోవడానికే పాతికవేలు అయింది - పైన ఇంకో అయిదువేలంటే - సన్నకారు రైతుకి కష్టం కదండీ!” బేరం చేయసాగాడు రవి.

“తెలిసిన మీరే అలా అంటే ఎలా? హాలు బుక్ చేయాలా? బ్యానర్ రాయించాలా? ఫోటోలు తీయించాలా? వీడియో వుండాలా? ఇన్విటేషన్స్ అచ్చేయించి పంచాలా? పూలదండలు కొనాలా? ఇలా ఎన్ని ఖర్చులుంటాయి చెప్పండి మాకు?” అని కార్యదర్శి నాలుగువేల అయిదువందల రూపాయలకైతే ఎలాగో సద్దుకుంటానన్నాడు.

సంతలో కూరగాయల బేరంలా ఇంకాసేపు సాగి చివరికాయన నాలుగువేల రెండువందలకి దిగాడు.

చటుక్కున లేచా నేను - “సరే. మిమ్మల్ని మళ్ళీ కలుస్తాం కార్యదర్శిగారూ! సెలవు” అంటూ బయటికొచ్చేశా. నాతోపాటు మామయ్య రవి కూడా వచ్చారు.

“ఇదేమిట్రా అబ్బాయి! ఆవిష్కరణకి అన్నేసి వేలా? ఎక్కడ తేను? అహో రాత్రులూ కష్టపడి కావ్యం రాసిందికాక దాన్ని అచ్చేయించుకోవడానికి పాపులక్షా? నాలుగు నెలలు ఆ ప్రెస్ చుట్టూ తిరిగి, పూవులు దిద్ది ఎన్నిసార్లు సరిచేసినా తీరా ప్రింట్ వచ్చేసరికి కొన్ని తప్పులు వున్నాయని గునుపుగానే వుంది నాకు. మళ్ళీ ఆవిష్కరణ కింత డబ్బా? పోతన్నగారు ఆరోజుల్లో గనక రాయగలిగారు....” అని తరతరలాడాడు మామయ్య.

“అదేనండీ నా బాధానూ - పుస్తకం రాయటం ఒక ఎత్తు అయితే ప్రింటింగు ఒక ఎత్తు. అక్షరాల సెలక్షన్ కొన్నాళ్ళూ, అట్ట సెలక్షన్ కొన్నాళ్ళూ, బొమ్మ సెలక్షన్ కొన్నాళ్ళూ ఏమిటో అదట్లా పరంపరగా నాలుగైదు నెలలు సాగుతుంది - తీరా పుస్తకం వచ్చాక అది నలుగురి చేతిలోకి వెళ్ళాలంటే ఆవిష్కరణ తప్ప మార్గం లేదు. ఏం చేస్తాం - వీళ్ళమో ఇట్లా చెట్టెక్కి కూచుంటారు. నా పుస్తకాలకీ ఇది గొడవగానే వుంది - కాసుల వర్షం కురిపించకపోతే కావ్యం బయటకి రాదాయె - శుభ్రంగా ఏ క్రైమ్, శృంగార నవలో, సస్పెన్స్ థ్రిల్లర్ మాయామంత్రజాలమో రాస్తే హాయిగా అమ్ముడైపోయేది - దానికి ముందుమాటలూ పరిచయాలూ అవీ ఏం అళ్ళర్లేదు - ఏమిటో శ్రీపతిగారూ! ఇంత మంచి కావ్యం రాసినందుకు గుర్తింపు లేకపోయింది

గాక ఈ డబ్బు పిండట మొకటి? తీరా ఇంతా చేస్తే పుస్తకం మార్కెట్లోకి వచ్చాక ఎవరన్నా కొంటారా అని సందేహం. టీవీ కొననిస్తుందా - కవిత్వంకంటే వ్యాపారం మేలనిపిస్తోందండీ” అని రవి మనస్ఫూర్తిగా బాధపడ్డాడు.

తర్వాత ఇంకో ఇద్దరు ముగ్గురు సంస్థా స్థాపకుల దగ్గరికి తీసుకెళ్ళాడు కూడా.

ఇచ్చకాల ఇందీరాక్షి గారు సయోధ్య అనే సంస్థ నడుపుతూ యధాశక్తి సాహితీ సేవ చేస్తున్నారుట. ఆవిడని చూసి ఆశ్చర్యపోయినాం. తెలుగు మాట్లాడ్డమే సరిగ్గా రాదావిడకి - కానీ కిందటి నెలలో ‘మహా వచన కవిత్వం’ అనే పుస్తకం ఆవిష్కరించిందిట ఆవిడ. మార్కెట్‌నించి బస్సులో జనాన్ని తోలుకు వచ్చిందిట - ఆ కిందిటి నెలలో “అరవై బిట్స్ - ఆరు మద్దెస్” అనే గ్రంథాన్ని పెద్దహాలులో మంత్రిగారి చేత ఆవిష్కరింపించింది. మంత్రిగారి మంది మార్బులమే చాలా వుండటంతో జనాన్ని తోలుకొచ్చే పని తప్పిందిట.

రవి ఫరవాలేదు - కాస్త స్పృహలో వున్నాడు గానీ నాకూ మామయ్యకీ ఆవిడ వాక్ ‘ధోరణి’కి మతిపోయింది. “చెప్పండి! ఈ పుస్తకాన్ని ఫెమినిస్టు ‘రాణి’ గారి చేత ఆవిష్కరణ జరిపిద్దామా లేక దేశంలోనే ప్రసిద్ధిపొందిన విప్లవ వీరుడి చేతనా? పోనీ ప్రసిద్ధ సాహితీవేత్తతోనా? మంత్రిగారిచేతనా? పెద్దహాలు సుధీంద్ర శరద్వాహినిలో సభ పెట్టించనా? లేక మినీహాలు మృదంగ భవంతిలోనా? మంత్రి గారైతే మినీహాలుకి రారు - ఆయన ఛైరీ చూసి మనకి డేట్స్ ఇస్తారు - మిగిలిన వక్తలు మా సంస్థ వాళ్ళే వుండాలా లేక వేరే వాళ్ళూ? వేరే వాళ్ళుండి పెద్దహాలై మంత్రిగారు రావాలంటే చాలా డబ్బువుతుంది. అంటే ఓ పదివేలే లెండి - చిన్నస్థాయి వాళ్ళతో మధ్యరకం వక్తలతో మధ్యరకం హాలులో ఆవిష్కరణకి ఏడువేలవుతుంది. లారీకి లేకపోతే బస్సుకి వేరే అవుతుంది. కేమేరా, దండలు మీరు తెచ్చుకోండి, శాలువలు మేం తెస్తాం. పేపర్లో ఫోటో రావాలంటే... సరే పెద్దహాలు మినీ రచయితకైతే ఇంతా... చిన్నహాలూ పెద్ద ఆవిష్కరణ అయితే” వామ్మో! ముత్యాలముగ్గు లెవల్లో భాష సరిగ్గా రాకపోయినా ఆవిడ చకచకా చెప్తుంటే నిర్ఘాంతపోయాం - ఏం వాగ్దాటి! ఏం వాగ్దాటి!

“అమ్మా, మిమ్మల్ని తర్వాత కలిసి ఏ విషయమూ చెప్తాం” అన్నా నేను చేతులు జోడించి - “చూడండి మొమెంట్‌లు మీరు తెచ్చుకుంటే కొంత కన్నెషనుంటుంది” అందామె.

మూడో ప్రయత్నంగా ‘బోధిసత్వచైత్య’ సంస్థా వ్యవస్థాపకురాలు కేడీ లక్ష్మీ మహామాయగారి దగ్గరికి తీసుకెళ్ళాడు రవి. “కేడీ దగ్గరికెందుకురా” అని మామయ్య భయపడ్డాడు గాని “కేడీ అంటే మరేం లేదండీ శ్రీపతి గారూ! కులుకుడాబుల అని అర్థం - వాళ్ళ తల్లిగారు ఎవర్నో కవిని సంప్రదించి ఈవిడకి కుందరదన అని పేరు పెట్టుకుందిట. ఆవిడ అత్తగారి పేరు మాలక్ష్మమ్మ. ఆవిడ పూరుకోడుగా తన పేరు పెట్టకపోతే? అందుకని శ్రీ మహాలక్ష్మీ కుందరదన అని పేరు పెడతే ఈవిడ ఈ సంస్థ స్థాపించాక బుద్ధుడి తల్లి మాయాదేవి గనక కాస్త గొప్పచేసి మహామాయ అని మార్చుకుందిట.”

“అంతేనా?- మేం ఇంకో రకంగా అనుకున్నాంలే...” అన్నా.

“ఓహో, మాయ చేయటంలో గొప్ప అనా?” రవీ నవ్వాడు ఆపుకోలేక.

లక్ష్మీ మహామాయా కే-డీ-గారు గొప్ప బందోబస్తుగా కుర్చీకి సరిపడా వున్నారు.

“రండి-రండి- మీలాంటి వారికోసమే సిద్ధమైంది మా బోధిసత్వచైత్య. “రేట్లు చూసి మీరు భయపడక్కర్లేదు. మీకు ఏ రేటు కావాలంటే ఆ రేటులోనే సభ జరిపించేద్దాం - పేపర్ పబ్లిసిటీ వుంటుంది బాగా మాకు. మా సంస్థ అయితే మీకు చాలా లాభం” - అంది తేనె లోలుకుతున్నట్టు మాట్లాడ్తూ శ్రీ మహాలక్ష్మీ కుందరదనా మహామాయగారు. “మొమెంట్‌లు, శాలువాలు మీరు తెచ్చుకోండి. పూలదండలా, బానరూ మేము ఏర్పాటు చేస్తాము - పాతికమంది వట్టే హాలుకైతే వదిహేను వందలిన్నండి చాలు” అందావిడ ఎంతో ఉదారంగా.

“నువ్వు పప్పు తీసుకురా - నేను పూక తెస్తాను - రెండూ కలిపి పూదుకు తిందాం” అన్న సామెత గుర్తొచ్చింది నాకు.

“మరి వందమంది పట్టే హాటుకి ఎంత?” అని అడిగాను.

“ఇన్విటేషన్స్ మాటేమిటి?” అని అడిగాడు రవి.

“ఇన్విటేషన్స్ ఎలా వేయించాలో నేను రాసిస్తాను - మా సంస్థలోని ముఖ్యులందరి పేర్లూ అందులో రావాలి. వందమంది పట్టే హాటుకి అయిదు వేలివ్వండి చాలు. అన్నట్టు మీ పుస్తకాలోక ఇరవై ఇవ్వండి” అంది మహామాయ ప్రసన్నంగా.

“ఆ-మొమెంట్‌లు, శాలువాల్నా వగైరా మేం తెచ్చుకున్నాక ఇంకా అయిదు వేలా?” మామయ్య గొంతులో కోపం దాగలేదు.

“అదేమిటండీ, అయిదువేలకి అంత రాద్ధాంతం చేస్తారు? మొన్న కలవాణి గారికి కనకాభిషేకం చేశాం గదా - ఆవిడ యాభై వేలిచ్చారు. మా గొప్ప ఘనమైన మనిషి లెండి - వేదవతమ్మ గారికి సింహ తలాటం తొడిగామా-దానికావిడ పాతిక వేలిచ్చారు. ఊరికే వెండిది చేయించి బంగారపు పూత పూయించాం అంతే” అన్నది మహామాయ జాలిగా.

“వాళ్ళంతా ఎవరు?” అని అడిగాడు మామయ్య అయోమయంగా - తెలుగు ప్రసిద్ధులందరి కవిత్యాలూ చదివాడాయన. పై పేర్లే వినలేదుట.

“వ్ - నువ్వుండు మామయ్యా!” అని సైగచేసి “ఆ ఇన్విటేషన్లయినా మీరు పెట్టుకోండి పోనీ” అన్నా ఆవిడతో.

“ముందు ఇన్విటేషన్ కాపీ రాసిస్తున్నాను. వీ దగ్గిరుంచండి. తర్వాత మాట్లాడదాం” అని ఆవిడ రాసిచ్చింది.

ముఖ్య అతిథి - ఫలానా -

పుష్టక పరిచయం - ఫలానా -

బహుతి ప్రధానం - ఫలానా -

ఆవిష్కరణ - ఫలానా -

సబ్బులు - మల్లవర్షుల చిన పాపాయమ్మ - కార్యదర్శి - బావన - అత్యీయ అతిది సోమేస్వరి - ఆ తప్పుల తడకకి మామయ్య మూర్చపోతాడేమో అని ఆ పేపరు లాగేసుకుని జేబులో పెట్టుకున్నాను.

ఇంతలో మామయ్యలాగే ముతక ఖద్దరు పంచె, లాల్చీ వేసుకున్న వ్యక్తి వచ్చాడు. “మహా మాయా దేవీ! నీది మయసభా మాయాసభానూ. నా గ్రంథావిష్కరణకి అయిదువేలు పుచ్చుకున్నావుగా మంద్రశుద్ధిగా. పైగా, నా దగ్గర తీసుకున్న ఆరు శాలువాలూ, మొమెంటోలూ ఎక్కడ దాచావు? వక్రల కివ్వనే లేదే. ఇన్నిటేషన్లకి వేరే డబ్బు తీసుకున్నావు. వాటినిండా తప్పులే. ఒక్కటైనా నువ్వు పోస్టు చేశావా అసలు? ఎన్నిసార్లు ఫోను చేసినా చిక్కావా? సినిమా నటులకి సన్మానం చేస్తున్నావనీ అదనీ ఇదనీ ఇంట్లో వాళ్లు చెప్తారు - ఎన్ని ఫోటోలు తీశావమ్మా - నాలుగంటే నాలుగు - షు - పేపరువాళ్ళకి నేనే చెప్పుకుంటిని. ముఖ్య వక్రల్ని నేనే పిల్చుకొన్నాని. పైగా స్టేజీమీద మీ సంస్థ వాళ్ళని కూచోబెట్టి వాళ్ళకి మటుకు పూలదండ లేస్తావా? నేను పిల్చుకున్న పండితులకి దండ వెయ్యబోతుంటే ‘వద్దు వద్దు వాళ్ళకి’ అని ఆపేస్తావా? మర్నాడు ఎండిపోయిన ఆ దండల్ని నీ నెత్తినేసుకుని కొట్టుకుంటావా? ఇంత అపచారం ఎక్కడన్నా వుంటుందా? ఒక్కో పాపానికి ఒక్కో శిక్ష వుంటుంది నరకంలో - కానీ నువ్వు చూపిన బంతిలో బలపక్షానికి ఈ జన్మలో పక్షవాతం శిక్ష - నరకంలో ఏం శిక్షో మరి? ఆగు నన్ను మాట్లాడనీ నీకిచ్చిన డబ్బు గాక నాకు రెట్టింపు ఖర్చయింది. పుస్తకం వేయించుకున్న డబ్బు అప్పు తెచ్చాగా - దాని పక్కన మరికొత్త చేరింది. వ్రతం చెడ్డా ఫలం దక్కలేదు. అంతా అభాసు అయింది నీ ధనదాహంతో. ఈ దేశంలో ఈ కాలంలో కవిగా పుట్టటం కంటే గాడిదగా పుట్టటం నయం! ఛీ - డబ్బు పిండుకోవడానికి సభలా? కవిత్వం వ్యాపారమా? నేనేం దయ్యం రచయితల చేత రాయించ లేదే! ప్రతి అక్షరం రక్తం ఓడ్చి రాసిన నా బోటి చిన్న ఉద్యోగస్థుడి డబ్బు నీకు అరుగుతుందా తల్లీ! నీక్కొస్త పాపభీతి వుంటే ఎంత బావుండేది? నీకు కాసిని అక్షరా లొస్తే ఎంత బావుండేది? అక్షరాలు రాని నీకు సరస్వతీ వైభవం గురించి పాపం, ఎలా తెలుస్తుంది? నాదే తప్పు నీచేత సభ పెట్టించటం. నీ మహామాయా విలాసం ప్రజలకి తెలీదులే అని విగ్రహిగకు - దేవుడికి తెలుసుగా? మాలాంటి బడుగు

జీవుల డబ్బు గుంజి, పుట్టి కట్టుకుని వూరేగు. పైగా నా పుస్తకావిష్కరణ సభకి మీ అమ్మాయి నాట్యం, మీ అబ్బాయి మిమిక్రీ, మీ బావగారి జీళ్ళపాకం, వువన్యాసం పెట్టించావు, అదనపు ఆకర్షణలంటూ. ఇలాంటి చమ్మీ మెరుపులు నా పుస్తకానికి అక్కర్లేదని మొత్తుకుంటే వినవాయె. వెర్రి మొర్రి వ్యాపార ఆకర్షణలతో నిలిచే సాహిత్యం ఏపాటిది? కాలక్షేప సాహిత్యం రాయటం దేనికి? ప్సే - నా ఫోష అరణ్యరోదనమే - 'అరసికాళి మ్రోల సరస కావ్యముఁ జెప్ప మా తలను వ్రాయ వలదు వలదు' అని అందరి కవులకి మల్లే నేనూ బ్రహ్మని ప్రార్థిస్తున్నా” కోపంతో బుసలుకొడుతూ ఆయన మాట్లాడుతుంటే మాకు మతులు పోయాయి.

“మహా పెట్టావు లేవయ్యా ఏడువేలు. అబ్బో. ఇంతోటి డబ్బుకి సభ బాగా కూడా చెయ్యాలా? రామయ్యా! ఈ కవిగాణ్ణి బయటికి గెంటు” అంటూ పనివాణ్ణి పిలిచింది మహామాయ.

మేము గబుక్కున బయటికొచ్చేశాం - “కాటుక కంటినిరు-చనుగట్టు పయింబడ నేల యేచ్చెదో సరస్వతీ! నిన్నాకటికిం గొనిపోయి అల్ల కడ్డాట కిరాట మహా మాయలకమ్మ! త్రిశుద్ధిగా నమ్ము భారతీ!” అంటూ సంచీలో పెట్టిన తన పుస్తకాలు రోడ్డుమీద విసిరికొట్టసాగాడు మామయ్య. మామయ్య వాలకం చూసి భయమేసింది నాకు. రవి నేనూ చెరో పక్కనా పట్టుకున్నాం.

“మా ఇంట్లో సభ పెట్టిద్దాం శ్రీపతిగారూ! సంస్థల ద్వారానే సభ పెట్టించాలి అన్నవాళ్ళు మూర్ఖులు. నాకు తెలిసిన ఇద్దరు ముగ్గురు కవుల్ని పిలుస్తాను. వాళ్ళల్లోనే ఒకళ్ళని ఆవిష్కరించమందాం మీ పుస్తకాన్ని. మా కాలనీవాళ్ళంతా తప్పకుండా వస్తారు. ఆ జనం చాలు. ఈ సంస్థల విషసంస్కృతి నిక్కడే వదిలేసి నూతనసత్వానికి శ్రీకారం చుడదాం” అన్నాడు రవి ఆర్థంగా ధైర్యంగా.

2001-జూన్ ‘ఆంధ్రప్రభ’ వారపత్రిక

పాపం వంట

“లేఖా! లేఖా! అఖండుడల్లే వున్నాడే ఆ కిశోర్. నీ వ్యాసానికి మళ్ళీ సమాధానం వ్రాశాడు చూడు. . .” శైలబాల మాటలించా పూర్తికానేలేదు. ఒక్క ఉదుటున పత్రిక లాక్కుని కిశోర్వ్యాసం చదవటం మొదలుపెట్టింది విద్యుల్లేఖ. ఆమె ముఖంలో క్షణక్షణానికి ముదురుతున్న కోపారుణరాగాన్ని గమనిస్తున్నది శైలబాల. కాస్సేపటికి ఆ పత్రికను టేబిల్ మీదకు విసిరికొట్టి, “హూ, ఎలా వ్రాశాడో చూడు శైలా, ఈ మహాశయుడు; కట్నాల సమస్య తీరకపోవటానికి స్త్రీలే కారణం - మతిలేకపోతే సరి” అంటూ మునిపంటితో క్రిందిపెదవిని బిగబట్టి ఆలోచనలో పడింది లేఖ.

శైలబాల గబగబా తెల్లకాయితాలూ, కలమూ తెచ్చి టేబిల్ మీద పెట్టింది. “లేఖా! ఆ పురుషోత్తముడి గుండెలు రుల్లుమనేట్లుగా సమాధానం వ్రాసి పడెయ్యి. నీ వ్యాసానికి అఖిలాంధ్ర స్త్రీ జనమూ జోహారు చేయాలి” అన్నది.

శైలబాల ముఖంలోకి ఆపేక్షగా చూసింది లేఖ. “శైలా - నీ ప్రోత్సాహమే గనక లేకపోతే. . .”

“ఊ, లేకపోతే? . . మరేం పుట్టిముగ్గుడుగాని తొందరగా వ్యాసం వ్రాయి” నవ్వుతూ అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయింది శైలబాల.

“ఇదేమిటి లేఖా! ఇంకా వ్రాస్తూ కూర్చున్నావ్? తెల్లవారుజామునేగా మన ప్రయాణం” అంటూ హడావుడిగా వచ్చాడు సంపత్కుమార్.

“ఓ - నేను రెడీయే నబ్బాయ్! సర్దే బాధ్యతంతా మిస్ శైలబాలా దేవి మీదనే వేసుకుంది. నువ్వు నేనూ ఆవిడగారు చెప్పినట్లు విని తీరవలసిందే” అంటూ వ్రాసుకోవటం కంటిన్యూ చేసింది లేఖ.

“అసలు ఈ శైల చెవులు మెలెయ్యాలిందే. పనులన్నీ తను చేస్తూ, నిన్ను కూర్చోబెట్టి వ్రాయిస్తూంటుంది,” అంటూ శైలదగ్గరికి వెళ్ళాడు సంపత్ - మరి కాస్తేపటికి శైల గదిలోంచి వస్తున్న మధుర మందహాసాల చిరుసవ్వడుల నాలకిస్తూ చిరునవ్వు నవ్వుకుంది లేఖ.

ఈ ప్రయాణానికి గతమూ, అసలీ కథకు మూలమూ ఐన విషయ మేమిటంటే. . .

“పట్టాభిరామయ్యగారి కేమండీ బంగారు పిచ్చుక. సాక్షాత్తు ధనలక్షమ్మ గారి భర్త. ఆయన దానధర్మాలు చేశాడంటే చెయ్యడా మరీ. దానకర్ణుడి లాంటివాడంటే విడ్డూరమేముందీ?” అని విద్యుల్లేఖ తండ్రిని పొగుడుతూ వుంటారు చాటునే. సార్థకనామధేయ విద్యుల్లేఖ - ఆర్ట్స్ కాలేజీ విద్యార్థుల కళ్లు మిరుమిట్లు గొల్పుతూ చదివి బియ్యే పరీక్షలు వ్రాసింది. ఆ పిల్ల కసలు పెళ్ళిచూపులంటే గిట్టదు. పెళ్ళంటే అంతకన్నా గిట్టదు-ఒక్కగానొక్క అన్నయ్య సంపత్కుమార్, బొంబాయిలో ఇంజనీరుగా ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. అతనికి దారాదత్తమైన వధువు శైలబాల-ధనలక్షమ్మ పెద్దన్నయ్య కూతురు. వాళ్ళ వూళ్ళో కాలేజీ లేకపోవటం చేత కాబోయే కోడలిని తీసుకొచ్చి చదువు చెప్పిస్తున్నారు. బీ.ఎస్సీ పరీక్షలు వ్రాసింది-చదువు లైపోయాయి గదా - ఇక ఒకేసారి ఇద్దరు పిల్లల పెళ్ళిళ్లా చేయాలని పట్టాభిరామయ్యగారూ ఆయన సతీమణి గట్టిగా నిశ్చయించుకున్నారు. కానీ ఈ విద్యుల్లేఖ పెళ్ళి వద్దంటుందాయె-ఆమె తల్లిదండ్రులకి ఇదొక్కటే బెంగ.

ఒకరోజున ఎన్నో విధాల చెల్లెలికి నచ్చజెప్పాలని ప్రయత్నించాడు సంపత్కుమార్. అతని ఉపన్యాసాన్ని శ్రద్ధగా మౌనంగా విన్నది లేఖ.

“ఏమిటే లేఖా! మాట్లాడవ్? చెప్పు - ఎందుకని చేసుకోవు పెళ్ళి? ఏం చేదు మెయ్యాలనీ నీ భయం?” స్పష్టంగా కోపం ధ్వనించింది సంపత్ కంఠంలో.

అప్పుడు పెదవులు కదిలించింది లేఖ - “క్షమించన్నయ్యా! నాకు మగవాళ్ళని పెళ్ళిచేసుకోవటం యిష్టం లేదు-”

కోపమంతా మర్చిపోయి నవ్వాడు సంపత్. గడప అవతలగా నుంచుని వింటున్న శైలకూడా ఒక్కసారిగా ఇది విని ఫక్కుమంది. అతిప్రయత్నం మీద నవ్వాపుకొని “అయితే ఆడపిల్లను పెళ్ళిచేసుకోవటానికే అభ్యంతరం లేదంటావ్. పత్రికల్లో ప్రకటన చేయిస్తానుండు” అంటూ ఆగాడు.

“చదువుకు సరస్వతివి, డబ్బుకు శ్రీ, మహాలక్ష్మివి, రూపానికి సాక్షాత్తు రతీదేవివి, విద్యుల్లేఖవు - నిన్ను చేసుకోవడానికి మగధీరులు గాజులు తొడుక్కుని, వేషం మార్చుకొని రావడానికి వెనుదీయరు,” అంటూ అందుకుంది శైలబాల.

‘మిగతా విషయాల మాట్లాడుతున్నా డబ్బును చూసి ఆ పని చేయగలరులే యువకులు,’ అనుకుంది మనసులో విద్యుల్లేఖ.

“బలేవాళ్ళు తయారయ్యా రిద్దరూ నా ప్రాణానికి - ఒకళ్లేదన్నా అంటే రెండోవాళ్ళు దానికి తందానతాన అనటమే. అంతనవ్వు యెందుకొస్తుందో మరి. ఉండండి, నాన్నతో చెప్తాను - మీకు అర్జైంటుగా పెళ్ళి చేసేయ్యమని- అదేగా మీకు కావలసింది. అప్పుడు నన్ను చేసుకోమని బాధించరు - మరే - నాన్నా! . . .” దీర్ఘం తీస్తూ, బుంగమూతి పెట్టుకుని తండ్రి దగ్గరికి వెళ్ళబోయింది లేఖ.

“మా చిట్టితల్లికాదూ - మా బంగారు కొండకాదూ - నీ అమూల్యమైన అభిప్రాయముంది చూశావా, దాన్ని మాత్రం నాన్నతో చెప్పుకు. తనూ నవ్వుతారు. మా పెళ్ళి నువ్వు చెప్పకపోయినా చేసేస్తారు-కదా శైలా!” కొంటేగా శైల ముఖంలోకి చూశాడు సంపత్. చటుక్కున కళ్ళు వాల్చేసుకుని “ఏమిటా అల్లరి మాటలూ!” క్రీగంటితో మందలించింది శైల.

ఆ రోజు సాయంకాలం శైలబాలా సంపత్కుమార్ ఇద్దరూ కలిసి చాలాసేపు సంప్రదించుకున్నారు విద్యుల్లేఖ వివాహం సంగతి. చర్చ పూర్తికాగానే “ఓనాను బావా! అల్లాగే చెయ్యి. తన ఉద్దేశమదే అసలు. వాళ్ళతో కూడా మాట్లాడివుంచు” అన్నది సంతోషంతో శైలబాల.

“చిత్తం మరదలా!” అని, “నిజమే బాలా! కార్యేషు మంత్రి కరణేషు దాసీ అని వూరికే అనలేదు పెద్దలు” అన్నాడు.

“ధర్మపత్ని గురించి అన్నారండీ పండితులవారూ ఆ మాట. మరదలి పిల్ల గురించికాదు.” వేళాకోళంగా అన్నది శైలబాల.

“నిన్ను తొందరగా ధర్మపత్ని పదవిలో వుంచటానికే గదటోయ్ ఈ తాపత్రయం, ఈ తహతహ. చూడు కావాలిస్తే నా గుండె కొట్టుకోవడం మానేసి, నీ నామమే జపం చేస్తోంది,” అంటూ ఆమె నిగనిగలాడే చెక్కిళ్ళు అరిచేతుల్లో నిలుపుకోబోయాడు.

“అదుగో లేఖ-”

ఉలిక్కిపడి వెనక్కు తిరిగాడు.

“బోల్తాకొట్టారండీ ఇంజనీరుగారూ!” అందకుండా తప్పించుకుని పారిపోయింది శైలబాల.

ధనలక్షమ్మ చిన్నతమ్ముడు విద్యాసాగర్, సంపత్ ఈడువాడే. బియ్యే పాసవగానే నాకరీల జోలికి పోకుండా పల్లెటూరుకు వెళ్ళి వ్యవసాయం చేయిస్తున్నాడు. విద్యాసాగర్ దేశభక్తుడు. వర్ణసల ప్రియుడు. దూర ప్రాంతాల్లో వున్న సంపత్కుమార్ కు తరచుగా ఉత్తరాలు వ్రాసేవాడు. ప్రతిదాంట్లోనూ ఆ పల్లెటూరు, పంటపొలాల్నూ, కొబ్బరి తోటల్నూ, చల్ల గాలీ, మల్లెపూల్నూ, కలువరేకుల్నూ మొదలైనవాటి వర్ణనలే. కొన్నాళ్ళిట్లా గడిచేసరికి సంపత్కుమార్ ఉండబట్టలేకపోయినాడుట. ఆంధ్ర భూమిమీద రెక్కలు కట్టుకుని వాలి విద్యాసాగర్ నూ ఆ పల్లెటూరునూ చూడాలని నిశ్చయించుకున్నాడట.

“అదేమిట్రా అబ్బాయ్! హఠాత్తుగా వచ్చేశావేం? ఏమిటి విశేషం?” అని అడిగిన తల్లిదండ్రులకు పై సమాధానమే చెప్పాడు సంపత్కుమార్.

“అమృత్యు! ఎన్నాళ్ళకింత మంచిబుద్ధి పుట్టిందిరా నీకు - మన దేశ సాభాగ్యానికి పట్టుకొమ్మల గ్రామాలేరా!” అన్నాడు ముసలాయన.

“అన్నయ్యా! నాకు తెలుసులే నువ్వెందుకొచ్చావో? శైలబాలా దర్శనం కోసం ఉరకలు వేస్తూన్న మనస్సుతో వచ్చావుగదూ!” అన్నది విద్యుల్లేఖ అన్నయ్య చెవిదగ్గర చేరి.

చెల్లెలి మాటలకు చిరునవ్వు నవ్వి “ఓసి కొంటెపిల్లా! ఏం తెలిసిందే నీకప్పుడే - పెళ్ళికొడుకు కోసం ఊరూ పల్లే తహతహలాడుతూ తిరిగినప్పుడుగానీ నా ఈ ఆదుర్దా ఎట్లాంటిదో నీ కర్ణం కాదు,” అన్నాడు అప్రయత్నంగా సంపత్.

“అదుగో, గుమ్మంలోకి వచ్చాడో లేదో ‘పెళ్ళి పెళ్ళి’ అంటూ ప్రారంభించాడు. ఇంతకు తప్ప ఇంకోమాట లేదు!” విసురుగా అంటూ తన గదిలోకి పోయి తలుపులు బిగించుకుంది లేఖ.

అదంతా గుర్తుకొచ్చి నవ్వుకుంటూ “ఏక క్రియా ద్వ్యర్థికరీ” “ఒకే దెబ్బకు రెండు పిట్టలు. అని అర్థం. రేపే మన ప్రయాణం - లేఖతో గూడా చెప్పు. ఏం రాణీగారూ! తమ కిష్టమేనా?” స్నానం చేస్తూన్న సంపత్ తువ్వలు తెస్తూన్న శైలబాలమీద నీళ్ళు చిలకరించాడు.

“అబ్బ! ఆగు బావా! ఏవిటో ఆనందంలో మునిగిపోతున్నట్టున్నావో? సంస్కృతంలో ఏవిటో బోధిస్తున్నా రెవరికండీ ఇంజనీరుగారూ! అయ్యో! మీ కొంటెపని మూలంగా బంగారంలాంటి నా చీరంతా తడిసిపోయింది గదా!”

“ఈ చుట్టుపట్ల కాకులూ కోకిలలూ కొండపిల్లలూ చాలా వున్నాయ్లే. వాటితో మాట్లాడుతున్నా - అయినా నేను నీళ్ళు చల్లుతూంటే విలాసంగా చెయ్యి అడ్డుపెట్టి ‘హే ప్రభో! మోదకెస్తాడయ’ అని వేడుకోవాలి గాని... చీ - నువ్వు నాకు తగినదానివి గావు బాలా!” గంభీరమైన పోజుపెట్టాడు సంపత్.

“నీకు చిన్నప్పుడు సంస్కృతం చెప్పించడంతో చిక్కొచ్చిందే బావా! బాబ్బాబు పండిత మహాశయా! అన్నం చల్లారిపోతూంది. ఇక చాలించండి తమ సంస్కృతమ్. అత్తయ్య ఏమేం చేశారో తెలుసా? మీ కిష్టమైనవన్నీనూ - కొబ్బరి పెరుగుపచ్చడి మరేమో ఇంకా” అతన్ని ఊరించడానికి ఒక్క క్షణం ఆగింది.

“పొరబాటు బేలా! నాకు అంతకంటే చాలా ఇష్టమైన మనిషి వుంది. ఆ మనిషి పేరేమిటో తెలుసా?”

“సరే, మీరిక్కడే ఆ మనిషినే తలుచుకుంటూ కూర్చోండి భావకవి గారూ! నే నక్కడ జిలేబీతో సహా అన్నీ స్వాహా చేసేస్తూంటాను.”

“ఏయ్ పిల్లా . . . ఓయ్ బాలా!”

వినిపించుకోకుండా లోపలికెళ్ళి పోయిందా బాల.

ఇదండీ జరిగిన కథ - అనుకున్న ప్రకారం శైలా లేఖలతో కలిసి సంపత్కుమార్ పల్లెటూరికి ప్రయాణమయ్యాడు.

ఒక్క కుదుపుతో వచ్చి ఆగింది-అప్పటికే స్టాండుదగ్గరికి బండి కట్టించుకుని వచ్చాడు విద్యాసాగర్. ధోవతి కట్టుకుని, మోచేతుల వరకూ మడుచుకున్న లాల్మీ తొడుక్కుని, జరిఅంచు ఉత్తరీయం వేసుకుని అచ్చాంధ్రపురుషుడిలా, బహు హుందాగా వున్న చిన్న మామయ్యను చూసేసరికి విద్యుల్లేఖ హృదయం ఉప్పొంగిపోయింది. - “చిన్న మామయ్యా! నువ్వు ధన్యుడివి - దేశసేవ ప్రత్యక్షంగా చేయగల్గుతున్న కిసాన్‌వి,” అనుకుంటూ గబగబా అతని దగ్గరికి వెళ్ళింది లేఖ. ఆప్యాయంగా పలకరించాడు సాగర్. ఇంతలోకే సంపత్, శైలకూడా అక్కడికి వచ్చేశారు.

ముందర సునాయాసంగా బండిలోకి దూకింది శైలబాల. ఆమెకు చిన్నప్పుడు పల్లెటూళ్ళో పెరిగిన అనుభవం బాగా వుంది.

“భద్రం బుల్లెమ్మా! చిన్నాన్నగారిని చూసిన సంబరంలో కాలు బెణికిను. పరిహాసం చేస్తూ తనూ ఎక్కేశాడు సంపత్కుమార్.

“అమ్యబాబోయ్! చిన్న మామయ్యా! ఈ బండి నెట్లా ఎక్కడం?” ఖంగారుగా అడిగింది లేఖ. “ఊఁ. మరే-కాలేజీల్లో అబ్బాయిల్ని ఏడిపించటం అంత సులభమనుకున్నావా బండి ఎక్కడం?” ముక్కులెగిస్తూ చెల్లెల్ని ఎక్కిరించాడు సంపత్. “ఏం భయం లేదమ్మా! చూడూ. ఈ చక్రంమీద కాలుపెట్టి ఇట్లా యెక్కు.” అంటూ తను ఎక్కిచూపించాడు సాగర్. ప్రాణా లుగ్గబట్టుకుని రెండు ఆకులెక్కిందో లేదో చక్రం కొంచెం కదిలింది. కెవ్వుమంది లేఖ - క్రిందకు దిగుదామంటే భయం, పైకి యెక్కుదామంటే భయం. “ఏం ఫర్వాలేదు తల్లీ! నా చెయ్యి పట్టుకుని పైకిరా” అని చెయ్యి అందించాడు సాగర్. అమ్మయ్యా! ఎట్లాగైతేనేం మామయ్య చెయ్యి ఆసరాతో బండిలోకొచ్చి పడింది. శైలా సంపత్లకి పిల్ల అవ్వ చూస్తే పట్టశక్యం గాకుండా నవ్వుస్తున్నది - కానీ లేఖకింకా ఉడుకుమోత్తనం వస్తుందని అతిప్రయత్నం మీద మొహాలు సీరియస్గా పెట్టు క్యూర్చున్నారు. మొత్తానికి ఒక పావుగంట ‘శకటారోహణోత్సవం’ జరిపింది విద్యుల్లేఖ.

మువ్వలు గంటలు గణగణలాడగా పరుగులు పెడుతున్నాయి ఎడ్లు - పరమ రమణీయమైన ప్రాతస్పంధ్యావేళలో సుస్వచ్ఛమైన ప్రకృతి కాంత అందాలకు పరవశించిపోతూ కూర్చుంది లేఖ. ఒక గంటసేపటికి ఇంటికి చేరారు.

సుషుమ్న గబగబా ఒక కుర్చీ తెచ్చి బండిలోంచి దిగేటందుకు వీలుగా వేసింది. మనసులోనే చిన్నత్తకు వందనసహస్రా లర్పించుకుంటూ అందరికంటేముందు తనే బండి దిగింది లేఖ. “బావున్నావా లేఖా? పరీక్ష లెట్లా వ్రాశావు? ఇంతకీ మా వూరు నీకేమన్నా నచ్చుతుందంటావా?” అంటూ వరస వరసగా ప్రశ్నలు కురిపించింది, సుషుమ్న. సుషుమ్న విద్యాసాగర్ ధర్మపత్ని - పదవిచేతనే కాక రూపసౌందర్యాది విశేషాల్లో, సద్గుణసంపదలో అన్ని విధాలా ధర్మపత్నీ పదవాచ్యురాలు.

“పరీక్షలు బాగానే వ్రాశాను చిన్నత్తా! నేను చూసినంతవరకూ మీ వూరు నాకు చాలా నచ్చింది - బాలసూర్యుడు ప్రసాదించే వెలుగులో కొత్త అందాలు

ఒకబోస్తున్న పచ్చని పంటపొలాల్ని చూసి, ప్రతి యింట్లోనూ శ్రీమహాలక్ష్మిల్లా దూడలతో సహా నిలిచివున్న గోమాతలను చూసి, ముంగిళ్ళలో కళాపి చల్లి, ముగ్గులు పెట్టి, అలంకరిస్తున్న పల్లెపడుచుపిల్లల్ని చూసి, నా మనసు పులకరించిపోయింది. అంతా బాగానేవుంది కానీ ఈ యెడ్లబండి నెక్కటం మాత్రం . . . చాలా కష్టం."

"బావుంది - చాలా బావుంది. ఇహ ఈ అతిథులగతి పట్టించుకోరా యేమిటి ఇంటి ఇల్లాలుగారూ! కాస్త కాళ్ళు కడుక్కోవడానికి నీళ్ళూ, గొంతు తడుపుకుని ప్రాణం నిలుపుకోవడానికి ఓ కప్పు వేణ్ణీళ్ళూ - ఏవీ(యివ్వరన్నమాటే? ఈ కోడలుపిల్ల గారి కవిత్వంలో పడితే అంతేగతి -" అంటూ ఉస్సరన్నాడు సాగర్.

చటుక్కున సిగ్గుపడిపోయి "ఇవిగోనండీ - బొక్కెనతో నీళ్ళూ చెంబూ ఇక్కడే పెట్టాను. రండి, అందరూ కాళ్ళు కడుక్కుని రండి. కాఫీ తెస్తాను," అని ఆహ్వానించి లోపలికి వెళ్ళింది సుషమ్న.

ఇంటిచుట్టూ రకరకాల పూల మొక్కలూ, దొడ్లో కూరగాయల మొక్కలూ వేసి జాగ్రత్తగా పెంచుకుంటోంది సుషమ్న. వేణ్ణీళ్ళతో స్నానాలు చేసి తయారై పీరిగ్గా ఆ పూలమొక్కల్ని పరికించటానికి వచ్చారు లేఖా శైలా. అప్పటికే విద్యాసాగర్ సంపత్కుమార్ తీసుకెళ్ళాడు, తమ వ్యవసాయంలో మాతనంగా అమలుజరుపుతున్న పద్ధతుల్ని చూపించటానికి. అక్కడ పొలం గట్టుమీద కూర్చుని వాళ్ళిద్దరూ చాలా సేపు సమాలోచనలు చేశారు. చివరకు చిరునవ్వులు నవ్వుకుంటే "అలాగే చేద్దాం", అనుకున్నారు.

"మంగళం రుక్మిణీ రమణాయశ్రీమతే, మంగళం రుక్మిణీమూర్తాయతే," అగరోత్తుల సువాసనలూ, శ్రీగంధపు ఘుమఘుమలూ, వీటితోపాటు శ్రావ్యకంఠంతో పాడే హారతి - కలిసి ఇద్దరు కన్యల నాసికాశ్రవణకూపాల నాక్రమించేసుకున్నాయి. గబగబా వంట ఇంట్లోకి వెళ్ళారు. అక్కడి దృశ్యం వాళ్ళని ముగ్ధుల్ని చేసింది.

నగిషీలు చెక్కబడి పసుపు కుంకుమ పచ్చని ఆకులతో, పూలమాలికలతో అందంగా అలంకరించబడి వుంది పూజా మండపం. అందులో శ్రీరామచంద్రుడు

కోదండపాణియై, సీతాలక్ష్మణ సహితుడై, చిరునవ్వు చిందిస్తూ నిలిచివున్నాడు. ఆయన నుదుట కుంకుమ, మెడలో తులసి దళాలతో పువ్వులతో కట్టినమాల; చుట్టూ అత్యంత పవిత్రంగా వెలుగులు విరజిమ్ముతున్న దీపారాధన కుందులు.

నిండుగా బొట్టు కాటుకా పెట్టుకుని ముడిలో ముద్దమందార పువ్వు తురుముకుని, లేత ఆకుపచ్చ నేతచీర కట్టుకుని, నల్లపూసలూ మంగళసూత్రాలతో పాటు పలకసర్దు పెట్టుకుని, గాజులు మధుర ధ్వనులు సలుపగా మంగళహారతిస్తున్నది సుమమ్మ - “అమ్మాయిలూ, కళ్ల కద్దుకోండ్రా హారతి,” అంటూ వాళ్ళముందుకు తెచ్చింది పళ్ళెం. వైవేద్యం పెట్టిన అరిటిపళ్ళూ మామిడిపళ్ళూ కొబ్బరిముక్కలూ తెచ్చి వాళ్ళకిచ్చి - “మగవాళ్ళ వచ్చేవరకూ ఆకలికి తాళలేరేమో - ఇవి తింటే ఆత్మారాముడు తాత్కాలికంగానైనా శాంతిస్తాడు,” అన్నది.

ప్రసాదాన్ని భక్తిగా కళ్ళకద్దుకుంటూ “ఎవరివమ్మాయ్ నువ్వు?” అని అడ్డిస్టిక్ గా ప్రశ్నించింది లేఖ. “ఔనమ్మా! నేను గృహాలక్ష్మిని - మా యింటి కొచ్చావు గనుక నీకూ శుభాలిస్తాను”, అంటూ నవ్వింది సుమమ్మ - మిగిలిన పిల్లలిద్దరూ శ్రుతి కలిపారు.

మామా అల్లుళ్ళిద్దరూ ఇంటికి రాగానే అందరికీ కలిసి భోజనాలు వడ్డించేసింది సుమమ్మ. శైల, లేఖలను ఒక్క పనికూడా ముట్టుకోనివ్వడంలేదు. వేయించి వండిన కందిపప్పు, దొడ్లో కాసిన వంకాయకూరా, ఘుమఘుమలాడే నెయ్యి, ములక్కాడల పులుసూ, మీగడ పెరుగూ, మామిడిపళ్ళూ పరమాన్నం - ఇవీ ఆనాటి భోజనపదార్థాలు. సగం భోజనం చేసేటప్పటికే అలిసిపోయారు అల్లడులు. వీటికితోడు మధ్యాహ్నం ఒక నిద్రపోయి లేచాక అరిసెలూ బజ్జీలూ పనసలొసలూ పెట్టికోసే యిచ్చింది సుమమ్మ. “బాబోయ్! ఇహ సాయంత్రము అన్నం తినలే” మని అతిథులు గోలపెట్టేశారు - ‘అదేం కుదరదండీ’ అని పట్టణవాసులను సుమమ్మ మందలించింది. కన్నెపిల్ల లిద్దరూ సుమమ్మ దగ్గర చేరి గచ్చకాయలాడటం నేర్చుకుందామని వ్యర్థప్రయత్నం చేస్తున్నారు.

ఇంతలో వాకిట్లోంచి కేశాడు సుబ్బుడు - “అమ్మగోరూ! ఇయిగో మల్లెపూలు, కోసుకొచ్చి కుప్పపోసినా ఈడ” అని. ఆ మల్లెపూల రాశిని చూసి గంతులు వేశారు శైలా లేఖలు.

పాడుగాటి చీపురుపుల్లలు తెచ్చి లేఖ జడ కొలుస్తూ “అన్నపూర్ణమ్మపిన్నిగార్ని పిలిచాను పూలజడ వెయ్యటానికి. శైలబాలకు రేపు వేస్తాం . . . అరుగో మాటల్లోనే వచ్చేశారే పిన్నిగారూ! రండి” అంటూ గౌరవంగా ఆహ్వానించి దావిడని సుషుమ్న.

“లేఖంటే ఈ పిల్లేనా? చక్కటి జాట్టుంది. పూలజడేస్తే కనులపండువుగా వుంటుంది.” మురిసిపోతున్నట్లుగా అన్నది అన్నపూర్ణమ్మగారు.

“నాకొద్దు బాబోయ్! ఇంత పెద్దదానికి పూలజడేమిటీ?” ఖంగారుపడింది లేఖ.

“ఇప్పుడే తల్లీ వేసుకోవాల్సిన వయస్సు - పూలజడంటే భయమేమిటీ మీ బస్తీ పిల్లలికి?” అన్నది అన్నపూర్ణమ్మగారు.

“మరే-లేఖా! పిన్నిగారు జడేస్తేనే రక్కుమని పెట్టేపోతుంది”, అని అసలు సంగతిని విడమరచింది సుషుమ్న.

“అయితే అసలే జడేయించుకోను”, అని పెంకెగా అనబోయి, ఆ అన్నపూర్ణమ్మగారిని చూసి ఝడిసి మాట్లాడలేదు లేఖ.

“ఔనమ్మా లేఖా! మీ చిన్నత్త స్వానుభవంలే అది. క్రిందటి యెండాకాలంలో సుషుమ్నను విద్యాసాగరం చూడడానికి వచ్చినరోజున జడేసింది నేనేలే”, అంటూ నోటినిండుగా నవ్వుతూ లేఖ జడవిప్పటం మొదలుపెట్టింది అన్నపూర్ణమ్మగారు - సన్నటి సిగ్గుతెర కదలాడింది సుషుమ్న ముఖంలో.

జడ పూర్తికాగానే ఎగాదిగా నాలుగుసార్లు విద్యుల్లేఖను సరికించి “పిన్నిగారూ! మా లేఖకు పూలజడతో చాలా అందం వచ్చింది కదండీ”, అన్నది సుషుమ్న.

“ఏమో, నాకట్లా అనిపించట్లేదు.”

విస్తుపోయి ఆవిడవంక చూసింది సుషుమ్న.

“మీ లేఖవల్ల ఆ పూలజడకే అందం వచ్చింది” అంది అన్నపూర్ణమ్మగారు.

“భలేవారండీ మీరు”, అంటూ సుషుమ్న నవ్వింది. “లేఖా! ఈ ఒక్క పూటకీ నా అభిమతం ప్రకారం తయారవ్వాలి నువ్వు. శైలా! ఆ అలంకార సామాగ్రినంతా లేఖకు చూపించు”, అన్నది.

శైలబాల లేఖ చెయ్యి పుచ్చుకుని గబగబా తీసుకెళ్ళిం దక్కణ్ణుంచి. అభిప్రాయాలు కనిపెట్టటంలో శైల అద్వితీయమైన ప్రజ్ఞ గలది.

అన్నపూర్ణమ్మగారూ సుషుమ్నా ఏమిటో నెమ్మదిగా మాట్లాడుకుని నవ్వుకుంటున్నారు.

ఇంతలో విద్యుల్లేఖ ముస్తాబుతో ప్రవేశించింది. శైలబాల ఇంకా తయారౌతోంది లోపల.

సన్నని జరీ బార్డరున్న గోధుమ రంగు పట్టుచీర కట్టుకుని అంచురంగుతో మెరిసిపోయే ఆకుపచ్చని పట్టు జాకెట్ వేసుకుని మధ్య మధ్య పచ్చలు పొదిగిన మూడు పేటల ముత్యాలనెక్లెస్ పెట్టుకుని తయారైన విద్యుల్లేఖను కన్నార్పకుండా చూశారు ప్రేక్షకు లిద్దరూ.

ముందు సుషుమ్నే తెప్పరిల్లుకుని “లేఖా! కొత్తచీర కట్టుకున్నావుగదా! ముందు పెద్దముత్తైదవ అన్నపూర్ణమ్మగారికి నమస్కారం చెయ్యి”, అన్నది.

తనకు వంగి నమస్కరించిన విద్యుల్లేఖను చూసి సంతృప్తితో పొంగిపోయిం దావిడ. “శీఘ్రమేవ కళ్యాణ ప్రాప్తిరస్తు - చిత్రపాత్రాభివృద్ధిరస్తు”, అని దీవెనలు కురిపించి లేఖను లేవనెత్తి చెక్కిళ్ళు పుణికింది.

కాస్సేపటికి వూరి సంచారానికి వేంచేసిన సాగర్, సంపత్లు ఊడిపడ్డారు. “సుషూ! అంతా రెడీయేనా?” అంటూ హడావుడిగా ప్రశ్నించాడు సాగర్.

“ఓ - అంతా రెడీ - అదుగో చూడండి మందారచెట్టు దగ్గర నుంచున్న మీ అక్కగారి కూతుర్నీ, అన్నగారి కూతుర్నీనూ”, అంటూ చూపించింది సుషుమ్న.

“ఇంతకూ మా అక్కయ్య అదృష్టవంతురాలు. బంగారంలాంటి కూతురూ...”

ముఖం తుడుచుకుంటూ వచ్చిన సంపత్ అందుకున్నాడు - “ప్లాటినమ్ లాంటి కోడలూ...”

సాగర్ మళ్ళీ అందుకుని వాక్యాన్ని పూర్తి చేశాడు - “రత్నంలాంటి కొడుకూ దొరికినందుకు”.

“అసలువాళ్ళగురించి ఏమీ అనరే”, మనుకుంది సుషుమ్న - “తొందరగా తయారవ్వండి మీరూనూ”, అంటూ భర్తను లాక్కుపోయింది.

సంపత్కుమార్ మందారచెట్టు దగ్గరికి వచ్చాడు. చెల్లెలికి చెప్పొద్దని సైగ చేసి పాడుగాటి శైల జడను పక్కనున్న చెట్టుకు సున్నితంగా ముడివేస్తున్నాడు. లేఖకు నవ్వు ముంచుకొచ్చింది. తీరిగ్గా నవ్వుకుందామని ఇంట్లోకి పరుగెత్తింది. కానీ కించిత్తు భేదంగా అక్కడి పాఠాన్నే పఠిస్తున్నారు సుషుమ్న సాగర్లు. అందుకని వాకిట్లో వున్న కుర్చీలోనే కూలబడి నవ్వుకోబోయింది.

ఇంతలోకే గంభీరమైన కంఠంతో “సాగర్ ఉన్నాడాండీ?” అనే ప్రశ్న వినిపించింది.

ఉలిక్కిపడి “ఆఁ - వున్నాడు. పిలుస్తాను, మీరిక్కడ కూచోండి” అంటూ కుర్చీ ముందుకు నెట్టింది. అతడు ఒక్క క్షణం కనులు కుంచించి, మరుక్షణం కళ్ళు విప్పారీ లేఖవైపు చూశాడు - “అబ్బ! చాలా అందంగా వున్నాడే - ఈ పల్లెటూళ్ళో ఇత డెక్కణ్ణుంచి వచ్చాడో!” అనుకుంటున్న విద్యుల్లేఖ అతని చూపులకు షాక్ కొట్టినట్లయిపోయి, “ఊఁ, కూచోండి-” అని చిన్నగా గద్దరించి సాగర్ను పిలవటానికి రోపలికి వెళ్ళబోయింది. ఇంతలో వాకిట్లోకి రానేవచ్చారు సుషుమ్న సాగర్లు - “ఎవరినమ్మా లేఖా, కోప్పడుతున్నావ్?” అంటూ.

ఆ వచ్చిన యువకుణ్ణి చూసి, “ఓరి కిశోర్! ఇప్పుడేనా రావటం - కులాసానా?” వగైరా వగైరా కుశలప్రశ్నలన్నీ వేస్తూ సుషుమ్నవైపు తిరిగి “ఇతను మా ప్రాణప్పేసాతుడు కిశోర్. మన పెళ్ళికి రాలేదు. ఎమ్మే ఫస్ట్ క్లాసులో వ్యాపై కాలేజీలో వుద్యోగం చేస్తున్నాళ్లే లెక్కరరుగా. కాస్త జాగ్రత్తగా సత్కారం చెయ్యి. లేకపోతే ఏదో వ్యాసం రాస్తూ మనల్నికూడా దుయ్యబడతాడు”, అని పరిచయం చేశాడు. నమస్కార ప్రతి నమస్కారా లయ్యాయి. “రా లేఖా! నా మిత్రుణ్ణి పరిచయం చేస్తాను”, అని లేఖను పిలిచి “ఈమె మిస్ విద్యుల్లేఖ - మా అక్కయ్యగా రమ్మాయి. పురుషుల దౌర్జన్యాలను

గూర్చి ఘాటుగా వ్యాసాలు వ్రాసేస్తూంటుంది - బియ్యే పరీక్షలు వ్రాసింది", అని పరిచయం చేశాడు. సాగర్ కనుతుదలు హాసరేఖలతో ఉక్కిరిబిక్కి రోతుండగా.

“అట్లాగా - ఈ వింతపేరు నాకు సుపరిచితమేనే!” స్వగతంలో లాగా అనుకున్నాడు కిశోర్. మరునిమిషంలో ఆ యువతీ యువకుల కళ్ళల్లో ఏదో చిత్రమైన భావం కదలాడటం గమనిస్తూ నవ్వుకున్నారు సుమమ్మా సాగర్లు.

‘వరకట్న పిశాచి’ అనే వ్యాసం మీద విమర్శలు వ్రాస్తున్నది మీరేనా?” అతన్ని పరిశీలనగా చూసి సూటిగా ప్రశ్నించింది విద్యుల్లేఖ.

“ఇంతకీ ‘వరకట్న పిశాచిని’ వ్రాసింది మీరేనా?” మహా కుతూహలంగా అడిగాడు కిశోర్.

అప్పుడే వచ్చిన శైలబాల చప్పట్లు కొట్టేసింది. అంతా అర్థమైపోయింది చుట్టూ వున్నవాళ్లందరికీ.

“ఏమిటీ! ఐతే విద్యుల్లేఖ కిశోర్లు పూర్వపరిచయం కలవారే నన్నమాట”. అని ఆశ్చర్యపోయారు సంపత్కుమార్ విద్యాసాగర్లు.

మామిడిపండు ముక్కలు తరిగి ప్లేట్లో పెట్టుకుని తీసికొచ్చింది సుమమ్మ, “తీసుకోండి రచయితగారూ!” అంటూ.

“అమ్మో! ఎదురుగుండా రచయితగారున్న సంగతి మరచిపోవద్దండోయ్!” అంటూ ఆ ప్లేటందుకున్నాడు కిశోర్.

ఆరుగురూ కలిసి విద్యాసాగర్ మల్లెతోటకు బయల్దేరారు. వీళ్ళని మన్నదుడి బాణాల్లో పోల్చడానికి వీల్లేదు. అవి అయిదే. వీళ్లు ఆరుగురున్నారు మరి. విద్యుల్లేఖ సౌందర్య వాహినిలో మునకలు వేస్తూ నడుస్తున్నాడు కిశోర్. ఏతత్సౌందర్యాస్వాదనలో సహస్రాక్షణమేపోయాడు.

‘ఎంత పెద్దది తోట!’ దాన్ని చూస్తూనే మహాశ్చర్యపోయారు అతిథులు. ముందర ఫలభరితాలైన సపోటా చెట్లు, మామిడి చెట్లు తలలు వంచి స్వాగత మిచ్చాయి వాళ్ళకి.

నిమ్మ, నారింజ, పనస, ద్రాక్షలు ఆహ్లాదంగా పలుకరించాయి. ఆ తర్వాత ఉన్నదే మల్లెతోట. మధురమైన సాయంసంధ్యలో మల్లెపూల మీదినుంచి వీచే ఆ సౌరభాన్ని మోసుకొస్తూ ఆయాసపడుతోంది మలయానిలం. అందుకే అంత మందంగా వీస్తోందది. సూర్య భగవానుడు తన తీక్షణతాపాన్ని పరిహరించుకుంటున్నాడు. ఆ వేళలో, ఆ తోటలో, ఆ స్థితిలో సంద్యారమణీయమైన ప్రకృతి సౌందర్యానికి పరవశించి పులకరించిపోయింది లేఖా దేవి మధుమయ హృదయము. త్వరత్వరగా ముందుకు నడిచింది. గులాబీలు, నందివర్దనాలు, మందారాలు, సన్నజాజులు, సంపెంగలు, మల్లెలు అన్నీ చల్లగాలికి తలలు వూపుతూ ఆహ్వానించాయి విద్యుల్లేఖను. ఆమెను కూడా ఒక పూబాల అనుకున్నాయవి.

విచ్చివిచ్చని తెల్లని మల్లెపూవులతో, నయానానంద సందాయకమై, తరుణి చిరునవ్వులా వుంది తోట. దానిమధ్యన ఆధునికంగా తయారుచేయబడిన పూల పొదరిల్లు. ఆ పూలపై అసంఖ్యాకంగా వాలివున్న తేనెటీగలు జమ్మని లేచి ఆ తోటలోనే వున్న తమతమ పెట్టెల్లోకి వెళ్ళిపోతున్నాయి.

“తేనెపెట్టెలు కూడా పెట్టావే! తేనె తియ్యటం వచ్చునన్నమాట. ఈ తోట అంతా చాలా బావుంది. ఎంత కళామయ హృదయమోయ్ నీది”, అని మెచ్చుకున్నాడు కిశోర్ సాగర్‌ని. “ఇదంతా నా ప్రయోజకత్వమే అనుకుంటున్నావా మిత్రమా! కాదు బాబూ! అంతా ఇంటావిడగారి ప్లానే. ఎటొచ్చీ ఆవిడగారి ఆజ్ఞానిర్వహకుణ్ణే నేను”, అన్నాడు సాగర్ చిలిపిగా.

కోపంగా చూసింది సుషుమ్న భర్తవైపు.

ఆ పొదరింటి పేరు పూలపల్లికి - ఆరుగురూ అందులో కూచుని సరదాగా కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు - తోటకాపరి వెంకన్న పనసతొనలూ చెరుకుముక్కలూ అరిటాకుల్లో పెట్టి తెచ్చాడు - కొబ్బరిబొండాలు పగలకొట్టి నీళ్ళిచ్చాడు.

“అమ్మగోరూ! మాంచి నేత తాటి కాయలు కొట్టుకొత్తా రేపు - మరి బస్తీ దొరలు తింటారా?” అని అడిగాడు సుషుమ్నను.

“ఓ యస్ - మేము రెడీ - ఏవి తినటానికైనా - పెడుతూండటమే మీ పని”, అన్నాడు సంపత్ నవ్వుతూ.

తోటను పరిశీలనగా చూసివస్తామని వెళ్ళారు జంటలు రెండూ చెరోక వైపుకూ - వెంకన్న మాత్రం లేఖమ్మగోర్ని విడిచిపెట్టకుండా కబుర్లేసుకుని కూచున్నాడు. అతని భావాల్లోని నైర్మల్యాన్నీ - మాటల్లోని యాసనూ గమనిస్తూ అప్పుడప్పుడూ ఊహించుకుంటుంది లేఖ.

“మరండీ-శశిరేఖమ్మగోరూ! ఇంక రెండుమూడ్రోజుల్లో మన నల్లావు ఈనుద్దండీ-ఇంక చూస్తో నా సామిరంగా!” అన్నాడు వెంకన్న సంబరంగా.

‘నల్లావు ఈనితే నాకంత ఒరిగే దేమిటో’, ననుకుంటూ ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది లేఖ.

ఈసారి రేఖమ్మగారి వైఖరికి వెంకన్న చాలా దిగులుపడ్డాడు. “భలే జున్నం దానిది-మన సుసుమనమ్మగోరు వండితే ఇంకా బావుంటది”, అన్నాడు.

“అహా - జున్నంటే నాకు చాలా యిష్టం” అంది లేఖ. వెంకన్న ముఖం చేటంతైంది.

“తాగ లెప్పుడైనా భోం చేశారా దొరసానమ్మగోరూ? రేపటాల మాంచి పాకంలో కాల్చి తవచు రుచిచూపిస్తా నుండండి”, అన్నాడు.

“ఇంకాసేపటికి జొన్నంబలి తిన్నారా? సీమచింతకాయలు తిన్నారా? అనికూడా అడుగుతాడు వెంకన్న. నిజానికి అసలు రుచిగల పదార్థాలు అవ్వే అనుకోండి. కానీ మీలాంటి సుకుమారులు...” అని అర్ధోక్తిలో ఆపేశాడు లేఖ వెనకాలే నుంచున్న కిశోర్.

గిరుక్కున వెనక్కు తిరిగి “మీరిక్కడే ఉన్నారా?” అంది వ్యంగ్యంగా.

“మరి యెక్కడుంటా ననుకున్నారు? ఇటువేపు మీ అన్నా వదినా అటువేపు మీ చిన్న మామయ్యా చిన్నత్తయ్యా తోట చూడ్డానికిట వెళ్ళారు. నేను ఏ జంటవెనక

వెళ్ళను చెప్పండి. మీరేమో నాతో మాట్లాడకనేపోతిరి. మీ దగ్గిరిగా కూర్చుని వెంకన్న మాటలైనా విందామంటే మీరు కోప్పడతారేమోనని భయమేసింది. అందుకనే ఇంతదూరంగా నుంచుని వింటున్నాను.” చిలిపిగా నవ్వాడు కిశోర్.

లేఖకు అతన్నేమనాలో తోచింది గాదు - కాస్తేపు ఆలోచించింది. ‘పరకట్టు పిశాచి’ని గూర్చి మాట్లాడడామనుకుంది. అతనంత దురుసుగా ఎందుకు వ్రాశాడో అడగాలని ప్రయత్నం.

ఇంతలోకి అతనే అడిగేశాడు - ‘నా మీద కోపమా?’ అని.

మృదుస్వరంతో ఆ కంఠంలో ఒలికిన లాలిత్యానికి అదోలా అయిపోయింది లేఖ. తను ఎందుకలా అయిపోతోందో అర్థంగాకముందే “చ - చ - కోపమెందుకూ?” అంది ప్రసన్న ముఖంతో, ఆకర్షణా ప్రవాహంలో కొట్టుకునిపోతున్న మనస్సుని ఎదురీది తెచ్చుకోవాలని ప్రయత్నిస్తూ.

“అయితే అదృష్టవంతుణ్ణి.”

తనకు తెలియకుండానే సిగ్గుపడిందోలేఖ. “ఏవండీ - ఇంత మంచివారేగదా మీరు; ఆ వ్యాసాలట్లా వ్రాశారే?” అని అడిగి చటుక్కున నాలిక కొరుక్కుంది. కాకపోతే ఎవరో ముక్కు మొహం ఎరుగని పురుషుణ్ణి - అందులో తన ప్రతిస్పర్ధిని పట్టుకుని ‘మీరు మంచివాళ్ళు’ అనటమేమిటి అని.

ఇది గ్రహించిన అతగాడి అధరబింబాలపై క్షణకాలం చిరునవ్వువెన్నెల చిందులాడింది.

“ఇంతకూ నేను మంచివాణ్ణేగదా - పోన్లెండి - మీరు వ్రాసిన వ్యాసాన్ని బట్టే జవాబుకూడా వ్రాశాను - పురుషులందరూ డబ్బుకు బానిసలే - ఏ మగవాడికీ విశాలదృక్పథం లేదు - స్త్రీల నేడిపించటమే వాళ్ళవని’ అని. మమ్మల్నందర్నీ కలిపి తీవ్రాతితీవ్రంగా దుయ్యబట్టలేదా మీరుమటుకు - అక్కడికి మీ ఆడవాళ్ళంతా మంచివాళ్ళయినట్లు!” ఉద్వేగంగా అన్నాడు కిశోర్.

“ఇప్పటికీ నా నమ్మకం అదే. చేతనైతే కాదని నిరూపించండి చూద్దాం. కట్నం వద్దనే సహృదయుణ్ణి నేనింతవరకూ చూడలేదు, వినలేదు;” లేఖ దృఢస్వరంతో సమాధానం చెప్పింది.

“అట్లాంటి సహృదయు లున్నారని నేను నిరూపిస్తాను, అంగీకరిస్తారా? నేనే మీకు నిదర్శనంగా నిలుస్తానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను. సరేనా?!” ఆవేశంగా అన్నాడు కిశోర్.

“ఊరికే ఆడపిల్లల దగ్గర ఉపన్యాసాలు దంచటంకాదు; ఉట్టుట్టి ప్రతిజ్ఞలు చెయ్యటమూకాదు. ఋజువు చేసినాడు. అప్పుడూ...”

“ఊఁ. అప్పుడూ; అప్పుడేం చేస్తారు మీరు? దాసోహమంటారా?” ఒళ్ళు తెలియని ఆవేశంలో ఆమె చెయ్యిపట్టుకుని అడిగాడు.

కిసలయ సుకుమారమైన ఆ జవరాలి చేయి నలిగిపోయింది. గబుక్కున చెయ్యి ఇవతలకు లాక్కుని ఒక్క విసురున వెనక్కి తిరిగింది విద్యుల్లేఖ - ఆమె పూలజడచివర పెట్టిన బంగారపు జడకుచ్చులు ‘మా యజమానురాలి చేతికింత కష్టం కలిగిస్తావా?’ అని మందలిస్తున్నట్లు సున్నితంగా అతని చెక్కిలిని స్పృశించి త్రుటికాలంలో మాయమైనాయి.

ఇదంతా వ్రాయడానికింతసేపు పట్టిందిగాని క్షణంలో జరిగింది. జడకుచ్చుల మందలింపుతో ప్రకృతిస్థుడైనాడు కిశోర్. తన ఆవేశానికి సిగ్గుపడ్డాడు.

విద్యుల్లేఖ కాస్త దూరంగా నుంచుని “అప్పుడా? అప్పుడేం చేస్తానో చూద్దురుగాని; మీ పెళ్ళిరోజుదాకా ఓపికపట్టండి. అస లందాకా వస్తేగదా-మాట తప్పుతాననే భయంమాత్రం మీ కక్కర్లేదు. మీ పెళ్ళికి పిలవండి మరి నన్ను - హుఁ-సిరిరా మోకా లొడ్డు మగవాడు ఉంటాడేమో చూడాలని నాకూ కుతూహలంగా వుంది - అయినా ఇంత ఆవేశపరులేమిటండీ మీరు! - ఉచితానుచితాలు కూడా మర్చిపోతే ప్రమాదం సుమా!” శాంతంగా అన్నది విద్యుల్లేఖ.

“క్షమించండి”, అంటూ మందహాసం చేసి “మనిద్దరికీ వైరమైనా మనచేతులకు మాత్రం సఖ్యమేనండోయ్! అదుగో మీ అన్నయ్య వాళ్ళొస్తున్నారైండి”, అన్నాడు కిశోర్.

నగరంలోని ఇంటికి తిరిగి వచ్చేశాక మరిచిపోదా మనుకుంటూనే కిశోర్ ప్రతిజ్ఞను గురించి ఆలోచిస్తోంది విద్యుల్లేఖ - “నిజంగా - అతను కట్నం లేకుండానే పెళ్ళి చేసుకుంటాడా? ఏమో చూడాలి. అతని భార్య యెట్లా వుంటుందో?” ఎట్లా వుంటే నాకెందుకులే అని సరిపెట్టుకోబోయేది. మళ్ళీ కాస్సేపటికి, “ఏ ధనవంతుల ఏకైక పుత్రికనో పెళ్ళి చేసుకుంటాడేమో - వేరే కట్నం మెందుకూ? అప్పుడు ఆస్తంతా తనదే ఔతుంది”, మళ్ళీ ఆలోచన లతనిమీదకే మళ్ళీవి.

తల్లి తండ్రి యెంతో బలవంతపెట్టి, లేఖను పెళ్ళిచూపులకు ఒప్పించారు. కొండవీటి చేంతాడంత పాడుగున పెళ్ళికొడుక్కు పెళ్ళికి సంబంధించిన షరతులన్నీ ఏకరువు పెట్టి వీటికి మీ రంగీకరిస్తేనే పెళ్ళిచూపులకు ఒప్పుకుంటానన్నది. ‘సరే’ నన్నాడు తండ్రి - పెళ్ళికూమారుడి గురించి షరతులు పెడుతున్నప్పుడు ఆ యువతి హృదయంలో సుపరిచితుడైన ఒక పురుషమూర్తి స్నిగ్ధ మధురమందహాసంతో నిండిపోయి వున్నాడు. కానీ ఆమె దాని అర్థాన్ని ఇదమిత్థంగా తెలుసుకోలేకపోతోంది. మనస్సులో మాత్రం అశాంతి. శైలబాల ఈ మనిషి అవస్థ చూసి నవ్వుకుంటూ సుషుమ్నకు ఉత్తరం వ్రాసి పడేసింది.

సాదామాయిల్ చీర కట్టుకుని రోజూ కంటే నిరాడంబరంగా తయారై తన గదిలో కూర్చుంది లేఖ. ఇంతలోకి శైలబాల సుషుమ్ననూ అన్నపూర్ణమ్మగార్నీ తీసుకుని ఆ గదిలో కొచ్చింది.

“వచ్చావా సుషుమ్నా!” అని కుర్చీలోంచి దిగ్గున లేచి ప్రక్కనున్న ఆవిణ్ణి చూడగానే అయిష్టంగా మళ్ళీ కూలబడింది - “తప్పకుండా నాకు జడేయించటం కోసమే ఈవిణ్ణి తీసుకొచ్చివుంటుందీ సుషుమ్న”, అనుకుంటూ సీరియస్ గా చూసింది సుషుమ్న వైపు.

“లేవమ్మా పెళ్ళికూతురా! అవతల ఆయన యెదురుచూస్తున్నారు”, అంటూ లేఖ చెయ్యి పుచ్చుకుంది సుమమ్మ.

“మరే - ఆయన హృదయమే నే తాళ లేనే” అని గోలపెడుతూ ఉండి వుంటుంది”, స్వానుభవాన్ని పురస్కరించుకుని అంటూ, శైలబాల కూడా రెండవచెయ్యి పుచ్చుకుంది.

“సంతోషించాం గానీ చేతులు వదలండి; నేను రాగలను” అంటూ చిరాగ్గా ముందువరండాలోకి వచ్చింది లేఖ - తీరా చూస్తే అక్కడ కూర్చున్న దెవరు? ఎవరూ - విద్యాసాగర్, కిశోర్, మరో ముసలాయనా. కళ్ళు నులుముకుని మళ్ళీ చూసింది. నిజమే - కిశోర్ ఆమెవైపు చూసి మందహాసం చేశాడు - ముసలాయన విద్యుల్లేఖ నొకసారి పరిశీలనగా చూసి, “బావుంది - పేరుకు తగినపిల్లే”, నంటూ సంతృప్తిపడ్డాడు.

“మా అబ్బాయి మొదట్నుంచీ పిల్లను చూడక్కర్లేదంటూనే వున్నాడు. ఆఁ - అన్ని విషయాలూ నచ్చినట్టే - ఆఁ - అబ్బాయ్, ఏమంటావ్?” అంటూ కిశోర్ వైపు తిరిగాడాయన.

“అంతా బాగానే వుందండీ. కానీ కట్నం సంగతే. వీరు పాతికవేలిస్తా మంటున్నారు. యాభై వేలకు తక్కువ తీసుకోదలుచుకోలేదు నేను”, అన్నాడు కిశోర్ కొనకంట విద్యుల్లేఖను చూస్తూ.

“డబ్బు విషయం తర్వాత చూసుకుందాం; ముందు పిల్ల నచ్చినట్లేగదా - అమ్మాయికి కూడా ఇష్టమే నంటున్నాడుగా మా సాగరం - ఇహ కుదిరిపోయినట్టే”, నవ్వాడు పట్టాభిరామయ్యగారు సంతోషంతో.

“ఊహూఁ - కుదరనట్టే - నాకు ఆయన నచ్చలేదు”, అనేసి గిరుక్కున వెనక్కు తిరిగి తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది లేఖ - వెళ్ళేటప్పుడు కిశోర్ వేపుకే చూడలేదు. కిశోరు హృదయం ఆనందంతో ఉజ్జ్వలమైంది.

సాగర్ అతనివైపు చూసి “చూశావా కిశోర్! తన ఆశయానికి వీనమెత్తు భంగం వచ్చినా సహించదు మా లేఖ. ఏ విషయంలోనూ నీకు తీసిపోదని ఋజువైంది గదా!

ఇహపద లోపలికి. మా లేఖకు సంజాయిషీ యిచ్చుకో", అంటూ కిశోర్‌ని విద్యుల్లేఖ గదిదగ్గరికి తీసుకెళ్ళాడు.

కాబోయే విద్యుంకు లిద్దరూ ఈ విషయమే గమనించకుండా పెళ్ళిమాటలలో పడిపోయారు.

విద్యుల్లేఖను తీవ్రంగా మందలిస్తోంది సుమమ్మ. ధనలక్ష్మమ్మ "ఇహ ఈ జన్మకు పెళ్ళిచేసుకోవుటే. తల్లీ! అంతా మా ఖర్మ. రత్నంలా పిల్లవాడుంటే నచ్చలేదంటావేమిటీ", అని కళ్ళనీళ్లు పెట్టుకుంటోంది.

ఈ హడావుడి అంతా వింటూ గది గుమ్మందగ్గరే నిలబడిపోయారు సాగర్ కిశోర్‌లు.

ఇంతలో శైలబాల గబగబా లోపలికి వెళ్ళి "అత్తయ్యా! నిన్ను మీ వియ్యపురాలు - అన్నపూర్ణమ్మగారు రమ్మంటోంది. వాకిట్లో వుందావిడ", అంటూ అవతలివేపు వాకిట్లోంచి ధనలక్ష్మమ్మను తీసుకెళ్ళింది.

"అన్నట్టు మీవాళ్ళకు కాఫీ టిఫిన్లైనా పంపిస్తాను లోపలికి వెళ్ళి", అంటూ వెళ్ళిపోయాడు సాగర్.

"నా మాట విను లేఖా! ఈ మంకుపట్టు నీకు మంచిదికాదు; కిశోర్ లాంటి వరుడు మళ్ళా దొరకడు - కట్నానికి భయపడి పెళ్ళి మానేయడానికి మనకేం ఖర్మం ఆసలు? యాభై వేలుకాదు ఎనభై వేలిస్తారు మీ నాన్న. చెప్పు లేఖా! నీకు కిశోర్ అంటే ఇష్టం లేదూ? నా ముఖం చూసి చెప్పు - అతను నీకు నచ్చలేదా?" సుమమ్మ శక్తివంచన లేకుండా హితబోధ చేస్తోంది.

"సుమమ్మా!" గర్జించింది విద్యుల్లేఖ. "ఇహ నాకేం చెప్పర్దు. డబ్బు ఉంది గనక కట్నమిచ్చి పెళ్ళిచేసుకుని సుఖపడే హక్కు నా కుందన్నమాట. బీదవాళ్లైన కన్యలు జీవితానందాన్ని పొందటానికి అనర్హులు - అదేగా నువ్వు చెప్పేది - ఎందుకంటే వాళ్లు కట్నమిచ్చుకోలేరు మరి. బ్రహ్మరుద్రాదులు దిగివచ్చినా సరే, నేను డబ్బిచ్చి

వరుణ్ణి కొనుక్కోను. ఆజన్మ బ్రహ్మచర్యమైనా చేస్తానుగానీ - హుఁ" - కోపావేశంతో ఆమె ముఖమూ పెదవులూ వణికిపోతున్నాయి. 'ఈ కిశోర్ యెంత మోసగాడు - ఎంత దగాకోరు' అని మనసులో ఇందాకట్టించి ఒకటే తపనగా వుండామెకు.

"ఆఁ-ఆఁ-పిలిచారా? వచ్చేవచ్చే"- నిజంగా అవత లెవరో పిలుస్తున్నట్లే గబ గబా వెళ్ళిపోయింది సుషుమ్న.

ఇది సంకేతంగా భావించి లోపలికి వచ్చాడు కిశోర్. "గుడ్ లేఖా! నిన్నుచి నందిస్తున్నాను. నమ్మిన ఉత్తమ సిద్ధాంతంకోసం నన్నే తిరస్కరించగలిగావు. అసలు తమాషా ఏమిటో తెలుసా? ఇది నీకో పరీక్ష. నీ దృఢ సంకల్పాన్ని పరీక్షించడంకోసం ఆడిన అంతర్జాతకం. ఇందులోగనక నువ్వు గెలవకపోతే-అంటే నామీది యిష్టంకొద్దీ నువ్వు కట్టుమివ్వటానికే ఒప్పుకుంటే నిన్ను చేసుకోవటానికి ఒప్పుకునేవాణ్ణి కాదు నేను. ఈ నాటకానికి సుషుమ్నగారు సూత్రధారిణి. ఆడపిల్లల్లో నూటికి పదిమంది చొప్పున నీలాంటి వాళ్ళుంటే ఈ కట్నాల సమస్య నిమిషాలమీద నశించిపోతుంది. ఊఁ, నా ప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకోవడం అయిందమ్మాయ్! ఇప్పుడు చెప్పుమరి, నా కేమిస్తావ్?" అన్నాడు. అతని పెదవుల నాశ్రయించుకుని ఎప్పటి చిరునవ్వు వెలుగులీనుతోంది.

చకితురాలై నిలబడిపోయింది లేఖ. వెంటనే తేరుకుని నమ్మలేనట్లు చూసింది.

"ఇంకా అపనమ్మకం దేనికీ? నేనిక్కడే వుంటానుగానీ నువ్వెళ్ళి సుషుమ్నా సాగర్ శైలగార్లలో ఎవ్వరినైనా సరే అడిగిరా - సామాన్యులు కాదు బాబూ మీవాళ్ళు. నీకు పెళ్ళి చెయ్యడానికి అద్భుతమైన నాటకం ఆడారుట. నాకూ తెలిదనలు. నిన్ననే చెప్పాడు సాగర్. నేను ఊరుకోవడ మెందుకని అంతర్జాతకం ఆడాను. అసలు నాటకానికి ప్రాతిపదిక వేసింది శైలబాలా, సంపత్కుమార్లు - రక్తి కట్టించింది సుషుమ్నా, సాగర్లు - చివరికి ముఖ్యఫలం సాధించిందేమో మన మిద్దరమూనూ. ఆ నలుగురు పుణ్యాత్ములకూ మనం ఆజన్మాంతం ఋణపడి ఉండాల్సిందే. కట్నం పుచ్చుకోకూడదని నాకు సిద్ధాంతముంది. అబ్బ! ఎంతమందిని పెళ్ళిచూపులు చూశానో లెక్కలేదు. అందరూ నేను పెట్టిన పరీక్షలో తప్పిపోవడమే. నాకు భయమేసింది తెలుసా

- ఇక మా అమ్మకు అర్హురాలైన కోడలు దొరకదేమో అని. నా పూర్వపుణ్యంచేత భాగ్యదేవతవు నువ్వు సాక్షాత్కరించావు - నువ్వే గెలిచావులే మొత్తానికి. ఇంతకూ ఆ రోజు నీకు పూలజడ వేసి, నీ అలంకరణ చూసి మురిసిపోతూ మా అమ్మ నిన్ను ఆశీర్వాదించిందిటగదా - ఆ ఆశీర్వాదఫలమే నీ గెలుపు. మాటల్లో పడి అసలు సంగతి మరిచిపోతున్నాను. ఏదీ నా బహుమతి?" అంటూ చెయ్యిచాపాడు కిశోర్.

విస్ఫోరిత నేత్రాలతో అతని విశాల హృదయం మీద చూపులనే నల్లకలువల మాల అలంకరిస్తూ "మీరే చెప్పారుగా దాసోహం అనమని. నన్ను నేను సమర్పించుకుంటున్నాను. ఇంతకంటే మీ సహృదయాని కేం బహుమానం యిచ్చుకోగలను? మగవాళ్ళల్లో నూటికి ఒక్కరైనా మీలాంటివాళ్లుంటే ఈ ఘోర వరకట్న పిశాచం ఇంత తీవ్రంగా తాండవం చేసేది కాదు. ఎన్ని వేలమందికో మీరొకరున్నారు - కట్నం తీసుకోకూడదనే సిద్ధాంతమున్న ఉత్తమ విద్యావంతులు. మిమ్మల్ని తప్పుగా అర్థం చేసుకున్నాను. క్షమించరూ నన్ను?" అమాయకంగా, ముగ్ధంగా అడిగింది విద్యుల్లేఖాకుమారి.

"నాకో చిన్న బహుమతి యివ్వవోయ్! అంటే ఇంత పెద్ద ఉపన్యాసం యిచ్చావేమిటి? నాకేం అఖిల్లేదు ఈ ఉత్తుత్తి మాటలన్నీ."

"మరేం కావాలండీ బాబూ!"

"అడిగింది యిస్తావా మరి?"

'ఆ - కట్నంతప్ప యేదైనాసరే - ఊఁ చెప్పండిమరి'.

"నీ యిష్టం. ఏమిచ్చినా సరే"

"నా యిష్టమా? ఛీ - పోండి" సిగ్గుపడిపోయి ఏంచెయ్యాలో తెలిక అతని వక్షస్థలంలో తల దాచుకుంది విద్యుల్లేఖ.

1967- 'యువ'

విధిపన్నిన పన్నాగం

“ఉమాదేవీ!” సన్నజాజి పందిరికింద తీయని తలపులలో తేలిపోతున్న ఉమాదేవి వెనక్కి తిరిగింది.

“చూపుల్లోనే కదమ్మా కోటిసోయగాలు. నిజంగా ఎంత అదృష్టవంతుడు ఆ శశిధర్!” అంటూ సుతారంగా ఉమాదేవి చెక్కిలి మీటింది పద్మావతి.

“ఆయనెవరు?” అన్నది ఉమాదేవి.

ఆమె మొహాన్ని మురిపెంగా చూసింది పద్మావతి.

ఉమాదేవి మనసులో ఆత్రం.

“చెప్పేస్తున్నారే-శశిధర్ అంటే తొందర్లో నిన్ను చేపట్టబోతున్న పెళ్ళికొడుకు. అపరంజి బొమ్మలాంటి మా ఆడపడచుకు అన్ని విధాలా తగినవాడు.”

“అలాగా? నీ ఊహల్లో నుంచి గాని పుట్టుకొచ్చాడా ఏం వదినా, అతగాడు?” ఆ విషయం తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలాన్ని పరిహాసరూపంగా మార్చి అడిగింది.

“అంత తొందరెందుకు? వివరాలన్నీ చెప్పేస్తాను విను. మీ నాన్నగారూ వారి స్నేహితులు మోహనరావుగారూ వియ్యమందబోతున్నారు. శశిధర్ విదేశాల్లో డాక్టరేట్ పుచ్చుకున్నాడు. హుందాగా, పాడుగ్గా, అందంగా ఉంటాడు. అదీ సంగతి.”

“పో వదినా!” అంటూ పారిపోబోయింది ఉమాదేవి.

పోనీకుండా ఆ పిల్లచేయిపుచ్చుకొని ‘మా ఉమాదేవి పెళ్ళికూతురాయెనే’ అని మొదలుపెట్టింది వదిన.

“మా చెల్లెల్ని చిన్నదాన్ని చేసి ఏడిపిస్తున్నావా గడుగ్గాయి!” అంటూ వచ్చాడు కృష్ణమూర్తి.

“మనింటి ఆనవాయితీ ప్రకారం పెళ్ళిమాపులు పనికిరావట! లేకపోతే పోనీలే ఇదుగో ఫోటో తీసుకొచ్చాను చూడు” అన్నాడు.

ఆగర్భశ్రీమంతులు రాఘవరావుగారింట్లో పెళ్ళి పనులు బ్రహ్మాండంగా జరుగుతున్నాయి. అయిదు రోజుల పెళ్ళంటే మాటలా మరి?

తెల్లవారితే పెళ్ళి. మా ఆడబిడ్డను పెళ్ళి కూతుర్ని చేస్తున్నాం-సాయంత్రం పేరంటానికి రండి అని పిలిచి వచ్చింది, నలుగురు ముత్తైదువులతో కలిసి పద్మావతి.

ఇక కృష్ణమూర్తి మాట సరేసరి. ఒక్కగానొక్క చెల్లెలి పెళ్ళి. క్షణం తీరుబడిలేకుండా వుంది.

మంగళ తూర్యారావాలు మిన్ను ముడుతున్నాయి. ఇల్లంతా పెళ్ళివారితో కళకళలాడుతున్నది. ఉమాదేవిని సర్వాభరణాలతో అలంకరించింది పద్మావతి.

పాలనురుగులాంటి తెల్లని పట్టుచీరకట్టి చంద్రకాంతం రంగు పట్టు జాకెట్టు తొడిగి శరీరమంతా ముత్యాల నగలతో మిలమిలలాడగా మధుర మందహాసాలు, చిరుసిగ్గు దొంతరలు మరిన్ని వెలలేని భూషణాలు కాగా, నుదుట కళ్యాణ తిలకం, మెడను శ్రీగంధం, కాళ్ళకి పారాణి దిద్దుకుని నడచినచోట, మెరుపులు కదలగా నవ్వి నవ్వే సువాసనలు దిశలపర్యగా పెళ్ళికూతురైంది ఉమాదేవి.

“నా చెల్లెలు బంగారు బొమ్మ రత్నాల భరిణె” అని పదే పదే మురిసిపోయినాడు అన్నగారు.

ఆ సాయంత్రం ముత్తైదువులంతా హారతి ఇచ్చారు. పాటలు పాడారు. పరిహాసాలు చేశారు. సిగ్గు దొంతరలో, మధురోహాల్లో తేలిపోతున్నది వధువు. పద్మావతి దిప్తితీసింది ఆడబిడ్డకి.

ఎక్కడ చూసినా సంతోషం, సంభ్రమం, ఉత్సాహం తాండవం చేస్తున్నాయి. రేపు జరగబోయే పెళ్ళి చూడముచ్చటైనది. సృష్టికర్త రెండు చోట్ల వెలయించిన చాకచక్యాన్ని జతచేయటం, అందమైన పువ్వును చక్కని సువాసనను జోడించటం, తళతళలాడే పదహారు వన్నె బంగారంలో ధగధగలాడే మేలుజాతి వజ్రాన్ని కూర్చటం కదామరి!

విడిదిలో సిల్క్‌వోణీ సవరించుకుంటూ వచ్చి “అన్నయ్యా, ఆ ఆలోచన దేనికో చెప్పనా?” అని పెళ్ళికొడుకుని ఉడికించటం మొదలుపెట్టింది మంజువాణి-పెళ్ళికొడుకు చెల్లెలు.

“వదినను నేను చూపిస్తానులే, దిగులు పడకు” అన్నది.

“నీ మొహంలే - పెళ్ళికి ముందు మేమిద్దరం ఒకర్నొకరు చూసుకోకూడదని వాళ్ళ నాన్నగారు గట్టిగా చెప్పారు. నీ వల్ల ఏమవుతుంది?” అన్నాడు శశిధర్.

చూస్తావుగా అంటూ ఆడపెళ్ళివారింటికి బయల్దేరింది పెళ్ళికొడుకు చెల్లెలు.

మంజువాణిని ఎంతగానో ఆదరించింది పద్మావతి.

ఉమాదేవిని చూసి ఎంతగానో మురిసిపోయింది మంజువాణి.

ఇటు పెళ్ళికూతురు జడలో మల్లెలు వికసిస్తున్నాయి. అటు సూర్యభగవానుడు అస్తమించబోతున్నాడు. మంజువాణికి ఇల్లంతా చూపించారు. ఉమాదేవిచేత వీణమీదపాట పాడించుకుని వింది మంజువాణి.

“ఉమాదేవి! మన సంపెంగలోట చూస్తారట మీ ఆడబిడ్డ-అంటే అర్థమొగుడుగారన్నమాట. నా కేమో ఊపిరాడ్డంటేదు. కాస్త చూపించరాదా?” అని బ్రతిమాలి పంపించింది పద్మావతి.

అక్కడ ఎదురు చూస్తూ కన్పించాడు శశిధర్.

ఊహించని విచిత్రం చూసి కలకలపడింది ఉమాదేవి.

అంతలో సిగ్గు ముంచుకొచ్చింది.

“వదినా, ఈయనే మా అన్నయ్య! నీతో మాట్లాడుతాడట. ఈ లోపల నేనలా నాలుగు సంపెంగ పూలుకోసి తెచ్చుకుంటాను” అని మాయమైంది చతురురాలయిన మంజువాణి.

గిరుక్కున వెనక్కు తిరగి వెళ్ళబోయింది. కాని అడుగు ముందుకు పడందే. అప్పటికే ఆమెను సమీపించి ‘ఉమా!’ అని పిలిచాడు శశిధర్. అతని నోట తన పేరు వినగానే ఝల్లుమంది ఆ ముద్దరానికి. ‘నువ్వు మాట్లాడుతానన్నావట. మీ వదినగారు పంపించారు నన్ను. సందర్భనాభాగ్యమే దూరంచేసి ఇలా మోసగించటం న్యాయమా?’ అన్నాడు విస్మయంగా.

అప్రయత్నంగా వెనక్కు తిరిగి ‘వదిన పన్నిన పన్నాగమన్నమాట’ అని మనసులోని మాటను పైకి అనేసింది.

‘అదేమోగానీ. . . . ముఖమెత్తి చూడకూడదా? లేక పూలజడ బరువా?’ అంటూ చివ్వున, గడ్డం పట్టి ఎత్తాడు శశిధర్. సిగ్గుపడుతూ పరవశిస్తూనే కళ్ళెత్తి అతనివైపు చూసింది ఉమాదేవి.

‘అబ్బ ఎంత అందగాడు! ఆ కళ్ళలో ఎంత సౌజన్యం!’ అనుకుంటూ పులకించి పోయింది. లాలిత్య సౌందర్యాలు మేళవించినట్లున్న ఉమాదేవిని చూచి ముగ్ధుడైపోయాడు శశిధర్. ఆమె కళ్ళలో తననీడను చూసుకున్నాడు. ఒక్క క్షణంపాటు నాలుగు కళ్ళు వెయ్యి మాటలు మాట్లాడుకున్నాయి. వారి మనస్సులో మధుర కింకణులు ఘల్లుమన్నాయి.

ఆమె దీర్ఘాపాంగ వినిర్మల రోచిస్సులు అతని రాసిక్యానికి నీరాజనం పట్టాయి. కొనదేరిన అతని చేతివేళ్ళు ఆమె చెక్కిలిన స్పృశించాయి. ఆమె మందహాస మంజరులు అతనిమీద జల్లులై కురిశాయి.

అతని చిరునగవు ఆమె చెక్కుటద్దాల్లో నీడలు రేపింది.

ఒక్కక్షణం అతనూ . . . ఆమె ఏవో లోకాల్లో తేలిపోయినారు.

‘ఉమా!’ అంటూ ఆమెను గాఢంగా గుండెకు హత్తుకున్నాడు. లిప్తకాలం అతని బాహుబంధంలో సోలిపోయింది ఉమాదేవి. బ్రహ్మానంద సహోదరరపై, పరమోదారరపై సర్వకాల సర్వావస్థల్లోనూ సర్వజనులచేత ఆరాధనీయమైన స్థితిలో ఉండిపోయారిద్దరూ.

ఈ లోపల ఎట్టవిదుటనే కొమ్మమీద కూర్చుని ఉన్న జంట రామచిలుకలు కిచకిచలాడేయి. ఎక్కడో దాక్కున కోయిలమ్మ కూడా కుహూ అన్నది.

మన్నదుడే వశిష్టుడై ‘అయః ముహూర్తస్సు ముహూర్తోస్తు’ అంటూ చకచకా వచ్చి కొంగులు కలిపేడు. సర్వ ప్రకృతీ తథాస్తు తథాస్తన్నది. స్వచ్ఛమైన మంగళ వాద్యాలతో అచ్చమైన వేదఘోషతో వారి పెళ్ళి జరిగిపోయింది. ఆ మాట తెలిసి ‘ధర్మార్థ కామ మోక్షాలలో వేటితోను నిన్ను అతిక్రమించను. అతిక్రమించను’ అంటూ కోటి ప్రమాణాలు చేశాయి వారి మనస్సులు.

వధూవరులిద్దరు ఉత్తమమైన అభిజాత్యంకలవాళ్ళు కనుక వెంటనే ప్రకృతిస్తులైనారు. చెంపలు ఎరుపెక్కిపోగా అతని కొగిలి విదిలించుకొని పారిపోయింది ఉమాదేవి.

‘ఉమాదేవి!’ ఆమె చెయ్యి పట్టుకొని ఆపబోయాడు శశిధర్. తన పాణిని గ్రహించి ఆగమని అభ్యర్థిస్తున్న వరుని చేతివైపు క్రీగంటతో చూసి, ఇది ధర్మంకాదని కనుసన్నతో హెచ్చరిస్తూ గబ గబ నాలుగడుగులు వెనక్కు వేసింది ఉమ. మరు క్షణం కెప్పుమంది. ‘ఏమైంది ఉమా?’ అంటూ ఒక్క అంగలో సమీపించాడు శశిధర్. గబగబ వణికిపోతూంది ఉమాదేవి. నాగుపాము పడగమీద అడుగువేసింది కాబోలు-ఆ పాము గబగబా మోకాళ్ళవరకూ చుట్టుకుపోయింది. పడగమీదనుంచి అడుగు తియ్యడానికి వీల్లేకుండా.

‘అలాగే నిలబడు’ అంటూ గబగబా జేబులు తడుముకున్నాడు శశిధర్. తాళం చెవుల గుత్తిలోంచి చిన్న చాకు బయటికి తీశాడు. “పాదం మాత్రం తియ్యకుండా నొక్కిపట్టు. ఏ భయం లేదు” అని ధైర్యం చెప్పాడు. తియ్యనన్నట్లు తల ఊపింది. ఆ

సాయంకాలవేళ ముచ్చెమటలు పోస్తున్నాయామెకి. మోకాళ్ళమీద వంగి కూర్చుని చాకుతో ఒక్కొక్క పాము చుట్టునూ కోసివేయటం మొదలుపెట్టాడు అతడు. రానురాను చీకటి దట్టమైంది. భయంతో గడ్డకట్టుకుపోతున్నది ఉమాదేవి. సున్నితమైన ఆమె తెల్లని చిన్న పాదం గిలగిలలాడుతున్న విషోరగపు పడగను అణిచి పెట్టలేకపోతున్నది.

ఆమెకు ధైర్యం నూరిపోస్తూ, మోకాలినుండి పాదం వరకూ ప్రతి చిన్న చుట్టునూ కోసివేశాడు శశిధర్. రక్తధారలతో కత్తిరించబడిన పాము శరీరశకలాలతో బీభత్సంగా అయిపోయింది ఆ ప్రాంతం. చీకట్లో నిర్జన ప్రదేశంలో భీతావహమైన ఈ సంఘటనతో డస్సిపోయింది ఉమాదేవి. ఇప్పుడో ఇంకొక క్షణానికో పడిపోయేటట్లుంది. ఆమె అవస్థ చూచి మరీ త్వరపడ్డాడు శశిధర్. అంతసేపూ ఆమెను గూర్చిన ఆదుర్దాయేకానీ తన గురించి ఆలోచించుకోలేదు.

అక్కణ్ణుంచి లేవటం మరిచిపోయి 'ఊ కాలుతియ్యి జాగ్రత్త తొందరగా తప్పుకో' అని మరీ మరీ హెచ్చరించాడు. ఆమె కాలు తీసిన మరుక్షణంలో ఆమె పాదం క్రింద అణచిపెట్టబడి చిత్రహింస చేయబడిన పాముపడగ శరవేగంతో ఎగిరివచ్చి అతని ముక్కును గట్టిగా పట్టుకుంది. మహా ఘోరమైంది దాని విషం.

“అబ్బా!” అంటూ నేలకొరిగాడు శశిధర్. కెవ్వన అరిచి మూర్ఛపోయింది ఉమాదేవి. ఆమె కళ్ళు తెరిచేటప్పటికి చుట్టూ అందరూ గుమిగూడి ఉన్నారు. అందరి ముఖాల్లోనూ అంతులేని దుఃఖం గూడుకట్టుకుని ఉంది.

ఖంగారుగా వదినవైపు చూచింది ఉమాదేవి. ఏడ్చి ఏడ్చి ఉబ్బిపోయిన కళ్ళతో ఉన్న వద్మావతి నవ్వుమనబోయింది. చెల్లెలి ముఖం చూడలేక బాధగా తలవంచుకున్నాడు కృష్ణమూర్తి. ఇక రావువరావు దంపతులకు గుండెలు తరుక్కుపోయాయి. అంతలోనే విడిదిలోంచి వినవచ్చిన ఏడుపులతో ఆ భయంకర సత్యం అర్థమైపోయింది ఉమాదేవికి.

ఎండిపోయిన కళ్ళతో అలాగే చూస్తూ కూర్చుంది. కొంచెంసేపటికి లేచి 'వదినా! ఒక్కసారి ఆయన్ను చూపించవూ? నిన్న సాయంత్రం సిగ్గతో నరిగ్గా చూడలేకపోయాను. చివరిసారిగా చూస్తాను ఒక్కసారి తీసుకెళ్ళు' అన్నది జాలిగా.

ధైర్యం తెచ్చుకొని, ఉమను పొదివి పట్టుకొని శశిధర్ శవం దగ్గరకు తీసుకువెళ్ళారు పద్మావతీ కష్టమూర్తి.

అతని దగ్గరగా కూర్చుని అతని తలను ఒడిలో పెట్టుకుని తనివితీరా చూస్తూ-

“శశిధర్! నేనూ వస్తాను, మీ దగ్గరికి ఎప్పటికైనా. అంతవరకూ ఎదురు చూడండేం” అంటూ బావురుమంది ఉమాదేవి.

1968- 'వాణిశ్రీ'

న కోసమే ఈ ఉపదేశం

“ఇరుగో - వీరే మన కొత్త హెడ్ ఆఫ్-ది డిపార్ట్మెంట్ సాగర్ గారు! అంటూ పరిచయం చేశాడు శాస్త్రి. నమస్కరిస్తున్న శారద చేతులు వణికినై - మెల్లిగా సంబాళించుకుని మీరు గుంటూరులో - - - - అంటూ ఆగింది ప్రశ్నార్థకంగా

సాగర్ మొహంలో ఇందాకట్టించి తచ్చాడుతున్న అనుమాన లేఖ మాయమైంది.

“ఔనండీ - వర్క్ చేశాను యూనివర్సిటీ నుంచీ సరాసరి గుంటూరు కాలేజీలోనే జాయినైనాను. మీ పేరు శారద కదూ. అక్కడ బి.ఎ. చదివేవారనుకుంటాను”- అన్నాడు మెరుస్తున్న మొహంతో

“అయితే శారదగారు మీ స్టూడెంటా ఏమిటండీ? అని కుతూహలంగా అడిగాడు కొలీగ్ శాస్త్రి.

“ఔనండీ - భలే గుర్తుపట్టారే మేష్టారూ” అని సంభ్రమపడింది శారద

“ఎందుకు గుర్తుపట్టను?” మీ గ్రూపులో అయిదారుగురు అమ్మాయిలు మటుకు ఉండేవాళ్ళు - అందరూ ఒద్దికగా తలొంచుకూ, చునేవాళ్ళు పైగా మళ్ళీ అట్లాంటి క్లాసు ఇన్నేళ్ళ సర్వీసులోనూ ఇంకెక్కడం నాకు తెలసడలా - సరే - మీరిక్కడ?”

“అసిస్టెంటు లెక్చరరుగా పనిచేస్తున్నాను - చాలా సంతోషం మాష్టారూ! మీరిక్కడికి హెడ్ గా వచ్చారు” అంది శారద అర్థమైపోతున్న హృదయాన్ని చిక్కబట్టుకుంటూ -

తర్వాత కాసేపటికి స్టాఫ్ రూంలోకొచ్చి కళ్ళు గట్టిగా మూసుకొని అన్ని ఆలోచనలనీ అదిమివెయ్యానని ప్రయత్నించింది. “ఏమిటో ఆ పరధ్యానం? ఉండండట్టోనా చెబిలో చెప్తుంది?” అంటూ వంగి శారద మొహానికి చెవి ఆనించింది మాలతి.

కాస్త అవతల కూచుని లెసన్ ప్రిపేరవుతున్న వేదవల్లి లేచివచ్చి మాలతి చెవిపట్టుకుని పైకి లేవదీసింది.

“ఏమట్టా? మీకేం క్లాసుల్లేవా? ప్రిపరేషన్ అఖ్లర్లేదా? ఇది కాలేజీ అని గుర్తుదా అసలు?” అన్నది.

“అమ్మ -అమ్మ! మీరిక్కడే వున్నారండీ? మేం చూడలేదు” అంటూ సున్నితంగా లెంపలేసుకున్నట్లు అభినయించింది మాలతి.

వేదవల్లి మధ్యవయస్కురాలు, ఆ హుందాతనం ఆ కట్టు బొట్టు వైఖరి విశిష్టంగా ఉండి ఆవిడంటే ఎవరికైనా గౌరవాభిమానాలు కలిగేలా చేస్తాయి.

“హానీ కాలేజీలో అల్లరి చెయ్యద్దంటే ఇంకెక్కడికైనా వెళ్ళి చేస్తాం మేడమ్! ఎప్పట్నించో అడుగుతున్నాం ఏ పిక్చిక్కుయినా పోదామని” అంది యామిని.

“తప్పక వెళ్తాం తొందర్లో కానీ ఈ పిల్లేమిటి ఇంకా మన లోకంలో పడలేదు” అంటూ నిశితంగా శారదవైపు చూసింది వేదవల్లి, అర్థమయ్యా కానట్లుంది శారద వైఖరి.

నిజంగా వీళ్ళ మాటలేం చెవుల పడటం లేదు శారదకి - చదువుకునే రోజుల్లో సాగర్ ఆమె హృదయానికి సార్వభౌముడు. అతనంటే మిగతా అమ్మాయిలక్కూడా హీరో వర్షిష్ వుండేది. నొక్కుల జాట్టు, కొటేరు వేసినట్లున్న ముక్కు, చిన్న ఎఱ్ఱని నోరూ, వెలుగులీనే కళ్ళూ, ఆకర్షణీయమైన పర్సనాలిటీ, కొత్తగా యూనివర్సిటీ ఫస్ట్ క్లాస్ లో వచ్చిన ఉత్సాహం, ఇరవై నాలుగేళ్ళ వయసూ - కలిగిన యువకుడు అతను.

“అబ్బ, మీ క్లాసుకి సాగర్ గారు వస్తారు ఎంచక్కా. మా క్లాసుకి రారే” అని ఇద్దెపోయేవాళ్ళు చాలామంది ఆడపిల్లలు, అతను పాఠం కూడా చాలా బాగా చెప్పేవాడు.

శారద ముగ్ధంగా ఉండేది, ఒద్దికగా కూచుని బుద్ధిగా పాఠం విని నోట్సు రాసుకుంటుండేది. కాని ఈ సాగర్ ని చూసినప్పట్నించీ గుండెల్లో అపరిచితమైన

అలజడి బయల్దేరింది. ఆయన క్లాసు ఎప్పుడొస్తుందా? అని ఎదురు చూడడమే సరిపోయేది, తన జన్మంతా ఆయన సమక్షంలోనే ధన్యమైపోవాలి అనిపించేది. సూటిగా చూడాలంటే సిగ్గు, ఏదన్నా ప్రశ్న వేస్తే జవాబు చెప్పటానికి వణుకు, తన ఆవస్థ ఎవరన్నా గమనిస్తారేమోనన్న భయం, అతని ఊహలతో సరిగా నిద్రపట్టేదికాదు.

హాఫియర్లీ పరీక్షలైనాక పేపర్లు దిద్ది ఇచ్చేస్తూ “మిస్ శారదా! మీరు ఫస్ట్ వస్తారనుకున్నాను గానీ థర్డ్ వచ్చారు. సరిగ్గా చదవలేదా?” అన్నాడు సాగర్. అతనలా అన్నందుకు తర్వాతి టెస్ట్ లో ఫస్ట్ మార్కులే తెచ్చుకుంది. తను శారద - అతను విద్యాసాగరుడు అంటే బ్రహ్మదేవుడు. తామిద్దరూ పెళ్ళిచేసుకొంటే ఎంత చక్కని జంట అవుతారు? అనుకునేది స్పెషల్ తెలుగు క్లాసులో విభావానుభావ సంచారీ భావాలను గురించి చెప్తుంటే కళ్ళముందు ఉదాహరణగా ప్రత్యక్షమయ్యేవాడు సాగర్, తను అభిసారికై. స్వాధీనపత్రికై, కలహంతరితై, విరహోత్కంఠితై అతని కోసం ఊహల్లో అలమటించిపోయే నాయికయ్యేది.

ఇప్పుడు అదంతా తలపుకొచ్చి పిచ్చెక్కి పోతున్నదామెకి - తర్వాత తండ్రి కుదిర్చిన సంబంధం చేసుకుంది మాట్లాడకుండా. తన కులమూ, మతమూ కూడా కాని మాష్టార్ని గురించి తండ్రి కేసుని చెప్తుంది మరి? అసలు మాష్టారి అభిప్రాయం తెలీదు - ఒక్కసారి విడిగా మాట్లాడలేదు - ఎలాగూ ఇది అయ్యే పెళ్ళి కాదు అనుకుని గుండె రాయి చేసుకుంది. తన ఫ్రియిని మధుర స్మృతిని గుప్తంగా ఎదలో పదిల పరచుకోవట మొక్కటే చేతనయ్యింది ఆమెకి.

ఇప్పుడు 6 నెలల బిడ్డకి తల్లి కూడాను. చల్లారుతున్న మంటలో ఒక్కసారి నెయ్యి పోసినట్టైంది. ఆ మర్నాడు ఏదో పనిబడి శారద ఇంటి కెళ్ళింది వేదవల్లి. ముందుగదిలో తలపట్టుకొని కూచుని వున్నాడు శారద భర్త సూర్యం - వంటింట్లో పిల్ల ఏడుస్తోంది, శారద ఏదో పెద్దగా అరుస్తోంది.

“రండి మేడమ్” అంటూ పేలవంగా నవ్వి ఆహ్వానించాడు సూర్యం, “ఏమిటండి మీ శారద” - అంటూ ఆగింది వేదవల్లి. “శారద కాదండీ ఆవిడ నాపాలిటి భద్రకాళి” విసుగ్గా అన్నాడతను.

“బొత్తిగా అపార్థం చేసుకొంటున్నారు మీరు!” నవ్వుబోయింది వేదవల్లి.

“క్షమించండి అంత దురుసుగా మాట్లాడినందుకు, కాని కాని మీకెలా చెప్పాలో అర్థం కావట్లేదు. ఈ పెళ్లి బొత్తిగా ఇష్టం వుండి చేసుకున్నట్లు లేదుతను” ఆశ్చర్యంగా చూసింది వేదవల్లి.

“ఎప్పుడూ తన మొహాన సంతృప్తితో కూడిన చిరునవ్వు చూడలేదు. ఎత్తి పాడవకుండా తనెప్పుడూ మాట్లాడలేదు. నా శాయశక్తులా తనని సంతోషపెట్టడానికి ప్రయత్నిస్తున్నానే. ఉద్యోగం చేస్తానంటే తన ఆనందం కోసం సరేనన్నాను. కానీ ఏం లాభం? తనెప్పుడూ నన్ను అర్థం చేసుకోదు, ఏమిటో మంచి భార్య దొరకటం అంత అదృష్టం కంటే మగవాడి కింకేం అక్కర లేదేమో ఈ ప్రపంచంలో అన్నిస్తున్నది” బాధగా అన్నాడతను. చామన చాయ కంటే ఒక చాయ ఎక్కువ నలుపులో, బక్కు పలచగా ఒకటో అరో బాల నెరుపు వెంట్రుకలతో, ముందు కాస్త బట్టతల గల సాదా క్రాపుతో - అతి మామూలుగా వున్న సూర్యాన్ని పరిశీలనగా చూసింది వేదవల్లి. ఆతను చాలా మంచివాడు. పెళ్లికి ముందునించీ సూర్యాన్ని ఆవిడ ఎరుగును.

తర్వాత శారదతో మాట్లాడి వెళ్ళిపోయింది. ఆ తర్వాతి ఆదివారం ఎట్లాగయితేనేం కాలేజీ ఉపాధ్యాయినీ బృందం అంతా కలిసి ర్యాళి వెళ్ళారు.

ఆంధ్ర నందనవనమైన కోనసీమ అందాలు రంగరించుకున్న ర్యాళిలో దేవుడు జగన్మోహనీ కేశవస్వామి నల్లని సాలగ్రామశిలలో మనోహరంగా మెరుస్తున్నాడు, అత్యద్భుతంగా వెలసిన శిల్ప విన్నాణం - ముందరి వేపు విష్ణుమూర్తి రూపం - వెనక వేపు స్త్రీ యైన మోహినీ రూపం - మోహిని ముడిలోని వెంట్రుకలు సైతం విస్ఫుటంగా చెక్కాడు శిల్పి, కేశవస్వామి చేతివేళ్ళు, గోళ్ళు చెక్కిన పరుతనానికైతే జోహారు చెయ్యాలనిపిస్తుంది. అంత అందమైన విగ్రహాన్ని విరూపం చేశారు ఎవరో. స్వామివారి ముక్కుకి దెబ్బతగిలింది. వ్స ఒక చెయ్యి విరగగొట్టబడి వుంటుంది. ఆ విగ్రహాని కింకొక విశేషం కూడా ఉంది. స్వామి పాదాల దగ్గర నిత్యం చెమ్మగా గంగ ఊరుతూనే వుంటుంది. దేవాలయంలో సౌకర్యాలు కూడా బాగానే వుంటే.

చూసిన శిల్పవైపుణ్యమే చూసి చేసిన సమస్కారమే చేసి పరవశులై పోతూ వచ్చి పాలరాయి పరిపించిన దేవాలయపు ఆవరణలో ఒకవేపు వచ్చి కూచున్నారంతా - ప్రసాదంతో పాటు ఇంటినించి తెచ్చుకున్న టిఫిన్లు కూడా తింటూ మాటల్లో పడ్డారు - మధ్యలో

“అబ్బ మీ కొత్త హెడ్డు చాలా బావున్నాడే శారూ” అంది యామిని

“ఆహా! అచ్చం ప్రవరాఖ్యుడిలా వున్నారు మీ విద్యాసాగర్” అంది మాలతి, “మీ విద్యాసాగర్ అంటుంటే శారద చలించటం గమనించిన వేదవల్లి మనసులో తళుక్కున ఒక మెరుపు మెరిసింది.

“మంచి ఎఫిషియంట్ ఆయన - నాకిది వరకే తెలుసు” అంది కించిద్గర్వంగా శారద.

“ఆఁ చెప్పుమరి - ఎలా తెలుసు?” అని గోల అంతా -

“మా గురువుగారాయన బి.ఎ.లో”. వేదవల్లి తలవంకించింది. మళ్ళీ ఆలోచనలో పడి తేరుకొనేటప్పటికి మిగిలిన వాళ్ళంతా ఏదో చర్చించుకుంటున్నారు.

“నువ్వెన్నన్నా చెప్పు యామినీ!” “స్త్రీ తన జీవితంలో ఒకర్నే ప్రేమిస్తుంది అనటం కేవలం అతిశయోక్తి అంటాను” అంటోంది అలివేణి -

“లాభంలేదండీ ఈ పిల్ల ఆ ప్రఖ్యాత రచయిత్రి గారి ధోరణిలో పడింది” అంటూ చప్పరించి నవ్వేసింది మాలతి.

వేదవల్లి శారదకేసి చూసింది.

“ఏమిటండీ మేడమ్! మీరు మాట్లాడరు? మేమంతా బుర్రలు బద్దలు కొట్టుకొంటుంటే స్త్రీ ప్రేమ గురించి?” అంది యామిని

“ప్రేమ గురించా? ఆకర్షణ గురించా” అంది జయప్రద.

“బావువై, దేవుడి గుళ్ళో మన మాటలు” అంది శారద నవ్వుబోయి.

నీ కోసమే ఈ ఉపదేశం

“ఎందుకు బాబుళా? ఈ గుళ్ళో దేవుడి పేరేమిటి? జగన్నోహానీ కేశవస్వామి. విష్ణుమూర్తి జగన్నోహానీ వేషంలో వెళ్తుంటే మదనాంతకుడైన పరమేశ్వరుడు వెనకాల పడ్డాట్ట గదా మరి. తర్వాత పార్వతిని పరిణయమాడి, మళ్ళీ గంగమ్మని నెత్తిమీది కెక్కించుకున్న శివుడే అలా మోహిని వెంటబడటంలోని భౌచిత్వం ఎంతటిదో ఒకసారి పెట్టిన స్త్రీ మరో పురుషుడి చేత కొండొకచో ఆకర్షితురాలవటం అంతటిదే అని నా ఉద్దేశం” అంది మాలతి.

“అమ్మమ్మమ్మ - ఈ పుణ్య గడ్డలో అదే ఈ పుణ్య భూమిలో ఇట్లాంటి మాటనెలా అంటున్నావు?” అని ఆశ్చర్యపోబోయింది జయప్రద.

“దేవుడిచ్చిన నోటితో అంటున్నాను”

“అదే నేనటం - ఏ దేవుడికిన్ని గుండెబున్నాయబ్బా, స్త్రీ పురుషుడూ సమానమే అని ఈ దేశంలో పుట్టిన ఆడపిల్ల చేత అన్పించగలిగాడు” అని బుగ్గన చెయ్యేసుకొంది జయప్రద.

వేదవల్లి నవ్వింది. అంతా కుతూహలంగా చూశారు.

“ఏం లేదు, ఏదో గుర్తుకొచ్చి”-

“చెప్పండి మేడమ్ చెప్పరూ - చెప్పరూ”-

“నాకు ఏడో ఏటే పెళ్ళిపోయింది మా బావతో. మా నాన్నగారి కైతే అంత చిన్నప్పుడే పెళ్ళి చెయ్యటం ఇష్టంలేదు కానీ మా నాయనమ్మ పట్టుదలే దానికి కారణం. తర్వాత వీరేశలింగంగారి చేత ప్రభావితమైన మా నాన్నగారు నన్ను పోష్టు గ్రాడ్యుయేటుని చేశాకగాని అత్తవారింటికి పంపలేదు. మా బావమటుకు అంటే మావారు చదువులో అట్టే ఉత్సాహం చూపించలేదు, ఇంటర్లో ఆపేసి వ్యవసాయం చేసుకోవడం మొదలుపెట్టారు. తనకంటే ఎక్కువ చదువుకొన్నాననే అహం సహజంగా నాలో ఎక్కువగా వుండేది.

వారికి ఏకాంతం ఇష్టం - ఎక్కువసేపు పుస్తకాలు చదువుతుండేవారు. భావ కవిత్వం రాసి పత్రికలకి పంపిస్తుండేవారు అవి తరుచుగా ప్రచురితమవుతుండేవి, ఏమిటో ఎంకి పాటలు పాడుకునేవారు శశికళా! అనుకుంటుండేవారు, నాకు ఒళ్ళు మండుకు పోయేది. “ప్రేమనేది ఎక్స్ప్రెస్ చేసేది కాదు వేదా! పశ్చిమ దేశస్థుల్లా బాహాటంగా కౌగిలించుకుంటూ నడుం చుట్టూ చెయ్యేసి నడిపిస్తూ, పొద్దున లేవగానే డ్యూటీలాగా నిన్ను గాడంగా ప్రేమిస్తున్నాను ఫ్రీయా! అని పాఠం అప్ప చెప్తూ - మళ్ళీ ఇంకో పెళ్ళి చేసుకొంటూ ఉండటం నాకంత నచ్చలేదు వేదా!” అని నాకు చెప్తుండేవారు. కానీ - కానీ - మృదువుగా శాంతంగా నిర్మలంగా వుంటే ఆయన ప్రణయం నాకు నచ్చేది కాదు.

ఏమిటో విపరీతమైన అశాంతిలో, అసంతృప్తిలో వేగి పోయేదాన్ని - నా భర్త ఇంకా ఎంతో ఉన్నతుడు, పెద్ద డిగ్రీ వున్నవాడు కావాలన్న ఆకాంక్ష రోజు రోజుకి బలవత్తరం కాజొచ్చింది.

ఎలాగైనా డిగ్రీ కోర్సేనా పూర్తి చేసుకోమని పోరేదాన్ని తర్వాత ఇంకాపైకి చదవచ్చని ఆశ. పట్నంలో ఉద్యోగం చూసుకొని కాపురం పెట్టవచ్చునన్న ఉబలాటం - వల్లెటూరి జీవితం చాలా స్తబ్దంగా వుండేది నాకు. కానీ ఏమాటా విన్పించుకోలేదాయన, నవ్వేసి పూరుకునేవారు. “అందరిలా చదివి ఉద్యోగాలు చేస్తుంటే కంచంలోకి అన్నం ఎట్లా వస్తుంది చెప్పు? నాకు వ్యవసాయ మంటే ఇష్టమోయ్!” అని నవ్వేసేవారు. ఒకసారి విసిగిపోయే కోపంతో పుట్టింటికి వచ్చేశాను.

బ్యాంకులో ఉద్యోగానికి అప్లై చేశాను. ఉద్యోగం రానే వచ్చింది. ఇంక వెనకాడ దలచుకోలేదు. నేను కావాలనుకుంటే వారే వస్తారులే! అని నా అహంభావం కానీ ఆయనకీ ఆత్మాభిమానం - ఎందుకు వస్తారు? సరిగ్గా అప్పుడే - అంటూ ఆగి అందరి మొహాల్లోని ఆత్మతని చూసి మళ్ళీ మొదలుపెట్టింది వేదవల్లి.

“సరిగ్గా అప్పుడే వచ్చారు బ్యాంక్ మానేజరు ప్రకాష్, “యంగ్ అండ్ ఎనర్జిటిక్ - ఎట్రాక్టివ్ అండ్ హాండ్ సమ్” అని అంతా ఆయనంటే చాలా ఇష్టపడేవాళ్ళు అందరూ-

నేను సరేసరి సరిగ్గా నేను నూహించుకున్న భర్త అలాగే వుండే వాడేమో అనిపించింది. బాగా చదువుకున్నవాడు. మంచి సమర్థుడే. నా కలల్లో రాజకుమారుడు, నా మనోహరుడు ప్రత్యక్షమైనాడనుకున్నాను. నా ఒళ్ళు నాకు తెలిలేదు. అదొక తపన అదొక మైకం.

ప్రకాష్ కారు దిగే టైముకి నా చూపులన్నీ గేటువైపే వుండేవి. ప్యూను కారుతలుపు తీసిపట్టుకుంటే ఆయన హుందాగా కారుదిగి డిగ్నిఫైడ్గా లోపలికి రావటం చూడటమంటే నాకెంతో ఇష్టంగా వుండేది - చీ - నా చదువుకి అసలు ఆసీసరు భర్త కావల్సిందిగదా అని దుఃఖపడేదాన్ని. అనుక్షణమూ మా వార్ని ప్రకాష్ ని పోల్చి చూసుకుని గిజ గిజ లాడేదాన్ని - అట్లా కొన్నాళ్ళు జరిగింది. చాలామంది నా గురించీ ప్రకాష్ గురించీ గుసగుస లాడుకుంటున్నట్లు తెలిసి నేను పట్టించుకోలేదు.

ఒకసారి ఏదో సంతకం కోసం ప్రకాష్ దగ్గరికి వెళ్తే “మా ఇంటి కొక్కసారి రాగలరా వేదవల్లి గారూ!” అంటూ విజిటింగ్ కార్డిచ్చారు - ఇహ నా అవస్థ వర్ణనాతీతం - ఏదో ఆరాటం - ఏం జరగబోతుందో అన్ని ఉత్సుకత - నా కళ్ళు ఎంత మూసుకుపోయి వున్నాయో గ్రహించండి.

ఇరవైమూడేళ్ళ వయస్సు అప్పటికి నాకు. చక్కగా అలంకరించుకుని మరీ వెళ్ళా ఆ సాయంత్రం.

ఇల్లు కూడా నేనూహించుకున్నట్లే వుంది. ముందు చిన్న గార్డెను, ఆధునికంగా పొందికగా వుంది ఇల్లు. పల్లెటూళ్ళో వున్న మా పాత పెంకుటిల్లు గుర్తొచ్చి ఏడుపాచ్చింది.

తడబడే అడుగులతో సమీపించిన నన్ను చూసి నవ్వి “కూర్చోండి” అన్నారాయన. కూచున్నా. ప్యూన్ కాఫీ, బిస్కెట్లు తెచ్చాడు” అంటూ ఆగి ఊపిరి పీల్చుకుంది వేదవల్లి. అంతా గోల చేశారు. “అబ్బ ఏమిటండీ ఆపారు చెప్పండి” అని కాని శారద ఏమిటో గిట్టిగా పీలవటాన్ని జాగ్రత్తగా అబ్జర్వ్ చేస్తున్న వేదవల్లి పెదవులపై సన్నని నవ్వు మెరిసింది, మళ్ళీ మొదలు పెట్టింది.

“ప్రకాష్ దగ్గరగా వచ్చారు, ఇదుగో ఈ ఆల్బం చూస్తారా?” అంటూ అందులో ఆయన పెళ్ళి ఫోటోలున్నై. ప్రకాష్ భార్య మంజుల నాకంటే చాలా చక్కగా వుంది. అసూయ నణచుకుంటూ “మీ మిసెస్ చాలా బావున్నారు సార్!” అని మెచ్చుకున్నా -

“ఔను కాని ఇప్పుడావిడ ఎక్కడుందని అడగరేం” కించిత్తు విషాదం కలిసిందా నవ్వులో.

“ఇప్పుడు ఆవిడ ఫారన్ లో వుంది - మంజు ధనవంతుల బిడ్డ. నా స్టేటస్ సరిపోలేదు. నా డిగ్రీ చాలలేదు, నా పాత భావాలు నచ్చలేదు. మామగారు మమ్మల్నిద్దర్ని ఫారన్ పంపటానికి ఏర్పాటు చేశారు. కానీ నేను ఒప్పుకోలేదు. వాళ్ళ బావ ఫారన్ వెళ్తుంటే అతనితో కలిసి మంజు ఒక్కతే వెళ్ళిపోయింది - అప్పుడే మూడేళ్ళు కావస్తోంది. అక్కడే పెద్ద చదువు చదువుతోంది. చదువు పూర్తయినా కూడా ఈ “డర్టీ యిండియా”కి తిరిగి వచ్చి ఈ మామూలు భర్తతో సంసారం చేస్తుందనుకోను మంజుల” అన్నారు ప్రకాష్ బాధగా.

దిగ్భ్రాంతురాలి వైపోయినా - అబ్బ ఇంత తీవ్రంగా వుండే ప్రకాష్ నచ్చలేదని వెళ్ళిపోయిందా మంజుల! ఏం ఆడది! అనుకున్నా వెంటనే ఎవరో నా వీపు తట్టి ప్రశ్నిస్తున్నట్లు తోచింది.

“అయితే నువ్వెవరివి?” అని

ప్రకాష్ ముందు నిలవాలంటే సిగ్గేసింది “చూడమ్మా! యావన్ ద్రకపు పొంగులో మంచి చెడులు సరిగా తెలియవు. లభించిన దానితో తృప్తిపడటమంత మంచిది ఇంకేదీ లేదు. ఇలా అంటున్నానని ఏమనుకోకండి. మగవాళ్ళంతా మంచివాళ్ళేనా? అని ఎదురు ప్రశ్న వస్తుందిక్కడ. కాకపోవచ్చు ఒప్పుకుంటున్నాను, పైగా స్త్రీయే సమీపిస్తే సర్వనాశనం చెయ్యడానికిష్టపడే పురుషులే ఎక్కువ. చేతులు కాలాక లాభంలేదు.

సమస్త వ్యసనాలకీ దాసుడైన భర్త కొట్టి, తిట్టి, అమానుషంగా హింసించి చివరికి అనుమానించీ మరీ ఇంట్లోంచి వెళ్ళగొట్టబడిన నా చెల్లెలు, నలుగురు పిల్లల తల్లి

పుట్టింట్లోనే వుంది మా అమ్మానాన్నల దగ్గర. తను ఆత్మహత్య చేసుకోబోతుంటే ఎవరో పుణ్యాత్ములు కాపాడి పుట్టింటికి తీసుకొచ్చి దింపారు.

“ఒకటి చెప్తున్నా. మనకంటే గొప్పవాళ్ళతో మనల్ని పోల్చుకోవడం కంటే తక్కువ వాళ్ళతో పోల్చుకోవటం మంచిది - కాదంటారా చెప్పండి?” అన్నారు ప్రకాష్. ఎలా ఇల్లు చేరానో? చేరాను మొత్తానికి - తర్వాత రెండు రోజులకి మామూలు నించి వచ్చిన వాళ్ళెవరో బజారులో కన్పించి ‘మీ వారికి జ్వరంగా వుంద’ని చెప్పారు.

ఇక ఆగలేక పోయినాను - సెలవు పెట్టి ఇంటికి బయలుదేరా. మా పనిమనిషి రత్నాలు ఇల్లు చిమ్ముతున్నది. నన్ను చూసి పరిగెత్తుకొని వచ్చింది.

“ఎన్నాళ్ళ కెన్నాళ్ళకమ్మా! రండి తల్లీ! ఇంటికైన ఇల్లాలు లేకపోయినప్పుడు ఇల్లేం బావుంటుందమ్మా! ఒక్కసారి ఆ అయ్యగార్ని సూడండి - ఎట్లాగోపోయినారో” అని కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంది. మావార్ని కూడా చూశాక ఇన్నాళ్ళ నా ప్రవర్తన నాకే ఎబ్బెట్టుగా కన్పించింది. నా శశికళనై, నా ప్రియానుచరివై ఈ పల్లెలో బంగారంలాంటి అనురాగం పండిస్తావనుకున్నానే వేదా! కానీ నువ్వు విష్ణుమూర్తిని లక్ష్మీదేవి వదిలి వెళ్ళిపోయినట్లు వెళ్ళిపోయినావు, అయ్యో!” అని ఆ జ్వరంలో కలవరిస్తుండేవారు. సెలవు ఎక్స్‌టెన్షన్ చెయ్యమని ఉత్తరం రాసిపడేశా ఆసీసుకి -

నాలుగు రోజులకి జ్వర తీవ్రత తగ్గిందాయనకి. ఏ అవసరం వచ్చినా “రత్నాలూ” అని పిల్చేవారాయన.

ఆ రత్నాలుకైతే అనుక్షణమూ మావారి ధ్యాసే. “రత్నాలెందుకిప్పుడు? నేనిక్కడే వున్నాగా నాకు చెప్పకూడదా?” అన్నా ఒకసారి.

“నువ్వెన్నాళ్ళుంటావిక్కడ? మళ్ళీ ఉద్యోగంలో చేరనా? నువ్వు లేకుండా ఉండటం అలవాటు చేసుకున్నా గాని రత్నాలు లేకుండా ఒక్క క్షణం ఉండలేను. ఇల్లు కనిపెట్టుకొని వుండి దిక్కు మొక్కు లేని నాకు ఆపేక్షగా ఇంత అన్నం ఉడకేసి పెడుతున్నది తను లేకపోతే నాకేది గతి?” అంటూ బాధగా నవ్వారాయన.

గుండెల్లో గునపాలు దిగబడినట్లు అయింది. రత్నాలు మావార్ని చూసి పరవశించి పోయినప్పుడల్లా నా ఒంటికి కారం రాసుకున్నట్లుండేది. ఆడది ఏదైనా భరిస్తుందేమో గాని పరస్మీ తన భర్తని యిష్టపడటం సహించలేదనుకుంటాను.

మర్నాడే ఉద్యోగానికి రిజైన్ చేశా - రత్నాల్ని పాచి పని మటుకే చెయ్యమన్నా - అంటూ ఆగింది వేదవల్లి

“అయితే మళ్ళీ మీరే ఉద్యోగంలో - - - - -

“ఇద్దుగో పల్లెటూరు కాస్తా ఈ బస్తీ అయి మా పిల్లలు ముగ్గురూ పెద్దవాళ్ళైనారు. కాస్త వెసులుబాటు చిక్కింది, ఈ మధ్యనే ఊళ్ళో కాలేజీ పెట్టించడానికి మావారు కృషి చేశారు-పూరి పెద్దగా. అది ఫలించి కాలేజీ వచ్చింది. మావారు ప్రోత్సహించడంతో చేరాను మళ్ళీ ఉద్యోగంలో. మూడేళ్ళవుతుంది”- అంది వేదవల్లి.

“మీ పెద్దబ్బాయి పేరు ప్రకాష్ గదండీ?” అంది యామిని కుతూహలంగా.

“ఔను”

“అయితే మా అమ్మాయి పేరు వేదవల్లి. ఇన్నాళ్ళు దాన్ని పాపా, బేబీ అంటున్నాం ఇప్పుడు తెలిసింది దాని పేరు” అన్నది శారద వెలుగుతున్న మొహంతో -

అంతా వెరి మొహాలు వేశారు అద్దంకాక. “దాని పేరు వేదవల్లి అని పెడతాం” అన్నది శారద. వేదవల్లి తృప్తిగా నవ్వింది. అమ్మయ్య! ఈ మార్చినమ్మా నేను ఆశించింది. నీ భర్తతో హాయిగా కాపురం చేసుకోమనే ఇలా చేశాను. బ్యాంకు మేనేజరు లేడు. నేనసలు బ్యాంకులో ఉద్యోగమూ చెయ్యలేదు. మా పెద్దబ్బాయిది వాళ్ళ తాతగారి పేరమ్మా! అనుకుంది మనసులో - ఒక కాపురం దిద్దానన్న తళతళ ఆమె వదనంలో.

1978 - ‘ప్రభ’

ఈ కన్నీరు పోగొట్టేదెవరు?

“కలవారికీ, కారుల్లో తిరిగేవారికీ, మోడరన్ కల్చర్ ఒంటబట్టించుకున్నవారికీ మట్టుకేరా ఈ ‘డే’లన్నీనూ. ఇలాంటి డేలు లేనప్పుడు స్నేహం లేదా? తెలీకడుగుతానూ ఈ ఫ్రెండ్స్ డే ఒక్కనాడే స్నేహం వుండి, మిగతా అప్పుడు ఉండదా?”

వసంత ప్రశ్నలకి బాబీ నవ్వాడు.

“అయ్యో! అమ్మా! నీకేంతెలీదు” అంటూ-

“నాకు తెలియకపోతే ఏంటే- కడుపున పుట్టిన ఉద్ధారకుడివి నీకు తెలుసుగా- అయినా తెలియాల్సింది ఇలాంటి పైపైమెరమెచ్చు నాగరికతకాదు- విశాల దృక్పథాన్నీ కాస్తోకూస్తో మన సంస్కృతీ సంప్రదాయాల్నీ తెలుసుకుంటే మంచిది. ఇప్పుడు నీ ఫ్రెండ్స్ కి గ్రీటింగ్ కార్డు ఇచ్చి చేతులకి ఆ స్ట్రాప్ ఏదో తగిలించకపోతే నువ్వు స్నేహితుడివి కానట్టేనా? ఇంటరులో చేరంగానే ఇన్ని షోకులా, బొట్టికాయవెధవా! మనం మధ్యతరగతివాళ్ళం. అంతంతడబ్బు తగలెయ్యలేం గదా!” వసంతకి చాలా ఆశ్చర్యంగా వుంది. కాలం ఎలా మారిపోతున్నదో అని-

“పెద్ద- చోర రెండొందలియ్యి, ఫ్రెండ్స్ డే జరుపుకుంటాం అన్నాం-అంతేగా అమ్మా! ఇవ్వకపోతే తోటిస్టూడెంట్స్ మధ్య మాకెంత అవమానం?” డిగ్రీలో చేరిన శుభద ఖచ్చితంగా డబ్బుడిగింది తల్లిని.

ఈ ‘డే’లతోవచ్చింది చావు. అయినా అమ్మాయిలూ అబ్బాయిలూ అని తేడా లేకుండా ఈ స్నేహాలేమిటో? ఈ స్నేహాల పండగలేమిటో? ఆనలే మనకి ఇబ్బడిముబ్బడి పండుగలున్నై. అన్నీ సార్థకమైనవి-దైనాపరమయినవి లేదా ప్రకృతి మార్పుల్ని సూచించేవి-ఆరోగ్యపద్ధతుల్ని నేర్పేవి-వాటినన్నిల్నీ ఒదిలేసి అర్థంలేని ఈ కొత్త పండగల్ని సెలబ్రేట్ చేసుకోవటమేమిటి?

ఇండియానుంచి అంతా అమెరికాకి వెళ్ళిపోవటమే కాదు అమెరికాని ఇండియాకి తీసుకొస్తున్నారే!” మధ్య తరగతి యిల్లాలు వసంత ఆవేదనపడింది.

“నీ వన్నీ బూర్జువా భావాలేలే- కాలేజీలో చదివినా ఉద్యోగం చేస్తున్నా నువ్వు అమ్మమ్మల టైప్!” తల్లి చేతిలోనించి నోట్లు లాక్కుని, సగం తమ్ముడికిచ్చి మిగతావి తను తీసుకుంది శుభద.

“బూర్జువా! అంటే ఏమిటే?” కూతుర్నడిగింది వసంత నవ్వుతూ

“అబ్బా! మీనింగులెవరికి తెలుస్తై అమ్మా! అందరూ అంటుంటారని ఆ పదం వాడా- అంతే-బై మమ్మీ- పార్టీవుంది, రాత్రికి మేము వచ్చేటప్పటికి లేటాతుందేమో- చింతకాయ పచ్చడి గోంగూర పులుసుకూరాలాంటివి వండి మా కోసం ఎదురుచూడకు. మేము జాగ్రత్తగానే వస్తాం, మమ్మల్నైం పిల్లెత్తుకుపోదులే” అంటూ తమ్ముడి చెయ్యి పట్టుకుని పరిగెత్తింది శుభద.

“ఏం పిల్లలో ఏం చదువులో-దేనిమీదా సరైన లక్ష్యంలేదు-ఇదుగో ఇలాంటి వాటి మీద తప్ప క్లాసు పాఠాలు సరే, కథలూ నవలలూ కూడా చదివే తీరికా ఉద్దేశమూ లేవు వీళ్ళకి- పార్టీట పార్టీ- ఆ పిజ్జాలూ, బర్గర్లూ, వెజిటబుల్ బిర్యానీలూ, నూడిల్స్ మీదున్న ఇష్టం దేశవాళీ వంటలమీద ఎందుకుంటుంది? కొత్తకవిత పాతాకోత-” నిట్టూర్చింది వసంత. భర్త రాజశేఖర్తోపాటు తనూ ఉద్యోగం చేస్తుండబట్టి కుటుంబం ఎగువమధ్య తరగతి కుటుంబమైందిగాని లేకపోతే డబ్బుకి కాస్త కటకటగానే వుండేది. ఇద్దరే పిల్లలు, తప్పనిసరిగా గారాబమూ తప్పనిసరి.

రాత్రివంటకి అలవాటుగా కూర తరగబోయి మానేసింది-పిల్లలు తినమన్నారుగా ఎందుకులే అని- బియ్యం కడిగి కుక్కర్లో పడేసింది. పొద్దుటి సాంబారు వుంది. ఆవకాయ, గడ్డపెరుగు- తనకీ భర్తకీ ఎక్కువ.

అలసటగా అనిపిస్తోంది ఈ మధ్య ఉద్యోగం చెయ్యటం కానీ ఇదొక బంగారు పంజరం-పూలతోటలా కనపడే ఊబి- అందులోకి ఒకసారి అడుగుపెట్టాక ఇవతలపడే ప్రసక్తేలేదు- నిట్టూరుస్తూ కాసేపు నడుం వాలుద్దాం అనుకుని మంచంమీద వాలింది.

కానీ ఆమె ఆలోచనలు ఆగలేదు-

“ఈ పిల్లలకివయసునించే ఈ పార్టీలేమిటి? బయట తినడం. రాత్రిళ్ళు లేటుగా రావడం అలవాటైపోతే ఎట్లా? అమ్మో! ఇహ ఇట్లాంటివి కుదరవని గట్టిగా కోప్పడాలి. లేకపోతే ఇది సాగిసాగి డిస్కో థెక్లకి వెళ్ళటందాకా పోతే కష్టం.

ధరలు చూస్తే ఆకాశాన్నంటుతున్నాయి. శుభద సక్రమంగా చదువు పూర్తిచేస్తే తర్వాత ఉద్యోగం వెతుక్కోవాలి. బాబీ పైచదువులకొస్తాడీలోపల. పిల్లకి పెళ్ళిచెయ్యటం ఒక యజ్ఞం. ఇప్పుడందరూ అందమైన అబ్బాయిలేట. అంతా ఐటీ వాళ్ళూ, ఇంజనీర్లూ బోల్డంత జీతమట అందరికీ. “పేపర్లో పెళ్ళి ప్రకటనలు గుర్తొచ్చాయి వసంతకి. ఇంత గొప్ప మగపిల్లలకి చాలా అందమైన మరింత ఆర్జనపరురాలైన ఐటీ అమ్మాయిలు కావాలిట. అమెరికా వెళ్ళి విపరీతంగా ఆర్జిస్తున్న అబ్బాయికి తనతో సమంగానో లేక తనకంటే ఎక్కువో సంపాదించిపెట్టే వధువు కావాలి. లేకపోతే బతకలేడు. ఇదివరకటి మగవాళ్ళే నయం. ఒక్కచేతిమీద గంపెడు సంసారాన్ని ఈడుకొచ్చేవారు. అప్పటి ఆడవారి అదృష్టం ఈ అమెరికా ఉద్యోగస్థురాళ్ళకేదీ? ఉద్యోగం చేసి మొగుడి చేతికి జీతమివ్వజ్ఞురేదు. పాతవాళ్ళు బజారుకెళ్ళజ్ఞురేదు. బాంకులకెళ్ళజ్ఞురేదు. బిల్లులూ ఫీజులూ కట్టజ్ఞురేదు. కడుపుతోవున్న తొమ్మిదో నెలలోకూడా ఆయానవడుతూ ఆఫీసుకెళ్ళజ్ఞురేదంటే అదెంత గొప్పవరం! పిల్లకి మూడో నెలరాంగనే బాలింతరాలుగా పాలు చేపుకొస్తూంటే ఆఫీసులకెళ్ళి ఆర్జించుకు రానజ్ఞురేదంటే ఎంత అదృష్టం! ఇంట్లో పసిసిల్ల పాలకేడ్డు, ఆఫీసులో పాలుగడ్డకట్టి కన్నతల్లి ఏడ్చు. ఇవన్నీ తెలిసినా ఎవరూ పట్టించుకోరు-చ్- పెనంలోంచి పాయిల్లో పడింది ఆడది వచ్చి వచ్చి” వసంత ఆలోచనలు పరిపరివిధాలుగా సాగుతున్నాయి.

ఈ లోపల దగ్గరగా వున్న తలుపుతోసుకుని రాజశేఖరం రావటమూ అయింది. తనే కాఫీ వెచ్చబెట్టుకుని తాగటమూ అయింది. గ్లాసు సింక్లో వేస్తుంటే చప్పుడై వసంత స్పృహలోకొచ్చి ‘అయ్యో, పిల్లికాబోలు’ అని లేచింది.

“ఔను-బావురుపిల్లి. . .” అన్నాడు రాజు.

“మరేనబ్బా- ఎప్పుడొచ్చిందో ఇంతెత్తుపిల్లి- చూడనేలేదు”- వసంత కూడా సరదాగా అన్నది.

“ఈ అందమైన ఆడపిల్లి దీర్ఘాలోచనలతో మునిగివున్నప్పుడు వచ్చాలే- ఏం పిల్లి తల్లీ! నీ పిల్లల్ని ఏ సందులోకి మార్చటమా అనా నీ చింత” నాటకీయంగా అన్నాడు రాజు.

“మరే మగమార్తాలమా! సృష్టిలో ఏ ఆడజీవికైనా సంతాన సంరక్షణమే ధ్యేయం. కూలిచ్చి గుడ్డించుకున్నట్లు ఇప్పుడు ఉద్యోగాలొకటి వచ్చాయి. స్త్రీలు తమకాళ్ళమీద తాము నిలబడాలని నూరిపోసి చచ్చిపెడి చదువుకునేట్లుచేసి ఉద్యోగాల్లో చేరాక ఆ జీతం ఇంట్లో మగవాడు లాగేసుకుంటున్నాడు. ఈ రకం దగానీ దోపిడీనీ ఎవరూ పట్టించుకోరు. గొట్టెలమంద పరిగెత్తినట్టు కొరివితో తలగోక్కున్నట్టు ఈ స్త్రీ ఉద్యోగాలు”

“ఓహో! ఇవాళ సంకుర్మయవచ్చి స్త్రీల ఉద్యోగాలమీద పడిందేమిటి?” అని హాస్యమాడేడు రాజశేఖరం. ఎంచేతనో సాలోచనగా తలపంకించాడు.

“ఏ మైందండీ! అలావున్నారేమిటి? చాలా లేటైందే ఆఫీసునించి రావటానికి? వర్క్ ఎక్కువగా వుందా? నేను వచ్చి చాలాసేపైందే” అని ఆదుర్దాగా అడిగింది వసంత.

“ఏం లేదుగాని సీతారామయ్యగారమ్మాయి . . . లేదూ?”

“ఆ-సుజాత - సుజాతకేమైంది?”

“రాత్రినించి ఆ అమ్మాయి ఇంట్లో కనపడటంలేదుట. మొదటిసారి ఎమ్సెల్లో రాయ రాలేదని మళ్ళా పరీక్షకళ్ళమని వత్తిడి చేశారట పెద్దవాళ్ళు. ఇంజనీరింగు చదవకపోతే రేపు పెళ్ళిలా అవుతుంది? అని గదమాయించారుట. అంతే. ఇవా ఇంట్లో ఎవరికీ కన్పించలేదుట. వెతికి వెతికి పోలీసు రిపోర్టు ఇచ్చి వస్తున్నాం- పాపం, ఆ భార్యభర్తలిద్దరూ ఒకటే ఏడుస్తున్నారు- చదువు లేకపోతేమానె మా పిల్ల మా కళ్ళకి కనిపిస్తే చాలు అని”

తన కూతురు శుభదకూడా మనస్సులో మెదిలింది రాజుకి. శుభద ఎమ్సెల్ రాయనంటే సరేలే అని బీయస్సీలో చేర్పించారు తనూ వసంతా. పిల్లకి పెళ్ళవదేమో

ఈ కన్నీరు పోగొట్టేదెవరు?

అని భయం పక్కనపెట్టి, పూర్వం చైనాలో అమ్మాయిలకి పాదాలు చిన్నవిగా వుంటేగాని పెళ్ళయ్యేదికాదుట. అందుకని పసితనంలోనే పాదాలకి బిగుతుగా వున్న ఇనుపబట్ట బిగించేవారుట. మాంసం కుళ్ళిపోయి ఎముకలు వంకరపోయి, నానా హింసపడి, ఆ పిల్లలు ఏడ్చిఏడ్చిచీ అది శారీరక హింస-ఈ ఎమ్సెట్ హింసతో పోటికి రాలేదు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో యువ మహాపురుషులకి మాత్రం పెళ్ళాం కూడా సంపాదించిపెడితేనే రోజుగడుస్తుంది. అదికూడా అమెరికావంటి సంపన్నదేశంలో వేలకివేల డాలర్ల ఉద్యోగం వెలగబెడుతున్న పురుషసింహానికి భార్య ఉద్యోగమే దిక్కు ఏమిటో . . .

రాజు ఆలోచనలలావుంటే వసంతకూడా దాదాపు అదే అనుకుంటోంది.

“పాపం, సుజాత ఏమయిందో! ఏమి చదువులో ఏమో? బలవంతపు బ్రాహ్మణార్థంలాగా. చావస్వరు- బతకస్వరు. చచ్చిపోయినవాళ్ళకి వైతరణి అడ్డం వచ్చినట్టు చదువుకునే పిల్లలకి ఇంటర్‌కాగానే ఎమ్సెట్ తప్పదు. అందరూ అఖండ ధిష్ణాధురంధరులే వుంటారా? వుండరు- వేరే విషయాలలో వాళ్ళు తమ ప్రతిభ చూపించగలరు. అయ్యా! ఏ ప్రతిభైతే మటుకు ఎవరిక్కావాలి నా పిచ్చిగాని- ఆ ఎమ్సెట్ రాక్షసి నెదిరించి బతికి బట్టకట్టి ఇంజనీరింగ్ చదివి అమెరికా వెళ్ళిపోతేనే గదా తెలుగు పిల్లల బతుక్కి గారంటీ-ఆర్ట్స్ చదివినవాళ్ళు మనుషులే కారట! ఉత్త నిరక్షరకుక్షులట. ఓరి దేవుడో! ఈ అరాజక ఐటి విధ్వంసకర పరిస్థితుల్లో పదహారేళ్ళ పసిపిల్లలకేది దారి? ఏది మనుగడ? కళామయ కవిత్వ హృదయాలు దిష్టితీసిపారేయటానిక్కూడా పనికిరాని అనాగరిక రూపాలు. చాపకింద నీరులాగా వచ్చిన విదేశీ సంస్కృతి ఇప్పుడు బహిరంగంగానే ముంచుతున్నది. ఏది తప్పో, ఏది ఒప్పో తెలియక పసిహృదయాలు పెను సంక్షోభంలో పడుతున్నాయి. ఎవరికీ సుకుమార హృదయం వుండటానికి వీలేదు. అంతా యంత్రం బాపతు. మృదువైన మానవ సంబంధాలు కంప్యూటరు టకీ టకీలతో మూగపోయి మూలపడ్డాయి. ప్రపంచమంతా డబ్బు-ఐహిక సుఖాలకి దాసోహమంటోంది. పసిపిల్లలకి క్రష్‌లూ హాస్టళ్ళూ, ముసలి వాళ్ళకేమో వృద్ధాశ్రమాలూ-వాహ్ . . .”

వసంత ఆలోచనలకి కూరగాయలమ్మే సోములు రావడంతో కాస్సేపు విరామం ఏర్పడింది. తర్వాత పువ్వులమ్మే వెంకటయ్య వచ్చాడు. “ఇంత పొద్దుపోయి వస్తే ఎట్లా?” అంటూ మూరపూలు కొన్నది వసంత. హైదరాబాదులో ఆడపిల్లలు పూలు పెట్టుకోవడం మానేశాకనే ఇంత కృతీకంగా వుంటున్నారు అనుకుంది. అయ్యోరామా! అసలు జడవేసుకుంటే కదా! జడదాకా ఎందుకు? జాట్టుకి కొబ్బరినూనె రాసుకుంటే గదా- ఒక లింకు ఎప్పుడు తెగిపోయిందో మిగతావీ అప్పుడే తెగిపోతాయి. విరబోసుకోవటంతో తృప్తిపడక ఆ జాట్టుని చికాగ్గా చిందరవందరగా ముందుకు పీక్కుంటూ వెనక్కి తోసుకుంటూండటమే సరిపోతోందాయె తెలుగింటి అమ్మాయిలకి కూడా.

మొహం కడుకొచ్చి తలదువ్వుకుంటున్న రాజశేఖర్ అన్నాడు “ఏమిటో అమెరికా వాళ్ళకి మల్లే మనకీ ఇదొక దినం వచ్చినట్లుంది” అని.

“ఏ దినం?”

“అదేనోయ్! ఆలోచనాదినం.”

నవ్వింది వసంత. “రండి, అన్నం తిందాం” అంటూ కంచాలు పెట్టింది. రాజు మంచినీళ్ళుపెట్టాడు- “ఇవాళ మడతకుడుములూ, శేషపాన్నలూనండీ రాజావారూ! అన్నం ఒకటే వండా- పిల్లలు తినమన్నారుగా. అప్పుడప్పుడన్నా ఆవకాయని గుర్తు చేసుకోకపోతే ఇంక మన తెలుగుతనం ఏది మిగిలినట్లు?” అన్నది వసంత. అన్యమనస్కంగానే ఆవకాయ కలుపుకున్నారిద్దరూ.

“సీతారామయ్యగారింటినించి పోసురాలేదేమిటీ ఇంకా? ఆ మధ్య మా ఫ్రెండు కుసుమ చెల్లెలు రెసిడెన్షియల్ కాలేజీలో చదువుతూ ఆత్మహత్యచేసుకుంది చూడండి- అప్పటినించీ చదువుల్లో ఈ ఉరుకులూ పరుగులూ చూసి తట్టుకోలేకపోతున్నాను. ఈ సుజాతైనా బతికితే బావుండు. నేనీ చదువు చదవలేను బాబోయ్! ఈ లెక్కలూ పైన్నూ నాకు కొరుకుడుపడటల్లేదు, ఆర్ట్స్ గ్రూపైనా తీసుకుంటాను” అని పిల్లలు మొత్తుకుంటుంటే విన్పించుకోరీ తల్లిదండ్రులు. ఆర్ట్స్ గ్రూపులో అమెరికా వెళ్ళడం ఎలాగ? అని వాళ్ళని చితక్కొట్టి అప్పుచేసినా ఏదో కుదువబెట్టి అయినా వేలా లక్షలూ

డబ్బుకట్టి రెసిడెన్షియల్ కాలేజీలో దిగబెట్టిరావడం తప్ప ఇంకేం ఆలోచించరు కన్నవాళ్ళు. వ్యవస్థ అలావుంది మరి. ఆశకి అంతంలేదు. తీరా చేతులుకాలాక ఆకులు పట్టుకుంటే ఏం లాభం?” భర్తకంచంలో సాంబారు వడ్డిస్తూ అన్నది వసంత.

“అన్నట్టు మన పిల్లలు ఎక్కడికి వేంచేశారుట?”

“ఇవాళ ఫ్రెండ్స్ డే టగా! ఏమిటో నాకు పిల్లల్ని గురించి భయం పట్టుకుంది. డబ్బుకూడా తీసుకెళ్ళారు నన్ను బెల్లించి. ఏదో పార్టీ వుందిట. కొంపకి లేటుగా అఫోరిస్తారుట- అదేమని అనటానికిలేదు. కోప్పడితే ఒక తంటా. కోప్పడకపోతే ఇంకో తంటా. తద్దినాలు ఎక్కువైపోతున్నాయి. ఎవరో తొడ కోసుకుంటే మనవాళ్ళు మెడ కోసుకుంటున్నారు. పెద్దవాళ్ళు చూస్తూ ఊరుకోవాల్సిందే. లేకపోతే వెల్లువలా వచ్చిపడుతున్న ఈ సంస్కృతినెలా ఎదిరించగలం? పిల్లలకేమో తల్లి తిట్టిందని ఆత్మహత్య, తండ్రి తిట్టాడని ఆత్మహత్య ఆటగా వుంది. ఆయనదానికి కానికీనూ- జీవితమంటే విలువలేకపోయే. బొడ్డాడని వెధవాయిలకి ప్రేమలూ పెళ్ళిళ్ళూ. సినిమాల్లో ఇవి సబబు అని పబ్లిగ్గా ప్రచారం చేసేస్తుంటే-ఇహ మనకేదిదారి? వీళ్ళిలా తొందరపడుతుంటే ఆలస్యంగా పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యమని కుహనా మేధావుల గోల. దానికి తగ్గట్టుగానే వృద్ధకన్యలు కెరీర్ కెరీర్ అని పరుగులెత్తడం- ఏమిటో అతివృష్టి అనావృష్టి”వసంత మొత్తుకుంటూంటే ఫోను మ్రోగింది. పరిగెత్తినట్టే వెళ్ళి ఫోనుతీసింది వసంత, సుజాత సంగతి తెలిసిందేమో అని.

తీరా చూస్తే పక్కవీధి లక్ష్మి.

ఆత్రంగా “మీకీవిషయం తెలిసిందా వసంతగారూ?” అని అడిగిందామె.

“ఏ విషయం?”

“అదేనండీ సుందరమ్మగారమ్మాయి శ్యామల సంగతి”

“తెలీదండీ!”

“ఇంటరు చదువుతున్నదీ ఆ పిల్ల, కార్పెంటరు కనకరాజు కొడుకు వెంకటేశాన్ని తీసుకుని లేచిపోయిందిట!” గుసగుసగా చెప్పింది లక్ష్మి.

“అయ్యో ఎప్పుడండీ?” మూలిగే నక్కమీద తాటిపండుపడ్డట్టు ఫీలైంది వసంత-

“మొన్నట- వాళ్ళు దాచిపెట్టినా దాగుతుందిటండీ- చాకలి సోనాబాయి చూసిందిట, వాళ్ళిద్దరూ గబుక్కున ఆటో ఎక్కుటం- శ్యామల తల్లి సొమ్ములుకూడా తీసుకుపోయిందిట- అని ఉత్తగడకారి సిల్ల”

“నమ్మలేకపోతున్నాను- వాళ్ళిద్దరికీ పరిచయం ఎప్పుడైందో అసలు?”

“ప్రేమటండీ వసంతగారూ! ఇదంతా ఆ ప్రేమమహాత్మమే. ఆ మధ్య సుందరమ్మగారింట్లో అలమరలవ్వీ చేయించుకున్నారుగా. ఎనిమిదో క్లాసుతో చదువు ఆపేసి తండ్రికి వడ్రంగం పనుల్లో సాయం చేస్తున్నాట్ట వెంకటేశం. ఈ పిల్లే అతగాణ్ణి ముగ్గులోకి దింపిందంటున్నారు. అయినా అంత పెళ్ళిరంధివున్న పిల్లదానికి చదువు జంఝాటం అంటగట్టి రుద్దితే ఏమవుతుందండీ లేచిపోక? అందరూ కోరికలు అణచుకోగలరా? కాలమాన పరిస్థితుల ప్రకారం చదువయ్యేదాకా పెళ్ళిచెయ్యటం కుదరకపోయే. మొత్తానికి ఈ నెరజాణ జగడజింభాయి చదువుపీడ వదిలించుకున్నది గానీ చేతిలో డబ్బు అయిపోయాక ఇద్దరూ ఎలా బతుకుతారో ఏమా- దీనికి చదువు చాలదు ఉద్యోగం చెయ్యటానికి. వాడికి వడ్రంగమూ సరిగ్గా రాదు. సరే పెట్టేయినా? ఈ విషయం చాలా మందికి చెప్పాలింకా” అన్నది లక్ష్మి.

పోను క్రెడిట్ చేసి నిస్సత్తువగా సోఫోలో కూలబడింది వసంత.

“పోను చేసిందెవరోయ్?” అడిగాడు రాజు- చదువుతున్న పేపరు పక్కనపెట్టి.

అంతా చెప్పింది వసంత.

“ఆ వేంకటేశానికి ఇరవై ఏళ్ళుంటాయో లేదో? ఇప్పుడు గుర్తువస్తోంది. ఫిబ్రవరిలో నేను కూరలు తేవటానికి వెళ్తుంటే ఎదురుపడి “అయ్యగారూ! వాలంటైన్స్ డే అంటే ఏంటండీ” అని అడిగాడు. “ప్రేమికుల దినంలే కాని, ఏమిటి సంగతి?” అని అటపట్టించాను. ఏం లేదంటూనే సిగ్గుపడ్డాడు. ఇదన్నమాట విషయం- ఓర్నీ!” అన్నాడు రాజు ఆశ్చర్యంగా.

వసంతక్కుడా శుభద మాటలు గుర్తొచ్చినై. “శ్యామలకి ఎవరో లవర్ చీర, పాడరు డబ్బా కొని పెట్టాడట. శ్యామల ఐలవ్ యూ అని కూడా చెప్పేసిందిట- ఇంటరు అయిందో లేదో శ్యామల ప్రేమలో పడిపోయింది” అని చెప్పింది శుభద. ఈ సంబడమే కాబోలు వాలన్ ట్రైన్స్ డే! మన దేశానికెందుకు దేవుడో? తల్లిదండ్రులు సంబంధాలు కుదిర్చి పిల్లలకి పెళ్ళిళ్ళు చేసే ఈ దేశంలో ఈ ‘డే’ దేనికట- టెన్ట్ క్లాసువాళ్ళు ఇంటరు వాళ్ళూ కూడా గిఫ్టులిచ్చి ప్రేమపుచ్చుకుని- కొందరు డిస్కో థెక్ లికెళ్ళి గెంటి- చీ- ఏం ఖర్చుపట్టింది మనకి- ఎంత భ్రష్టుపట్టింది మన దేశం పైతం! మదర్స్ డే, ఫ్రెండ్స్ డే. మ్యారేజ్ డే, న్యూ యియర్ డే, వాలన్ ట్రైన్స్ డే... ఇన్ని మనకి సంబంధంలేని డే లని దిగుమతి చేసుకుని మనం ఏం బావుకున్నట్టు? మన సంస్కృతికివి ఏ విధంగా సరిపోతాయి? బలవంతంగా దిగుమతి చేసుకున్న ఈ డే లు మనల్ని ఎక్కడికి లాక్కుపోతున్నాయి? ఆడ పిల్లలకి ఒంటినిండా బట్టలఖర్చెదుగాని దిగుమతి సరుకులు మటుకు తడిసి మోపెడు. సిగ్గుబిడియాలు ఎప్పుడో చెట్టెక్కినైగాని జడకూడా వేసుకునే పనిలేదు. మొహాన బొట్టు నామర్దా- కళ్ళకి కాటుక గోవిందా- పెదాలకి మటుకు గాఢంగా లిప్ స్టిక్- ఇదంతా నవనాగరీకం ఆహా- అమ్మమ్మా నాయనమ్మా ఇట్లా పాడేవాళ్ళు ఎవరికైనా బట్ట కాస్త తొలిగిందంటే...

అత్తింటి కోడలవు కావుగావున్నె?

ఆజ్ఞ సిగ్గులు నీకు లేవుగావున్నె?

మడమ తిరగబట్టేది మాటదాసేది?

మడమ తిరిగేట్లు చీర ఒంటినిండా కట్టుకోవటం, మర్యాద ఉట్టిపడే మాటవాసి... ఆయ్యా నేటి స్త్రీలలో ఇవన్నీ మృగ్యం- మగవాళ్ళని స్థిరంగా ఉద్యోగాలు చేసుకోనివ్వకుండా ఆడాళ్ళు లాగేసుకుని అన్ని రకాల ఉద్యోగాలూ చేస్తున్నారు. పైగా వాటికైతే చీర కాళ్ళకడ్డం పడుతుందిట. పాంటూ పర్డులూ వేసుకుని-ఇవే కంఫర్టుబుల్ అంటున్నారు. ‘కళ్ళకు కాటుకరేఖా ఒళ్ళంత వయ్యారికోకా’ అని ఎంత అమాయకంగా అన్నారు పాపం కష్టశాస్త్రిగారు. వెర్రితలలు వేస్తున్న వేలంవెర్రి సంస్కృతి మన దేశ శీతోష్ణ పరిస్థితులకీ సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకీ సరిపోతుందా? పిడుక్కీ బియ్యానికీ ఒక్కో

మంత్రమన్నట్లు పశ్చిమదేశాలవారికీ మనకీ ఒకటే వేషధారణా? అయ్యో, అక్కడ చలి. ఇది వేడి దేశం. వాళ్ళు వార్మ్ వెల్ కమ్ చెప్తే, మనం నీ అమ్మకడుపు చల్లగా అంటాం. అగ్గి అంటుకుంటే గబుక్కున లాగేసే బట్టలు మనక్కావాలి. బాగా గాలి ఆడాలి. చలిదేశాల్లో ఒంటిని అంటి పెట్టుకునుండాలి బట్టలు. పైగా లావుగా వుండాలని- ఈ యువత అమాయకత్వానికి పెద్దలు నోరు మూసుకోవాల్సివస్తోంది. పులిని చూసి నక్కవాతలు పెట్టుకున్నట్టుందే అని మనసులోనే మొత్తుకోవాల్సి వస్తోంది. లేకపోతే ఆత్మహత్యలకి వెనకాట్టంలేదు పిల్లలు. పూర్వం వున్నంత ధైర్యం ఇప్పటివాళ్ళకి శూన్యం-

మళ్ళీ ఫోను రింగవటంతో వసంత ఆలోచనలకి బ్రేకు పడింది.

మళ్ళీ లక్ష్మీ చేసింది.

“శ్యామల ఆరాటానికి ఎందరు బలవుతున్నారో చూశారా వసంతగారూ!” అంటూ చెప్పకొచ్చింది.

కనకరాజుని శ్యామల నాన్న కొట్టబోయినాట్ట. “నా కేం తెలీదు బాబూ! ఫిబ్రవరి 14న నా దగ్గిర్నించీ నాలుగొందలు ఎత్తుకెళ్ళాడు వెంకటేశం- మొన్న పెట్టెలో దాచిన అయిదొందలు ఎత్తుకెళ్ళాడు. ఇక నా యిల్లు ఎట్లాగడుస్తుందో- చేతికందోస్తాడనుకున్న చెట్టుంత కొడుకు చెప్పాపెట్టుకుండా వెళ్ళిపోయాడు” అంటూ పరిగెత్తుకెళ్ళి ఏట్లో పడ్డాట్ట కనరాజు. బయటికి తీశారుటగానీ డాక్టర్లు అప్పుడే ఏం చెప్పలేమంటున్నారుట. పాపం, కనకరాజు!

అన్నట్టు శ్యామలకి వాలన్ టైన్స్ డే నాడు వైట్ మెటల్ చైయిన్ కొనిచ్చి ‘ఐ లవ్ యూ’ చెప్పించుకున్న దాసు అనే కుట్టాడింకొకడున్నాట్టండోయ్- ప్రేయసి కదా అని ఇన్నాళ్ళూ ఏవేవో గిప్టులు ఇస్తూండేవాట్ట శ్యామలకి- అది ఇలా వెంకటేశంతో లేచిపోయిందని తెలియగానే భగ్గుప్రేమతో పురుగులమందు తాగేశాట్ట. ప్రేమ-శ్యామ-ప్రేమ-అని కలవరిస్తూన్నాట్ట. బతకడం కష్టమేనంటున్నారుట డాక్టర్లు- తండ్రి లేడు పాపం, వాళ్ళమ్మ హాస్పిటల్లో ఆయాగా పనిచేసి పిల్లల్ని పోషించుకుంటోందిట. దాసే పెద్దవాడుట. మెకానిక్ షాపులో పనికి పెట్టిందిట ఈ మధ్యనే. తల్లి కూడబెట్టిన డబ్బూ తన జీతం కలిపి ఈ వాలన్ టైన్స్ డే గిప్టులకి ఖర్చుపెట్టేశాట్ట ప్రబుద్ధుడు.

పాపం ఆ కన్నతల్లికి డబ్బుపోయే శనీపట్టె- తల్లడిల్లిపోతోందిట ఆ తల్లి. చూశారా ఈ కాలం పిల్లలూ - వాళ్ళ ప్రేమమైకం -" అంటూ గాభరాగా ఫోను పెట్టేసింది లక్ష్మి.

రాజశేఖర్ తో పని చేసే సుధాకర్ ఇంకో నలుగురు కౌలీగ్స్ తో కలిసి వచ్చాడింతలోకి-

“సీతారామయ్యగారింటికి పదండి రాజశేఖరంగారూ! వాళ్ళమ్మాయి శవం దొరికిందట. తను చదివిన రెసిడెన్షియల్ కాలేజీ హాస్టలు కష్టాలన్నీ ఏకరువు పెడుతూ పాపం, ఆ పిల్ల ఒక ఉత్తరం రాసి దిండుకింద పెట్టిందిట. తనకి అక్కడ చదువు నరకం అని రాసిందిట. జన్మజన్మలకీ ఈ చదువు నాకు ఒద్దు. పైన్నా లెక్కలూ బుర్రకెక్కటల్లేదనీ చదవడానికి ప్రయత్నించి కూడా లాభంలేదనీ అటు హాస్టలంటే భయం, ఇటు ఇంటికొస్తే పోరు. బతకలేక బలవంతాన బతకలేక చచ్చిపోతున్నానని ఏడుస్తూ రాసిందిట. నాకు బొమ్మలెయ్యడం ఇష్టం కానీ అమ్మానాన్నలకి అర్థం కాదు. ఎంతసేపూ ఎమ్ సెట్ గోలే. పై జన్మలోనైనా నాకు చదువు మాటెత్తని అమ్మానాన్నల్నిప్పు దేవుడా! హాయిగా చిత్ర కళ నేర్చుకోనిప్పు” అని రాసిందిట. పాపం ఆ పసిపిల్ల మనసు నేటి విద్యావిధానానికి ఎంత అల్లాడిపోయిందో”

సుధాకర్ గొంతు గాఢదికమైంది.

రాజశేఖరం మొహం జేవురించింది. వసంత కుప్పకూలిపోయింది. పార్టీనించీ తిరిగిచ్చారప్పుడే శుభదా బాబీ. సంగతి తెలిసి ఏడ్వసాగారు. సుజాత వాళ్ళకి మంచి ఫ్రెండ్. కాళ్ళగజ్జెలు పుల్లుమంటుంటే తమ కళ్ళవిందుగా నడయాడిన చిన్నారి రూపం, అక్షరాభ్యాసంనాడే ఓసమాలు దిద్దకుండా బొమ్మలేస్తానన్న పసిరూపం, ఇంటర్లో ఆర్ట్ గ్రూప్ తీసుకుంటానని మారాము చేసిన కళారూపం, తమ కన్నుల వెలుగు, తమ కలల పంట, తమ ప్రాణప్రదం, తమ అందచందాల బంగారు తల్లిని నిర్దాక్షిణ్యంగా చదువు రాక్షసికి అప్పగించామే. పదహారేళ్ళకే ఆ పాపకి నూరేళ్ళు నిండిపోయాయే అని గర్భశోకంతో పాగిలి పాగిలి ఎలా ఏడుస్తున్నారో పాపం, సుజాత తల్లిదండ్రులు- ఆ లోటు ఎవరూ పూడ్చలేరుగదా? ఈ కన్నీరు ఎవరూ పోగొట్టలేరుగదా?

సింహాచలం - చిల్లల పశ్యేం

పొద్దుట్నంచీ చిల్లల పశ్యేం కనిపించటలేదు - అది లేకపోతే వంట చేసేటప్పుడు నాలా బట్టించిగా వుంటుంది. కూరలు కడుక్కోవడానికే కాదు తరిగిన ఆకుకూరలు కూడా దాన్లోనే పెట్టి మూత పెట్టేసి మర్నాడు వండుతుంటా. ఉద్యోగం చేసే ఆడవాళ్ళు ముందురోజు రాత్రే కొన్ని కూరలు తరిగి పెట్టుకోవాల్సిందేగదా!

“అబ్బ - ఆకుకూరలంటే చెడ్డే విసుగు నాకు - వాటి నిండా మట్టి మశానం - అంత దుర్నివాస ఇంకా ఏ మూలో పురుగులుంటాయేమోనని అనుమానం. వాటిని నేను వుంచుకోవటం విసుగు అంటుంది” నా కొలీగ్ శ్యామల.

“కోసి” ఏమిటోయ్ - ‘తరిగి’ అనవా? ఏమిటో ఈ హైదరాబాదు వచ్చాక అన్న కూరల్ని కోసెయ్యటమే - తరిగటమన్నమాట లేదు గదా -” అని మొత్తుకుని ఆమె మరల్లోని ఆరోగ్యం గురించి విశదీకరిద్దామని చూస్తాగాని శ్యామల కొట్టిపారేస్తుంది.

“ఆ మాత్రం ఆరోగ్యం వేరే కూరల్లో వుండదా ఏమిటి?” అంటుంది.

నేను మాత్రం రోజు విడిచి రోజున్నా ఆకుకూర వండుతుంటా.

ఇంతకీ చిల్లల పశ్యేం గురించికదూ చెప్తున్నాను - రెండు రోజులైనా అది తొరకలేదు ఇంట్లోకి- అదీ వంటింట్లోకి వచ్చి ఈ ఒళ్ళుపశ్యేమూ ఎవరెత్తుకెళ్తారూ - అని ఆలోచనలో పడ్డా. ఇంట్లోవాళ్ళుంగాక మా వనిమనిషి సింహాచలం ఒక్కతే వానిని తీసి వస్తుంది. మరి తను గాని తీసిందా? అనుకున్నాను. ఛ.ఛ. ఎందుకు తీస్తుంది? అయినా ఇన్ని మంచి గిన్నెలుండగా ఒక్క చిల్లల పశ్యేమే ఎందుకు తీస్తుంది?

“ఏమోనే. వీళ్ళని నమ్మలేము. గుర్తుపట్టరనుకుంటే ఏదన్నా తీసుకుపోతారు. ఒకసారి మీ అయన చిన్నప్పుడు ఏం జరిగిందనుకున్నావా? స్త్రీలు గిన్నెలు కొత్తగా వస్తున్న రోజులవి.

మా పనినునిషి లచ్చమ్మకి సరదావేసింది గాబోలు ఒక చిన్న గిన్నె ప్రహరీగోడమీద నించీ కిందికి విసిరేసి వెళ్తూ వెళ్తూ దాన్ని తీసుకుపోయింది. ఇదంతా తోటమాలి చూశాడు. మర్నాడు అడిగితే నాకు తెలీదు - మీ దొడ్లో కాకులూ కోతులూ కూడా తిరుగుతుంటాయిగా- అని ఎత్తుకెళ్ళివుంటాయి పొమ్మంది" అని చెప్పారు అత్తగారు.

పోన్నగంటి కూరలో ఇసకపోలేదని నసుగుతూ అన్నం తిన్నారు శ్రీవారు ఆ మర్నాడు. ఈ మగవాళ్ళింతే - ఎప్పుడూ అగ్గగ్గలాడుతూ ఏం లోపం లేకుండా నండిపెట్టాలి భార్య అనే జీవి. ఖర్మగాలి కాస్త తేడా వస్తే ఊరుకోరు- బాగా వండినప్పుడు మెచ్చుకోవటం వుండదు గానీ. అసలీ చిల్లల పళ్ళెం లేకపోవడం వల్లనేగా ఈ తిప్పలు - లేకపోతే కూరలో ఇసకెందుకుంటుంది - నా కోసం సింహచలంమీదికి మళ్ళింది. తప్పకుండా తనే పళ్ళెం తీసివుంటుందని నమ్మకం కలిగింది.

సింహచలం వాళ్ళ పుట్టిల్లు పలాస - అత్తవారిల్లు యలమంచిలి. బతుకుతెరువు కోసం పొట్ట చేత్తో పట్టుకుని రాజధాని నగరం చేరారు సింహచలమూ ఆమె భర్త పైడితల్లి. ఇంత దూరమొచ్చినా చాకిరీ తప్పకపోయినప్పటికీ ఏదో కాస్త అన్నం దొరుకుతోంది వాళ్ళకి. నాకు ఆశ్చర్యమనిపించి ఎప్పుడూ అదే అంటుంటా "నీ పేరు మగపేరూ, మీ ఆయన పేరు ఆడపేరూ బానేవుందే" అని. పైడితల్లి కూలి పని చేసేవాడు. ఒక్కతే కూతురు లక్ష్మి. దాన్ని బాగా చదివించాలని కోరిక ఆ దంపతులకి. నేనూ పుస్తకాలన్నీ కొనిచ్చాను లక్ష్మికి - నా కూతురు సుష్మ ఖరీదైన పాతబట్టలు ఆ పిల్లకే ఇస్తుంటానే- సింహచలానికి మొన్నమధ్యనే నా నడిపాత చీరలు రెండుంటే ఇచ్చానే - ఔరా - ఇంత బాగా చూసుకుంటుంటే పళ్ళెమెత్తుకుపోతుందా? ఆ ఆలోచనతో కోపం పెంచుకుని పొద్దున్నే అడిగేయ్యాలని తీర్మానించుకున్నాను - అప్పుడు కాస్త మనశ్శాంతిగా ఆనిపించింది.

'అంత చిన్న విషయానికి మనసు పాడుచేసుకుంటావేం - రేపు ఆఫీసునుంచీ వస్తున్నప్పుడు కొత్తది కొనుక్కొచ్చుకోరాదా? పాపం, ఆ పనమ్మాయి తీసిందో లేదో - తెలీదు - పోనీ తీసిందే అనుకో - క్షమించేసెయ్యి - నీకు నిశ్చంతగా వుంటుంది' అన్నారాయన.

“ఆఁ మీకేం బాబూ! మగమహారాజులు. వేరేవాళ్ళ మీద బోలెడంత క్షమాగుణం ప్రదర్శించగలరు. ఆవిడగారిలాగే దొంగతనాలూ కంటిన్యూ చేసిందంటే - అన్ని వస్తువులూ మళ్ళీ కొనుక్కోగలమా? మొదట్లోనే అడగాలి” అన్నా నేను.

పొద్దున సింహాచలం పనికి వచ్చినప్పుడు అడిగేశానుకూడా.

“లేదమ్మగారు! సత్తెపమానంగా నేను తియ్యలేదమ్మగారు..” అని గోల గోల చేసింది సింహాచలం.

“ అదెలాగూ ఇవ్వదులేగాని - నీకు ఆఫీసుకి ఆలస్యం అయిపోతోంది పద” అని హెచ్చరించారు మా అత్తగారు.

అన్యమనస్కుంగానే ఆఫీసుకెళ్ళా.

“ఏమోయ్ సుభద్రా! మీ చిల్లల పళ్ళెం ఇంకా దొరకనట్టుందే” అని శ్యామల అడిగితే గుర్తుపట్టేటంత అసహనంగా గడిపి ఇంటికొచ్చాను.

సుష్మ నేను రాగానే ఎదురొచ్చేది ఎప్పుడూ. నిన్నా ఇవాళ రాలా.

“పాప నిద్రపోతోందాండీ?” అడిగా మా అత్తగార్ని.

“లేదే. పెరట్లో సుష్మా, సింహాచలం కూతురూ ఆడుకుంటున్నారు గాబోలు” అన్నారావిడ. నేను దొడ్లోకెళ్ళా.

“అమ్మా! దా! నేను ఎలా వానకురిపి త్తన్నానో చూడు” అంటూ చెయ్యిపట్టుకులాక్కెళ్ళింది నాలుగేళ్ళ సుష్మ. అయిదారేళ్ళ లక్ష్మి సుష్మ చేతుల్లోని చిల్లల పళ్ళెంలో చెంబుతో నీళ్ళు పోస్తోంది” రోజూ ఇలాగే ఆడుకుంటున్నాం నేనూ లక్ష్మీ! బావుందా వాన?” అని అడుగుతోంది సుష్మ.

ఆ దృశ్యం చూడగానే అవాక్యమివ్వకుండా నేను. ఎంత అల్పంగా ఆలోచించానో కదా!

‘ప్రజాశక్తి’ 2001 ఆగష్టు

పగ

పొద్దున తొమ్మిదిగంటలై వుంటుంది. అప్పుడు నాన్న తేనెటీగ పెట్టెల్లోంచి తేనె పట్టుల్ని తీసి ఎక్స్‌ట్రాక్టర్‌లో వేసి తేనె తీస్తున్నారు. మైళ్ళకొద్దీ తిరిగి షూల పుప్పొడిలోనుంచి తేనె తీసుకొచ్చి నాన్నచేసిన కొయ్య ప్రేముల్లో నింపుకున్నాయి ఈగలు. ఆ ప్రేములు పూర్తిగా నిండి తేనె తొణికిసలాడుతుంటే అప్పుడు తేనె తీస్తారు నాన్న. తేనెటీగలంటే అపురూపం, ప్రాణప్రదం ఆయనకి. ఒక్క ఈగ కూడా దెబ్బతినకుండా చూస్తారు తేనె తీసేటప్పుడు. అసలు ఆ తేనె ప్రేముల్ని చూస్తేనే అద్భుతంగా వుంటుంది. సన్నని మైనాన్ని జల్లెడలాగానో లేకపోతే దోమతెరలాగానో చుట్టూ ఆమర్చి మధ్యలో తేనె నింపుకుంటాయి ఈగలు పాపం. మైళ్ళకొద్దీ తిరిగి మనుషులకోసం బోల్డు తేనెను కూడబెడతాయట ఇవి. నిజానికి ఈగలకి అంత తేనె అఖ్యర్లేదట. నాన్న ఎప్పుడూ చెప్తుంటారు అత్యాశ అని.

“ఔనుమరి - తల్లిగర్భమునుండి ధనము తేడవ్వడూ, వెళ్ళిపోయెడినాడు వెంటరాదు” అంటూ అమ్మ నరసింహ శతకం చదివి ‘తేనెజాంటిగ నీయూ తెరవరులకు అన్నట్లు పిసినార్లు కూడా వేరెవరి కోసమో కూడబెడతారు డబ్బు ఈ తేనెటీగల్లాగే’ అనేది అమ్మ.

నేను అమృతతో కలిసి తొక్కుడుబిళ్ళ స్పీడుగా ఆడేస్తూ కూడా ఎక్స్‌ట్రాక్టర్ వేపే చూస్తున్నాను. మధ్యమధ్యలో. ఎందుకంటే, తేనెనీసాల్లో నింపాక మిగిలిన తేనెలో కాసిన నీళ్ళుపోసి పిల్లలందరికీ గ్లాసుల్లో పోసి ఇస్తారు నాన్న. తేనెనీళ్ళు ఎంత బావుంటాయో!

‘చిత్తం శివుడిమీదా భక్తి చెప్పులమీదా అన్నట్లు నువ్వు సరిగ్గా ఆడటల్లేదు ఇందిరా! ముందువెళ్ళి ఆ తేనెనీళ్ళు తాగిరా - తర్వాతే ఆడదాంలే’ అంది అమృత. తను నాకంటే రెండు మూడేళ్ళు పెద్దది. చదువుకోలేదుగాని సామెతలు బాగా వచ్చు. వాళ్ళ

అమ్మవాళ్ళు చాలా సామెతలు వాడేవాళ్ళు. మా అమ్మానాన్న నాయనమ్మా కూడా సామెతలు వాడతారు గాని అవి సాహిత్యపు సామెతలట. చిన్నపిల్లని గదా- నాకెక్కువ రావుమరి.

ఇంతలో తాతాచారి వచ్చి 'అమ్మతా! అమ్మగారు పిలుస్తున్నారు. చద్దన్నం తినకుండా వచ్చేశావుటగా' అన్నాడు. ఆ కిందటేడు గాబోలు రాయలసీమలో పెద్ద కరువు వచ్చిందిట. కుటుంబాలు కుటుంబాలు గుంటూరు జిల్లాలోని మా వూరు వినయాశ్రమంలో కూడా ప్రవేశించి అందర్నీ సహాయం అడిగారు.

చాలామంది కూలివాళ్ళుగా స్థిరపడిపోయారక్కడే.- చెల్లమ్మా, ముత్తమ్మ రామిరెడ్డి అంతాను. తాతాచారివాళ్ళు బ్రాహ్మణులట. మాకంటే కాస్త పెద్దవాడో మా ఈడువాడో అంతే ఆ అబ్బాయి. అమ్మతవాళ్ళు పది పదిహేనుమంది వుండేవాళ్ళు. తాతాచారిని కూడా దయతో వాళ్ళింట్లో వుంచుకుని చదువు చెప్పించసాగారు. అట్లా ఆ ప్రాంతంలో చాలామంది స్థిరపడ్డారు. మేము చాలా బీదవాళ్ళం గదా - అందుకని అమ్మవాళ్ళ కప్పుడప్పుడు సహాయం చేసేది. వారానికోసారి భోజనం, ఏడాదికోసారి బట్టలు అట్లా అన్నమాట.

“రావోయి తాతాచారీ! అమ్మతా! ఇందిరా! బాబూ అందరూ రండి. తేనెనీళ్ళు రేడి” అని పిలిచారు నాన్న. పిల్లలందరం పరిగెత్తుకెళ్ళి హాయిగా తియ్యని తేనెనీళ్ళు తాగాం.

“ఇది ఏ తేనె నాన్నా?” అని అడిగా.

“కుంకుడుపువ్వు తేనె సందేహాలమ్మా!”.

ఏవిటో మావాళ్ళు నాకు 'సందేహాలమ్మ' అని పేరు పెట్టారు.

“మొన్నామధ్య నేరేడు తేనె తీశావు కదూ! అదొక రుచి ఇదొక రుచి” అన్నా.

ఔనమ్మా! ఒక్కొక్క జబ్బుని ఒక్కొక్క తేనె తగ్గిస్తుంది. తేనెటీగలు కుడితే బీ.పీ. రాదు” అన్నారు నాన్న.

అమ్మో బీ.పీ. అంటే తెలీదుగాని వాపులు మటుకు పస్తాయి గద నాన్నా! మొన్న తేనెటీగను చూసుకోకుండా తొక్కేనా అప్పుడు అది నన్ను కుట్టి పాపం తను చచ్చిపోయింది" అన్నా.

"ఆ మాట చెప్పవేం మరి? కుంటుకుంటూ నడిచావు అందుకా? ప్రాణాపాయం వస్తేగాని తేనెటీగ కుట్టదు. దాని ముల్లు మనకి గుచ్చి అది చచ్చిపోతుంది. ఆ కాళ్ళోంచి ముల్లు తీసేశావా మరి" అన్నారు నాన్న.

"ఆ... అప్పుడే. రెండోరోజుకల్లా వాపు కాస్త తగ్గిపోయిందిగా. మరే నాన్నా - కొన్ని నల్లఈగలు తేనె పెట్టెల్లోంచి బయటికి పోవేం?" అని అడిగా.

"నిజంగా నువ్వు సందేహాలమ్మవేనే" అంది అమ్మత.

"అవి మగఈగలు. ఆడఈగలు దేశం మీదికెళ్ళి పుప్పొడినించి తేనె తయారుచేసుకుంటూ - మగఈగలక్కూడా తిండి పెడతాయి" అన్నారు నాన్న.

మేమిట్లా మాట్లాడుకుంటుండగానే వేరే తేనెపెట్టెలోంచి ఈగల గుంపులు రయ్యిమంటూ వెళ్ళి దగ్గిర్లో వున్న తాడిచెట్టు ఎక్కి కూచున్నాయి.

'స్వారం' అవటం అంటారుట అలా చెయ్యటాన్ని. తేనెపెట్టె నిండిపోయి వేరే రాణిఈగ తయారైతే అవి బయటికెళ్ళిపోతాయి. వేరే రాజ్యం ఏర్పాటు చేసుకుంటాయి. రాణిఈగ ఆజ్ఞ తూ.చా తప్పకుండా పాటిస్తాయి.

నాన్న గబగబా చేతులు కడుక్కుని వేరే ఖాళీపెట్టెని రెడీ చెయ్యమని సూర్యనారాయణతో చెప్పి క్వీన్ కేస్ (నాన్నే తయారుచేశారు దాన్ని) తీసుకుని తాడి చెట్టెక్కారు. ఎలా పట్టుకున్నారో రాణిఈగని పట్టుకుని క్వీన్ కేస్ లో వేసి మూతపెట్టేసి అవలీలగా దిగివచ్చారు. కిందనించి చూస్తున్న మా అందరి గుండెలూ నెమ్మదిపడ్డాయి.

నాన్న తేనెటీగల్ని చాలా ముద్దుగా ప్రేమగా చూసుకుంటారు - అని చెప్పాగా. ఎండాకాలంలో వాటికి గొంతెండిపోతుందని గిన్నెల్లో పంచదారనీళ్ళు పోసి పెట్టెలకి

అటూ ఇటూ పెడతారు. ఎండ ఎక్కువగా వుంటే నీడ పడేట్టు చెట్లవేపు జరుపుతారు పెట్టెలు. పగలు ఈగలు లేకుండా గుడ్లు మటుకే వున్నప్పుడు తేనెటీగలు నాన్న చేతిమీద ప్రేమగా తారట్లాడేవి కానీ ఎప్పుడూ కుట్టవు.

నాన్న చేతిలో రాణిఈగతో కొత్తపెట్టె దగ్గరకి రాగానే వెనకాలే కారుమేఘాల్లా చెట్టెక్కిన తేనెటీగలు బుద్ధిగా తలొంచుకు వస్తున్నాయి.

వినియాశ్రమంలో బేసిక్ ట్రైనింగు స్కూలుంది. దాని హెడ్ మాస్టరుగారు రామస్వామిగారి పిల్లలు కూడా వచ్చి స్వారం అయిన ఈగల్ని నాన్న పట్టుకోవటం చూస్తున్నారు. ఏం తోచిందో వాళ్ళ పెద్దబ్బాయి ఒక రాయి తీసుకుని రాణిఈగ కేస్ మీదికి విసిరేశాడు. నాన్న చేతికి కాస్త దెబ్బ తగిలింది. కేస్ మూత వూడిపోయి రాణిఈగ (పెద్దగా వుంటుందది) బయటికొచ్చినట్లుంది. ఈగలన్నీ మమ్మల్ని చుట్టుముట్టేవై. ఈ ఈగలు కొత్తవి కదా, నాన్న చేతి అప్యాయ స్పర్శ, ఊపిరి ఏవీ వాటికి పరిచయం లేదాయె. ఎంతో ధైర్యవంతురాలైన నాకే భయం వేసింది.

హెడ్ మాస్టరుగారి పిల్లలు వాళ్ళింటికి పరిగెత్తారు. వెధవవని చెయ్యటమెందుకు? వణికి చావటమెందుకు? పాపం? వాటిదీ ప్రాణమే కదా! కొంతమంది పిల్లలు సీతాకోక చిలకల్ని తూనీగల్ని పట్టుకుంటుంటారు. ఛ.. తప్పు కదా! మనల్ని పట్టుకుంటే ఎలా వుంటుంది మనకి? అని బాధపడ్డాం నేనూ, అమ్మతా, తాతాచారీ కూడా. అమ్మ ఆ ఈగల మధ్య నుంచి ఎలాగో దూరి తమ్ముణ్ణి చెల్లెల్నీ ఇవతలికి లాక్కొచ్చి 'ఒసే ఇందిరా, అమ్మతా మీరెవరూ కదలకండి' అని కేకేసింది. నాన్న దగ్గర వడ్రంగి కార్థానాలో పనిచేసే పదిమందీ పరుగెత్తుకొచ్చారు. ఇదంతా రెండు నిమిషాల్లో జరిగింది.

మేమంతా కదలక మెదలక నుంచునే వున్నాం. ఝుమ్మంటూ రౌద్రంగా కొత్త ఈగలన్నీ ఆ పిల్లల్ని వెంబడించాయి. ఫర్లాంగు దూరం వుంటుంది హెడ్ మాస్టరు గారిల్లు. ఈసారి అక్కడ్నించి కేకలూ, ఏడుపులూ, పెడబొబ్బలు వినిపించాయి. అక్కడ్నించి పూర్వం పరిగెత్తుకొచ్చారు. 'అయ్యా! తొందరగా రండి బాబో -

హెడ్ మాస్ట్రుగారి కుటుంబం మొత్తం సచ్చిపోతుంది" అంటూ. వాళ్ళమీదా వెనకా కూడా కొన్ని ఈగలున్నై.

అప్పటికే నాన్న వేలిమీద కాస్త పాలిష్ పోశాడు దాను. రక్తం ఆగింది. అమ్మ మొన్న రాత్రి గజేంద్ర మోక్షం కథ చెప్పింది. నాకదే గుర్తొచ్చిందప్పుడు. ముందు నాన్న పరిగెత్తుతుంటే వెనక సూర్యనారాయణ, దాసూ అంతా - ఆ వెనుక మేమూ, అందరం హెడ్ మాస్టరు గారింటి వేపే పరుగు. వాళ్ళిల్లు నల్లనిమబ్బుల మధ్య బంధించబడినట్లుంది. వాళ్ళింట్లో అందరూ దోమతెరల్లో దూరారు. అయినా ఎలా దూరాయో పగబట్టిన ఈగలు లోపలికి దూరాయి. వాళ్ళు అటూ ఇటూ పరిగెత్తుతున్నారు దోమ తెరల్లోనే. అయినా కుడుతున్నాయి అవి. నాన్న, సూర్యనారాయణ రెడీగా పట్టుకున్న పాతగుడ్డ తీసుకుని అంటించారు. పొమ్మని పొగబెట్టడం కాదు రమ్మని పొగబెట్టడమన్న మాట ఇది. పొగ పెరిగినకొద్దీ ఈగలగోల తగ్గింది. నాన్న ఎలా పట్టుకున్నారో మళ్ళీ రాణిఈగను పట్టుకుని తీసుకెళ్ళి కొత్తపెట్టెలో పెట్టేశారు. ఏమీ ఎరగని నంగనాచి ముత్తైదువల్లా రాణి ఈగమ్మగారి వెనుకే పెట్టెలో దూరి కూచున్నాయి, అందాక బీభత్సం చేసిన ఆడఈగలు. నాన్న పెట్టెమూత వేసేశారు.

"ఇదిగో, ఇవి పాపం చాలా అలిసిపోయాయిగాని కాసిని పంచదారనీళ్ళు తీసుకురా" అని అమ్మని కేకేశారు నాన్న.

తీసుకొచ్చి ఇస్తూ అంది అమ్మ, "బానేవుంది మీ భూతదయ. కాసేపుంటే వాటి కోపానికి మనపిల్లలూ, మనమూ ఏమయ్యేవాళ్ళమో" అని.

నాన్న మళ్ళీ గబగబ హెడ్ మాస్టరింటి కెళ్ళారు. పిల్లలం కూడా వెళ్ళాం. అప్పటికే ఆసుసత్రివాళ్ళు ఇంకా చాలామంది వచ్చేశారు. ఇంట్లోవాళ్ళ మొహాలన్నీ వాచివున్నాయి. ఒళ్ళూ వాచిపోయింది. వాళ్ళ పెద్దబ్బాయికి కన్నుకూడా బాగా వాచింది. నాన్నా, మా పనివాళ్ళు, ఆ పూర్వం అంతా తేనెటీగల ముళ్ళన్నీ పీకి పారేశారు. ఎన్ని ముళ్ళున్నాయో

అన్ని ఈగలు చచ్చిపోయాయన్నమాట పాపం! నిష్కారణంగా ఒక పిల్లవాడి దుడుకుపనికి బలైపోయాయి కదా! అని బాధేసింది.

పెద్ద డాక్టరుగారు వాళ్ళకి ఏదో మందిచ్చారు కానీ కేవలం ఉపశాంతి గాని పూర్తిగా అప్పుడే తగ్గవా వాపులూ మంటలూనూ, మూడురోజులకి తగ్గితే తగ్గినట్టే.

నాన్న స్నానంచేసి వచ్చేటప్పటికి అమ్మ పీటలేసి అన్నం పెట్టింది కంచాల్లో. కూర్చుని పప్పు కలుపుకుంటున్నారు నాన్న.

“నాన్నా! నాన్నా! హెడ్ మాస్టరు గారింట్లో ఎవరికీ బీ.పీ. . వో ఏదో చెప్పావు, అది రాదుగదూ” అని అడిగా.

“ఓసి నీ...” అంటూ నాన్నా అమ్మా ఒకటే నవ్వు-నవ్వు.

‘ప్రియదత్త’ అక్టోబరు 2001

